

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ BAĞLAMINDA EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA)
İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Doktora Tezi

Ahmet POLATCAN

Eskişehir 2025

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ BAĞLAMINDA EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA)
İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ahmet POLATCAN

DOKTORA TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Programı

Danışman: Prof. Dr. Arife Figen ERSOY

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Şubat 2025

Eskişehir

JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI

Ahmet POLATCAN'nın “**Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İçeriklerinin Değerlendirilmesi**” başlıklı tezi 07/02/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvan Adı-Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:Prof. Dr. Arife Figen ERSOY	
Üye	:Prof. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE	
Üye	: Doç. Dr. Ömür GÜNDOĞAN BAYIR	
Üye	: Doç. Dr. Nur Leman BALBAĞ	
Üye	: Doç. Dr. Uğur GEZER	

Prof. Dr. Nafiz Öncü CAN

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET
SOSYAL BİLGİLER DERSİ BAĞLAMINDA EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA)
İÇERİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahmet POLATCAN

İlköğretim Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Programı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Şubat 2025

Danışman: Prof. Dr. Arife Figen ERSOY

Eğitimde teknoloji kullanımıyla birlikte öğretmenlerin öğretim yöntemleri zenginleşirken öğrencilerin de öğrenmeleri kolaylaşmış ve öğrenmelerin kalıcılığı artmıştır. Sosyal bilgiler dersinde eğitim teknolojilerinin kullanımı daha etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı; EBA’da yer alan sosyal bilgiler ders içeriklerinin değerlendirilmesidir. Araştırmada karma araştırma yöntemi desenlerinden sıralı açıklayıcı desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde anket; nitel bölümünde ise yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Erzincan ilindeki bütün resmi ve özel okullarında görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan anketler ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmada nicel veriler betimsel istatistikler ile nitel veriler ise içerik ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin büyük bölümünün EBA’yı konuları somutlaştırmak, pekiştirmek, tekrar etmek, öğrencileri ödevlendirmek ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmek amaçlarıyla kullandıkları belirlenmiştir. EBA içeriklerinin kullanışlı ve sade olduğu, öğrenci gelişim özelliklerine ve kazanımları içerme durumlarına uygun hazırlandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte bazı öğretmenler EBA’daki içeriklerin yetersiz olduğu, alt yapıdan kaynaklı sorunların çözülüp EBA’nın daha işlevsel hale getirilmesi gerektiğini, erişim kaynaklı problemlerin olduğunu, öğrencilerin teknolojik araç gereç eksikliklerinin tamamlanması gerektiğini önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Eğitim, Eğitim Teknolojisi, FATİH Projesi, Eğitim Bilişim Ağı (EBA).

ABSTRACT

EVALUATION OF EDUCATION INFORMATION NETWORK (EBA) CONTENT WITHIN THE SCOPE OF SOCIAL STUDIES COURSE

Ahmet POLATCAN

Department of Elementary Education

Social Studies Education Doctoral Program

Anadolu University, Graduate School of Education, February 2025

Supervisor: Prof. Dr. Arife Figen ERSOY

The incorporation of technology into education has transformed teaching methods and improved student learning. In Social Studies courses, educational technologies facilitate more effective instruction. This study examines the Social Studies content provided on Türkiye's Education Informatics Network (EBA). Using a sequential explanatory design within a mixed-method research framework, the study integrates quantitative and qualitative approaches. The quantitative phase involved surveys, while the qualitative phase included semi-structured interviews and document analysis. Participants comprised Social Studies teachers from public and private schools in Erzincan, Türkiye. Quantitative data were analyzed through descriptive statistics, while qualitative data were examined using content and descriptive analysis techniques. Findings indicate that most teachers use EBA to illustrate concepts, reinforce learning, support revision, assign homework, and improve retention. They generally found EBA content purposeful, user-friendly, and aligned with students' developmental levels and learning objectives. Additionally, the content was well-organized and conducive to educational goals. However, teachers identified areas for improvement, citing content deficiencies and technical infrastructure issues affecting functionality. Accessibility challenges also persist due to students' limited access to technological devices. Addressing these issues by enhancing EBA's infrastructure and content quality will strengthen its effectiveness in Social Studies education.

Keywords: Social Studies, Education, Educational Technology, FATİH Project, Education Information Network (EBA).

ÖNSÖZ

Eğitim teknolojilerinin gelişmesiyle eğitimde uygulanmak üzere birçok proje geliştirilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de eğitim projesi olan FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesi geliştirilmiştir. Bu projeyle EBA platformu ile eğitime e-içerik sağlanarak öğrenciler ve öğretmenler desteklenmiştir. Bu içerikler, sözel ve soyut içerikler barındıran sosyal bilgiler eğitimine katkı sağlamaktadır. Bu araştırmayla EBA’nın sosyal bilgiler dersi içeriklerinin değerlendirilerek geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Doktora eğitim süreciyle başlayan ve tez döneminde de devam ederek büyük katkıları olan fikirlerinden ve tecrübelerinden yararlandığım, tez sürecimin her aşamasında bana rehberlik eden, süreç boyunca karşılaştığım bütün sorunlarıma çözüm bulan değerli danışman hocam Prof. Dr. Arife Figen ERSOY’a çok teşekkür ederim.

Doktora tez izleme sürecimde yer alan ve süreç boyunca fikir ve önerileriyle bana büyük katkıları olan değerli tez izleme komite üyeleri Prof. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE ve Doç. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR’a yapmış oldukları değerlendirme ve önerilerinden dolayı teşekkür ederim. Ayrıca tez jürimde yer alan Doç. Dr. Nur Leman BALBAĞ ve Doç. Dr. Uğur GEZER’e katkı ve önerilerinden teşekkür ederim.

Araştırmamın çalışma gurubunda yer alarak gerek anket çalışmama gerekse de görüşme sürecimde her türlü katkıyı sunan ve veri toplama sürecinde sabır gösteren Erzincan ilindeki değerli öğretmenlerimize çok teşekkür ederim.

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca başarılarımda büyük emekleri olan ve bu süreçlere beni yönlendiren ve bu süreçler boyunca görüş ve önerileriyle bana büyük katkılar sunan değerli abim Doç. Dr. Mahmut POLATCAN’a çok teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca her türlü desteği ve imkânı sunan babam İshak POLATCAN’a, annem Yeter POLATCAN’a, değerli abilerim Mehmet POLATCAN ve Mustafa POLATCAN’a, doktora sürecimin her aşamasında büyük desteği olan değerli eşim Hatice POLATCAN’a çok teşekkür ederim.

Tez sürecimin son aşamasında ailemize katılan mutluluk kaynağım sevgili kızım Zeynep Ela POLATCAN’a ithaf ediyorum.

07/02/2025

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Ahmet POLATCAN

07/02/2025

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programlarından destek almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından çeviri (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Ahmet POLATCAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	VI
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar DİZİNİ	XIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	XV
GÖRSELLER DİZİNİ	XVI
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XVII
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	7
1.3 Araştırmanın Önemi.....	8
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.5 Varsayımlar	10
1.6 Tanımlar	10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1 Teknoloji Kavramı	11
2.2 Teknolojinin Etkileri: Toplumsal, Siyasal ve Ekonomik	13
2.3 Teknoloji ve Eğitim.....	15
2.4 Uzaktan Eğitim.....	18
2.4.1 Uzaktan eğitimin kuramsal temelleri	20
2.4.2 Uzaktan öğrenme kuramları.....	21
2.4.3 Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamaları	23
2.4.3.1 eTwinning portalı	24
2.4.3.2 Khan Academy	25
2.4.3.3 Merlot (multimedia educational resource for learning and online teaching).....	26
2.4.3.4 Shodor (shodor education foundation).....	26
2.4.3.5 LearnAlberta (AlbertaEducation).....	27
2.4.3.6 Scoool.pt.....	27

2.4.3.7	Scientix projesi.....	28
2.4.3.8	Educ.ar	28
2.4.3.9	DynEd	29
2.4.3.10	Coursera	29
2.4.3.11	Educa.....	30
2.4.4	Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları	30
2.4.4.1	Morpa kampüs.....	31
2.4.4.2	Vitamin eğitim yazılımı.....	33
2.4.4.3	Okulistik.....	35
2.4.4.4	Tonguç akademi	36
2.5	Eğitimde Uygulanan Teknoloji Projeleri.....	37
2.5.1	Bilgisayar destekli eğitim	37
2.5.2	Müfredat laboratuvar okulları projesi	38
2.5.3	Temel eğitim projesi	39
2.5.4	World Links projesi.....	39
2.5.5	Okullara internet projesi (ADSL)	40
2.5.6	Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi.....	40
2.5.6.1	Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması.....	42
2.5.6.2	Öğretim programlarında etkin BT kullanımı	43
2.5.6.3	Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi	43
2.5.6.4	Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması	44
2.5.6.5	Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi (Eğitim Bilişim Ağı).....	44
2.6	Sosyal Bilgiler Eğitimi ve EBA	50
2.6.1	Sosyal bilgiler	50
2.6.2	Sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi	52
2.6.2.1	Dünyada sosyal bilgiler	52
2.6.2.2	Türkiye’de sosyal bilgiler	54
2.6.3	Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımı.....	55
2.6.4	Sosyal bilgiler eğitiminde EBA kullanımı	57
2.6.5	Sosyal bilgiler EBA İçerikleri ve özellikleri	58
2.6.5.1	Videolar	59
2.6.5.2	Testler (Çoktan Seçmeli Sorular)	60

2.6.5.3	Çalışma fasikülleri ve özetler.....	61
2.7	İlgili Araştırmalar	62
2.7.1	Yurt dışındaki çalışmalar	62
2.7.2	Türkiye’de yapılan çalışmalar	65
3.	YÖNTEM	68
3.1	Araştırma Deseni.....	68
3.2	Çalışma Grubu	70
3.3	Veri Toplama Araçları	74
3.3.1	Nicel veri toplama aracı.....	74
3.3.2	Nitel veri toplama araçları	76
3.3.2.1	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	76
3.3.2.2	Doküman Analizi	78
3.4	Verilerin Toplanması	78
3.4.1	Nicel verilerin toplanması.....	78
3.4.2	Nitel verilerin toplanması	79
3.5	Verilerin Analizi	79
3.5.1	Nicel verilerin analizi.....	79
3.5.2	Nitel verilerin analizi	80
3.5.2.1	Doküman analizi	83
3.5.3	Araştırmacının Rolü.....	84
3.6	Araştırma Etiği	85
4.	BULGULAR	86
4.1	Sosyal Bilgiler Dersi EBA İçerikleri Doküman Analizi	86
4.1.1	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri analizi	87
4.1.1.1	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri öğrenme alanları analizleri.....	87
4.1.1.2	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde video analizleri	90
4.1.1.3	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yardımcı kaynaklar analizleri.....	92
4.1.2	Beşinci Sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri	94
4.1.2.1	Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi	94
4.1.2.2	Beşinci Sınıf EBA video analizleri	97

4.1.2.3	Beşinci Sınıf EBA yardımcı kaynaklar analizleri	99
4.1.3	Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri.....	101
4.1.3.1	Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi	101
4.1.3.2	Altıncı Sınıf EBA video analizleri	104
4.1.3.3	Altıncı Sınıf EBA yardımcı kaynaklar analizleri	107
4.1.4	Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri	109
4.1.4.1	Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi	109
4.1.4.2	Yedinci sınıf EBA video-kazanım analizleri	113
4.1.4.3	Yedinci sınıf EBA yardımcı kaynaklar (testler-özet-çalışma fasikülü)- kazanım analizleri	115
4.2	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerini Kullanım Durumları	117
4.2.1	Öğretmenlerin EBA içeriklerinin kullanım süresi ve zamanı	117
4.2.2	Öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım amaçları.....	121
4.3	Öğretmenlerin EBA Platformu Bölümlerini Kullanma Durumları.....	126
4.3.1	Öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanımı	126
4.3.2	Öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanımı	132
4.3.3	Öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü kullanımı	137
4.3.4	Öğretmenlerin EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanımı	141
4.3.4	Öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanımı.....	146
4.3.5	Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünü kullanımı.....	151
4.3.6	Öğretmenlerin EBA guruplar bölümünü kullanımı	154
4.4	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri	157
4.4.1	Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri	158
4.4.2	Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri.....	163
4.4.3	Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri.....	169
4.4.4	Öğretmenlerin EBA çalışma kağıtları içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri	174
5.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	180
5.1	Sonuçlar.....	180
5.1.1	Sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri analizi.....	180
5.1.2	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım durumları ..	181

5.1.3	Öğretmenlerin EBA platformu içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri	185
5.2	Tartışma.....	187
5.2.1	Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içerikleri analizine ilişkin tartışma	187
5.2.2	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım durumlarına ilişkin tartışma	188
5.2.3	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler EBA içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri.....	191
5.3	Öneriler	194
5.3.1	Uygulamaya yönelik öneriler.....	194
5.3.2	Gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler	195
KAYNAKÇA.....		196
EKLER.....		223
ÖZ GEÇMİŞ.....		234

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. <i>Nicel Çalışmaya Katılım Sağlayan Öğretmenlere Ait Demografik Özellikler</i> . 71	71
Tablo 2. <i>Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri</i> 73	73
Tablo 3. <i>Sosyal Bilgiler Dersi EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 86	86
Tablo 4. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 87	87
Tablo 5. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 90	90
Tablo 6. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 92	92
Tablo 7. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 94	94
Tablo 8. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 97	97
Tablo 9. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 99	99
Tablo 10. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 101	101
Tablo 11. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 104	104
Tablo 12. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 107	107
Tablo 13. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 109	109
Tablo 14. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 113	113
Tablo 15. <i>Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar</i> 115	115
Tablo 16. <i>Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Süreleri</i> 117	117
Tablo 17. <i>Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Süresi ve Zamanı Durumları</i> 118	118
Tablo 18. <i>Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Amaçları</i> 121	121
Tablo 19. <i>Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşleri</i> 123	123
Tablo 20. <i>Öğretmenlerin EBA Sayfam Bölümünü Kullanım Durumları</i> 127	127
Tablo 21. <i>Öğretmenlerin EBA Sayfam Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri</i> .. 129	129
Tablo 22. <i>Öğretmenlerin EBA Dersler Bölümünü Kullanım Durumları</i> 132	132
Tablo 23. <i>Öğretmenlerin EBA Dersler Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri</i> .. 134	134
Tablo 24. <i>Öğretmenlerin EBA Canlı Dersler Bölümüne İlişkin Kullanım Durumları</i> . 138	138
Tablo 25. <i>Öğretmenlerin EBA Canlı Dersler Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri</i> 140	140
Tablo 26. <i>Öğretmenlerin EBA Kütüphane ve Müze Bölümlerini Kullanım Durumları</i> 142	142

Tablo 27. Öğretmenlerin EBA Kütüphane ve Müze Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri.....	144
Tablo 28. Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümlerini Kullanım Durumları	146
Tablo 29. Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler	147
Tablo 30. Öğretmenlerin EBA Portfolyolar Bölümünün Kullanım Durumları	151
Tablo 31. Öğretmenlerin EBA Portfolyolar Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler	152
Tablo 32. Öğretmenlerin EBA Gruplar Bölümünü Kullanım Durumları.....	154
Tablo 33. Öğretmenlerin EBA Guruplar Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler	155
Tablo 34. Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri.....	158
Tablo 35. Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Görüşleri	160
Tablo 36. Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri.....	164
Tablo 37. Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Görüşleri ...	166
Tablo 38. Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri	169
Tablo 39. Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Görüşleri.....	170
Tablo 40. Öğretmenlerin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri	174
Tablo 41. Öğretmenlerin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Görüşleri	176

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. <i>FATİH Projesi ve Bileşenleri</i>	42
Şekil 2. <i>Açıklayıcı Sıralı Desen Araştırma Süreci</i>	69

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 1. <i>Sayfam Bölümüne İlişkin Görsel</i>	46
Görsel 2. <i>Dersler Bölümüne İlişkin Görsel</i>	46
Görsel 3. <i>Canlı Dersler Bölümüne İlişkin Görsel</i>	47
Görsel 4. <i>Kütüphane Bölümüne İlişkin Görsel</i>	47
Görsel 5. <i>Çalışmalar Bölümüne İlişkin Görsel</i>	48
Görsel 6. <i>Raporlar Bölümüne İlişkin Görsel</i>	48
Görsel 7. <i>Mesleki Gelişim Bölümüne İlişkin Görsel</i>	48
Görsel 8. <i>Guruplar Bölümüne İlişkin Görsel</i>	49
Görsel 9. <i>Portfolyolar Bölümüne İlişkin Görsel</i>	49
Görsel 10. <i>Dosyalar Bölümüne İlişkin Görsel</i>	50

KISALTMALAR DİZİNİ

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

FATİH : Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

NCSS : National Council for the Social Studies (Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi)

TDK : Türk Dil Kurumu

YEĞİTEK : Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Eğitimdeki kaliteyi ve verimliliği artırmanın en önemli yollarından biri, gençlerin ve çocukların yaşamlarına giren güncel teknolojilerin eğitime entegre edilmesidir. Bu bağlamda, son dönemin en önemli teknolojik gelişmelerinden biri olan internetin eğitimde kullanımı büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de 2010 yılında geliştirilen Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi [FATİH] projesi, eğitimin internet ile desteklendiği önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır. FATİH projesinin en temel amaçlarından biri, eğitim sürecine e-içerik sağlamaktır. Bu amaca hizmet eden platform ise Eğitim Bilişim Ağı'dır [EBA] (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). EBA, internet erişiminin olduğu her yerde öğretmen ve öğrencilere sınıf dışı eğitim ortamı sunarak, geleneksel eğitim ortamının sınırlarını değiştirmiştir. Bu çalışma sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içeriklerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda bu başlık altında problem, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler, insan yaşamında pek çok alanda köklü değişim ve gelişimlere yol açmıştır (Fidan vd., 2016). Teknoloji, modern insanın hayatının her alanında etkisini gösterirken eğitim de bu etkiden payını almıştır. Modern eğitimde, öğretmenler ve öğrencilerin teknolojiyi nasıl kullandıklarına ve bu kullanımın öğrenme üzerindeki etkilerine dair yapılan araştırmalar, teknolojinin eğitimde kullanımıyla birlikte öğrenme kalitesinde artış olduğunu göstermektedir (Raja ve Nagasubramani, 2018; Yeşiltaş ve Sönmez, 2006). Eğitimde teknoloji kullanımı bir yandan öğretmenlere bilgiyi somutlaştırma, etkileşimi artırma ve zamandan tasarruf sağlama gibi olanaklar sunarken, diğer yandan öğrencilere öğrenme sonuçlarını iyileştirme, öğrenmeye erişimi artırma, öğrenci motivasyonunu yükseltme ve öğretimde çeşitliliği arttırma olanakları sağlamıştır (Çakmak ve Taşkiran, 2017; Lai ve Bower, 2019).

Günümüz eğitim ortamlarında teknolojinin entegrasyonu artık bir zorunluluk haline gelmiştir (Lai ve Bower, 2019). Doğdukları andan itibaren teknolojik araç-gereçlerle iç içe büyüyen çocuklar, bu teknolojileri yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmektedir (Atalay, 2019; Coşkunserçe ve İşcitürk, 2019; Hacıoğlu, 2019; Prensky, 2011). Ancak, eğitimde teknolojinin etkin kullanımı konusunda hala çeşitli zorluklar ve sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum, eğitimcilerin teknolojiyi nasıl entegre edecekleri,

teknolojinin hangi eğitim amaçlarına hizmet edeceği ve teknolojik araçların öğrenme süreçlerine nasıl katkıda bulunacağı gibi konularda net stratejilere ihtiyacı olduğunu göstermektedir (Şahin, 2009). Geleneksel öğretmen merkezli eğitim anlayışının yerini, öğrenci merkezli ve teknoloji destekli modern eğitim yaklaşımları almalıdır. Bu yeni anlayış, öğretmenlerin rehber rolünde olduğu ve öğrencilerin aktif olarak katılım gösterdiği bir öğrenme ortamı yaratmayı hedeflemektedir (İnci vd., 2017; Jonassen ve Reeves, 1996; Means, 1994; Akt: Usta ve Korkmaz, 2010).

İnternet teknolojisinin ortaya çıkışı ve yaygınlaşmasıyla birlikte dijital teknolojiler okullara entegre edilmiş ve internetin olduğu her ortamda eğitim teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye’de dijital teknolojileri etkili ve yoğun bir şekilde kullanabilme imkânı 2010 yılında başlatılan FATİH projesi ile başlamıştır (Başak, 2016; Gök, 2014; Kayaduman vd., 2011). FATİH projesi; eğitim-öğretim ortamlarında öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap etmek, öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerine destek olmak ve öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında, eğitim-öğretim ortamları yazıcılar, akıllı/etkileşimli tahtalar ve bilgisayarlarla donatılmış; öğrencilere ise tablet bilgisayarlar sağlanmıştır. 2010 yılında tasarlanıp hazırlanan proje, 2011-2012 eğitim-öğretim yılından bu yana eğitim ortamlarında varlığını sürdürmektedir (MEB, 2018).

FATİH projesi ile eğitim-öğretim ortamlarına yazılım ve donanım altyapısının sağlanması, eğitim programlarında bilişim teknolojilerinin kullanılması ve bu teknolojilerin güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir bir şekilde kullanılması amaçlanmıştır. Ayrıca, öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi ve eğitsel e-içeriğin sağlanması, bu içeriklerin öğretmenlerce yönetilmesi de projenin hedefleri arasındadır (Bircan, 2018; Fatih Projesi, 2020). Alanyazında FATİH projesinin uygulanmasıyla derslere katılımın ve öğrenmede kalıcılığın arttığı, öğretmenlerin teknolojik öz yeterliklerini geliştirmeye çalıştıkları, süreyi daha etkili ve verimli kullanmaya başladıkları görülmüştür. Ayrıca, öğretmenler tarafından ders içi ve dışında yapılan etkinliklerin sayısında ve çeşitliliğinde artışlar olduğu tespit edilmiştir (Altın ve Kalelioğlu, 2015; Başak, 2016; Çelik, 2018; Öztan, 2012; Sayır, 2014).

FATİH projesinin temel amaçlarından biri olan e-içeriğin hizmete sunulması, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü [YEĞİTEK] tarafından sürdürülen çalışmalara paralel olarak eğitimin paydaşları olan öğretmen ve öğrencilerin ücretsiz

faydalanabileceği çevrimiçi bir eğitim-öğretim imkânı sunan EBA ile güçlendirilmiştir. 2010 yılında geliştirilmeye başlanan EBA, 2012 yılı itibariyle kullanıma sunulmuştur (Coşkunserçe ve İşcitürk, 2019). MEB tarafından geliştirilen EBA, öğrenci ve öğretmenlere hazır olarak sunulan çeşitli videolar, kitaplar, görseller, dergiler ve dokümanların yanı sıra, öğrencilerin aralarında etkileşim sağladığı bir sosyal medya aracı olarak hizmet vermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin dosya ve doküman yükleyerek öğrencileriyle paylaştığı, yarışmalar düzenlediği ve yöneticilerin öğrenci ve velilere yönelik bilgilendirmelerde bulunduğu çevrim içi bir platformdur (Aktay ve Keskin, 2016). EBA'nın amacı, tüm yaşam alanlarında öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgiyi sağlamak için bilgi teknolojilerini etkin bir biçimde kullanarak öğrencileri desteklemektir (Öner, 2017). Bu platform, öğretmen ve öğrencilere; farklı, zengin ve eğitici içerikler sunmak, içerisindeki arşivi geliştirerek derslere katkıda bulunmak, çevrimiçi platformlarla bilgi alışverişi sağlamak, değişik öğrenme tarzlarına sahip öğrencileri kapsamak, bilgiyi yeniden yapılandırmayı yani bilgiden bilgi üretmeyi başarmak ve tüm öğretmenleri ortak bir paydada buluşturmak gibi birçok amaca hizmet etmektedir (Fidan vd., 2016).

EBA, öğretmen ve öğrencilerin kullanabileceği eğitim araçlarıyla birlikte diğer eğitsel içerikleri barındıran bir sistemdir. Bu sistem, yazı, ses, resim ve video gibi ders materyallerinin yanı sıra öğretmenlerin ders içeriği üretme ve yükleme, her öğrenci düzeyine uygun dersler sunma, duyurular yapma, yarışmalar düzenleme, öğrenci ve öğretmenlerin paylaşımında bulunabilmesi gibi çeşitli özellikler sunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri için EBA platformunda "Sayfam", "Canlı Dersler", "Kütüphane ve Müze Deneyimleri", "Mesleki Gelişim", "Portfolyolar", "Çalışmalar" ve "Gruplar" gibi bölümler yer almaktadır. "Sayfam" bölümü, öğretmenlere öğrenci ödevlerini ve mesajlarını takip etme olanağı sunarken, "Canlı Dersler" bölümü ise ek dersler ve öğrenme hızı konusunda yetersiz olan öğrencilere telafi dersleri verme konusunda kolaylık sağlamaktadır. "Kütüphane ve Müze Deneyimleri" bölümünde, öğretmenler kütüphane kaynaklarını kullanma, sanal müze gezintileri yapma ve öğrencileri kütüphane kaynaklarına yönlendirme imkânına sahiptir. "Mesleki Gelişim" bölümü, sanal hizmet içi eğitimler ve mesleki anlamda güncel gelişmeleri takip etme kolaylıkları sunmaktadır. "Portfolyolar" bölümü, öğretmenlere öğrenci başarısını ve öğrencilere ilişkin izlenimlerini izleme imkânı sağlarken, "Materyal" bölümü, öğretmenlerin öğrencilere yazılı, sözlü ve görsel materyal gönderimlerini içermektedir. Son olarak,

"Gruplar" bölümü, öğretmenlerin öğrencileri başarı durumlarına göre sınıflandırma, etüt ve proje grupları oluşturma gibi seçenekler sunmaktadır.

EBA'nın derslerde kullanımıyla birlikte derslere katılımın ve öğrenmede kalıcılığın arttığı, öğretmenlerin teknolojik öz yeterliklerini geliştirmeye çalıştıkları, süreyi daha etkili ve verimli kullanmaya başladıkları görülmüştür. Ayrıca, öğretmenler tarafından öğrencilere ders içi ve dışında yapılan etkinliklerin sayısında ve çeşitliliğinde artışlar olduğu tespit edilmiştir (Altın ve Kalelioğlu, 2015; Başak, 2016; Çelik, 2018; Öztan, 2012; Sayır, 2014). Ancak, yapılan araştırmalarda EBA içeriğinin bazı yönlerden zayıf olduğuna dair veriler bulunmuştur (Keleş ve Turan, 2015; Öner, 2017; Yerli, 2018). Bu durum, EBA'nın sunduğu geniş imkânlarla rağmen, içerik kalitesinin ve çeşitliliğinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Eğitimde teknolojinin etkin kullanımı için EBA'nın sürekli olarak güncellenmesi ve zenginleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

MEB'e bağlı tüm eğitim kurumlarının her düzeyinde aktif olarak e-içerik sunan EBA, sosyal bilgiler dersinde de kullanılmaktadır. Sosyal bilgiler, öğrencilerin vatandaşlık yeterliklerini ileri götürmek gayesiyle sosyal ve beşerî bilimlere iç içe duruma getiren ve onları geleceğe hazırlayan bir öğretim programıdır (National Council for the Social Studies [NCSS], 1992). Bu program, güncel ve kritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerini geliştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlere bir araya getirir (Öztürk, 2015). Demokratik toplumlarda sorumlu vatandaşlar yetiştirmek için oluşturulan disiplinler arası bir öğretim programı niteliğindedir (Kılıçoğlu, 2015). Bu tanımlamalar incelendiğinde, ortak noktanın bireylerin becerilerini geliştirerek geleceğin etkin vatandaşlarını yetiştirmek olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde geliştirilmesi gereken becerilerin başında teknolojik beceriler gelmektedir. EBA gibi dijital platformlar, sosyal bilgiler dersinde teknolojik becerileri geliştirmenin yanı sıra, soyut nitelik taşıyan konuların etkili ve verimli bir şekilde işlenmesini sağlamaktadır (Çakmak ve Taşkıran, 2017; İnanoğlu, 2019; Öner, 2017; Yerli, 2018). EBA'nın sunduğu zengin e-içerik, öğrencilerin derslere olan ilgisini artırmakta ve öğretmenlerin ders işleyişini daha dinamik hale getirmektedir. Bu platform sayesinde, sosyal bilgiler dersinde öğrenciler hem teorik bilgileri daha somut bir şekilde kavrayabilmekte hem de dijital okuryazarlık becerilerini geliştirerek geleceğe daha donanımlı bireyler olarak hazırlanmaktadır.

MEB tarafından 2018 yılında tüm sınıf düzeylerinde ve 2024 yılında 5. Sınıf düzeyinde hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'nın eğitimde teknolojik dönüşüme uygun bir biçimde tasarlandığı görülmektedir. Öğretim programlarının etkinlikler bölümünde, dijital yetkinlik başlığına yer verilerek, günlük hayatımızda dijital teknolojilerin güvenli ve etkili bir şekilde kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Özel amaçlar bölümünde ise, bilim ve teknolojinin ilerlemesini ve insanların ortak hayatları üzerindeki etkilerini anlayarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilinçli kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Temel beceriler bölümünde, dijital okuryazarlık becerisinin önemi ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğretim programının uygulanmasında esas alınacak önemli noktalar kısmında, dijital teknolojideki ilerlemelere bağlı olarak vatandaşlık hak ve sorumluluklarıyla ilgili dijital vatandaşlık, e-devlet, sanal ticaret ve sosyal medya gibi yeni durumlara yer verilmiş, böylece öğrencilerin dijital teknoloji becerilerini geliştirmek için ders içi ve dışı faaliyetlere odaklanılmıştır. Programın yapısı adlı bölümünün bilim, teknoloji ve toplum başlığı altında ise, öğrencilerin bilim ve teknolojinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte programın kazanımlar bölümünde özellikle 4. sınıflarda; teknolojik ürünlerin kendilerine, etrafındakilere ve çevreye zarar vermeden kullanılması gerektiği şeklinde ifadeler yer verilmiştir (FATİH, 2022). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının genel yapısından da anlaşılacağı üzere, dijital teknoloji becerilerinin geliştirilmesi ve kullanımı konusunda sosyal bilgiler dersinin temel derslerden biri olduğu ve bu doğrultuda EBA platformunun etkili bir şekilde sosyal bilgiler dersinde kullanılması önem kazanmıştır.

Türkiye’de EBA içeriklerinin kullanımına ilişkin pek çok araştırma bulunmaktadır. Örneğin, Erensayın (2018) bazı branşlarda EBA kullanım oranlarının düşük olduğunu ve öğretmenlerin EBA kullanımını gereksiz bulduğunu tespit etmiştir. Sürbahanlı (2018), EBA ’da yer alan videoların interaktif olmadığını, sadece sunumlara yer verildiğini ve öğrencilerin EBA’daki video içeriklerini ve soru etkinliklerini ilgi çekici bulmadığını belirtmiştir. Koçak (2019) ise EBA’ya erişim konusunda internet altyapısında sorunlar olduğunu vurgulamıştır. Ceylan (2019), bazı okullarda sınıf ortamında yeterli teknolojik imkânların bulunmadığını, bazı öğretmenlerin kendilerini geliştirme konusunda isteksiz olduğunu ve EBA uygulamasının derslerde kullanılmasını zaman kaybı olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Alabay (2015), öğretmenlerin EBA’yı kullanma konusundaki isteksizliklerinin dikkat çekici nedenleri arasında,

verilen hizmet içi eğitimlerin az sayıda ve yetersiz olmasını saptamıştır. Coşkunserçe ve İşcitürk (2019), EBA platformu konusunda öğretmen ve öğrencilere yeterli tanıtımlar yapılmadığını belirtmişlerdir. Kuloğlu (2018) ise öğretmenlerin EBA konusunda olumlu fikirlere sahip olduğunu ve bu konuda öz yeterliklerinin bulunduğunu ifade etmiştir. Timur vd., (2017), öğrencilerin EBA'nın farkında olduklarını ve EBA'yı genellikle konu tekrarı yapmak amacıyla kullandıklarını tespit etmişlerdir. Fidan vd., (2016) ise çalışmalarında öğretmenlerin EBA'yı kullanışlı, etkili ve verimli bir platform olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Fen, Matematik ve İngilizce gibi birçok disiplinde EBA kullanımı konusunda çalışmaların yoğun olmakla beraber sosyal bilgiler eğitimi alanında da bu tür araştırmaların sınırlı olduğu ancak son yıllarda artışın olduğu görülmektedir. Öner'in (2017) araştırması, ortaokul seviyelerinde EBA ders içeriklerinin sınıflandırmasını yapmış ve bu içeriklerin yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Çakmak ve Taşkiran (2017), EBA'yı kullanıp kullanmadıkları, okul altyapılarının EBA'ya uygun olup olmadığı ve EBA kullanımının faydalı olup olmadığını sorguladıkları çalışmalarında, EBA'nın sosyal bilgiler dersinde öğrenmeyi kolaylaştırdığını ancak altyapısının yetersiz olduğunu belirlemişlerdir. Yerli (2018), EBA destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarısını artırdığını ortaya koymuştur. Dündar ve Yeşilyurt (2020), sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanımı sırasında yaşadıkları sorunlar ve EBA kullanımına ilişkin önerilerini inceledikleri araştırmalarında, öğretmenlerin ağ bağlantısı sorunları yaşadıklarını ve EBA ders içeriklerinin zengin olmadığını tespit etmişlerdir. Bu araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, araştırmalarda eğilimin genellikle EBA'nın bir boyutuna yoğunlaştığı örneğin EBA kullanımıyla ilgili altyapı problemleri ve EBA içeriklerinin kalitesi üzerinde durdukları görülmektedir. Ancak sosyal bilgiler eğitiminde EBA platformunun bütün boyutlarıyla incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu çalışmada metodolojik olarak nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanılması hem araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini hem de bu sonuçların altında yatan nedenlerin ayrıntılı bir biçimde ortaya konulması bu çalışmayı değerli kılmaktadır. Ayrıca bu çalışmayla, özellikle EBA'nın sosyal bilgiler açısından bütün yönleriyle ele alınarak platformda yer alan bütün bölümlerin kullanım amaçları, sıklıkları ve sosyal bilgiler EBA içeriklerinin özellikleri ortaya konulmuştur.

Ders içeriklerinin görsel, ses ve video gibi araçlarla desteklenmesi, dersin kazanımlarının etkili bir biçimde öğrencilere aktarılmasında yarar sağlamaktadır (Çakmak ve Taşkiran, 2018). Nitekim sosyal bilgiler ders konularının görsel, ses, resim ve video gibi ders araçlarına uygun olduğu açıktır. Öğrenenlerin öğrenmelerinin ve motivasyonlarının artmasında zengin ders materyallerinin önemi yadsınamaz (İnanoğlu, 2019; Öner, 2017). Sosyal bilgiler EBA platformunda ders araç-gereçleri ekleme, interaktif konu anlatımı yapma, farklı tarzlarda sorular ve sınavlar oluşturma gibi imkânlar bulunmaktadır (Yerli, 2018). Ancak, EBA destekli sosyal bilgiler öğretiminin öğretmenler tarafından nasıl kullanıldığı ve EBA içeriklerinin öğretmenler tarafından nasıl algılandığı incelenmesi gereken önemli bir husustur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım amaçlarını anlamak ve EBA'yı daha etkili kullanmaları adına yapacakları öneriler EBA'nın daha etkili kullanılmasına yardımcı olacaktır. Son olarak, dünyada yaşanan olağanüstü koşullar (örn. Covid-19) pek çok iş alanında olduğu gibi eğitimi de olumsuz etkilemiştir. Ülkeler bu süreçte eğitimde kesintiyi engellemek adına eğitim teknolojilerinden yararlanmışlardır (Ezer ve Aksüt, 2021). Dolayısıyla Türkiye'de EBA değişen eğitim koşullarına cevap vermesi, yaşanabilecek aksaklıkların önceden saptanması ve öğretmenler tarafından daha etkin kullanılması gereken bir uzaktan eğitim platformudur. Bu araştırma “Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içerikleri ve yapısı neler barındırıyor, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanımına ve yapısına ilişkin değerlendirmeleri nelerdir?” sorunu temel almıştır. Bu çalışma son dönemde güncellenerek yeni özellikler kazanan EBA içeriklerinin, sosyal bilgiler dersi açısından ayrıntılı olarak incelenmesi ve araştırma sürecine katılan öğretmenlerin EBA içeriğine yönelik düşüncelerinin belirlenmesine ilişkin ayrıntılı veri sunmuştur. Bu araştırma ile EBA platformunun gelecekte daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasının sağlanması, böylece eğitim-öğretim kalitesinin artırılmasına yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

İnternet ile birlikte eğitimde kullanılan birçok eğitim platformu geliştirilmiştir. Bu platformların başında da günümüzde kullanılan EBA platformu gelmektedir. Geliştirilen EBA platformu aracılığıyla eğitimin sadece okul sıralarında değil internetin bulunduğu her ortamda yapılabileceği belirlenmiştir.

Genel anlamda bu çalışmanın amacı; sosyal bilgiler ders kapsamında yer alan EBA içeriklerinin değerlendirilmesidir. Bu genel amaç kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler Dersi bağlamında EBA içerikleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA içeriklerini nasıl kullanmaktadır?
 - a) EBA içeriklerini kullanma süresi ve zamanı nedir?
 - b) EBA içeriklerini kullanım amaçları nelerdir?
 - c) EBA platformu bölümlerinde yer alan içerikleri nasıl kullanmaktadır?
3. Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersi ile ilgili EBA içeriklerini nasıl değerlendirmektedir?
 - a) Video ve EBA TV içeriklerini nasıl değerlendirmektedir?
 - b) Yardımcı kaynak (özetler, çalışma kağıtları vb.) içeriklerini nasıl değerlendirmektedir?
 - c) Ölçme ve değerlendirme (testler) içerikleri nasıl değerlendirmektedir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişim gösterdiği çağımızda teknolojik araç-gereçler insanların yaşamlarında büyük değişimlere neden olmuştur. Geçmişte bilgi edinmek için kütüphanelere giden öğrenciler, alışveriş için mağazalara, marketlere giden insanlar günümüzde bu ihtiyaçlarını internete bağlı tablet, akıllı telefon, dizüstü bilgisayar gibi dijital teknolojiler aracılığıyla istedikleri yerde ve zamanda yapabilme imkânı kazanmışlardır. İnsanların yaşamını her alanda kolaylaştıran ve verimliliği arttıran bu teknolojilerin eğitim alanında da kullanılarak eğitimdeki verimliliği de arttırması mümkündür.

Modern ülkelerin temel özelliklerinden olan teknoloji konusunda kendisini sürekli yenileme ve değişme diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da kendisini göstermektedir. Bu doğrultuda ülkemizde eğitim sistemini teknoloji ile entegre ederek eğitim öğretim kurumlarını gerekli teknolojiler ile donatmaktadır. Ancak teknoloji eğitim ile entegre edilirken alt yapı çalışmaları dikkatle yapılmalı, gerekli teknolojik donanımlar sağlanmalıdır. Ayrıca bu teknolojiler ile eğitime sağlanan içeriklerin kullanılabilir olmasına, teknolojileri kullanma konusunda öğretmen ve öğrencilerin öz yeterliklerinin geliştirilmesine ve bu teknolojiler konusunda görüşlerinin alınması da önemlidir. Gerekli tüm teknolojik alt yapılar sağlandıktan sonra eğitim öğretim

faaliyetleri sürerken yaşanan aksaklıkların tespit edilebilmesi ve giderilebilmesi için eğitim öğretimin paydaşlarından olan öğretmenlerin görüşlerinin alınması teknolojinin eğitime sağladığı katkıyı ortaya çıkarma konusunda önemlidir.

Günümüzde bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişimi ile eğitimde bu teknolojilerin kullanımını zorunlu hâle getirmiştir. Bu doğrultuda ülkemizde de birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Bu çalışmaların sonuncusu 2010 yılında eğitimde teknolojik entegrasyonu ve fırsat eşitliğini sağlamak adına geliştirilen FATİH projesidir. Bu projenin yapısı incelendiğinde en önemli amaçlarından biri de öğretmen ve öğrencilere e-içerik sağlamaktır. Millî Eğitim Bakanlığı e-içeriği EBA aracılığıyla 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren eğitim-öğretim süreçlerinde kullanıma sunulmuştur. Eğitime yardımcı bir araç olarak ortaya çıkan EBA platformu son dönemde eğitimin ana bileşeni haline gelmiştir. EBA'daki içeriklerin yenilenmesi ve canlı ders özelliği gibi yeni özelliklerin eklenmesi ile bu platformun kullanıcıları olan öğretmenlerin içeriklerinin yeterliliği, kullanışlılığı hakkında görüşlerinin belirlenmesi önemli hale gelmiştir.

Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım süreleri ve amaçlarını belirlenmesinin yanı sıra öğretmenlerin EBA bölümleri ve içerikleri ile ilgili görüş ve değerlendirmelerini belirlemek önemlidir. Araştırmanın benzer çalışmalardan en önemli farkı çalışmanın sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA platformunun yapısı ve içeriklerinin bütün yönleriyle öğretmen görüşlerinin de alınarak ayrıntılı bir şekilde irdelenmesi ve çalışmada nicel ve nitel yöntemleri bir araya getiren karma araştırma yönteminin kullanılmış olmasıdır. Bu sayede araştırmada veri çeşitliliği sağlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin EBA platformunda sosyal bilgiler dersinin içeriklerinin geliştirilmesine, öğretmen ve öğrenciler için daha kullanılır duruma gelmesine yarar sağlaması beklenmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

- EBA içeriklerinin incelenmesi ve kullanılabilirliği konusunda yapılan bu çalışma sosyal bilgiler dersi ile sınırlıdır.
- EBA içeriklerinin kullanılabilirliği konusunda yapılan bu çalışma eğitimin paydaşlarından sadece öğretmenler ile sınırlıdır.
- Çalışmada kullanılacak veri toplama araçları sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılacak anket ve görüşme verileri ile sınırlıdır.

- Çalışmada belirlenen örneklem Erzincan ilindeki sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.5 Varsayımlar

- Çalışmada görev alan eğitimcilerin ölçme araçlarındaki soruları yanıtlarken asıl fikirlerini dile getirecekleri kabul edilmiştir.
- Veri toplama araçlarının araştırma amaçlarına ulaşmada yeterli olduğu kabul edilmiştir.

1.6 Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında yaşantılar yoluyla meydana gelen olumlu, istendik yönde gelişen ve yaşam boyunca devam eden davranış değiştirme sürecidir (Öztürk, 2011).

Sosyal Bilgiler: Dünya ve ülke koşullarında her bakımdan değişen bilgiyi temel alarak problem çözebilen, hak ve sorumluluklarının farkında olarak vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan sosyal ve beşerî bilimlerden esinlendikleri bilgileri ve stratejileri iç içe işleve koyan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2007).

Teknoloji: Belli hedeflere erişmek için kullanılan araç gereçleri ya da teknikleri üretmek adına bilgiyi kullanarak insanların oluşturmuş oldukları üretim sistemidir (Volti, 2009).

Eğitim Teknolojisi: Eğitim öğretim faaliyetlerinde öğrenmeleri kolaylaştırma ve öğrencilerin performanslarını yükseltmek adına uygun teknolojik süreç ve kaynakları oluşturma ve yönetme çalışmalarıdır (Januszewski & Molenda, 2008).

Öğretim Teknolojisi: Belirlenen amaçlar doğrultusunda daha etkili bir öğrenme gerçekleştirmek için iletişim ve öğrenme ile ilgili çalışmaların yanı sıra tüm kaynakların birlikte kullanılmasıyla bütün öğrenme süreçlerini sistemli bir şekilde tasarlama, uygulama ve değerlendirmektir (Demirel ve Altun, 2017).

Fatih projesi: Eğitim öğretim ortamında öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap etmek, öğretmenler tarafından yapılan eğitim öğretime destek olmak ve öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlamak amacıyla eğitim öğretim ortamlarının yazıcı, akıllı/etkileşimli tahta ve bilgisayar ile öğrencilerin ise tablet bilgisayarlar ile donatılarak 2010 yılında hazırlık çalışmaları yapılan 2011-2012 eğitim-öğretim yılından itibaren ise kullanılmaya başlanan ülkemizdeki en güncel eğitim öğretim projesidir (MEB, 2018).

Eğitim Bilişim Ağı (EBA): Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen öğrenci ve öğretmenlere hazır olarak sunulan çeşitli videolar, kitaplar, görseller, dergiler, dokümanların yanı sıra öğrencilerin aralarında etkileşim sağladığı bir sosyal medya aracıdır (Coşkunserçe ve İşciturk, 2019).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal temellerini oluşturan teknoloji kavramı, teknolojinin toplumsal etkilerine ve teknoloji eğitim ilişkisine, uzaktan eğitim uygulamalarına, EBA ve sosyal bilgilerdeki kullanımına ve son olarak çalışmanın konusuna ilişkin ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Teknoloji Kavramı

Kavramsal kökeni Hint-Avrupa dil ailesine ait olan teknoloji kavramı, genel olarak 19. yüzyılda sanayi inkılabıyla birlikte bilimsel gelişmelerin ürünler ortaya koymasıyla kullanılmaya başlanmıştır. Kavram olarak teknoloji “techne” teknolojik araç gereçler üreten meslek ya da alanları ifade ederken “logos” ise ürün üreten meslek alanlarıyla ilgili tartışma yapabilme sanatını ifade etmektedir (Joshua-Gojer vd., 2015). Teknoloji ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Teknoloji, herhangi bir üretim sahasıyla ilgili imar stratejilerinin, tekniklerinin ve araçlarının incelenmesinden meydana gelen bir bilim dalıdır (Büyük Türkçe Sözlük, 2011). Teknoloji, yaşıntılar sonucu elde edilen ürünlerin, bilgilerin bir araya getirilmesidir (Bauchspies, vd., 2006). Bilimsel bilgi ve bulgulardan yararlanarak insanın yaşadığı çevreye hükmetme ve insanların problemlerine çözüm arama çabalarıdır (Yeşiltaş, 2015). İnsanoğlunun yaşadığı çevre ve doğaya üstünlük kurmak amacıyla yaptığı bütün çalışmalardır (Demirel ve Altun, 2017). İnsanın yaşam alanlarını denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği her türlü araç gereçler ve bunlara ilişkin bilgi ve becerilerin tümüdür (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019). Ayrıca teknoloji denildiğinde, çoğu insanın zihninde oluşan anlam genellikle; bilgisayar sistemleri, yazılımlar, uçaklar, elektronik ürünlerden oluşmaktadır. Ancak teknolojiyi sadece bu ürünler ile sınırlandırmak doğru kabul edilmemektedir. Genel anlamıyla teknoloji, insanoğlunun istekleri ve gereksinimlerini karşılamak için doğaya üstünlük kurma sürecidir (Pearson ve Young, 2002). Yapılan tanımlamalar ele alındığında teknolojiyi, insanların doğayı kendi egemenliği altına almak ve yaşamını kolaylaştırmak

için bilimsel çalışma ve araştırmalardan hareketle yapmış olduğu her türlü faaliyet ve ürünler şeklinde tanımlayabiliriz.

Teknoloji günümüz dünyasını birçok açıdan etkileyen bir özelliğe sahiptir. Teknoloji, geçmişten günümüze insanlığa yaşadığı dünyayı anlamlandırması için çeşitli metaforlar sunmakta ve bilim alanlarının doğasında köklü değişimlere imkân vermektedir. Bu durum da teknolojinin bizler için vazgeçilmez olmasını sağlamaktadır (Koehler ve Mishra, 2009). Teknoloji insanoğlunun fizik gücünün yetersiz kaldığı durumların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ateşi eliyle alamayan insan maşayı, eli ile çakamadığı çivi için çekici, insan vücudunun içyapısını göremediği için MR araç gereçlerini icat etmiştir (Cuya, 2024) Böylelikle insanoğlunun teknolojiyi kullanımıyla sosyal, ekonomik, kültürel vb. alanlarda yaşamlarında büyük değişim ve kolaylıkların yaşandığı görülmüştür.

İnsanlığın, medeniyetin ve çağdaşlaşmanın gelişiminde ve yaygınlaşmasında büyük pay teknolojiye aittir. Teknoloji insan yaşamını kolaylaştırdıkça insanların yaşadığı bölgeyi ve dünyayı anlamlanması da kolaylaşmıştır (Kabakçı ve Odabaşı, 2004). Bunun yanı sıra teknoloji insanların bakış açılarını ve algılarına da yön vermektedir. Örneğin matbaa ve bilgisayar öncesi ve sonrasına bakıldığında insanoğlunun bakış açılarının ne kadar farklılaştığını görmek olanaklıdır (Cuya, 2024). Ayrıca teknoloji, yaşadığı toplumda var olan sanatı, dili, siyaseti, ekonomiyi büyük ölçüde ya belirlemekte ya da etkilemektedir (Beşli, 2007).

Teknoloji kavramının kullanımı 20. yüzyıldan itibaren günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu yaygın kullanımın sonucu olarak teknoloji çeşitli açılardan sınıflandırılmıştır (Ültay, 2020):

- **Nesne Olarak Teknoloji:** Araçlar, makineler, silahlar, gereçlerdir.
- **Bilgi Olarak Teknoloji:** Teknolojik anlamda meydana gelen gelişmelerin arkasında yatan bilimsel içeriklerdir.
- **Yöntem Olarak Teknoloji:** Problemlere çözüm getirme, araştırma ve geliştirme, buluş ve yenilik aşamalarında kullanılan yollardır.
- **İrade Olarak Teknoloji:** Toplumların sosyal güçlerini temsil etme yeterlilikleri şeklinde oluşturulmuştur

Sonuç olarak teknoloji, insanların yaşamlarını kolaylaştırmak, doğayı kendi hâkimiyeti almak için yapılan bütün faaliyetler anlamına gelen ve günümüz yaşamını toplumsal, sosyal, günlük yaşam, ekonomik, kültürel açılardan etkileyen ve süreklilik gösteren bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2 Teknolojinin Etkileri: Toplumsal, Siyasal ve Ekonomik

Teknoloji, insanın yaşam kalitesini etkileyen ve arttıran ürünler ortaya koyması sebebiyle bireyi ve toplumu etkilemektedir. Toplumlarda siyasal, toplumsal ve ekonomik alanlarda meydana gelen büyük gelişim ve değişimler teknolojiden etkilenmektedir. Bu değişim ve gelişimler genel olarak toplumların ihtiyaçlarının karşılanması ya da var olan teknolojik gelişmeleri geliştirme gereksiniminden doğmaktadır (Bacanak, vd., 2003). İnsanların en basit ve temel araç-gereçleri geliştirmesinden başlayarak nano teknolojiye uzanan teknoloji serüveni, insanoğlu var oldukça, olağanüstü bir felaket yaşanmadıkça varlığını sürdürecektir ve insanlığa hizmet etmeye devam edecektir. Bu süreçler boyunca insanoğlu yaşam tarzı, üretim ve tüketim araçları, değer yargıları, eğitim araçları konusunda teknolojiden etkilenmiş ve etkilenmeye de devam edecektir (Ersoy, 2017). Teknoloji, çağımızda insan yaşamının her alanında yer almakta ve insan yaşamını çeşitli boyutlarıyla etkilemektedir. Bu boyutlar, günlük ve toplumsal yaşam, ekonomik, siyasal ve eğitim şeklinde ifade edebiliriz.

Toplumsal bir parçası haline gelen teknoloji artık insanların hayatı ile bütünleşmiştir (MacKenzie ve Wajcman, 1999; Sterne, 2003). Dolayısıyla teknolojinin günlük ve toplumsal hayattaki varlığını anlamak, toplumu anlamaktır (Özdemir, 2019; Wajcman vd., 2009). Teknoloji alanında meydana gelen gelişim ve değişimler, ayrılmaz bir parçası olduğu insan hayatını dolayısıyla da toplumsal yaşamı etkilemiş ve kolaylaştırmıştır (Çelikcan, 2010). Toplum yararı için ortaya konulan çoğu teknolojik yenilikler insanların yaşam şartlarını bir yandan iyileştirirken öte yandan dengeleri değiştirmiştir. Böylelikle teknoloji, toplumun en önemli ögesi olan ailenin yapısında olumlu ya da olumsuz anlamda köklü değişikliklere neden olmuştur (Phillip vd., 1990). Toplumsal bir ürün olarak ortaya çıkan teknoloji, genelde toplumsal özelliklere görünüm kazandıran ve günlük hayatta da insanların yaşam şekline etki eden bir unsurdur. Ayrıca teknolojinin son yıllarda günlük işlerimizi belirlemede de etkisini arttırdığı görülmüştür (Beşli, 2017).

Teknoloji ekonomiyi önemli ölçüde etkilemekte, insan yaşamını ve gelişimini şekillendirmektedir (Evangelista ve Vezzani, 2010). 20. yüzyılın başlarından bu yana, toplumların uluslararası piyasalarda rekabet avantajı elde etmek ve sosyal refahı artırmak için bilim ve teknolojiye yatırım yapmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler tipik olarak teknoloji üretme ve kullanmada üstünlük sağlarken, teknolojik üretimden yoksun olanlar genellikle az gelişmiş olarak kabul edilir (Yıldırım, 2009). Teknolojinin sosyal kalkınmayı destekleme ve yaşam standartlarını iyileştirmedeki rolü yaygın olarak kabul edilmektedir (Ansal, 2004). Modern ekonomilerde, bilgi teknolojisinin yükselişi ürünlerin eskimesini hızlandırmış ve firmaların rekabetçi kalabilmek için araştırma, geliştirme, tasarım ve üretim süreçlerini hızla tamamlamalarını gerektirmiştir (Evangelista ve Vezzani, 2010). Yeni teknolojiler ekonomileri emek yoğun sistemlerden sermaye yoğun sistemlere kaydırmış, sermayeye benzeri görülmemiş bir hareketlilik kazandırmış ve yatırım ve pazarlama için küresel bir pazar yaratmıştır. Bilgisayar ve internet gibi bilgi teknolojilerinin gelişimi sermayenin esnekliğini daha da artırmıştır (Bal, 2010).

Üretim için gerekli bilgi olarak tanımlanan teknoloji, ekonomik ilerleme için hayati önem taşımaktadır. En önemli etkisi, ulusların gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde yatmaktadır. Teknolojik ilerlemeleri benimseyen ülkeler sosyal refahı artırmakta ve daha az gelişmiş ülkelerle aralarındaki farkı açmaktadır (Freeman & Soete, 2009). Teknolojik yenilikler ilerleme için yeni yollar açarak bireylerin günlük zorlukların üstesinden gelmelerine ve daha iyi yaşam standartlarına ulaşmalarına yardımcı olur (Ansal, 2004). Teknoloji, servet birikimini mümkün kılarak, sürekli artan insan istek ve ihtiyaçlarına cevap vermektedir. İlerledikçe, teknoloji seçenekleri genişletir ve makineleşme yoluyla refahı artırır. Nihai hedef olmasa da teknoloji toplumsal ilerlemenin temel unsurlarından biridir (Yıldırım, 2009). Piketty (2014) de teknolojik gelişmelerin sadece üretimi değil tüketimi de etkilediğini ve insan hayatını iyileştiren bir tüketim artışına yol açtığını belirtmiştir. Sonuç olarak teknoloji, ülkelerin küresel pazarlarda etkin bir şekilde rekabet etmesini sağlar, inovasyonu teşvik eder ve kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını kolaylaştırır. Teknoloji sürekli ilerleyerek sadece üretim süreçlerini dönüştürmekle kalmaz, aynı zamanda tüketim kalıplarını da şekillendirir ve nihayetinde sosyal refahın artmasına ve daha fazla refaha katkıda bulunur.

Teknolojinin siyasal etkilerine bakıldığında, küreselleşme devletlerarasındaki sınırları bulanıklaştırmış, bir ülkedeki sosyal ve siyasi olayların diğer ülkelerde de dalgalanma etkisi yaratmasını neden olmaktadır (Tinni, 2009). Birbirine bağlı bu ortamda, teknolojik gelişmeler siyasi güçler tarafından ülke içinde kontrolü sağlamak için giderek daha fazla kullanılmaktadır. Genellikle dördüncü kuvvet olarak adlandırılan medya, siyasi kararların halka iletilmesinde ve kamuoyunun şekillendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Seçmen tercihlerini ve siyasi seçimleri etkileyerek siyasi ortamdaki öneminin altını çizmektedir (Albayrak, 2023).

İnternetin getirdiği en dönüştürücü yeniliklerden biri de ifade özgürlüğünün artmasıdır. Sosyal medya platformları, bireylerin düşünce ve görüşlerini geniş çapta paylaşmalarını sağlayarak daha katılımcı bir toplumu teşvik etmektedir (Çoban, 2014). Başlangıçta siyasi otoriteler, geleneksel medyanın gücü azaldıkça etkisini kısıtlamaya çalışarak bu dijital alanı kontrol etmeye çalışmıştır. Ancak kısa süre sonra bu yeni iletişim biçimini tamamen bastırmanın imkânsızlığını fark ettiler ve potansiyelini kendi gündemleri için kullanmaya başladılar (Albayrak, 2023). Bu değişim, farklı grupların görüşlerini ifade etmelerine olanak tanıyarak, demokratik ideallerle tutarlı bir şekilde, siyasi söylemde daha geniş bir görüş yelpazesinin temsil edilmesini sağlamaktadır (Doğan, 2002).

Kamu yönetiminde teknoloji kullanımı yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkiyi de olumlu yönde etkilemektedir. E-devlet uygulamalarının hayata geçirilmesi bu dinamiği örneklemekte, devlet işlemlerinin şeffaflığını arttırmakta ve kamu hizmeti sunumunun verimliliğini geliştirmektedir. Bu uygulamalar kurumlar arasında hızlı bilgi alışverişini kolaylaştırmakta, bürokratik süreçleri düzene sokmakta ve daha etkin bir yönetişime katkıda bulunmaktadır (Tinni, 2009). Genel olarak, teknolojinin kamu yönetimine entegrasyonu sadece hükümet operasyonlarını hızlandırmakla kalmaz, aynı zamanda daha kapsayıcı ve duyarlı bir siyasi ortamı da teşvik eder.

2.3 Teknoloji ve Eğitim

Teknolojinin kullanım alanı bulduğu alanlardan biriside eğitimidir. Gerek yetişkinlerin gerekse de öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve performanslarını arttırmak amacıyla birçok teknolojik araç gereç kullanılmaktadır.

Eğitim kavramı toplumun bütün bireylerini kapsadığı için günlük yaşamda en fazla kullanılan kavramlardan biri olmuştur. Çoğu insan eğitim ile ilgili birçok düşünce ortaya koysa da bu kavramın anlamı ve kapsamı konusunda yetersiz kalmaktadır.

Eğitimin geniş ve herkesi ilgilendiren bir kavram oluşu beraberinde bu kavram ile ilgili birçok tanımı getirmektedir (Küçükylmaz, 2011). Yaşamın her alanında kullanılan bu kavram geçmişten günümüze insanlığın ayrılmaz bir parçası olmuş ve farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda eğitim; bireyin davranışlarında meydana gelen değişim süreci (Bayram, 2019; Tyler, 2004) ve insanın yaşadığı topluma faydalı olması amacıyla yürütülen süreçtir (Küçükahmet, 2008). İnsanın davranışlarında yaşantılar sonucu elde ettiği, kasıtlı, istendik davranış değiştirme sürecidir (Ertürk, 2013).

Bütün toplumların varlığını sürdürebilmesi ancak kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmasıyla mümkündür. Toplumların kendi bireylerini kendi kültürlerinin istek ve beklentilerine uyum sağlayacak bir şekilde yetiştirmesine kültürlenme denilmektedir. Bu yaşam boyu kültürlenme süreci ise eğitim olarak tanımlanmaktadır. Eğitim üzerine yapılan tanımlamalar ele alındığında eğitimin üç temel özelliğine vurgu yapıldığı görülmektedir. (Gültekin, 2020):

- İnsanoğlunun gelişimi ve öğrenmesi sürekli olduğundan eğitim bir süreçtir ve yaşam boyu devam eder.
- Eğitim sonucunda bireyde olumlu, istendik yönde, ölçülebilir ve gözlenebilir davranış değişikliği olması beklenir.
- Eğitim sonucunda oluşan davranış değişikliği bireylerin kendi yaşantıları sonucunda oluşur.

Sonuç olarak eğitim farklı yönleriyle değerlendirildiğinde birçok farklı tanıma rastlanmaktadır. Özetle eğitim, bireyin davranışlarında yaşantılar yoluyla meydana gelen olumlu, istendik yönde gelişen ve yaşam boyunca devam eden davranış değiştirme sürecidir. Eğitimin amacı ise bireyleri yaşadığı topluma uyum sağlama ve bireylerin yeteneklerini üst düzeye çıkarmaktır.

Toplumların amaçlarını gerçekleştirmede önemli rolleri olan eğitimin temel amacı; bireylerin topluma tam ve sağlıklı bir şekilde uyum sağlama ve öğrencilerdeki yeti ve kabiliyetleri en üst seviyeye çıkarmaktır. Bu genel amaç bağlamında eğitimin toplumsal, siyasal, bireysel ve ekonomik işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler şöyle açıklanmaktadır (Duman, 2004; Gültekin, 2020; Şimşek, 2020):

- **Eğitimin toplumsal işlevi;** bireye toplumun kültürünün aktarımıyla beraber bireyde topluma uyum sağlayan, kültürü geliştiren ve toplumsal problemleri çözüme becerileri geliştirmektedir.
- **Eğitimin siyasal işlevi;** mevcut siyasi sistemleri koruyarak devletin toplumsal ve siyasal yapısına uygun, girişimci ruha sahip ve bilinç sahibi bireyler yetiştirmektedir.
- **Eğitimin ekonomik işlevi;** devletin ve toplumun ihtiyaç duyduğu iş alanlarına insan gücü yetiştirmektedir. Ayrıca bu işlev ile bilinçli üretici ve tüketiciler yetiştirmek amaçlanmaktadır.
- **Eğitimin bireysel işlevi;** bireyleri ilgi, istek ve istidatları doğrultusunda bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olarak çok yönlü bir şekilde geliştirerek bireyleri bir bütün olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Eğitim ve teknoloji insan hayatının daha nitelikli ve üretken olmasında önemli iki kavramdır. Eğitim, bireylerin doğuştan var olan kabiliyetlerinin işlevsel hale gelmesine ve geliştirilmesine olanak sağlarken; teknoloji ise bu kabiliyetlerden daha etkin bir biçimde faydalanılmasına imkân sağlar (Alkan, 2005; Sever, 2017).

Çağdaş teknolojinin başlangıcı olarak kabul edilen sanayi inkılabı, insanların istedikleri yeteneklerini okullarda geliştirebilmeleri için yeni fırsatlar sağlayarak topluma hayatlarını kolaylaştırabilecek birçok araç-gereç sunmuştur. 20. yüzyıldan itibaren evlerimizde kullandığımız birçok araç-gereç eğitim kurumlarında da kullanılmaya başlanmıştır. Bu araç-gereçlerin başında da bilgisayar ve televizyon gelmektedir. Birçok öğrencinin bilgisayar karşısında geçirdiği süre öğretmenler ile geçirdikleri süreden daha fazla olmuştur. Bu durum da beraberinde eğitim ve öğretimde bu araç-gereçlerden daha fazla faydalanılması gerektiğini ortaya koymuştur (Kaya, 2008; Nelson, 1998).

Teknolojinin eğitim alanında kullanımı beraberinde eğitim teknolojisi kavramını getirmiştir. Eğitim teknolojisi; bireyleri öğrenmeye sevk etmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve öğrencileri motive etmek amacıyla kullanılan aletler ile kabul görmüş öğrenme sistemlerine göre oluşturulan programların sınanması ve ileri taşınmasına ilişkin tüm aşama, hazırlık ve tekniklerdir (Koşar, 2002).

Eğitimciler, teknolojinin eğitimde kullanım amaçlarını, kullanılacak materyaller ile öğrencilere çoklu öğrenme ortamı sağlamak, materyalleri basit bir şekilde eğitim ortamına taşıyarak öğrencilerin kullanımına sunmak, öğrenci ile materyal arasında

etkileşimi oluşturarak bilgiyi somutlaştırmak, öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttırmak, sınıf yönetimini kolaylaştırmak şeklinde ifade etmiştir (Işık, 2014).

Eğitim öğretim faaliyetlerinde eğitim teknolojilerine yer vermek eğitime birçok fayda sağlamaktadır. Bu faydalar; öğretmen ve öğrencilere serbest olarak eğitim öğretim yaşantıları imkânı sağlamak, eğitim teknolojileri sayesinde bilgileri birinci kaynaktan elde etme imkânı sağlamak, bu teknolojiler sayesinde öğrencilere zaman ve mekândan bağımsız olarak fırsat eşitliği imkânı sağlamak, eğitim teknolojileri ile eğitimde kalite ve çeşitlilik sağlanarak zengin bilgi ve etkinliklerin yapılması, öğretimin bireyleştirilmesi sağlanarak her öğrenciye kendi hızında öğrenme imkânı sağlamak, üretken eğitim ve hızlı öğrenme imkânı sağlamak, niteliği düşürmeden eğitim faaliyetlerinin maliyetini düşürmek, bu teknolojiler sayesinde kolay bir motivasyon sağlayarak daha nitelikli öğrenmeler sağlamak, çoklu öğrenme ortamları sayesinde öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesini sağlamak şeklinde ifade edebiliriz (Özdemir ve Özdemir, 2019; Sever, 2017). Eğitim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte eğitimin uygulandığı zaman ve mekânlardaki sınırları kalkmış eğitimde uygulanan yöntem, strateji ve tekniklerde değişimler meydana gelmiştir (Çakır, 2011).

Sonuç olarak eğitim teknolojisi, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve bilginin kalıcılığını sağlamayı amaçlarken, öğretmenler için eğitim ortamında çeşitliliği sağlamakta, öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttırmakta ve zamanlama konusunda öğretmenlere yardımcı olmaktadır.

2.4 Uzaktan Eğitim

Geleneksel eğitim anlayışı öğrenenler için birçok sorunlar barındırmaktadır. Bunların en önemlileri mekânsal uzaklık, kurum ve kurumlardaki kapasite eksikliği ve öğretici sayılarındaki eksikliklerdir. Bu nedenle birçok ülke uzaktan eğitim konusunda çalışmalar yaparak bu yeni eğitim anlayışını eğitim sistemlerinde uygulamaya çalışmaktadırlar (Akyürek, 2020; Yıldız, 2004).

Üniversitelerde, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında giderek artan öğrenci sayılarına karşın öğretim elamanı ve öğretmen sayılarının az olması, insanların farklı mekân ve zamanlarda eğitim alma isteği, ayrıca bu eğitimleri daha hızlı ve ekonomik alma istekleri bireylerin farklı eğitim öğretim modellerini keşfetmelerini sağlamıştır. Bu doğrultuda çağımızın en modern keşfi uzaktan eğitim olmuştur (Demir, 2014; Karakaya ve Aksoy, 2005).

Kavram olarak uzaktan eğitim ilk kez Winconsin Üniversitesinin 1982 yılında yayınlanan üniversite kataloğunda kullanılmıştır. Ayrıca bu kavram aynı üniversitenin yöneticilerinden olan William Lighty tarafından 1906 yılında yayımlanan bir çalışmada kullanılmıştır (Demir, 2014; Uşun, 2006). Uzaktan eğitim; Moore ve Kearsley (2005) göre, farklı mekânlarda bulunan öğretici ve öğrenenin çeşitli teknolojik araç-gereçler aracılığıyla özel ders tasarımları ve öğretme yöntemlerinin kullanıldığı planlı ve kurumsal bir düzenlemedir. USDLA (2011) göre, çoklu ortam teknolojileri olan ses, video, uydu, grafik, bilgisayar gibi araçlar aracılığıyla uzaktaki öğrencilere eğitim hizmeti sunmaktır. Uşun'a (2006) göre, yüz yüze eğitim imkânının olmadığı durumlarda çeşitli görsel-işitsel araçlar aracılığıyla farklı mekânlarda bulunan alıcı ve kaynak arasında gerçekleşen sistematik eğitim öğretim faaliyetidir. Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim anlayışı olan okullardaki eğitimin aksine farklı ve yenilikçi bir eğitim anlayışı olarak kendini göstermiştir. Bu yenilikçi anlayışın başlıca özellikleri ve faydaları şunlardır (Akyürek, 2020; Kılınç, 2015):

Özellikleri;

- Uzaktan eğitim geniş bir öğrenci kitlesine hitap eder.
- Yaşam boyu öğrenmeyi destekler.
- Öğrencilere fırsat eşitliği imkânı sunmaktadır.
- Eğitimin standartlaşmasını sağlar.
- Öğrencilere zengin öğrenme ortamı sunarak öğrenciye mekânsal açıdan özgürlük sağlamaktadır.
- Uzaktan eğitim öğrencilere öğrenme konusunda bağımsız ve bireysel öğrenme imkânı sağlamaktadır.
- Öğretim programlarında standart sağlamaktadır.

Faydaları;

- Öğrencilerin öğrenmeler konusunda bir öğretmen olmaksızın öğrenmelerini gerçekleştirebileceğini ortaya koymak,
- Öğrenme materyallerinin kullanımı ve iletişimin sağlanması için kitle iletişim araçlarını tutarlı kullanılmak,
- Kesintisiz bir öğrenme ortamının yaygınlaştırılması için kullanılan yöntemleri öğrencilerin yaşam koşullarına uyarlayabilmek,

- Eğitimi zamansal ve mekânsal olarak kısıtlamalardan kurtarmak, ekonomik oluşu nedeniyle de birçok imkân sağlamak,

Birçok açıdan öğrenen ve öğretene önemli faydalar sağlayan uzaktan eğitimin birçok açıdan da sınırlılıklarının bulunduğu görülmektedir. Bu sınırlılıklar şöyledir (Akyürek, 2020; Alkan, 1996; Kılınç, 2015; Sarıtaş, 2013):

- Öğrenenler ile öğretmenler arasında iletişim ve ilişkileri sınırlandırmaktadır.
- Öğrencilerin sosyalleşmelerini sınırlandırmaktır.
- Yardımsız ve bireysel öğrenme alışkanlıkları bulunmayan öğrencilere yeterince öğrenme imkânı sağlayamamaktadır.
- Öğrencilerin motivasyonlarını sağlamada yetersizdir. Çalışan öğrencilerin dinlenme zamanlarını almaktadır.
- Uygulamaya yönelik olan derslerden yeterince yararlanılamamaktadır.
- Öğrencilerin iletişim teknolojilerine bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır.
- Öğrenme güçlükleri konusunda oluşan durumlar anında çözüme kavuşturulamamaktadır.
- Öğrencilerin teknoloji yeterlilikleri konusunda yeterli olamamalarından dolayı öğrenmeler konusunda sıkıntılar yaşanmasına neden olabilmektedir.
- Yetenek ve ilgiye yönelik tavırların oluşturulmasında etkili değildir.

Uzaktan eğitimin sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda öğretici ve öğrenenlerin teknolojik anlamda kendilerini geliştirmeleri, daha etkili bir uzaktan eğitim faaliyeti için uzaktan eğitim teknolojilerinin geliştirilmesi ve internet imkânlarının yaygınlaştırılması ile birlikte çözüme kavuşturulması beklenmektedir.

2.4.1 Uzaktan eğitimin kuramsal temelleri

Teknolojinin çağdaş eğitim sistemine kazandırdığı en son yeniliklerden biri olan uzaktan eğitim, öğretmen ile öğrencinin eğitim sürecinin herhangi bir aşamasında ortak bir zaman ve mekân zorunluluğu olmadan gerçekleştirilen bir eğitim uygulaması olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin öğretmenlerin fiziksel denetimi altında olmaksızın öğrenmelerine olanak tanır ve böylece daha esnek bir eğitim modeli sunar (Holmberg, 1995, akt: Gökmen vd., 2016). Uzaktan eğitimin bu tanımından yola çıkarak, eğitim öğretim süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için 1840'lı yıllardan itibaren uzaktan eğitimle ilgili çeşitli kuramların geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır

(Horzum, 2007). Eğitimciler, uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olabilmesi için öğrenme süreçlerini anlamak ve bu süreçleri destekleyen kuramsal temeller oluşturmak amacıyla çalışmalar yapmışlardır. Bu bağlamda, 1970'li yıllardan itibaren başta Delling olmak üzere, Wedemeyer, Holberg, Baath, Daniel, Moore, Paulsen, Garrison ve Anderson gibi önemli eğitimciler, uzaktan eğitimin kuramsal temellerini oluşturmak için birçok uzaktan öğrenme kuramı geliştirmişlerdir (Gökmen vd., 2016).

Bu kuramlar, uzaktan eğitimin öğrenme süreçlerini ve öğretme yöntemlerini daha iyi anlamaya yardımcı olmuş; öğrenci-öğretmen etkileşimini artırmak, öğrenme materyallerinin etkinliğini artırmak ve genel eğitim kalitesini yükseltmek amacıyla çeşitli stratejiler sunmuştur. Dolayısıyla, uzaktan eğitim, teknolojik gelişmelerin eğitim sistemine entegre edilmesiyle birlikte, öğrencilere ve öğretmenlere daha fazla esneklik ve erişilebilirlik sağlamaktadır. Bu yeni eğitim modeli, özellikle günümüzde dijitalleşmenin hız kazandığı bir dönemde, eğitim alanındaki fırsatları ve zorlukları yeniden şekillendirmektedir.

2.4.2 Uzaktan öğrenme kuramları

Eğitimde teknolojinin doğru ve etkili kullanımı öğrenmelere önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda uzaktan eğitimin geliştirilmesi adına birçok kuram geliştirilmiştir. Bu kuramlardan birisi de bağımsız çalışma kuramıdır. Wedemeyer tarafından geliştirilen bağımsız çalışma kuramı eğitimde bireyselliği ön plana çıkaran bir yaklaşımdır (Tuğtekin, 2022). Öğrenci ve öğretmenlerin sorumluluklarını ve görevlerini ayrı bir biçimde yerine getirdiği, iletişim faaliyetlerini farklı yol ve yöntemlerle gerçekleştirdiği bir eğitim sürecini tanımlar. Bağımsız çalışma kuramının en önemli özelliklerinden biri, öğrencilere kendi öğrenme hedeflerini belirlemede özgürlük sağlamasıdır (Gökmen vd., 2016). Öğrenciler, kendi hızlarında ve istedikleri zaman diliminde öğrenme imkânına sahip olur, böylece eğitim süreci kişiselleştirilir (Erkoca, 2021). Bağımsız çalışma, öğrencilerin öğrenmelerinden kendilerinin sorumlu olmasını teşvik eder. Bu bağlamda, öğrencilere, kendi öğrenme süreçlerini yönetme, materyalleri seçme ve farklı kaynaklardan yararlanma fırsatı sunar (Arslantaş, 2014).

Moore tarafından geliştirilen özerklik kuramı, öğrencilerin öğretmenlere olan bağımlılıklarından kurtulup kendi öğrenme süreçlerini bağımsız bir şekilde yönetmelerine odaklanır (Gökmen vd., 2016). Bu kuram, öğrencilerin açıklama yapma, rehberlik alma, soru sorma ve bilgiyi davranışa dönüştürme gibi süreçlerde öğretmene

bağımlılıklarını azaltmayı hedefler (Bozkurt, 2014). Kendi kendine öğrenme, bu kuramın temel taşlarından biridir ve öğrencilerin hedef belirleme, kaynak bulma ve ilerlemelerini değerlendirme konularında bağımsız hale gelmelerini sağlar (Erkoca, 2021). Uzaktan eğitimde dijital araçların kullanımı, öğrencilerin farklı zaman ve mekânlarda eğitim süreçlerini yönetmelerine olanak tanırken, sosyal etkileşim ve destek de özerkliği pekiştirir. Öğrenciler çevrimiçi topluluklarla etkileşimde bulunarak bilgi paylaşımı yapabilir ve bu durum, bağımsızlıklarını artırır (Anderson ve Dron, 2011). Bu doğrultuda, özerklik kuramı, öğrencilerin daha aktif, bağımsız ve öz yeterli bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunurken, bilişsel, sosyal ve motivasyonel boyutlarıyla öğrenme kuramları ile bir etkileşim içindedir (Boz-Yüksekdağ, 2016).

Uzaktan eğitimde iletişim ve etkileşim kuramları, öğrenme süreçlerinin etkinliğini artırma açısından önemli bir yere sahiptir (Bozkurt, 2014). Bu kuram üzerine Baath, Holmberg ve Daniel çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Baath, iletişimde çift yönlülüğün önemini vurgulayarak, katı öğrenme modelinde materyallerin rolünü öne çıkarırken, esnek öğrenme modelinde öğretmenler ile öğrenciler arasındaki eş zamanlı etkileşimi destekleyici bir unsur olarak tanımlar. Ona göre, uzaktan eğitimde etkili bir öğrenme için alıştırma, soru ve test gibi materyallerin kullanılması gereklidir; bu, çift yönlü etkileşimi teşvik eder (Gökmen vd., 2016). Holmberg ise eğitimdeki destek kavramı üzerine yoğunlaşarak eğitim yönetimi, rehberlik, grup çalışmaları gibi kavramları destek organizasyonları bağlamında açıklamıştır. Ayrıca destek organizasyonları ile öğretmen öğrenci ilişkilerinin olumlu etkileneceğini belirtmiştir (Horzum, 2007; Karataş, 2005). Ayrıca Holmberg destek organizasyonlarına odaklanarak, eğitim yönetimi ve grup çalışmaları gibi unsurların öğretmen-öğrenci ilişkilerine olumlu katkılarda bulunacağını savunur (Gökmen vd., 2016). Daniel, uzaktan eğitim sürecini öğrenenlerin bağımsız çalıştığı ve diğer bireylerle etkileşimde bulunduğu bir süreç olarak tanımlar. Bu süreçte, öğrenenlerin bağımsız çalışma etkinlikleri ile etkileşimli etkinlikler arasındaki dengeye vurgu yapar (Horzum, 2007; Karataş, 2005).

Malcolm Knowles tarafından geliştirilen yetişkin öğrenme kuramı, eğitim öğretim çağının dışındaki bireylerin öğrenme süreçlerinin de hayati bir rol oynadığını vurgulayarak, yetişkinlerin eğitim süreçlerine katılımının önemini öne çıkarır (Gökmen vd., 2016). Knowles'a göre, yetişkinler, öğrenme süreçlerini bağımsız olarak yönetebilen ve kontrol edebilen bireylerdir. Bu durum, bireylerin öğrenme süreçlerinde

aktif bir rol oynamasını ve kendi öğrenme deneyimlerini şekillendirmesini teşvik eder (Deveci, 2021). Yetişkin öğrenme kuramı, bilişsel öğrenme kuramı bağlamında, yetişkinlerin kendi deneyimlerinden öğrenmelerini ve bu deneyimleri yeni bilgileri anlamada nasıl kullandıklarını açıklamak için önemlidir. Yetişkinler, önceden sahip oldukları bilgi ve deneyimlere dayalı olarak yeni bilgileri yapılandırır ve öğrenme süreçlerine aktif bir şekilde katılırlar. Bu çerçevede, bireylerin öğrenme stillerinin, motivasyonlarının ve geçmiş deneyimlerinin dikkate alınması gerektiği de vurgulanmaktadır (Akman vd., 2020).

İşbirlikçi özgürlük kuramı, öğrenme süreçlerinin nasıl yapılandırıldığını ve bireylerin bu süreçlerde nasıl etkileşimde bulunduğunu anlamak açısından önemli bir çerçeve sunar (Tuğekin, 2022). Paulsen tarafından geliştirilen bu kuram, öğrenenlere yüksek düzeyde seçim hakkı tanırken, aynı zamanda işbirliği ve sosyal etkileşimin de kritik olduğunu vurgular. Kuram, Vygotsky'nin sosyo-kültürel öğrenme teorisi ile önemli benzerlikler taşır (Demir-Kaymak ve Horzum, 2013). Vygotsky, öğrenmenin sosyal etkileşimler aracılığıyla gerçekleştiğini belirtir ve bu süreçte işbirliğinin önemini vurgular (Gökmen vd, 2016).

2.4.3 Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamaları

Casey (2008) mektupla başlayan uzaktan eğitim sürecini posta, radyo, televizyon, uydu iletişimi, bilgisayar ve internet ile eğitim evreleri şeklinde değerlendirmiştir. Amerika'da 1728 yılında Bostan gazetesi aracılığıyla derslerin mektup aracılığıyla işlenmesi şeklinde başlayan uzaktan eğitim süreci teknolojiye gelişmelere paralel olarak gelişmiş ve günümüze kadar devam etmiştir. 1930'lara gelindiğinde eğitim öğretim kurumlarında radyonun kullanmaya başlandığı, 1933 yılında ise Iowa State Üniversitesinde dünyada ilk eğitim amacıyla televizyon programı yayınlanmıştır. 1983 yılından itibaren kişisel bilgisayar ve internet uygulamalarının gündelik hayatta yaygınlaşmasıyla birlikte teknoloji tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları kullanılmaya başlanmıştır. 2000'li yıllardan itibaren uzaktan eğitim kavramı yerini e-öğrenme kavramına bırakmış ve son halini almıştır (Gülbahar, 2007; Sever, 2017; Sevindik, 2016; Yalçınalp, 2015). Dünyada uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi değerlendirildiğinde, teknolojik gelişmeler ile uzaktan eğitim uygulamalarının paralel bir şekilde geliştiği ve dünyadaki hızlı değişim ve dönüşüme ayak uydurduğu görülmektedir. Bu doğrultuda dünyada uzaktan kullanılabilen öğretmen ve öğrencilere

içerik sağlayan birçok güncel eğitim platformu geliştirilmiştir. Başlıca güncel uzaktan eğitim platformları aşağıda yer verilmiştir.

2.4.3.1 eTwinning portalı

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim anlayışının sağlamadığı esnek katılım, zaman ve mekânda özgürlük gibi önemli fırsatlar sunmaktadır (Miyazoe ve Anderson, 2010). Bu kapsamda uzaktan eğitim anlayışının önemli projelerinden olan eTwinning, Ocak 2005'te Brüksel'de e-öğrenme programı kapsamında düzenlenen konferansta alınan karar sonucu uygulamaya girmiştir. Bu program farklı iki ülkeden farklı iki okul arasında Avrupa birliğinin Erasmus+ programı kapsamında çevrimiçi olarak uygulanan ve işbirliğine dayanan bir uygulamadır (Kearney ve Gras-Velasquez, 2015). Otuz yedi ülke tarafından desteklenen bu uygulama yirmi sekiz farklı dilde hizmet sunmaktadır. Ülkemiz ise 2009 yılı itibari ile bu projenin bir parçası haline gelerek anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki öğretmen ve öğrenciler arasında online iş birliği sağlamaktadır (ETwinning, 2024; Pietrzak, 2009). Özetle eTwinning uygulaması, e-eğitim kapsamında farklı ülke ve okullardaki öğretmen, öğrenci ve akademisyenler arasında iletişim, işbirliği, proje oluşturma ve geliştirme ve paylaşmak amacıyla oluşturulan online bir uygulamadır. Uygulama öğretmenlere yönelik online eğitimler sunan ve destekleyen 600.000 fazla öğretmen üyesi olan bu portal üç bölümden oluşmaktadır (Avcı, 2021):

- **eTwinning Ana Sayfa:** Öğretmenlerin geliştirilen projeleri inceleyebildikleri, farklı ülkelerde projeye katılım gösteren okulları görebildikleri, eğitim alanında geliştirilen yeni eğilim ve teknikleri ve gelişmeleri izleyebildikleri, geliştirilen yeni etkinliklerden haberdar oldukları alandır. Ayrıca bu bölümde katılımcıların eTwinning ile ilgili her türlü bilgiye sahip oldukları ve destek aldıkları bölümdür.
- **eTwinning Live:** Bu uygulamaya kayıt olan öğretmenlerin erişim sağlayabildiği bölümdür. Öğretmenlerin proje oluşturdukları ve Ulusal Destek Servisinden onay aldıktan sonra ülkesinden ve yurt dışından proje ortakları aradıkları ve mesajlaştıkları alandır. Bu bölüm aracılığıyla öğretmenler eğitim gruplarına katıldıkları, mesleki gelişim fırsatlarına ve canlı uygulamalara ulaşabildikleri bölümdür. Ayrıca öğretmenlerin kendi etkinliklerini planladıkları, uyguladıkları ve paylaştıkları yerdir.

- **eTwinning Twinspace:** Oluşturulan projeler için oluşturulan özel alandır. Projelerin kayıt altına alındığı ve projelerle ilgili paylaşımların yapıldığı alandır. Bu bölüm sadece proje yöneticilerinin, kurucularının, ortaklarının ve öğrencilerinin erişim sağlayabildiği bölümdür.

ETwinning, öğrenciler arası etkileşimi arttırarak birbirlerini tanımlarına katkı sunmanın yanı sıra öğretmenlere de mesleki anlamda gelişmeleri için nitelikli eğitim imkânları sunmaktadır. Ayrıca kendi kendine eğitim materyalleri, online eğitim seminerleri ve özel eTwinning etkinlikleri aracılığıyla akranlarından eğitim desteği almaktadırlar. Uygulama içeriklerin sunduğu imkânlar sayesinde öğretmenlere hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirmelerini de desteklemektedir (Yılmaz ve Altun-Yılmaz, 2012). Özetle eTwinning uluslararası anlamda öğretmen ve öğrenci işbirliğini sağlayarak bı paydaşlara e-öğrenme imkânı sunan bir uygulamadır.

2.4.3.2 Khan Academy

Google tarafından desteklenen Khan Academy, Salman Khan tarafından 2006 yılında geliştirilen ve para kazanma amacı taşımayan bir eğitim uygulamasıdır. 36 farklı dilde ve 190 ülkede kullanıcılarına “*herkese, her yerde, dünya standartlarında, bedelsiz eğitim*” sloganıyla hizmet vermektedir. Bu uygulama öğrenci ve öğretmenlere birçok eğitim materyali sunmaktadır. Ayrıca bu uygulama aracılığıyla öğrenci, veli ve öğretmenlerin kullanabildiği birçok alıştırmanın yanı sıra öğrenci ve öğretmenlerin gelişimine katkı sunan video konferanslar sunulmaktadır (Yuan ve Powell, 2013). Ülkemizde de aktif kullanımı olan bu uygulamanın Türkçe resmi sayfası bulunmakta ve Matematik, Fen bilimleri, Sanat, Sosyal Bilimler, finans ve Ekonomi ve Bilgisayar bilimleri alanlarındaki kurslarla hizmet sunmaktadır. Bu uygulama 2014 yılından itibaren eğitimlerini eğitim bilişim ağına (EBA) entegre ederek ülkemizde de hizmet vermektedir (Parlak, 2016).

Khan Academy, geleneksel eğitim anlayışından sıyrılmış, modern eğitim anlayışını benimsemiş, eğitimde özgürlüğü ana felsefe haline getirme anlayışıyla kurulmuştur. Bu uygulama, yer ve zaman sınırlaması olmadan dünyanın her yerinde istediği saat ve yerde ücretsiz bir şekilde eğitim sunmak amacıyla tamamen ücretsiz kurulmuştur (Atik ve Ata, 2018). MİT, NASA gibi dünyaca ünlü kurumlarla iş birliği içerisinde içerikler sunan bu uygulama kurulduğu andan günümüze kadar 300 milyondan fazla kişiye 10 binden fazla eğitim video ve 150 binden fazla interaktif alıştırması ile katılımcıların

eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Tr.khanacademy.org., 2024). Başta sadece eğitim videosu içerikleri mevcut iken daha sonra kullanıcı sayısını arttırmak amacıyla uygulamaya eğitsel oyunlar eklenerek uygulamanın kullanıcı sayısı ve popülerliği arttırılmış (Sever ve Bical, 2018). Khan Academy, dünyada eğitim alanında meydana gelen dijital dönüşümün öncü temsilcilerinden olmakla birlikte insanı ve yaşam boyu öğrenmeyi temele alan, her bireyin kendisini geliştirebilmesi için oluşturulan ücretsiz bir uygulamadır (Khanacademy.org, 2024). Bu uygulama kullanıcılarına gerek sınıfta gerekse de sınıf dışında ders videoları ve interaktif alıştırmalar gibi materyaller aracılığıyla istediği hız ve yöntemle öğrenebilecekleri bireyselleştirilmiş öğrenme imkânı sunmaktadır (Khanacademy.org, 2024). Bu durum eğitimin paydaşları olan öğretmen, öğrenci ve velilere istediği yer ve zamanda gelişimlerine katkı sağlayacak yaşam boyu eğitim olanağı sağlamaktadır.

2.4.3.3 Merlot (multimedia educational resource for learning and online teaching)

Kaliforniya üniversitesinin öğrenim geliştirme biriminin maddi destekleri ile 1997 yılında oluşturulmuş genel olarak nesne ambarı olarak adlandırılan ücretsiz bir şekilde kullanıcılarına hizmet veren bir uzaktan eğitim uygulamasıdır. Bu uygulama online web sayfalarını kullanan kullanıcılar için gerek eğitim aldıkları gerekse de eğitimlerinde kullanacakları kaynaklar için bir merkezdir. Merlot platformu, okul öncesi eğitim kurumlarından başlayarak üniversiteye kadar süren eğitim sürecinde öğrenci ve öğretmenler için önemli bir online kütüphane görevi görmektedir. Bu uygulama eğitim, çalışma hayatı, insan ilişkileri, fen bilimleri ve teknoloji, sanat gibi konu başlıklarında kullanıcılarına 20 binden fazla içerik sunmaktadır (Çakıroğlu ve Akkan, 2009; Merlot.org., 2024; Tartuk, 2022). Merlot uygulamasıyla örgün eğitim yaşamları boyunca öğrencilere kaynak sağlayarak eğitim yaşamlarını destekleyen önemli bir platformdur.

2.4.3.4 Shodor (shodor education foundation)

Shodor, 1994 yılından itibaren matematik ve fen bilimleri alanlarında ortaokullardan başlayarak üniversite seviyesine kadar hemen hemen her sınıf düzeyinde gerek öğretmenlere gerekse de öğrencilere birçok eğitim materyali sunan online bir eğitim uygulamasıdır. Bu uygulamanın içerikleri incelendiğinde konu anlatımı videoları, etkileşimli ders içerikleri, tanım sözlükleri gibi birçok öğrenme materyali bulundurmaktadır. Shodor, etkileşimli modeller, simülasyonlar ve eğitim materyalleri geliştirme ve sunmanın yanı sıra üye öğretmen ve öğrencilerine atölye ve uygulamalı

deneyimler aracılığıyla doğrudan hizmetler de vermektedir. Ayrıca bu uygulama hesaplamalı bilimlerin yardımıyla matematik ve fen bilimleri eğitime yeni yaklaşımlar sunan okul dışı çıraklık, staj gibi programlar da sunmaktadır (Çakıroğlu ve Akkan, 2009; Shodor.com., 2024; Tartuk, 2022). Özetle fen bilimleri ve matematik alanlarında öğretmen ve öğrencilere bireyselleştirilmiş eğitim imkânı sunarak eğitimde yer ve zaman kısıtlamasını kaldıran bir uygulamadır.

2.4.3.5 LearnAlberta (AlbertaEducation)

LearnAlberta Alberta uygulaması ile paralel hazırlanmış okul öncesi eğitim seviyesinden başlayarak ortaöğretimin sonuna kadar veli, öğretmen ve öğrencilerin gelişimi amacıyla online eğitim sunan bir eğitim uygulaması olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu uygulama Alberta uygulaması ile entegre olarak buradaki eğitimler aracılığıyla yaşam boyu öğrenme imkânları da sunmaktadır. LearnAlberta uygulaması kullanıcılarına K-6 İngilizce Dil Sanatları ve Edebiyat, Matematik, Sağlık, Fen bilimleri, Beden Eğitimi alanlarının yanı sıra Fransızca Dalma Dil Sanatları ve Edebiyat alanlarında içerikler sunmaktadır. Ayrıca bu uygulama yeni müfredatlara uygun eğitim kaynakları, il değerlendirmelerinin yanı sıra Öğretmenlere özel Boards planlama araçları sunmaktadır (Çakıroğlu ve Akkan, 2009; Learnalberta.ca., 2024; Tartuk, 2022). Yaşam boyu öğrenme kaynakları ve olanakları sunan LearnAlberta uygulaması öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra velilerin de gelişimlerine katkı sağlayarak yaşam boyu öğrenmeler sunmaktadır. Böylelikle bireye eğitim alanında güncellik sağlamaktadır.

2.4.3.6 Scoool.pt

İntel tarafından 2002 yılında geliştirilen ve ilk kez İngiltere’de kullanılmaya başlanan Scoool.pt uygulaması öğrenci ve öğretmenlere dijital içerikler sunan online bir eğitim uygulamasıdır. Temel amacı bu eğitim teknolojisini kullanarak öğretmen ve öğrencilerin bu uygulama aracılığıyla dünyada kullanılan eğitim teknolojileri ile bütünleşmelerini sağlamaktır. Oluşturulduğu dönemde Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji alanlarında içerik sunan bu uygulama daha sonra alanlarını genişleterek öğretmen ve öğrencilere online kaynaklar sunmaktadır. Bu uygulamayla öğretmenler tarafından derslerde öğrenciler online etkinlikler, konu anlatımları ve test içerikleri sunulmaktadır. 2004 yılı itibari ile ülkemizde de kullanılmaya başlanan uygulama günümüze dek bizlere de kaynak sunmaya devam etmektedir (Alabay, 2015; Çakıroğlu ve Akkan, 2009).

Eğitimde küreselleşmeyi temele alan bu uygulamayla dünyadaki bütün öğrencilere aynı eğitim içerikleri sağlanarak eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

2.4.3.7 Scientix projesi

Scientix Projesi, Avrupa da 2010 yılında kullanıma açılmış olup STEM (Fen Bilimleri, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) tarafından desteklenen ve sorgulama temelli eğitim anlayışını öğretmen, öğrenci, akademisyenlere, yöneticilere ve velilere benimsetmeyi hedefiyle oluşturulmuştur. Uygulamada bütün öğretmenlerin kullanabilecekleri, öğrencilerin sorgulayıcı ve bilimsel düşünebilme, araştırma, buluş yapabilme ve üretim becerilerini geliştirmek için birçok eğitim projesi ve materyal bulunmaktadır. Projenin temel amaçlarına bakıldığında Avrupa da eğitim alanında meydana gelen gelişmeleri öğretmen, öğrenci ve velileri haberdar etmek, yeni geliştirilen öğrenme materyallerinin paylaşımını sağlamak, kongre konferans ve çalıştayların sonuçlarını duyurmanın yanı sıra Avrupa'daki bütün öğretmen ve akademisyenler arasında etkileşimi sağlamak ve arttırmaktır. Ayrıca bu projeyle öğrencilerin bilime ve mühendisliğe karşı ilgilerini ortaya çıkararak onları geleceğin mesleklerine yönlendirmeyi de amaçlamaktadır (Scientix.eba., 2024; Tartuk, 2022). Özetle bu uygulama öğrenci ve öğretmenlere içerik sağlamanın yanı sıra sosyal medya özelliği sayesinde eğitimin paydaşları arasında iletişim imkânı sunmaktadır.

2.4.3.8 Educ.ar

ANSES (Administración Nacional de la Seguridad Social) tarafından Arjantin'de 2011 yılında “Eşitliğe Bağlayın” programı kapsamında ortaöğretim öğrenci ve öğretmenleri için oluşturulan dijital bir eğitim uygulamasıdır. Bu uygulama kapsamında 40 bin öğrenci ve öğretmene teknolojik alt yapıları sağlanarak Educ.ar uygulamasının eğitimde kullanılması sağlanmıştır. Böylelikle öğrenci ve öğretmenler bu site üzerinden dünyaya bağlanarak eğitim alanında fırsat eşitliği yakalamaktadırlar. Bu uygulama sayesinde öğrenci ve öğretmenlere Matematik, Dil, Sosyal Bilimler ve Fen bilimleri alanlarında ses kayıtları, resim-harita-gazete, e-book, etkileşimli kaynaklar, video-filmler-öğretim dizileri şeklinde e- içerikler sağlanmıştır. Ayrıca ebeveynlerinde öğrenme sürecine dâhil olmalarını sağlamak için veliler için de içerikler sağlanmıştır. Bu içerikler öğrencilere destek olmalarının yanı sıra kendi gelişimleri için de önemlidir. Bu uygulamayla veliler için yaşam boyu öğrenme imkânları da sağlanmıştır (Çakıroğlu ve Akkan, 2009; Educ.ar, 2024). Bu durum yaşam boyu öğrenmeyi temele alarak e-içerik sağlamanın

yanı sıra özellikle öğretmen ve öğrencilere teknolojik araç gereçler sağlanarak eğitimde fırsat eşitliği sağlamaktadır.

2.4.3.9 DynEd

1987 yılında ABD’de İngilizce dil eğitimi vermek amacıyla tasarlanan dünyanın en kapsamlı ve ödüllü online dil eğitimi portalıdır. İlkokul seviyesinden başlanarak lisansüstüne kadar eğitim veren bu uygulama sadece eğitim kurumları değil havacılık, şirket ve diğer meslek kuruluşlarına da eğitimler vermektedir. Bu yönüyle yetişkinlere de eğitim imkânı sunarak hayat boyu öğrenmeyi destekleyen bir uygulamadır. 13 milyonu aşkın kullanıcısı olan DynEd birçok ülkede eğitim bakanlıkları ile işbirliği yaparak İngilizce dil eğitimi konusunda ülkelere hizmet vermektedir. Bu portal öğretmen ve sınıf desteğiyle birlikte karma okullarda kullanılmak amacıyla oluşturulmuştur. DynEd portalı 1993 yılından itibaren Future Prints aracılığıyla ülkemizde de gerek örgün eğitim seviyesindeki öğrenciler için gerekse de yetişkinler için İngilizce dil eğitimi konusunda hizmet vermektedir. Ayrıca dynEd MEB tarafından satın alınarak ülkemizde ilköğretim kademesinde kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Bu uygulama sayesinde öğretmen ve öğrencilerin dil gelişimleri izlenebilmekte ve öğrenciler 4 dil becerilerini kullanarak dil öğrenmektedirler. (DynEd.com, 2024; Kandemir, 2020). Küresel nitelik taşıyan bu uygulama dil eğitimi konusunda yaşam boyu öğrenmeyi temele alarak bütün yaş gurubundaki bireylere eğitimde fırsat eşitliği sunduğu söylenmektedir.

2.4.3.10 Coursera

Moocs uygulamalarından biri olan coursera, Stanford üniversitesi tarafından online ve ücretsiz olarak oluşturulmuş bir eğitim uygulamasıdır. Yüksek öğretim kurumlarına hizmet sunan bu uygulama Rusça, Portekizce, Japonca, Arapça ve Türkçe dillerinde eğitim içerikleri sunan uluslararası bir platformdur. Bu uygulama beşeri bilimler, tıp, biyoloji, sosyal bilimler, hukuk gibi alanlarda kayıtlı video içeriklerinin yanı sıra interaktif videolar aracılığıyla eğitim hizmeti vermektedir. Coursera eğitim platformu ülkemizdeki Koç üniversitesi işbirliği yaparak eğitim kaynakları konusunda bu üniversiteye hizmet sunmaktadır (Atik ve Ata, 2015; Coursera.org., 2025; Ergüney, 2015). Özetle farklı dillerde hizmet sunan bu eğitim uygulamasıyla uluslararası anlamda sunduğu içerikler aracılığıyla eğitimde fırsat eşitliğine önemli katkılar sunmaktadır.

2.4.3.11 Educa

Litvanya ‘da 2020 yılında oluşturulan öğretmen ve öğrencileri eğitim içerikleri konusunda destekleyen dijital bir eğitim uygulamasıdır. Bu uygulama matematik, doğa bilgisi, tarih ve dil alanlarında temel eğitimden başlayarak örgün eğitimdeki bütün öğrencilere hizmet vermektedir. Bu uygulamanın oluşturulma amacı; öğretme ve öğrenme süreçlerini modernleştirerek öğrenmeleri en üst seviyeye çıkarmak, eğitimi bireyselleştirerek farklılıkları ortadan kaldırmaktır. Bu platform sürekli güncellenen 400 ‘den fazla sanal ders kitabı ve 25000 ‘den fazla farklı türde ders içerikleriyle öğretmen ve öğrencilere hizmet vermektedir. Educa uygulaması öğretmen ve öğrenciler arasında iletişim imkânının yanı sıra öğretmenlere kendi dosyalarını saklayacakları depolama alanı da sunmaktadır. Ayrıca bu uygulama öğretmenlere farklı amaçlar için öğrencilerin bulunduğu gruplar oluşturma imkânı da sunmaktadır (Educa.org., 2025; Kliziene vd., 2021; Kondratavičiene, 2018).

Sonuç olarak çağdaş dünyanın önemli bir ürünü olan online uzaktan eğitim platformları öğrenmelerde kalıcı sağlamanın en önemli unsuru haline gelmiştir. Bu platformlar aracılığıyla eğitimde yer ve zaman unsuru ortadan kalkmış öğrenmeler istenildiği yer ve zamanda gerçekleşebilmektedir. Ayrıca bütün öğrencilerin aynı platformlar aracılığıyla eğitim almaları da eğitimde fırsat eşitliği ilkesine önemli katkılar sunmaktadır.

2.4.4 Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları

Günümüzde farklı zekâ ve öğrenme yeteneklerini görmezden gelen, öğrenme metotlarının genele göre düzenlendiği geleneksel yüz yüze eğitimin sınırlılıkları aşılmaya çalışılmaktadır. Ülkemiz de dünyada olduğu gibi bu sınırlılıkları aşmak için eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarına yer verilmektedir (Keskinkılıç ve Karataş, 2020). Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi incelendiğinde Bozkurt (2017) bu süreci tartışma ve öneriler, yazıarak, görsel-işitsel araçlarla, bilişim tabanlı uzaktan eğitim evreleri şeklinde değerlendirmiştir. Ülkemizde, 1927 yılında Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından eğitimin sorunlarının tartışıldığı bir toplantıda Muharebe Yoluyla Eğitim (Uzaktan Eğitim Yoluyla) eğitim verilebileceği düşüncesi ortaya atılmıştır. 1933 yılında ülkemizde ilk kez mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi ortaya atılmıştır. 1952 yılında kırsal kesime yönelik bilgilendirme amacıyla İstanbul Radyosu tarafından sohbet niteliğinde programlar hazırlanmıştır. 1973 yılında Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde (EİTİA) (Günümüzdeki Anadolu

Üniversitesi) Televizyon ve Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. Bu kurum sonraki yıllarda Anadolu Üniversitesince yapılacak olan uzaktan eğitim uygulamalarına yön vermiştir. 1981 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi açılmıştır. Aynı yıl içerisinde Anadolu Üniversitesi TRT işbirliği ile okul televizyonu kullanarak eğitim vermeye başlamıştır. 1996 yılında Bilkent Üniversitesi video konferans sistemini kurarak bazı derslerin ABD'den yürütülmesi denemelerini yapmıştır. Ayrıca 1996 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Enformatik Enstitüsünün öncülüğünde Türkiye’de internet üzerinden uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmıştır. 1998 yılında Anadolu Üniversitesinden Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesine görüntülü konferans ile uzaktan ders sunumu gerçekleştirilmiştir. 2000 yılında ise Sakarya Üniversitesi 1997 yılından beri süregelen çalışmalarının sonucunda IBM Türk’le gerçekleştirdiği işbirliği kapsamında lisans programlarında internet destekli uzaktan eğitim uygulamasını gerçekleştirmiştir (Bozkurt, 2017; Çallı vd., 2001; Demiray vd., 2008).

Sonuç olarak Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel süreci incelendiğinde dünyaya göre bu uygulamanın geç fark edildiği ancak özellikle son yıllarda yapılan atılımlar sonucunda ülkemizde de uzaktan eğitimin dünyada olduğu gibi modern anlamda uygulanmaya başlandığı görülmüştür. Bu doğrultuda ülkemizde uzaktan kullanılabilen öğretmen ve öğrencilere içerik sağlayan birçok eğitim uygulaması geliştirilmiştir. Başlıca uzaktan eğitim uygulamaları aşağıda yer verilmiştir.

2.4.4.1 Morpa kampüs

Morpa kampüs, 1980 yılında ansiklopedi, Türk ve dünya klasiklerini yayınlayan ve pazarlayan bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır. 1995 yılında okul öncesi 1998’de ise ilköğretim eğitime yönelik uygun materyaller üreterek “eğitim yayıncılığı” alanına giriş yapmıştır. 2007 yılı itibarıyla ise eğitime teknolojiyi entegre ederek okul öncesi öğrenci ve öğretmenlerine Morpa Çocuk, İlköğretim öğrenci ve öğretmenlerine ise Morpa Kampüs platformu geliştirmişlerdir. Bu dijital uygulama ile sınıfta ya da sınıf dışında öğretmen ve öğrencilere yardımcı olan MEB ile uyumlu e-içerikler sağlanmaktadır (Morpakampus.com., 2024).

Eğitim programlarıyla uyumlu bir şekilde oluşturulmuş dijital bir uygulama olan Morpa kampüste, öğretmen ve veliler kolay bir şekilde öğrencilerin gelişimlerini takip edebilmektedirler. Ayrıca bu platformun kullanıldığı eğitim kurumlarında yönetici ve öğretmenler üye öğrencilerin çalışma durumları ile akademik başarılarını

izleyebilmektedir. Bu uygulamada öğretmenler içerik oluşturabilmekte ve oluşturdukları içerikleri hem öğrencileriyle hem de zümreleriyle paylaşabilmektedir. Bu uygulamanın üyeleri her vakitte ve istedikleri her yerde internet erişimi sayesinde uygulamayı kullanabilmektedir (Karataş, 2021; Mopakampus.com., 2024).

Öğretmenlerin ücretsiz, öğrencilerin ise ücret ödeyerek üye olabildikleri ve kullanabildikleri Morpa kampüs, içerik olarak ilkokulda Türkçe, Matematik, İngilizce ve Hayat Bilgisi derslerinde; ortaokullarda ise sosyal bilgiler, Türkçe, Matematik, İngilizce ve Fen Bilimleri derslerinde konu anlatımı videoları, çözümlü soru videoları, çevrim içi ödevler, çalışmalar ve etkinlikler, sınavlar, Belgeseller, Deneyler ve zengin içeriklere sahip e-kütüphane gibi birçok dijital içerik barındırmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler bu platform aracılığıyla istediği yer ve zamanda dijital eğitim içeriklerine ulaşarak konuları tekrar edip pekiştirebilmekte ve kalıcılığı arttırabilmektedir (Kandemir, 2020; Mopakampus.com., 2024). Bu eğitim platformu öğretmen ve öğrenciler için 11 modülden oluşmaktadır (Mopakampus.com., 2024).

- **Dersler:** Platformun ana bölümlerinden biri olan dersler bölümünde üye olunan sınıf seviyesine uygun içerikler ünite, konu ve kazanımlara göre düzenlenmiştir. Bu bölümde konu anlatımı videoları, çalışma kağıtları, yazdırılabilir ödevler, tarama testleri ve e-kütüphane gibi dijital içerikler bulunmaktadır.
- **Sınavlar:** Bu bölümde derslere ve sınıf seviyelerine göre oluşturulmuş konu tarama testleri, ünite sınavları ve genel deneme sınavları bulunmaktadır. Online olarak kullanılan bu içerikler bireysel, sınıf ve okula göre raporlanabilmekte bu raporlar öğretmenler tarafından görülebilmektedir.
- **E-Kütüphane:** Bu bölümde yardımcı kaynak olarak değerlendirilen yardımcı kitaplar, şarkılar, öyküler, sözlükler, videolar gibi öğretmen ve öğrencilerin kültürel gelişimlerine katkı sunan birçok içerik bulunmaktadır.
- **Oyunlar:** Bu bölümde öğrencilerin gelişimlerine katkı sunacak ve ders içerikleriyle entegre edilmiş Fen Bilimleri, Matematik ve zekâ gibi alanlarda oyunlar bulunmaktadır.
- **Raporlar:** Bu bölüm öğretmen ve velilerin öğrencilerin performanslarını takip edebildikleri alandır. Öğrencilerin hangi materyalleri ne kadar kullandıkları, en son hangi içerikleri kullandıklarını ve öğrencilerin öğrenme düzeylerini raporlayarak gösteren modüldür.

- **Bilgilerim:** Platformu kullanan öğretmen ve öğrencilerin özel ve okul bilgilerinin yer aldığı modüldür. Bu bölüm kullanıcının kişisel bilgilerini güncelleyebildiği ve şifresini değiştirebildiği yerdir.
- **Mesajlarım:** Platformun üyesi olan okullardaki yöneticilerin platform üzerinden öğretmen, öğrenci ve velilere mesaj gönderdikleri bölümdür. Ayrıca bu bölüm aracılığıyla okuldaki öğretmenler diğer öğretmen, öğrenci ve velilere mesaj gönderip, onların mesajlarına yanıt verebilirler.
- **Takvim:** Öğretmenlerin oluşturdukları sınav, proje, gezi gibi etkinliklere süre tanımlamalarının yapıldığı alandır. Öğrenciler bu bölüm aracılığıyla belirlenen etkinlik sürelerini takip edebilir ve etkinlikleri belirlenen sürede tamamlayabilme imkânı elde eder.
- **Durumlar:** Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin sınav ve projeler ile ilgili durumları yaptıkları alandır. Bu alandaki mesajlar yıl boyunca korunur, isteyen öğrenciler kolaylıkla ulaşabilirler.
- **Eğitim Materyalleri:** Bu platform için üretilmiş olan okuma, dinleme metinlerinin, konu anlatımı videolarının, çalışma yapraklarının, belgesellerin, deneylerin, çözümlü soruların ve kişisel gelişim videolarının bulunduğu alandır.
- **Öğretmen Araçları:** Bu platforma üye öğretmenlere özel olarak oluşturulmuş bir alandır. Burada sadece öğretmenlerin kullanabileceği ek kaynaklar, etkinlikler, yazılılar, çalışma kağıtları ve testlerin bulunduğu alandır. Ayrıca bu alanda öğretmenlerin oluşturdukları içerikleri saklayabilecekleri 25 MB'lık bir alan da yer almaktadır. Böylelikle öğretmenler harici bir belleğe ihtiyaç duymadan internetin olduğu her yerde içeriklerine kolaylıkla ulaşabilir.

Sonuç olarak örgün eğitimin her kademesine hizmet sunan bu uygulamayla öğretmen ve öğrenciler başta olmak üzere eğitimin bütün paydaşlarına eğitim içerikleri sunulacak eğitimde fırsat eşitliği amaçlanmaktadır. Ayrıca sosyal medya niteliği de taşıyan bu uygulamayla velilerle de iletişim kolaylaşması paydaşlar arası etkileşimi arttırmaktadır.

2.4.4.2 Vitamin eğitim yazılımı

Vitamin uygulaması 1988 yılında Sebit Eğitim ve Bilgi Teknolojileri A.Ş tarafından geliştirilmiş ücretli bir şekilde kullanıma sunulmuş online bir eğitim portalıdır. Öğrencilerin gelişimsel seviyeleri göz önünde tutularak oluşturulmuş online bir şekilde öğretmen ve öğrencilerin hizmetine sunulmuş kişiselleştirilmiş bir eğitim yazılımıdır.

Bu uygulama MEB talim terbiye kurulunca hazırlanan programla uyumlu bir şekilde içeriklerini hazırlayarak hizmet vermektedir (Şahin, 2011; Vitaminegitim.com, 2024).

Vitamin eğitim uygulamasının kullanımı gerek öğrenciler gerekse de öğretmenler için oldukça kolay bir şekilde oluşturulmuştur. Portal çerisindeki menülere oldukça erişimin kolay gerek görüldüğü yerlerde ise yönlendirmeler bulunmaktadır. Bilgisayar kullanımı konusunda zayıf olan öğrencilerin bile kolay bir şekilde kullanabilecekleri, kullanıcının uygulamada istediği anda kaldığı yerden devam edebileceği, yanlışlarını düzeltme imkânı bulabildiği, yardım ve çıkış menülerine kolaylıkla ulaşabildiği bir portaldır. Her sınıf düzeyine ait içerikler farklı sekmelerde ve menülerde ayrı ayrı bir şekilde hazırlanmış kolay bir şekilde erişime sunulmuştur (Vitaminegitim.com, 2024).

Vitamin eğitim uygulamasında 5,6,7 ve 8. sınıf seviyelerinde sosyal bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri, Matematik derslerinden farklı içerikleri bulunmaktadır. Vitamin eğitim yazılımında konu anlatımları için canlandırmalar, etkileşimli etkinlikler, testler, ek kaynaklar, oyun ve harita gibi içerikler bulunmaktadır (Vitaminegitim.com, 2024). Canlandırmalarda animasyonlar aracılığıyla günlük yaşamdan örneklerle kavram öğretimi yapılarak konu somutlaştırılmaktadır. Etkileşimli etkinlikler ise kavram öğretiminde, problem çözme gibi becerilerin geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Görsel etkinliklerle maliyeti yüksek, tehlikeli ve eğitim ortamında yapımı zor olan deneyler kolaylıkla yapılabilmektedir. Testler ve ek kaynaklar ise öğrenciyi değerlendirme, öğrenme seviyelerini belirlemenin yanı sıra konuları tekrar ederek ve pekiştirerek öğrenmelerin kalıcılığını arttırmayı amaçlamaktadır (Yıldırım, 2013).

Vitamin eğitim uygulamasının faydalarına bakıldığında; öğrencilerin konuya istediği an ve yerde ulaşabilme, konuları istediği kadar tekrar edip pekiştirebilme, sonraki güne ön hazırlık yapabilme, deneme sınavlarıyla okul, il ve ülke genelinde kendini değerlendirebilme, görsel ve işitsel araçlar aracılığıyla konuları somutlaştırma ve öğrencinin dikkatini toplayabilme gibi birçok faydaları bulunmaktadır (Öztop, 2015).

Özetle bu uygulama öğrencilerin üst düzey akademik becerilerini geliştirmek amacıyla oluşturulmuş ve birden fazla duyuya hitap eden animasyon, video gibi içerikleriyle kalıcı öğrenmeleri hedeflemektedir. Ayrıca öğretmenlere de içerikler sunarak öğretmenlerin çağdaş eğitim anlayışıyla derslerde hareket etmelerine olanak sağlamaktadır.

2.4.4.3 Okulistik

Okulistik, 2000 yılında ilkokul ve ortaokul öğretmen ve öğrencilerine kaynak sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir eğitim platformudur. Öğrencilere ilköğretimin bütün sınıf düzeylerinde online araçlar aracılığıyla eğitim aldıkları bir eğitim portalıdır. Bu uygulama MEB programlarına göre kendisini sürekli güncelleyen, kazanımlara uygun bir şekilde öğretmen ve öğrencilere e-içerik sağlamaktadır. Öğretmenlere ücretsiz bir şekilde üye olma imkânı sağlayan okulistik platformu öğrencilere ise ücretli bir şekilde üye olma imkânı tanımaktadır. Okulistik ile öğrenciler internet imkânının olduğu her yerde zaman ve mekân ayırt etmeksizin eğitim alabilmektedirler (Okulistik.com, 2024; Tenekeci, 2020).

Okulistik, öğrenciler için konu anlatımı videoları, etkinlikler ve farklı türlerde soru içerikleri içermektedir öğretmenler için ise onlara özel çalışma kağıtları, videolar, soru çözümleri, çevrim içi değerlendirme sınavları, e-kitaplar gibi öğretmenlerin hizmetine sunulmuş birçok içerik bulunmaktadır (Arıkan, 2013). Ayrıca merkezi sınav sekmesinde liselere hazırlanan öğrencilere özel ders videoları, geçmiş yıllarda sınavlarda çıkmış sorulara, deneme sınavları ve LGS puan hesaplama içerikleri de bulunmaktadır. Deneme sınavlarına ait sonuçlar ayrıntılı bir şekilde raporlanmakta ve bu raporların çıktıları da alınabilmektedir (Okulistik.com, 2024). Bu eğitim platformu öğretmen ve öğrenciler için 7 ana bölümden oluşmaktadır.

- **Dersler:** İlkokullarda Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi derslerinde; ortaokullarda ise sosyal bilgiler, Fen Bilimleri, Türkçe, Matematik, İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde müfredata uygun bir şekilde hazırlanmış ders içeriklerinin bulunduğu bölümdür. Bu bölümde her derse ait içerikler konularına göre ayrılmıştır. Bölümde içerik olarak ise konulara ait animasyonlar, etkileşimli konu anlatımı videoları, konu testleri ve çalışma kağıtları yer almaktadır.
- **Ölçme ve Değerlendirme:** Her sınıf düzeyinde ve her konuda öğrencileri gerek süreç odaklı gerekse de sonuç odaklı sınavlara hazırlayan içeriklerin bulunduğu bölümdür. Bölümde içerik olarak ders tarama testleri ve online sınavlar yer almaktadır. Bu bölümde testler aracılığıyla öğrencilerin gerek konu gerekse de kazanımlara göre öğrenme düzeyleri ve başarıları izlenmektedir. Ayrıca internet

erişiminin olduğu her yerde karekod sistemi ile bölümde yer alan bütün soruların çözümleri de izlenebilmektedir.

- **Takip:** Öğretmen ve öğrencilerin uygulama üzerinden işledikleri konuları görebildikleri alandır. Bu bölümde hangi derste konuların ne kadarını işlediklerini görmektedirler.
- **Filmler:** Türkçe ve İngilizce derslerine özel şarkı videolarının yer aldığı bölümdür. Ayrıca bu bölümde sivil toplum kuruluşları olan Yeşilay ve kıızılay’a ait videoların yanı sıra doğa, tarihi madde, teknoloji, deniz canlıları, vahşi hayvanlar, coğrafya, spor ve uzay gibi genel kültür konularına ait eğitsel videolar, animasyonlar kısa filmler yer almaktadır.
- **Kitaplık:** Çevrim içi kütüphane olarak da adlandırılan İnteraktif öykü kitaplarının yanı sıra derslere ait interaktif yardımcı ve ana kaynak kitaplarının yer aldığı modüldür.
- **Oyunlar:** Öğretmen ve öğrencileri kişisel gelişimlerine katkı sunmak amacıyla zekâ ve macera konulu eğitsel oyunlarının yer aldığı bölümdür.
- **Öğretmenler Odası:** Öğretmen ve öğrencileri kişisel bilgilerini ve profilini yönettiği bölümdür. Ayrıca bu bölümde okulunda ya da sınıfında bu platforma üye olan öğretmen, öğrenci ve velilerin birbirleriyle iletişim kurabildikleri, mesajlaşabildikleri alandır.

Sonuç olarak bu platform öğretmen ve öğrencileri zaman ve mekân sınırlamalarını kaldırarak eğitim öğretime e-içerik sunmakta. Bu içerikler aracılığıyla öğrenmelerde çeşitlilik sağlanarak öğrenmeler kolaylaşmakta ve kalıcı öğrenmeler sağlanmaktadır.

2.4.4.4 Tonguç akademi

Tonguç Akademi, ülkemizde “Tonguç anladıysa herkes anlar” söylemiyle ortaya çıkan ve online eğitim konusundaki hizmet veren en güncel eğitim platformlarından biridir. 2015 yılında eğitim konusunda dijital içerikler sunmaya başlayan Tonguç akademi ilkökul, ortaokul, LGS grubu ve liseli öğrencilere hizmet vermektedir. Bu platform MEB kazanımlarına uygun olarak kendisini sürekli güncellemekte ve yeni içerikler sunmaktadır. Öğrenciler için üyelik işlemlerinin ücretsiz olduğu bu uygulama bazı dönemlerde YouTube gibi sosyal medya araçları aracılığıyla da hizmet vermektedirler. Tonguç akademi ile öğrenciler yer ve zaman kısıtlaması olmaksızın internet

imkânlarının olduğu her yerde eğitim imkânı elde etmektedirler (Tongucakademi.com., 2024).

Bu platform, öğrenciler için konu anlatımı videoları, denem sınavları, yazılı provaları, etkinlikler, çalışma kağıtları, ders çalışma programları ve sosyal kulüpler gibi birçok dijital içerik barındırmaktadır. Ayrıca öğretmen ve veliler Tonguç akademi ile öğrencilerin takibini kolaylıkla yapabilmekte, öğrencilerin sınavlarına ait raporlara ulaşabilmektedirler (Tongucakademi.com., 2024). Özetle, ücretsiz ve güncel içerikler sunan bu uygulamayla öğrenciler zaman ve mekân sınırlamalarından sıyrılarak istedikleri yer ve zamanda eğitim hizmeti alabilmektedir.

Sonuç olarak ülkemizde resmi ve özel kuruluşlar tarafından oluşturulan online ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu uygulamalarla yer ve zaman kavramları eğitim hayatımızdan çıkmış öğrenmeler istenildiği yer ve zamanda gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca öğretmenlere de sınıf yönetimi ve ders dışında da öğrenciler iletişim konusunda önemli katkılar sağlamaktadır.

2.5 Eğitimde Uygulanan Teknoloji Projeleri

Teknolojinin ortaya çıkışı beraberinde dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim alanında birçok çalışma yapılmıştır. Türkiye’de 20. yüzyılın sonlarından itibaren günümüze dek teknoloji ile desteklenen birçok eğitim projesi ortaya konulmuştur.

2.5.1 Bilgisayar destekli eğitim

20. yüzyılın en önemli icatlarından biri olan bilgisayar teknolojisi insan hayatının bütün bölümlerinde olduğu gibi eğitimde de insanlığa hizmet etmektedir. Bu doğrultuda bilgisayar teknolojilerinin eğitimde doğru bir şekilde yer alması için eğitim projeleri ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda ülkemizde 1989-1991 yılları arasında uygulanan ilk proje bilgisayar destekli eğitim projesidir (Hazar, 2014).

Bilgisayar, diğer eğitim öğretim araçlarından farklı olarak tek bir araç ile birçok faaliyeti yapabilme imkânı sunabilmektedir (Owusu vd., 2010; Yalın, 2002). Çağımızda bu araçlar sadece eğitim öğretimin öğretim boyutunda değil; yönetim, ölçme-değerlendirme, iletişim boyutlarında da kullanılmaktadır (Dinçer, 2015).

Bilgisayar destekli eğitim; öğretimdeki içeriklerin ve faaliyetlerin bilgisayarlar aracılığıyla aktarıldığı öğretmen rehber olduğu proje anlayışıdır (Camnalbur ve

Erdoğan, 2008; Owusu vd., 2010). Bilgisayar programları aracılığıyla öğrencilerin derslerini etkileşimli olarak aldıkları eğitim anlayışıdır (Alessi ve Trollip, 2001; Ekici ve Yılmaz, 2013). Çoklu ortam yazılımlarının tek ya da çok öğrencili ortamlarda eğitim amacıyla kullanılmasıdır (Engin vd., 2010).

Eğitimde bilgisayar destekli eğitim projesinin uygulanması; öğrencilerin anlamadıkları konularda istediği kadar tekrar şansı veren, öğrenciler arasında seviye farklılıklarını ortadan kaldıran ve öğrencilere ilgi duydukları alanlara göre eğitim imkânı vermek gibi birçok fayda sağlamakla beraber sınırlılıklarının da olduğu kabul edilmektedir (Dinçer, 2016). Bu sınırlılıkları aşmak adına bilgisayar destekli eğitim uygulanırken dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır (Engin vd., 2010). Bunlar;

- Kullanıcılar yeteri derecede bilgisayar kullanım becerisine sahip olmalı ve bu becerileri kullanabilmelidir.
- Kullanılacak programların müfredat ve öğrenci seviyesine uygun olması gerekir.
- Seçilen programlar MEB tavsiyeli veya eğitimciler tarafından onaylanmış olmalıdır.
- Bilgisayara bağımlılığı engellemek amacıyla çevreyle etkileşime devam edilmeli.
- Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan, öğrenciyi sıkmayacak programlara yer verilmelidir.
- Aksaklıklar karşısında öğretmen hazır bulunmalı ve alternatifler devreye sokulmalıdır.
- Faydalanılmak istenen programın muhtevası ve amacı açıkça ortaya koyulmalıdır. Öğrenciler de telafi etmek istediği konulara kolayca ulaşabilmelidir.
- Öğrenci ile etkileşim kuran öğrenciye dönüt verebilecek programlara yer verilmelidir.
- Öğrencilerce ortak kullanılan bilgisayar eşit sürelerle kullanılmalıdır.

2.5.2 Müfredat laboratuvar okulları projesi

Müfredat laboratuvar okulları, ilerletilen öğretim programının, çağdaş eğitim-öğretim ve tercih edilen stratejilerin tamamen kullanıma koyulmasından önce sınındığı ve teknolojik gelişmelerin eğitime aktarıldığı eğitim yuvalarıdır.

Müfredat Laboratuvar Okulları Projesi kapsamında 1999 yılında 23 ilde teknolojik açıdan tam donanımlı okullar açılmıştır. Bu proje kapsamında 147 ilköğretim okulu, 53 genel ve Anadolu lisesi ve 8 tane de Anadolu öğretmen lisesi açılmıştır. Açılan bu okullara birer bilgisayar laboratuvarı açılmış olup, ayrıca ihtiyaçlar doğrultusunda teknolojik desteklerde sağlanmıştır (Erümit vd., 2020; Sezer, 2011). Özetle bu projeye sınıflara bilgisayar ve teknolojik araç gereç desteği sağlanarak teknoloji eğitime entegre edilmeye başlanmıştır.

2.5.3 Temel eğitim projesi

Bilişim teknolojilerinin ilköğretime yansıtılması amacıyla oluşturulan projedir. Bu proje kapsamında 1998 yılında ilk kez bilişim teknolojileri dersi ilköğretim kurumlarında yer almaya başlamıştır. Bu projenin amaçlarını; 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimi yaygınlaştırmak, okulları toplum için birer öğrenme merkezi haline getirmek, eğitimdeki niteliği artırarak öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okuryazarı olmalarını sağlamak, bilişim teknolojilerini kullanarak toplum, okul, öğretmen ve öğrenciler arasında işbirliğini sağlamak, bütün öğrencilerin bilişim teknolojilerine ulaşım olanağı sağlamak, öğrencileri merkezde olmadıkları öğrenme ortamlarından uzaklaştırmak bilişim teknolojileri aracılığıyla öğrencilerde problem çözme, bilgiye ulaşma, bilgiyi işleme berileri kazandırmak ve öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanarak not verme, eğitsel materyaller hazırlama gibi beceriler kazandırmak şeklinde ifade edebiliriz (Erümit vd., 2020; Sezer, 2011). Bu amaçlar doğrultusunda 2003 yılından itibaren bu proje kapsamında okullarda bilişim laboratuvarları kurulmuş, sınıflara ise televizyon, tepegöz, videokaset setleri, projeksiyon cihazları, saydam setleri vb. yerleştirilmiştir. Ayrıca öğretmenlere ve eğitim müfettişlerine bilgi teknolojileri konusunda hizmet içi eğitimleri verilmiştir (Erümit vd., 2020; Sezer, 2011). Bu projeyele eğitim öğretime sağlanan bilişim teknolojilerinin öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanımı konusunda eğitimler verilerek eğitim teknolojilerinin etkili bir şekilde kullanımı sağlanmıştır.

2.5.4 World Links projesi

Dünya bankasının ekonomik kalkınma enstitüsü tarafından desteklenen bu proje 1998 yılından itibaren uygulanmaya başlayan Türkiye'nin de içerisinde yer aldığı ve 25 ülkenin katılım gösterdiği bir projedir. Proje kapsamında öncelikle pilot okullar ile

görevlendirilecek öğretmen ve öğrenciler belirlenmiştir. Daha sonra proje tabanlı eğitim aracılığıyla bilişim teknolojilerinin programa uyumu konusunda eğitimler verilmiştir.

World Links Projesi'nin amaçlarını projeye katılım gösteren ülkelerde bilişim teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmak, işbirliğine dayalı, proje tabanlı ve öğrenciyi merkeze alan öğrenme faaliyetleri gerçekleştirmek, projeye katılım gösteren ülkelerdeki okulların internet ağları üzerinden işbirliği geliştirmek, hazırlanan web sayfaları aracılığıyla bilgi alış-verişi ve kültürel işbirliği geliştirmek, proje tabanlı öğrenme faaliyetleri yürütmek ve proje aracılığıyla eğitimde interneti etkili ve verimli bir şekilde kullanmak şeklinde ifade edebiliriz. Yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda World Links Projesi; çalışmalarına, katılan paydaş ülkeler arasında elde edilen ürünler paylaşarak kendi ülkelerini ve farklı ülkeleri tanıma imkânı sağlayan projedir (Erümit vd., 2020; Eryılmaz ve Salman, 2014; Gürcan, 2008; Sezer, 2011). Uluslararası bir nitelik taşıyan bu projeyle eğitimin paydaşları arasında internet aracılığıyla işbirliğine gidilerek etkili bir eğitim amaçlanmaktadır.

2.5.5 Okullara internet projesi (ADSL)

Millî Eğitim Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı arasında MEB'e bağlı okullara kesintisiz internet sağlamak için 2003 yılında imzalanan protokol dahilinde geliştirilen projedir. Bu projenin amaçları; tüm eğitim kurumlarına hızlı ve kesintisiz internet bağlantısı sağlayarak e-devlet uygulamalarına kolay erişim sağlamak, okullardaki bilgisayar laboratuvarlarına internet bağlantısı sağlayarak eğitimde kaliteyi arttırmak, her öğretmene bilgisayar, her okula ücretsiz web sayfası yayınlama imkânı sağlamak şeklinde ifade edilmiştir (Erümit vd., 2020; Sezer, 2011). Bu proje kapsamında 2003 yılı itibari ile eğitim kurumlarına internet bağlantısı sağlanmaya başlamış ve günümüzde de bu erişim FATİH projesi kapsamında sağlanmaya devam ederek eğitimdeki teknoloji desteğini sürdürmektedir.

2.5.6 Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi

Sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olan çağımız dünyası insanların davranış değişikliklerini kalıcı hale getiren, gelişmelere ayak uyduran, çağımızın beklentilerine yanıt verebilen, daima araştıran, sorgulayan ve kendini gerçekleştirebilen, özgüveni gelişmiş bireyler yetiştirmek ancak doğru bir eğitim uygulaması ile olabilir (Akgün vd., 2011; Eryılmaz ve Salman, 2014).

Teknoloji alanında meydana gelen gelişmelerin insanların yaşamlarını bütün yönleriyle etkilemesiyle, tüm dünyada iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak, eğitim bilimleri alanında da arayışları beraberinde getirmiştir (Ekici ve Yılmaz, 2013; Kayaduman vd., 2011). Bu arayışlar doğrultusunda eğitim alanında birçok proje geliştirilmiştir. Bu projelerin en günceli de Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi olarak bilinen FATİH projesidir.

FATİH projesi, MEB tarafından 2010 yılında planlanan 2012 yılında ise uygulamaya konulan temel hedefi öğrenciler arasındaki fırsat eşitsizliğini eğitim kurumlarını, öğrenci ve öğretmenleri bilişim teknolojileri ile donatarak gidermek isteyen ülkemizin en güncel eğitim projesi olarak tanımlanmaktadır (Akgün vd., 2011; Altın ve Kalelioğlu, 2015; Ekici ve Yılmaz, 2013; Eryılmaz ve Salman, 2014; Kayaduman vd., 2011).

Eğitimde FATİH Projesi ile ilgili tanımlamalar göz önünde bulundurulduğunda birçok amacının bulunduğu görülmektedir. Bu projenin temel amaçları; eğitim öğretimde fırsat eşitliği sağlamak, eğitim kurumlarındaki teknolojileri geliştirip, iyileştirmek, öğrencilerin öğrenmelerini bilişim teknolojileri ile desteklemek, eğitim kurumlarına donanım ve yazılım altyapısı sağlamak, eğitim öğretime e-İçerik sağlamak ve yönetmek, öğretim programlarının uygulanmasında bilişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanmak ve öğretmenlere eğitim alanındaki yenilikleri aktarmak amacıyla hizmet içi eğitimler sağlamak şeklinde ifade edilebilir (Akgün vd., 2011; Altın ve Kalelioğlu, 2015; Ekici ve Yılmaz, 2013).

FATİH projesi ile öğrencilerin erken yaşlarda bilişim teknolojileri ile tanışmalarına böylelikle gelecek nesillerin bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığının artırılması, bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal, toplumsal ve ekonomik yaşamı şekillendirmesi planlanmaktadır. Bu proje ile, ülkedeki yazılım ve donanım üretiminin artırılması, elektronik ve bilgiye dayalı sanayinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Ekici ve Yılmaz, 2013).

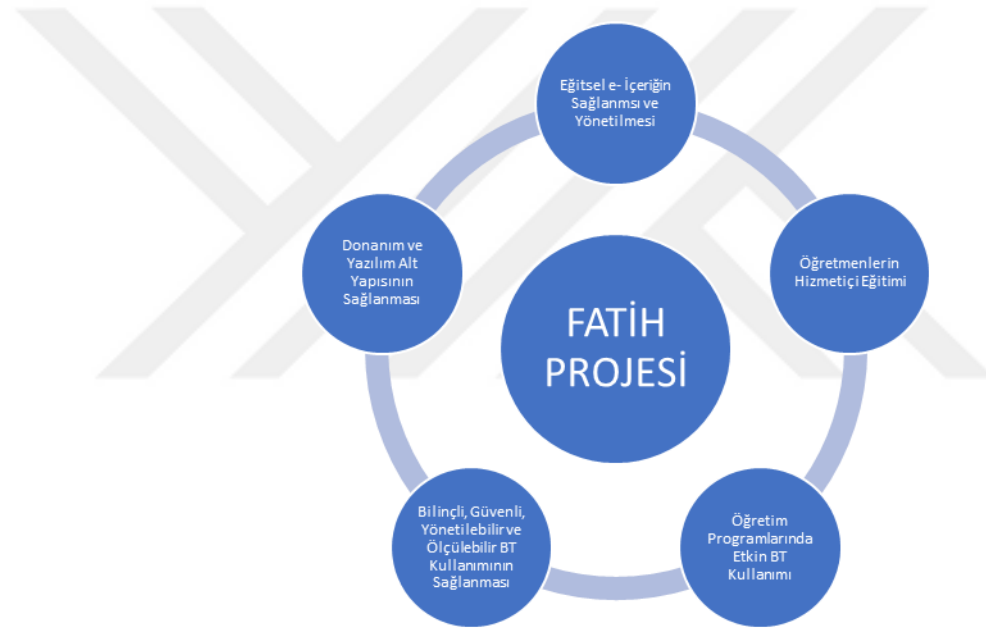
FATİH projesi, vizyon 2023'ün e-dönüşüm Türkiye projesi kapsamında üretilen ve ülkemizin bilgi toplumu olma yolundaki faaliyetlerini tanımlayan bilgi toplumu stratejisi belgesi, kalkınma planları, MEB stratejik planı ve bilişim teknolojileri politika raporunda bulunan amaçlar doğrultusunda hazırlanan bir projedir (Akıncı vd., 2012).

FATİH projesi, MEB ile ulaştırma bakanlığı arasında 2010 yılında imzalanan bir protokol sonucunda ortaya çıkan ve 5 yıl içerisinde tamamlanması planlanan bir

projedir. Bu proje ile okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına teknolojik destek sağlanmak hedeflenmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015).

Proje ile ilgili yapılan plana göre; ilk yıl bilişim teknolojileri altyapıları daha uygun olduğundan dolayı mesleki ve teknik eğitim kurumları ile diğer ortaöğretim kurumları, ikinci yıl ilköğretim ikinci kademelerine, üçüncü yıl ise ilköğretim birinci kademe ve okulöncesi kurumların her türlü bilişim teknolojileri ile donatılması hedeflenmiştir (Ekici ve Yılmaz, 2013). FATİH projesinin yapısı incelendiğinde amaçlar doğrultusunda 5 ana bileşenden oluştuğu görülmektedir (Ekici ve Yılmaz, 2013; Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Bu bileşenler şöyledir;

Şekil 1. *FATİH Projesi ve Bileşenleri*

Kaynak: FATİH, 2018

2.5.6.1 Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması

Eğitim kurumlarındaki bütün sınıflara internet erişimi ve akıllı tahta sağlamak, bütün okullara 3 boyutlu belge kamera, 1 tane çok amaçlı fotokopi makinası ve yazıcı, bütün öğretmen ve öğrencilere tablet, ayrıca öğretmenlere dizüstü bilgisayar sağlamayı amaçlanmıştır. Bu teknolojik desteklerin 2013 yılının sonuna dek sonuçlanması hedeflenmektedir (Akgün vd., 2011; Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Projenin uygulama alanı olarak öncelikle pilot bölge uygulamasına gidilmiştir. Bu uygulamada birinci bölge olarak batı bölgesi, ikinci bölge olarak ise orta Anadolu ve çevresindeki okullar şeklinde belirlenmiştir (Akgün vd., 2011). Projenin ilk kısmında ortaöğretim

kurumlarına etkileşimli tahta sağlamak ikinci kısmında ise öğrencilere tablet bilgisayar ve öğretmenlere dizüstü bilgisayar sağlanmak hedeflenmektedir. Ortaöğretim kurumları için hedeflenen donanım ve yazılım desteği sonlandıktan sonra aynı süreçlerin ilköğretim ve okulöncesi içinde yapılması amaçlanmıştır (Ekici ve Yılmaz, 2013).

2.5.6.2 Öğretim programlarında etkin BT kullanımı

Oluşturulan öğretim programlarının bilişim aletlerinden faydalanılmasını desteklemek gayesiyle; öğretmen kılavuz kitaplarının okullarımıza sağlanan teknolojik imkânları ve dijital içeriğin etkili kullanımını sağlayacak olması istenmektedir. (Akgün vd., 2011; Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Öğretim programlarında bilişim teknolojilerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için projenin en önemli paydaşlarından olan öğrenci ve öğretmenlerin bilişim teknolojileri konusundaki yeterlilikleri göz önünde bulundurularak gerekli çalışmalar yapılmalıdır (Ekici ve Yılmaz, 2013).

2.5.6.3 Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi

Projenin bu bölümünde bütün eğitimcilere, FATİH projesi sayesinde sınıflara sağlanan teknolojik imkânlarla hâkim olma ve onları etkili kullanma becerileri kazandıracak hizmet içi faaliyetler yer almaktadır (Akgün vd., 2011; Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Bu bileşen kapsamında öncelikle eğitici yetiştirilmesine yönelik kurslar düzenlenmiştir. Daha sonra ise yetiştirilen bu eğitimciler tarafında öğretmenlere bilişim teknolojilerinin kullanımı konusunda eğitimler verilerek öğretmenlerin yeterlilikleri arttırılmaya çalışılmıştır. FATİH projesi bu kapsamında öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğünce öğretmenlere birçok hizmet içi kurs verilmiştir. Başlıca kurslar (Ekici ve Yılmaz, 2013).

- **Eğitimde FATİH Projesi Teknoloji ve Liderlik Forumu Kursu:** Uzaktan eğitim aracılığıyla yapılan öncelikle 10 gün uyum sürecinden sonra yüz yüze yapılan ve 3 günde 24 saat süren kurstur. Bu kurs ile dünyada ve ülkemizde eğitim teknolojileri alanındaki gelişmeler, sosyal medya, internet teknolojileri, internet etiği, siber zorbalık, etkileşimli tahtalar ve tablet bilgisayarların kullanımı konusunda gerekli tanıtımlar yapılmıştır.
- **Hazırlayıcı Eğitim Kursu:** 25 saat süren bir yapıya sahip olan eğitimlerin içeriğini temel bilgisayar bilgileri, işletim sistemi, internet uygulamaları, resim düzenleme işlemleri, kelime işlemci programı, sunu hazırlama programı ve ölçme değerlendirme kısımları oluşturmaktadır.

- **Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu:** Temel bilgisayar kullanım becerilerine sahip öğretmenlere 30 olarak verilen kurstur. Bu kursun içeriğini, FATİH projesinin gayesi, çerçevesi, değeri, bilişim teknolojileri aletlerinin kurulumu ve kullanımı, eğitimde teknolojinin etkisi ve temel kavramlar, etkileşimli tahta kullanarak ders sunumu yapmak ve öğretim materyali oluşturma şeklinde ifade edebiliriz.

2.5.6.4 Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması

Projenin bu bileşeninde eğitim kurumlarının bütün sınıflarına kablolu bağlantı yoluyla geniş bant internet ulaşımı imkânı sunmak amaçlanmıştır. Eğitim öğretim aşamalarında bilişim teknolojileri ile beraber internetin bilinçli ve zararsız kullanımını sağlamak amacıyla gerekli yazılım ve donanım alt yapısının sağlanmasının yanı sıra mevzuat konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır (Akgün vd., 2011; Eryılmaz ve Uluyol, 2015).

Bilişim teknolojilerinin kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlar fiziksel ortamın düzenlenmesi ve internetin bilinçli ve güvenli kullanması şeklinde ifade edilmiştir. Fiziksel ortamın düzenlenmesini; oturma biçimi, ekranın konumu, klavye kullanımı, yazılım kullanımı, ortamın sıcaklığı, kişisel güvenlik ve elektrik güvenliği oluşturur. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanılması başlığında ise; öğrencilerin internet kullanımı esnasında karşılaşılabilecekleri problemlerin çözümü konusunda bilinçlendirilmesi ve internetin doğru kullanımı konusunda eğitilmesi üzerinde durulmaktadır (Ekici ve Yılmaz, 2013).

2.5.6.5 Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi (Eğitim Bilişim Ağı)

Eğitim öğretim alanında hazırlanan projelerin başarılı olması, öğretmenlerin sürekli gelişen teknolojilere yönelik duyuşsal ve bilişsel özelliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dayanmaktadır (Demirarslan ve Usluel, 2005). Öğrenen ve öğretenlerin okul ve evde faydalanabilmesi, gereksinim duydukları güvenli ve etkili elektronik malzemelere ulaşmaları ve öğrencilerin kendi oluşturdıkları içerikleri diğer öğrenen ve öğretenler ile paylaşmaları için bütün sınıf seviyelerine uygun e-içerikler oluşturulmuştur. EBA, içerisinde yer alan ders kitapları, ders konuları, testler, videolar gibi materyalle ile dijital bir kütüphane görevi görmektedir (Aktay ve Keskin, 2016; Demir vd., 2018; Fidan vd., 2016; Timur vd., 2017; Tüysüz ve Çimen, 2016).

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), FATİH projesinin en önemli amaçlarından biri olan okullara donanım ve yazılım altyapısını etkili bir şekilde aktive etmek için eğitsel dijital içerik

oluşturulmasına ve bunun sürdürülmesine duyulan ihtiyaçtan ötürü 2012’de YEĞİTEK tarafından online bir imkân olarak planlanmıştır.

EBA, bütün öğrencilere özelleşmiş ara yüz ve içerikler sunmanın yanı sıra akıllı öneri sistemi ile de öğrencilerin performanslarına göre içerikler sunmaktadır. Sosyal bir eğitim platformu olan EBA aracılığıyla öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşim sağlanmakta her öğrenci ve öğretmen kendi sayfalarında birbirleriyle ileti paylaşabilmekte, tartışma ve oylama yapabilmekte ve mesajlaşabilmektedir. Ayrıca bu platform aracılığıyla öğretmenler öğrencilere çalışmalar gönderebilmekte ve öğrencilerin hem bu çalışmalara hem de genel olarak EBA kullanımlarına ilişkin performanslarını ayrıntılı olarak takip edebilmektedir (EBA, 2022).

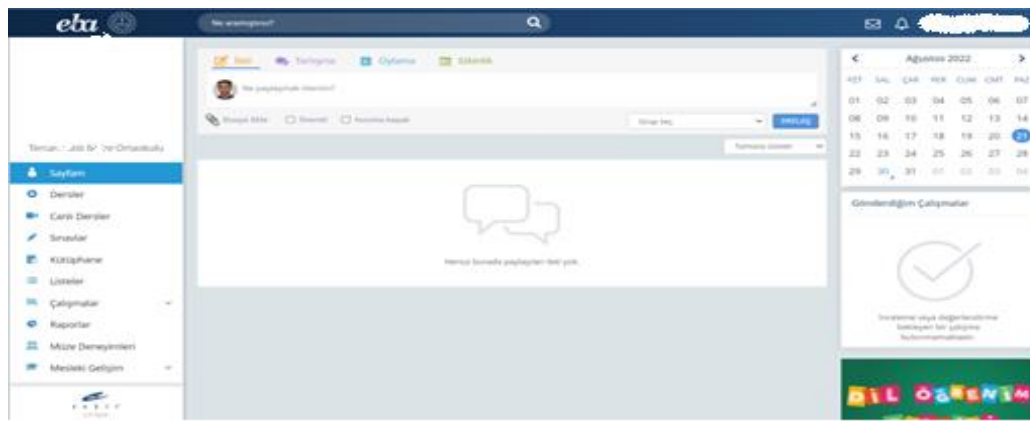
EBA, zengin ve eğitici içerikler sunmak, eğitimde bilişim teknolojilerini sunmak, içerik ile alakalı öğrenen ve öğreticilerin gereksinimlerine yanıt vermek, bilgiyi öğrenirken aynı zamanda bilgiyi yapılandırabilmek ve bilgidan bilgi üretmek, çeşitli öğrenme metotları sunarak öğreneni desteklemek amacıyla oluşturulmuştur (Demir vd., 2018; Fidan vd., 2016; Timur vd., 2017; Tüysüz ve Çimen, 2016).

21. yüzyıl bilgi toplumu gereksinimlerini karşılamak ve eğitimde teknolojinin entegrasyonunu yaygınlaştırmak amacıyla MEB tarafından yaşama geçirilen EBA, arama motoru, e-içerik ve sosyal ağ, eğitsel içerik, öğretimde bilgi teknolojileri gibi çağın koşullarına uygun bir biçimde oluşturulmuş enformasyona dayalı bir web uygulaması projesidir. Çağdaş eğitim her öğrencinin öğrenme farklılıklarını vurgulamaktadır. Bu kapsamda EBA, öğrencilerin öğrenme farklılıklarını dikkate alarak, yazılı kaynak, video içerik ve animasyon gibi zengin içerik hizmeti sunan bir platformdur. Öğretmen ve öğrenciler için tasarlanan EBA’nın faydaları çeşitli ve zengin eğitsel içerikler, bilişim kültürünü yaygınlaştırma, sosyal ağlar ile bilgi alışverişi, biriken arşiv, sözel, görsel ve sosyal gibi farklı öğrenme tarzlarına hitap etme, teknolojiyi bir öğrenme aracı olarak kullanma ve bilgiyi yeniden yapılandırarak yeni bilgi üretme şeklinde sıralanmaktadır (EBA, 2022). Bu bağlamda EBA, çevrimiçi ortamda eğitim ve öğretime katkı sağlayan dijital içerikleri bir araya toplayarak eğitimde teknolojiyi etkili ve verimli bir biçimde kullanmaya olanak sağlayan önemli bir e-içerik platformudur.

2010 yılında MEB tarafından geliştirilen FATİH projesinin beş ana bileşeninden birisi olan EBA platformu 2012 yılından itibaren eğitim hayatımıza girmiştir. Eğitim açısından önemli bir platform olan EBA ara yüzü incelendiğinde;

- **Sayfam:** Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları paylaşımların yanı sıra sayfa yöneticisinin ileti, tartışma, oylama ve etkinlik oluşturdukları bölümdür. Ayrıca bu bölümde aylık takvim, yönetici ya da öğretmenlerin gönderdikleri iletiler ve etkinlikler yer almaktadır.

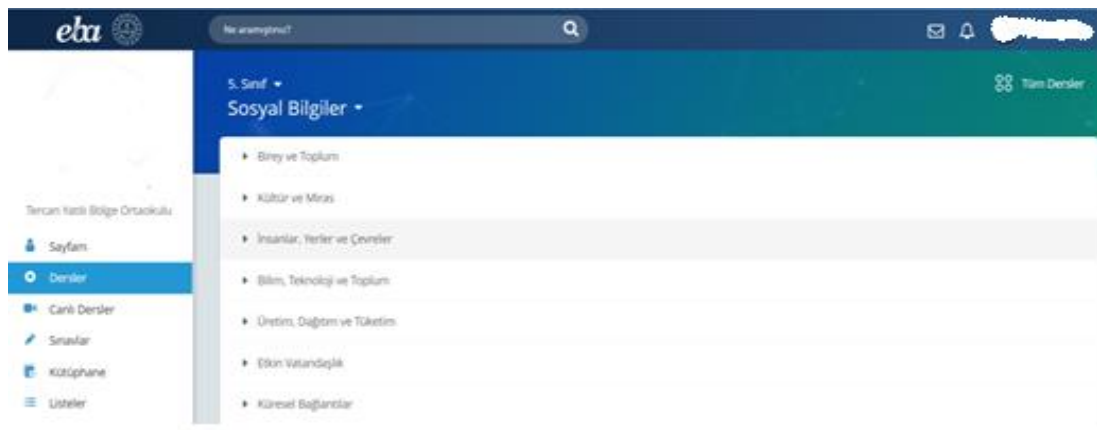
Görsel 1. Sayfam Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Dersler:** Bu bölümde MEB tarafından hazırlanan ders kitaplarının yanı sıra konu anlatımı, alıştırma, tarama testi dokümanlarına, video ve TRT EBA videolarına yer verilmektedir. Ayrıca bu ara yüzde öğretmenlere özel olarak hazırlanan branşları ile ilgili soru dokümanları yer almaktadır.

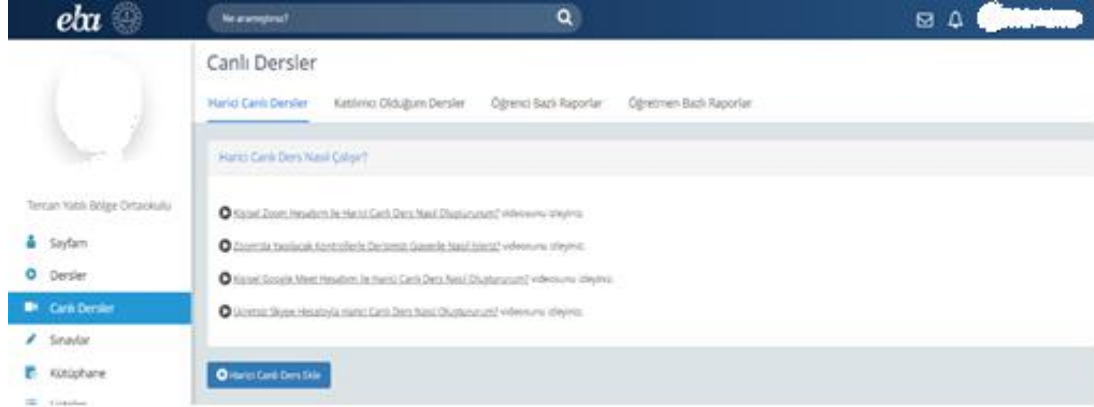
Görsel 2. Dersler Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Canlı Dersler:** Bu bölümde yönetici, öğretmen ve öğrencileri canlı dersler konusunda bilgilendiren video linklerinin yanı sıra öğretmene ya da öğrencilere ait canlı ders programına yer verilmektedir. Ayrıca bu sekmede yöneticiler için ders programı hazırlama butonu yer almaktadır.

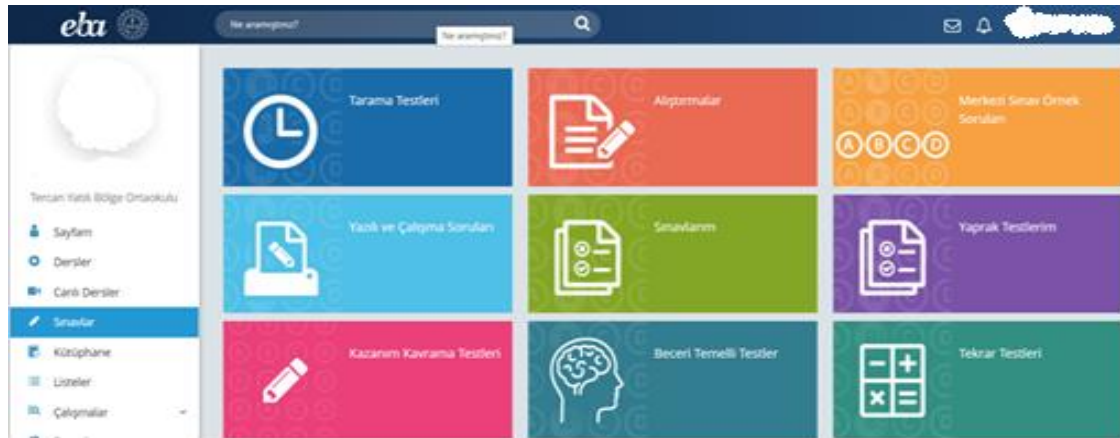
Görsel 3. Canlı Dersler Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Kütüphane:** Bu bölümde öğrencilerin ilgisini çekebilecek bilim, sanat, edebiyat, kültür, eğlence konu başlıklarını kapsayan videolar, etkinlikler, oyunlar ve bilim yayınları içerikleri yer almaktadır.

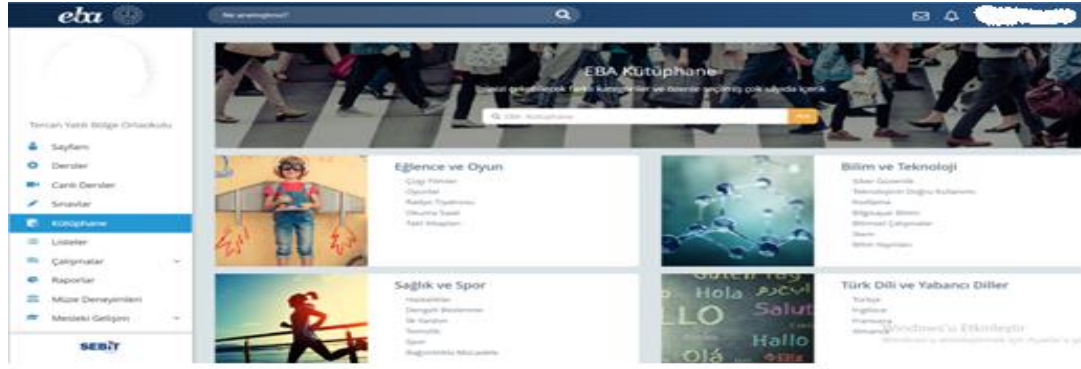
Görsel 4. Kütüphane Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Çalışmalar:** Bu bölümde branş öğretmenlerinin öğrenciler için çevrim içi gönderdikleri etkinliklerin yanı sıra öğrencilerin gönderilen etkinliğe katılım bilgileri ve etkinlikteki başarı oranları yer almaktadır.

Görsel 5. Çalışmalar Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Raporlar:** Bu bölümde öğrencilerin, öğretmenler tarafından hazırlanan ve gönderilen etkinliklere sınıfça ya da bireysel olarak katılım oranlarına yer verilmiştir.

Görsel 6. Raporlar Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Mesleki Gelişim:** Bu bölümde yönetici ve öğretmenler için hazırlanan hizmet içi eğitim videoları ve uzaktan eğitim uygulamaları yer almaktadır. Ayrıca öğretmenler için bilim, sanat, kültür, edebiyat alanlarında kendilerini geliştirebilecekleri videolar, dokümanlar ve bir kütüphane yer almaktadır.

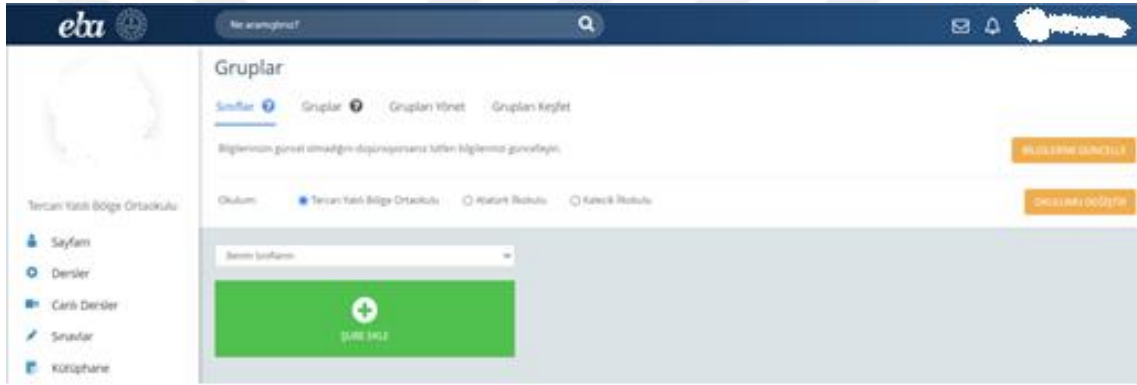
Görsel 7. Mesleki Gelişim Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Gruplar:** Yönetici ve öğretmenlerin yapacakları duyurular, etkinlikler ve çalışmalar için grup oluşturdukları bölümdür.

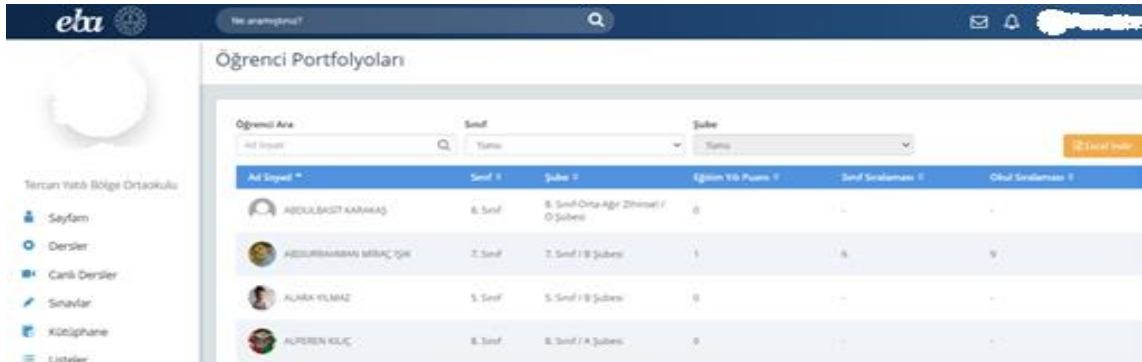
Görsel 8. Gruplar Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Portfolyolar:** Bu bölümde okuldaki tüm öğrencilerin EBA'ya giriş, etkinlik ve çalışmalara katılım oranları, hangi gruplarda yer aldıkları, aldıkları başarı sertifikaları yer almaktadır. Ayrıca öğretmenlerin öğrenciler hakkındaki görüşleri bulunmaktadır.

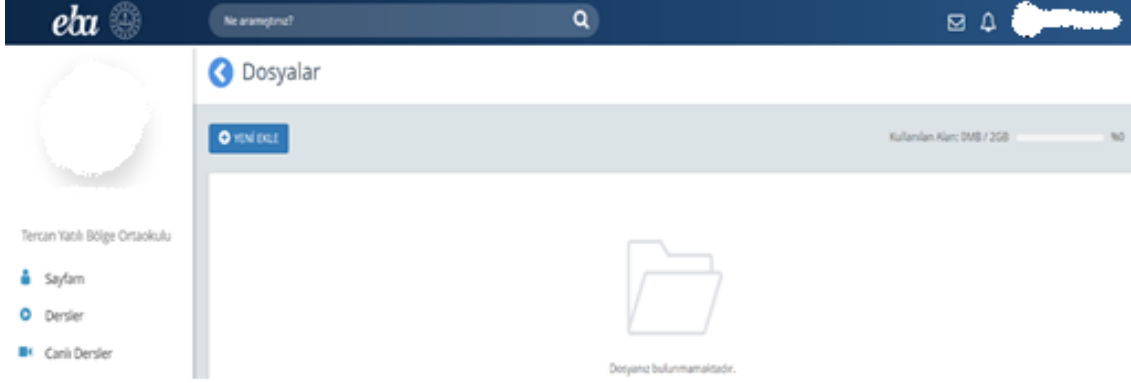
Görsel 9. Portfolyolar Bölümüne İlişkin Görsel

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

- **Dosyalar:** Bu bölümde öğretmen ve öğrencilerin dosyalarını saklayabilecekleri 2GB'lık bir alan bulunmaktadır.

Görsel 10. *Dosyalar Bölümüne İlişkin Görsel*

Kaynak: eba.gov.tr., 2024

Yukarıda belirtilen içerikler değerlendirildiğinde EBA'nın yapısı ve ara yüzleri yönetici, öğretmen ve öğrencilere çevrim içi birçok imkân ve materyal sunduğu görülmektedir.

2.6 Sosyal Bilgiler Eğitimi ve EBA

Bu bölümde sosyal bilgilerin tanımı, sosyal bilgilerin dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi, sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımı ve sosyal bilgiler eğitiminde EBA'nın kullanımına yer verilmiştir.

2.6.1 Sosyal bilgiler

Sosyal bilimlere ait çalışma alanları içerisinde yer alan bir eğitim programı olan sosyal Bilgiler demokratik düzen içerisinde bireylerin toplumsal çevreleriyle olan etkileşimlerini ele alan bir çalışma alanıdır (Meydan, 2010). Temeline insanı ve insanın yaşadığı toplumsal çevreyi alan sosyal bilgiler çok kapsamlı bir bilim alanıdır. Bu yönüyle ortak bir tanımlamaya ulaşmak mümkün değildir (Doğanay, 2002). Disiplinler arası ve çok disiplinli yapısı olan sosyal bilgilere ilişkin birbirinden farklı ve birçok tanımlamaya yer verilmektedir. Bu bağlamda bazı tanımlamalara aşağıda yer verilmiştir.

Kavram olarak sosyal bilgiler, ilk kez 1916 yılında ABD'de düzenlenen sosyal bilgiler kongresinde kavramsallaştırılmış ve bu kongre sonucunda sosyal bilgiler, beşerî bilimler ile sosyal bilimleri bir araya getirerek bütünleştiren ve vatandaşların yeterliliklerini en üst seviyeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk, arkeoloji, antropoloji, felsefe, psikoloji ve siyaset bilimi gibi birçok disiplini bir araya

getiren ve disiplinler arsında sistemli bir çalışma alanı sağlayan bir öğretim alanı şeklinde tanımlanmıştır (NCSS, 1994).

2018 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yapılan sosyal bilgilere ait tanım ise şöyledir (MEB, 2018):

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir derstir.

Öztürk (2011), sosyal bilgileri, dünyada meydana gelen değişimlere bağlı olarak bilgiye sahip, problemlere çözüm arayıp çözebilen etkin bireyler yetiştirmek için beşerî ve sosyal bilimlere ait içerik ve yöntemleri kullanan çok disiplinli bir çalışma programıdır. Sözer (2011) ise; kültüre ait değerleri disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve bu değerleri yoğurarak kendi doğasına uygun bir yaklaşımla bir araya getiren ders olarak tanımlamıştır. Sosyal bilgiler okul programı sosyal bilimlere ait tarih, coğrafya, din, ekonomi, hukuk, arkeoloji, antropoloji, felsefe, psikoloji, sosyoloji, sanat, edebiyat ve doğa bilimleri gibi bilim dallarından uygun içerikleri alarak temel amacı olan iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflemektedir (Öztürk ve Deveci, 2011). Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla okullarda sorumluluk sahibi iyi bireyler ile sosyal konulara ve çevresine duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersine ait diğer önemli bir amaç ise bireylerin sorumluluk sahibi olmasını sağlama, toplumsal problemleri çözebilme yeteneği kazandırmaktır (Aykaç, 2007). Belirlenen amaçlar doğrultusunda yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıyla bireylerin insan haklarına ve demokratik değerlere bağlı, araştıran, sorgulayan ve problem çözen olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Doğanay, 2008).

Sonuç olarak belirtilen tanımlamalara bakıldığında çok disiplinli bir yapıya sahip olan sosyal bilgilere ait birçok farklı tanımlama ve amaca ulaşabilmekteyiz. Özetle temelde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi gibi içeriklere sahip olan disiplinlerarası bir çalışma alanı olarak tanımlayabilmekteyiz. Sosyal bilgilerin amacı ise, bireyin içerisinde bulunduğu topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren, problem çözebilen, çevresine duyarlı bireyler yetiştirmektir.

2.6.2 Sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi

Bu bölümde, sosyal bilgiler dersinin dünya da ve Türkiye’deki tarihsel gelişimine yer verilmiştir.

2.6.2.1 Dünyada sosyal bilgiler

Sosyal bilgilerin içeriklerini içeren konular ilk çağdan itibaren Antik Yunan ve Roma’da dâhil batı medeniyetlerinde eğitim kurumlarında Platon, Aristo, Herodot gibi dönemin bilginleri tarafından verilmiştir. Bu medeniyetlerin yanı sıra aynı dönemde Çin’de de sosyal bilgiler kapsamında olan Tarih dersleri okutulmuştur. Ayrıca Avrupa’da 13. yüzyıldan itibaren oluşturulan ve üniversite niteliği taşıyan Paris, Bologna, Oxford gibi eğitim kurumlarında, 19. yüzyılda ise batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde sosyal bilgiler ders içeriklerini oluşturulan konular Tarih ve Coğrafya derslerinde verilmiştir (Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015).

Toplu öğretim niteliği taşıyan ve vatandaşlık eğitim programı olarak ortaya çıkan sosyal bilgiler dersi Amerika Birleşik Devletleri’nde 19. Yüzyılın sonları başlayan ve 20. yüzyılın başlarında da devam eden kültürel ve sosyoekonomik alanlardaki toplumsal değişimin meydana getirdiği problemleri çözmek amacıyla oluşturulan disiplinler arası bir derstir. ABD de 20. yüzyılın başında sanayileşme ile birlikte yoğun bir şekilde yaşanan köyden kente göç sonucu insanlar kentlerde barınma, beslenme, sağlık, ulaşım vb. alanlarda refaha ulaşsa da daha önceleri birbirinden soyutlanmış olan ve birbirini görmeyen farklı niteliklerdeki insanlar bir araya gelme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Geçmişte bu farklı nitelikteki insanlar arasında yaşanan olumsuzlukların tekrar ortaya çıkmaması ve köyden gelen yeni kentlilerin kent kültürünü benimsemesi adına eğitim kurumlarında yeni bir disipline ihtiyaç duyulmuştur (Evans, 2004; Öztürk, 2015).

Sosyal bilgiler kavram olarak ilk kez 20. Yüzyılın başında 1916 yılında Amerika Birleşik Devletinde Millî Eğitim Derneğinin ortaokulları yeniden düzenleme komisyonu sosyal bilgiler komitesi tarafından resmi olarak kullanılmıştır. Sosyal bilgiler komitesi sosyal bilgileri, “mevzuu doğrudan doğruya insan cemiyeti teşkilatına ve tekamülüne ve bu içtimai birliklerin bir uzvu olması dolayısıyla insana dair olan bilgiler sosyal bilgilerdir.” şeklinde tanımlamıştır (Kan, 2010; Moffatt, 1957; akt: Kılıçoğlu, 2015; Sağdıç, 2019).

1916 yılında bir disiplin olarak ortaya çıkan sosyal bilgiler 1920 yıllarda daha çok Tarih ve Coğrafya dersleri adı altında okutulmuş olsa da bazı öğretmenler tarafından ilkokullarda disiplinlerarası ve bütünleşmiş sosyal bilgiler programı uygulanmıştır. 1929 yılında ABD’de meydana gelen ekonomik kriz sosyal bilgiler programlarında ekonomik konuların yoğunlaşmasına neden olmuştur. 1930 ve 1940 yıllarda ilerlemeci, yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli eğitim felsefelerini benimseyen eğitimciler sosyal bilgiler programları üzerinde etkili olarak bu programların gerçekleşmesi adına çaba göstermişlerdir. Bu çabalara rağmen bu derse ait içerikler 1950’ler de dâhil olmak üzere Tarih ve Coğrafya derslerinde aktarılmaya devam etmiştir (Bolick, 2002; Çatak, 2015; Evans, 2004; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015; Sağdıç, 2019).

1960 yıllardan 1970 yılların ortalarına dek sosyal bilgiler programına ve öğretim şekline yoğun eleştiriler olmuştur. Bu eleştirilerin ürünü olarak Bruner’in buluş yoluyla öğretim modeli de rehber olarak alınarak “Yeni Sosyal Bilgiler” adı altında bir yenilenme hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareketle birlikte sosyal bilgiler içeriklerini yeniden yapılandırarak Tarih ve Coğrafya derslerinin ağırlığını azaltmış yerine Sosyoloji, Antropoloji, Ekonomi, Siyaset Bilimi ve Sosyal Psikoloji gibi disiplinlerin yoğunluğunu arttırmıştır. Ayrıca bu hareketle tümdengelim anlayışı terk edilerek tümevarımcı anlayış benimsenmiştir. Pasif öğrenci anlayışından öğrencinin aktif olduğu ve derse yön verdiği anlayışa geçilmiştir. Ancak 1970 yıllarından ortalarından başlayarak 1990’lı yıllara kadar geleneksel eğitim anlayışının etkililiğini devam ettirmesi ve öğretmenlerin Yeni Sosyal Bilgiler hareketini tam olarak benimseyememelerinden dolayı bu hareket popülerliği kaybetmiş ve sosyal bilgiler eğitimi de önemini kaybetmiştir (Evans, 2004; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015; Sağdıç, 2019).

NCSS tarafından 1990’lı yılların ortalarından itibaren başlayarak günümüze kadar devam eden ve Yeni Sosyal Bilgiler hareketinin felsefesine yakın hedefler, içerikler ve yöntemler doğrultusunda sosyal bilgileri yeniden yapılandırılmıştır. NCSS, yeniden yapılandırmacı eğitim felsefesi benimseyerek bu felsefe doğrultusunda sosyal bilgilere disiplinlerarası, bütünleşmiş, tematik bir nitelik kazandırmıştır (Bolick, 2002; Evans, 2004; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015). Özetle birçok sosyal bilim alanını bir araya getirerek oluşan sosyal bilgiler dersi, ortaya çıkış tarihinden günümüze kadar dünyada meydana gelen değişim ve dönüşüme paralel olarak gelişim göstermiş ve çağdaş bir yapı kazanmıştır.

2.6.2.2 Türkiye’de sosyal bilgiler

Türk tarihi genel olarak incelendiğinde sosyal bilgiler ders içeriklerine ilk kez Osmanlı devletinin son dönemlerinde Sultan II. Abdülhamid döneminde devlete bağlı ilkokullarda ders içeriği olarak yer almıştır. Bu dönemde sosyal bilgiler ders içerikleri Tarih ve Coğrafya disiplinleriyle 1913 yılında ise Malûmat-ı Medeniye ve Ahlakiye ve İktisadiye dersi eklenerek ortaokullarda da verilmeye başlanmıştır (Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte 1968 yılına kadar ülkemizde eğitim kurumlarında disiplin olarak sosyal bilgiler dersine yer verilmemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal bilgiler ders içerikleri Osmanlıdan miras kalan ve Batı Avrupa ülkelerinde de okutulan tek disiplinli dersler olan Tarih ve Coğrafya dersleri ve 1926 yılı itibariyle ise Yurt Bilgisi dersi de eklenerek verilmiştir. Bu dersler Cumhuriyetin kurucu değerlerinin yanı sıra 1920’li yıllarda Batı dünyasında ve ABD’de etkili olan eğitim yaklaşımları örnek alınarak yapılandırılmıştır. 1926, 1930,1932, 1936 ve 1948’li yıllarda eğitim programlarında yapılan düzenlemeler ile sosyal bilgiler ders içeriklerinin tek disiplinli derslerle okutulmasına devam edilmiştir (Çatak, 2015; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015; Sağdıç, 2019).

Bütüncül ve disiplinler arası bir nitelik taşıyan sosyal bilgiler ders olarak Türkiye’de 1960’lı yıllarda ABD’deki Yeni Sosyal Bilgiler hareketiyle birlikte ilk kez benimsenmiştir. Ders olarak ilk kez ilkokullarda 1962 yılında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında tek disiplinli dersler olan Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri birleştirilerek verilmiştir. Bu ders 1968 yılında sosyal bilgiler adını alarak bu yıl itibari ile ilkokullarda, 1975 yılında ise ortaokullarda okutulmaya devam edilmiştir. 1980’li yıllarda ülkede yaşanan gerek sosyal olaylar gerekse de ABD’de olduğu gibi sosyal bilgiler dersinin geleneksel eğitim anlayışının etkisini kıramadığı için eğitim kurumlarında tek disiplinli geleneksel anlayış devam etmiştir (Çatak, 2015; Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015; Sağdıç, 2019).

1998 yılında dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde de eğitim alanında yoğun bir şekilde program geliştirme çalışmaları yapılmış ve sosyal bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda tekrar eğitim kurumlarında ders olarak okutulmaya başlanmıştır. 1990’lı yılların sonlarında başlayan program geliştirme çabaları 2005 yılı itibari ile ürün vererek pilot uygulaması yapılmış ve 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren geliştirilen

program uygulamaya konulmuştur. Bu program geliştirilirken tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikçi öğrenme anlayışına vurgu yapan sosyal yapılandırmacı felsefesi esas alınmıştır (Kan, 2010; Kılıçoğlu, 2015; Öztürk, 2015). Toplumun ihtiyaçları doğrultusunda çağdaş bir Sosyal Bilgiler Eğitim Programı geliştirmek amacıyla 2017’de çalışmaları başlatılan program 2018 yılında nihai şeklini alarak 2018-2019 eğitim öğretim yılında da eğitim kurumlarında uygulamaya başlanmıştır (Çatak, 2015; Kan, 2010; Sağdıç, 2019; Öztürk ve Kafadar, 2020; Turan, 2019). Son olarak ise 2023 yılında Türkiye yüzyılı maarif modeli doğrultusunda geliştirilen Sosyal Bilgiler Eğitim Programı 2024 yılında başlayarak kademeli ve ortaokul 5. sınıflardan başlayarak uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2024). Sonuç olarak ülkemizde sosyal bilgiler dersi dünyadaki gelişmelere paralel olarak gelişim göstermiş ve eğitim sistemimiz içerisinde önemli bir ders olarak var olmuş ve varlığını sürdürmeye de devam etmektedir.

2.6.3 Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımı

21. yüzyıl ile birlikte geleneksel bilgiyi ezberleyen bireylerin yerini eleştiren, sorgulayan, problemlere yaratıcı çözüm üreten, bilimsel düşünen ve mevcut bilgiyi yeniden yapılandıran bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Yavuz ve Coşkun, 2008). Bu bireylerin yetiştirilmesi için modern öğretim yöntem ve teknikler uygulanır hale gelmiştir. Bu noktada öğretimin modern teknolojiler ile desteklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla modern eğitim ile teknoloji arasındaki ilişki dinamik, bütüncül ve sürekli bir biçimde ilerlemektedir. İlköğretim eğitim programının önemli derslerinden biri de sosyal bilgiler dersi. Sosyal bilgiler dersi, çocuğun yaşadığı dünyayı algılamasında önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin temel amacı demokratik yaşama katılan nitelikli bireyler yetiştirmektir (Ayaydın, 2014).

Yaşanılan dönem teknoloji çağı olduğu düşünüldüğünde, sosyal bilgiler dersinin etkili öğretiminde birbirinden farklı çok sayıda öğretim tekniğinin kullanılmasında teknolojinin önemi yadsınamaz. Nitekim diğer öğretim araçları gibi teknolojinin de sosyal bilgiler dersinin amaç ve hedefleriyle örtüştüğü söylenebilir. Sosyal bilgiler ve teknoloji ilişkisinin, ders etkinlikleri, işbirlikçi öğrenme etkinlikleri, çoklu öğrenme etkinlikleri aracılığıyla gerçekleşmesi mümkündür (Kana ve Aydın, 2017). Örneğin sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımının sorgulayıcı öğrenci merkezli öğretimi, derslere aktif katılım, araştırma ve analiz etme becerisi gibi becerilerin geliştirilmesinde önemli yer tutmaktadır.

Bolick (2002), sosyal bilgiler ile teknoloji ilişkisini işbirlikçi iletişim, veri toplama ve çoklu ortam etkinlikleri olmak üzere üç kategoride ele almıştır. İşbirlikçi öğretim etkinliklerini sağlayan temel öğretim aracı bilgisayardır. Bilgisayar aracılığıyla öğretim sınıf ortamının ötesine geçmiştir. Öğretmen ve öğrenci etkileşimi web tabanlı video konferans ve e-mail gibi araçlar yardımıyla sağlanabilmektedir. Veri toplama etkinliklerinin temel kaynağı internettir. Öğretmen veya öğrenciler ihtiyaç duydukları gerekli bilgi veya enformasyonu internet arama motorları kanalıyla elde edebilmektedirler. Ayrıca basılı eserlerin neredeyse tamamının online ortama taşındığı bu dönemde dijital kütüphane kanalıyla öğrenci ve öğretmenler istedikleri bilgiye kısa sürede ulaşabilmektedirler. Kısaca sosyal bilgiler için dijital teknolojik araçların öğrencilerin kazanımlarının pekiştirilmesi, ders motivasyonlarının artırılması, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin ve öğrencilerin derslere aktif katılımın sağlanmasını kolaylaştırmaktadır (Özel, 2014). Çoklu ortam etkinlikleri ise öğrenci veya öğretmenlerin grup çalışmalarını çeşitli yazılımlar aracılığıyla bir araya getirerek sorunlara hızlı çözümler üretebilmektedirler. Sonuç olarak sosyal bilgiler ve teknoloji entegrasyonuna ilişkin araştırmalarda somut olarak öğrencilerin okul başarısını, motivasyonunu artırdığını, kendilerine olan güveninin ve öğretmenlerin ise teknoloji etkili kullanma konusunda daha üst beceriler kazandığını ortaya koymuştur (Erensayın ve Güler 2017).

Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “bilim ve teknolojiadaki gelişim sürecini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli” kullanan bireylere vurgu yapılmıştır (MEB, 2018). Bununla birlikte Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedeflediği becerileri arasında bireylerin dijital okuryazarlık ve dijital vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek olmuştur. Ayrıca, sosyal bilgiler dersinin yapılandırıldığı önemli temel öğrenme alanları arasında “bilim, teknoloji ve toplum” bulunmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin eleştirel düşünme ve yenilikçi problem çözme becerilerinin temelinde bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bilgiyi edinme sürecinde teknolojiyi etkili kullanma edinme ve teknolojiyi gündelik hayat ile ilişkilendirebilme becerilerin yanı sıra teknolojik araçların tabiata verebileceği zararları tartışabilme becerisi kazandırmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler açısından bu denli önem taşıyan teknolojinin sosyal bilgiler öğretimine katkılarının ne ve nasıl olduğuna dair somut sonuçların ortaya konulması önem arz etmektedir.

2.6.4 Sosyal bilgiler eğitiminde EBA kullanımı

Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen merkezli öğretim yaklaşımları ön plandaydı. Ancak zamanla gelişen teknolojiyle birlikte öğretim bağımsız sınıf ortamının ötesine geçmiş ve bilgisayar ve internet öğretimin merkezine yerleşmiştir (Çakmak ve Taşkiran, 2017). Bununla birlikte kâğıda basılı öğrenme araç gereçlerinden internet tabanlı e-öğrenme nesnelerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Özellikle son yıllarda internet teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla bireyin kendi kendine öğrenmesine imkân sağlayan uzaktan eğitim uygulamaları da oldukça hız kazanmıştır (Dündar ve Yeşilyurt, 2020). Geleneksel sınıfta öğretimin yerinde zaman ve yerden bağımsız olarak öğrenciler ve öğretmenler, öğrenme gereksinimlerini tablet ve bilgisayar gibi bilişim teknolojileri aracılığıyla istedikleri bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmektedirler. Gelişen bu iletişim teknolojilerinden sosyal bilgiler öğretimi de etkilenmiş ve bilgisayar veya internet destekli öğretim nesnelerini etkili bir şekilde kullanabilen yetkin öğretmenlerin yetiştirilmesi de önemli görülmektedir.

FATİH projesi tüm eğitim basamaklarındaki okullarda bilgisayar, etkileşimli tahta ve internet ağ alt yapısını kapsamaktadır (FATİH, 2022). Bu proje ile bilişim teknolojileri cihazlarının öğretim ve öğrenme süreçlerinde öğrencilerin farklı öğrenme kanallarına hitap ederek derslerin daha etkin hale getirilmesi hedeflenmektedir (Öner, 2017). Eğitim ve öğretimde FATİH projesinin okullarda donanım ve yazılım alt yapısı, eğitsel e-içerik, öğretimde bilgi iletişim teknolojisi, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim, güvenilir, nitelikli, ölçülebilir bilgi iletişim teknolojisi gibi bileşenler sağlamaktadır (Türker ve Güven, 2016). Sınıflara yerleştirilen bu teknik donanımların soyut içerikler taşıyan sosyal bilgiler dersi için oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bu donanımlar sayesinde sosyal bilgiler içerikleri daha nitelikli bir şekilde öğrencilere aktararak soyut nitelik taşıyan içerikler somutlaştırılabilmektedir.

FATİH projesi ile eğitimde tablet uygulaması ile bu cihazların öğretimde verimli bir biçimde kullanımı, öğretmenlerin öğretim yeterliliklerini doğrudan etkilemektedir. Zira bu uygulamayı etkin kullanma yeterliklerine sahip öğretmenlerin öğrenci başarısını artırmaya yönelik çabalarını yordamakta ve bu da öğrencinin öğrenmeye yönelik motivasyonlarını etkilemektedir (Akgün vd., 2011). FATİH projesinin önemli unsurlarından biri olan e-öğrenme içeriklerinin yönetilmesi ve sağlanmasına yönelik bir sosyal eğitim platformu olan EBA, MEB YEĞİTEK tarafından yönetilmektedir. EBA

ile öğretmen ve öğrencilere okulda ve okul dışında ihtiyaç duydukları nitelikli ve güvenilir e-içeriği sağlanmaktadır. Eğitsel e-öğrenme içeriğinin sağlanması ve yönetilmesi amacıyla kurulan YEĞİTEK, okullardaki akıllı tahtaların ve tablet uygulamalarının ve e-içeriğin hem öğretmen hem de öğrencilerin kullanmalarına hazır hale getirme görevini üstlenmektedir (EBA, 2022).

Sosyal bilgiler dersi kapsamında farklı birçok disiplin ve öğrenme alanları barındırmaktadır. Toplu öğretim dersi olması nedeniyle EBA içerikleri sosyal bilgiler dersi için önemli bir platform niteliği taşımaktadır (Koçoğlu ve Egüz, 2019). Sosyal bilgiler ders ve konu içerikleri olarak birden fazla duyuya hitap eden materyallere ihtiyaç duymaktadır. Bu yönüyle EBA sunduğu içerikler sayesinde özellikle videolar aracılığıyla dersin bu ihtiyaçlarına yanıt vermektedir. Öner, (2017) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde EBA'da yer alan görselleri, sesleri ve videoları kullanarak öğrenmelerde kalıcılığı artırdıkları ve öğrencilerde güdülenmeyi sağladıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Sonuç olarak teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde yansıdığı bir ders niteliği taşıyan sosyal bilgiler dersinde öğretmenler, EBA platformu ve içeriklerinden yararlanarak bu platformunun derse ve öğrencilere katkılarını en üst seviyeye çıkarmaktadır.

2.6.5 Sosyal bilgiler EBA İçerikleri ve özellikleri

Eğitim öğretimin temel amacı verimliliği en üst düzeye çıkararak kalıcı öğrenmeleri sağlamaktır (Kaymakçı, 2009; Yiğit vd., 2007). Kalıcı öğrenmeler için de öğrenme alanlarının ve yöntemlerinin çeşitlendirilmesi önemlidir. Bu doğrultuda eğitim öğretimde kullanılan materyaller aracılığıyla öğrenme alanları ve yöntemleri çeşitlendirilerek verimliliğin en üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2006). Soyut içeriklerden oluşan sosyal bilgiler dersi de materyaller aracılığıyla içeriklerini somutlaştırabilmekte ve kalıcı öğrenmeleri sağlamaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde öğretim materyallerinin kullanımının yararları; eğitim öğretime çoklu öğrenme ortamı sağlama, öğrencilerde dikkati artırma, hatırlamaları kolaylaştırma, soyut kavramları somutlaşma, zamandan tasarruf sağlama ve ders içeriklerini basitleştirerek öğrenmeleri kolaylaştırma (Alabay, 2015; Yalın, 2002) şeklinde sınıflandırılmaktadır. Sosyal bilgiler EBA yapısında dersler bölümü incelendiğinde içerik olarak videolar, testler, çalışma fasikülleri ve özetler gibi materyallere yer verildiği görülmektedir (Koçoğlu ve Egüz, 2019). Böylece, sosyal

bilgiler derslerinin zengin içeriklerinin olması ve bu içeriklerin çoğunlukla soyut olması nedeniyle farklı öğrenme alanlarına hitap eden öğretim materyallerine olan gereksinimi artırmaktadır. Bu bakımdan teknoloji çağına uygun olarak web tabanlı ve bilgisayar destekli öğrenme gibi araçların öğretim süreçlerinde etkin bir biçimde kullanılması giderek önem kazanmıştır (Karatekin vd., 2015).

Sosyal bilgiler EBA yapısı incelendiğinde öğretmen ve öğrencilere birçok içerik bulunduğu görülmektedir. Bunlar, videolar, testler, çalışma fasikülleri ve özetlerdir.

2.6.5.1 Videolar

Video, eğitim öğretime görsel ve işitsel olarak destek olan çoklu öğretim materyalidir. İnternet destekli olan video materyalleri kolay bir şekilde dağılıp ve ulaşılabilir olduğu için modern eğitim öğretimin önemli yapı taşlarından biridir (Mardis, 2009). Video hazırlama ve düzenleme yazılımları, bilgisayar üzerinde resim fotoğraf, harita, grafik, metin veya videoların video slaytlar kanalıyla hazırlanmasını kapsamaktadır. Öğretmenler sosyal bilgiler derslerinde Windows Movie Maker, Sony Vegas ve Avidemux gibi çeşitli yazılımlar yardımıyla yukarıda değinilen içerikleri video sunuma dönüştürerek etkili öğrenci öğrenmesi açısından öğretim uygulamalarını çeşitlendirebilirler (Dündar ve Yeşilyurt, 2020). Diğer eğitsel materyallere nazaran ses, hareket ve görüntüyü barındıran videolar öğretimi daha etkili kılmaktadır (Ata ve Atik, 2016). Örneğin sosyal bilgiler derslerinde bilgisayar destekli öğrenme için hazırlanan içerikler arasında farklı yayın evleri tarafından hazırlanan ders sunumları, sanal müze uygulamaları ve harita kullanımına ilişkin Google Earth gibi uygulamalar yer almaktadır (Aydan-Demirçelik, 2019).

EBA içerik modülünde haber, video, görsel, ses, kitap, dergi, doküman ve infografik gibi önemli materyaller bulunmaktadır. Bu modüller arasında yer alan video materyali zengin bir içeriğe sahiptir (Tüysüz ve Çümen, 2016). Öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılan video içerikleri öğrencilerin görme ve işitme duyularına hitap ederek somut ve kalıcı öğrenmeler için tekrar olanağı sunmaktadır (Sentürk ve Kurşun, 2021). EBA video içerikleri kapsamında çeşitli konu anlatımı videoları, biyografi, eğitsel oyunlara ilişkin videolar, çizgi film ve deneyler konusunda pek çok içerik sunulmaktadır. Böylece özellikle sosyal bilgiler ders içerikleri öğrenmelerin somutlaştırılması ve kalıcılık için önemlidir. Bunun için video içeriklerinde yer alan resimler, grafikler görüntüler öğrencilerin öğrendiği bilgi yaşama yansıtımalarında önemli bir yer tutmaktadır. Söz

konusu video içeriklerine kolay ulaşabilmek için içerik arama motoru yardımıyla çocuk oyunu, sosyal bilgiler ve değerler eğimine ilişkin zengin video içeriklerine ulaşılabilir (Aktay ve Keskin, 2016).

Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA video içeriklerinin sosyal bilgiler dersinin öğretimine önemli katkılar sağlayarak eğitimin temel hedefi olan kalıcı öğrenmeleri sağlamaktadır (Dündar ve Yeşilyurt, 2020). Sosyal bilgiler EBA video içeriklerine yönelik çalışmalar incelendiğinde Tartuk ve Turan (2023) araştırmalarında öğretmenlerin video içeriklerindeki gerek görsel gerekse de işitsel niteliklerin öğrenmeleri desteklediği ve kalıcı öğrenmeleri sağladığı belirlenmiştir. Sözel ders niteliği taşıyan sosyal bilgiler dersi için videoların önemli bir somutlaştırma aracı olarak kullanılabileceği söylenebilir. Goedhart vd., (2019) ise öğrencileri ödevlendirerek konu anlatımı videoları sayesinde öğrencileri ders öncesi derse hazır hale getirmek, ders sonrası ise konu tekrarı sağlayarak konuyu pekiştirdikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda alt yapısı ve teknik özellikleriyle öğrenciye uygun bir şekilde tasarlanan videoların sosyal bilgiler dersinde somutlaşmasında ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinde önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

2.6.5.2 Testler (Çoktan Seçmeli Sorular)

Doğru olan cevabın farklı seçenekler arasında seçilerek işaretlenmesi yoluyla gerçekleşen ölçme aracıdır. Bu testler öğrencilerde yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme gibi üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesinde kullanılmaktadır (Şimşek, 2015).

Çoktan seçmeli testleri diğer ölçme araçlarından ayıran birçok özellik bulunmaktadır. Bunlar; doğru yanıt maddenin içerisinde yer almaktadır. Yazmaya ayrılan süre olmadığı için zamandan tasarruf edilir. Bu tür testlerde puanlama basit ve objektiftir. Bu tür testlerin uygulanması kolaydır, bundan dolayı kullanım alanı geniştir. Bu tür testlerin en zayıf yönü şans başarısının olmasıdır (Doğan, 2020; Tan ve Erdoğan, 2004)

Çoktan seçmeli sorular hazırlanırken dikkat edilmesi gereken birçok husus bulunmaktadır. Başlıca hususlar: Hazırlanan sorular yalın, anlaşılır olmalı ve gereksiz ifadelerle yer verilmemelidir. Soruların yanıtları kesin ve açık olmalıdır. Sorularda olumsuz kelimelere yer verilmemelidir. Eğer yer alırsa bu kelimelerin altı çizilmelidir. Noktalama ve yazım kurallarına dikkat edilmelidir. Testin uygulanacağı grubun yaş ve

psikolojik gelişimi dikkate alınmalıdır. Test soruları basitten karmaşığa şeklinde olmalıdır. Test güncel olmalıdır (Çakan, 2020; Doğan, 2020; Şimşek, 2015).

Sosyal bilgiler dersinde de EBA içeriği olan sorular aracılığıyla gerek öğrenmeleri pekiştirmek gerekse de tekrar etmek amacıyla kullanılmaktadır (Kana ve Aydın, 2017). Ayrıca sosyal bilgiler dersinde testler aracılığıyla öğrencilerin öğrenme seviyelerini belirleyerek öğrenme eksiklerini belirlenebilmektedir (İnanoğlu ve Kabapınar, 2023; Tartuk, 2022).

Sonuç olarak sosyal bilgiler bağlamında gerek testlerin içerik özellikleri gerekse de test içeriklerin kullanımına ilişkin olarak, testlerin öğrenci gelişimine ve kazanımlara uygun olması, doğru bir şekilde hazırlanması amaca hizmet etmesini sağlamaktadır. Ayrıca bu içeriklerle öğrenmeler kolaylaşmakta, kalıcı öğrenmeler sağlanmakta ve öğrencilerin kolay bir şekilde değerlendirilebilmektedir.

2.6.5.3 Çalışma fasikülleri ve özetler

Çalışma fasikülleri, eğitimde öğrencilerin bir işi başarma, güven duygusu kazanma, bilgilerini kendi zihinsel süreçlerinde geçirmelerinde yardımcı olma ve öğrenciyi bireysel olarak çalışmaya yönlendirme amacıyla hazırlanan materyallerdir (Sands ve Özçelik, 1997; Yiğit vd., 2007). Çalışma fasikülleri ve özetler hazırlanırken dikkat edilmesi gereken birçok husus vardır. Başlıca hususlar: Kazanımlara uygun bir şekilde yapılandırılmadır. Bireyin yaş ve ilgileri göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir. Herkesin kolay bir şekilde anlayabileceği yazı tipi ve puntolara yer verilmelidir. Öğrencilerin işlemlerini yapabilmeleri için yeterli miktarda boşluklara yer verilmelidir. Öğrencilerin dikkatini çekecek ve onları aktif kılacak etkinliklere yer verilmelidir. Görsel öğelere (resim, tablo ve grafik vb.) yer verilmelidir. Renk ve çizgi kullanımında aşırılığa kaçılmamalıdır. Konunun içeriğine uygun olacak şekilde az ve öz bilgi içermelidir. Öğrencilerin dikkat ve ilgisini çekecek öğelere yer verilmelidir. Üst düzey düşünme becerileri kazandıracak şekilde yapılandırılmalıdır (Kaymakçı, 2009; Yanpar, 2005; Yiğit vd., 2007).

Çalışma fasikülleri ve özetlerin öğrenmelere birçok açıdan fayda sağladığı görülmektedir. Bu doğrultuda: Öğrenciyi aktif hale getirir. Konuları öğrenmede özetleme, tekrarlama ve pekiştirme amaçlı kullanılmaktadır. Konuları monotonluktan çıkararak öğrenenlerin derse karşı ilgilerini artırır. Öğrencilere meta-bilişsel becerilerin gelişmesine katkı sağlar. Öğrencilere sorumluluk alma, özgüven ve özsaygı gibi

beceriler kazandırır. Öğrencilere işbirlikçi öğrenme becerisi kazandırır. Öğrencilerin demokratik düşünme becerilerini geliştirir. Öğrencilerin kendi aralarında ve öğrenciler ile öğretmenler arasındaki iletişimi artırma konusunda faydalar sağlamaktadırlar (Başbüyük ve Çıkılı, 2002; Kaymakçı, 2009; Yiğit vd., 2007). Bu bağlamda sosyal bilgiler EBA içerikleri içerisinde de yer bu içerikler aracılığıyla sosyal bilgiler öğretimi kolaylaşmakta ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşmektedir.

Birçok alanda eğitimde öğrenmelere önemli faydalar sağlayan çalışma fasiküllerinin bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıkları: Öğrencilere dönüt sağlama konusunda yetersizdir. Öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda uygulanması zordur. Kullanımında süre problemi yaşanabilir. Sınıf yönetiminde sıkıntılara neden olabilir. Çalışkan öğrenciler ön plana çıkıp, diğerleri sönük kalabilir. Bireysel öğrenme sağlayamaz şeklinde sıralanabilir (Kaymakçı, 2009).

Sonuç olarak çalışma sosyal bilgiler dersinde en fazla faydalanılan materyallerden olan fasikülleri ve özetler aracılığıyla sosyal bilgilerin öğretimine önemli katkılar sunmaktadır. Bu içeriklerle sosyal bilgiler derslerinde dersler tekdüze olmaktan çıkmakta, sınıf yönetimi kolaylaşmakta ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşebilmektedir.

2.7 İlgili Araştırmalar

Literatür tarandığında EBA konusunda yabancı literatürde doğrudan sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirilebilecek çalışmaların bulunmadığı ancak EBA ile ilişkilendirilebilecek eğitim teknolojileri konusunda çalışmaların bulunduğu tespit edilmiştir. Türkiye’de ise doğrudan EBA konusunda sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmaların makale ve yüksek lisans düzeyinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmaların daha çok öğretmen algılarını belirlemeye yönelik olduğu görülmüştür.

2.7.1 Yurt dışındaki çalışmalar

Nicholsen (2002), tarafınca hazırlanan “*Socialization in the virtual hallway*”: *Instant messaging in the asynchronous Web-based distance education classroom*” adlı makalede WEB tabanlı IM uygulaması aracılığıyla uzaktan eğitim faaliyetlerine katılan öğrenciler ile katılmayanlar arasındaki iletişim farklılıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler ölçekler aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; IM uygulamalarını kullanan öğrencilerin sınıf

ortamında ve sosyal hayatta iletişimi daha kolay sağladıkları ve uzaktan eğitime daha olumlu baktıkları tespit edilmiştir.

Alghoza (2006), tarafınca hazırlanan “*Student attitudes towards web-enhanced instruction in an educational technology course*” adlı makalede BEA’daki bir üniversitedeki eğitim teknolojileri dersinde öğrencilerin internet destekli eğitime yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin internet destekli eğitime karşı olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilere kolay bir şekilde ödev gönderme ve dönüt alma gibi olumlu katkılarının yanı sıra alt yapı yetersizliklerinin de giderilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Saeed vd., (2009), tarafınca hazırlanan “*Emerging Web Technologies in Higher Education: A Case of Incorporating Blogs, Podcasts and Social Bookmarks in a Web Programming Course based on Students’ Learning Styles and Technology Preferences*” adlı makalede WEB teknolojilerinin akademik ortamlardaki benimsenme düzeylerinin belirlenmesi ve öğrenmelere etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anketler aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin WEB teknolojilerini kullanımları konusunda eksikliklerinin oldukları, WEB tabanlı öğrenme sitillerinin, yöntemlerinin öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkı sağladığı ve bu teknolojilerin üniversite düzeyinde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Rampersad (2011), “*Teachers’ perceptions of the contribution of information and communication technology to the teaching of modern studies: Using an integrated system, in an urban secondary school.*” adlı yüksek lisans tezinde derslerde teknoloji kullanımının öğrencilerin ilgisini, motivasyonunu nasıl etkilediğinin belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmadır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda derslerinde teknoloji kullanılan öğrencilerin derslere daha aktif katılım gösterdikleri ve konuları hatırlama durumlarının daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Cabellero (2013), tarafından hazırlanan “*Public school teachers’ pedagogical use of educational technology*” adlı yüksek lisans tezinde resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin eğitim teknolojilerini kullanım durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Nicel

araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sınıflarda teknoloji kullanımının branşlara göre farklılık göstermediği, genellikle farklı branşlar da olsa öğretmenlerin derslerin imkân buldukça eğitim teknolojilerinden faydalandıkları görülmüştür.

Surjono (2015), tarafından hazırlanan “*The effects of multimedia and learning style on student achievement in online electronics course.*” adlı çalışmasında online olarak düzenlenen kursların öğrenci başarılarına olan etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin uygulandığı bu çalışmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin mültimedya tercihleri ile öğrenme şekillerinin uyumlu olduğu ve online eğitimlerin öğrencilerin başarısına olumlu etkilediği anlaşılmıştır.

El-Masri ve Tarhani (2017), tarafından hazırlanan “*Factor Affecting the Adaption of E-learning Systems in Qatar and USA: Extending the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology 2(UTAUT2)*” adlı makalede ABD ve Qatar ülkelerinde üniversite öğrencilerinin e-öğrenme sistemlerini benimseme durumları incelenmiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada üniversite öğrencilerine çevrim içi ölçek uygulanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin öğrencileri ile gelişmiş ülkede yaşayan öğrencilerin algılarına ilişkin araştırma sonucunda; gelişmekte olan ülkelere öğrencilerin e-öğrenme uygulamalarına olan ilginin arttığı, gelişmiş ülkelere ise öğrencilerin bu uygulamaları tam olarak benimsedikleri ve eğitim yaşamlarını kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kadaruddin (2017), “*Use of computer-based learning multimedia at english departement of universitas sembilanbelas november kolaka.*” adlı makalesinde multimedya öğretim araçlarının faydaları ve bilgisayar temelli öğrenmenin avantaj ve dezavantajlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma da veriler 22 öğrenciden toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, BTÖ’nün öğrencilerin ders performanslarını arttırdığı ve eğitimde teknolojinin kullanımının öğretmen ve öğrencileri sınıfta daha aktif hale getirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Zhingre, Sarmiento, Labanda ve Milton (2018) tarafından hazırlanan “*The new generation of mobile **networks** 5G **technology** and its application in the e-education contex*” adlı makalede 5G teknolojilerinin eğitim kapsamında incelenerek eğitim yazılımlarına katkılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler doküman analizi ile elde edilmiştir. Çalışmanın

sonucunda; bu yeni nesil teknolojilerin eğitimin kalitesini arttırdığı, eğitimde teknolojinin kullanımına teşvik edildiği tespit edilmiştir.

Tseng vd. (2019), tarafından hazırlanan “*Investigating teachers’ adoption of MOOCs: the perspective of UTAUT2*” adlı makalede öğretmenlerin çevrim içi kurslara (MOOC) ilişkin düşünceleri alınmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak anket yoluyla Tayvan’daki 166 öğretmenin görüşü alınmıştır. Araştırma sonucunda, çevrim içi kurslara ilişkin olarak öğretmenlerin performanslarını arttırdığı, sosyalleşmelerine katkı sunduğu, zaman ve mekân sınırlamasının olmamasından yaşamlarını kolaylaştırdığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

2.7.2 Türkiye’de yapılan çalışmalar

Güvendi (2014), “*Millî Eğitim Bakanlığı’nın öğretmenlere sunmuş olduğu çevrimiçi eğitim ve paylaşım sitelerinin öğretmenlerce kullanım sıklığının belirlenmesi: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) örneği.*” başlıklı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin EBA’yı ve içeriklerini ne sıklıkta kullandıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda genel olarak öğretmenlerin EBA’yı kullanım sıklıklarının düşük olduğu, özelde ise en fazla haberler bölümünü en az ise dosya paylaşımının yapıldığı tespit edilmiştir.

Aktay ve Keskin (2016), tarafınca hazırlanan “*Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi*” adlı makale EBA’yı nitel araştırma yöntemi kullanılarak EBA’nın özellikleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda EBA’nın öğretmen ve öğrencilere test, konu anlatımı videoları, yarışmalar gibi birçok dijital içerik sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca EBA ’da görsel, sesli, yazılı ve video gibi içeriklerin de bulunduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Çakmak ve Taşkiran (2017), tarafınca hazırlanan “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden eğitim bilişim ağı (EBA) platformu*” adlı makalede EBA ’ya ilişkin öğretmen görüşlerini almayı amaçlamışlardır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; bu platformun faydalı olduğu ve öğrenmelere kolaylık sağladığı, içerik olarak eksiklerin olduğu ve bu eksiklerin kısa süre içerisinde tamamlanması gerektiği tespit edilmiştir.

Kartal (2017), tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki görüşleri.*” adlı yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin

EBA kullanımına ve içeriklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öncelikle öğretmenlerin büyük bölümünün EBA 'dan haberdar oldukları, EBA kullanılan derslerde öğrencilerin derse karşı ilgilerinin ve katılımlarının arttığı ve EBA'nın öğretmenlerin işini kolaylaştırdığı buna karşın okulların fiziki alt yapılarının ve sosyal bilgiler EBA içeriklerin yetersiz olduğu konusunda sonuçların elde edildiği tespit edilmiştir.

Öner (2017), tarafınca hazırlanan “*Sosyal bilgiler ve Tarih dersleri için alternatif bir kaynak; eba.gov.tr*” adlı makalede sosyal bilgiler ve tarih derslerine ait EBA içeriklerini incelemek ve öğretmen görüşlerini almayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı ve verilerin görüşme yoluyla elde edildiği bir çalışmadır. Çalışmanın sonucunda; EBA platformunun öğretmenlerce kullanıldığı, içeriklerin sayısal olarak sınırlı olduğu ne niteliklerinin de düşük olduğu ve YouTube gibi platformların da eklenerek içeriklerin zenginleştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Yerli (2018), tarafınca hazırlanan “*Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı (EBA) uygulamasının öğrencilerin akademik başarısına etkisi*” adlı yüksek lisan tezinde EBA kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, verilerin hazırlanan başarı testi ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; EBA destekli yapılan derslerin akademik başarıyı arttırdığı ve EBA içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Atalay (2019), tarafınca hazırlanan “*Ortaokullarda eğitim bilişim ağı'nın (EBA) incelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler dersinde EBA kullanımındaki kullanışlılık ve öğrenci başarısına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anket, gözlem ve görüşmeler ile elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; EBA içeriklerinin yeterli olduğu, derste EBA kullanımının öğrencilerin derse karşı ilgisini arttırdığı, öğrenmeleri kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

Ceylan (2019), tarafınca hazırlanan “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.Sınıf Sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretilmesinde EBA 'dan (Eğitim Bilişim Ağı) yararlanma düzeyleri ve önerileri*” adlı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin 6. sınıf coğrafya konularında EBA kullanımına ilişkin görüşleri belirlenmeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler anketler aracılığıyla elde

edilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin EBA konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, sosyal bilgiler konusunda EBA içeriklerinin yeterli oldukları ama ders süresinin kısıtlı olmasından dolayı sınırlı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca EBA içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği konusunda öğretmen önerilerinin olduğu da görülmüştür.

İnanoğlu (2019), tarafınca hazırlanan “*Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı’nı (EBA) kullanmak: nasıl ve ne kapsamda?*” adlı yüksek lisans tezinde öğretmen ve öğrencilerin EBA konusunda görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler hazırlanan görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusunda öz yeterliliklere sahip oldukları, EBA’nın daha çok dersin son bölümünde değerlendirme amacıyla kullanıldığı, öğrencilerin derse katılımını arttırdığı ve internet alt yapısında sıkıntıların olduğu belirlenmiştir.

Çiftçi ve Aydın (2020), tarafından hazırlanan “*Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşleri.*” adlı makale çalışmasında Fen Bilimleri öğretmenlerinin EBA ilişkin görüşleri alınmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler tarama yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin platform hakkında bilgi sahip oldukları, bu platform üzerinden öğretmenlerin ödevler verdikleri ve pandemi gibi özel durumlarda eğitime önemli katkıları olduğu sonuçlarına varılmıştır.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın desenine, çalışma gurubuna, veri toplama araçlarına, güvenirlik, geçerlilik ve inandırıcılık ve veri analizlerine yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Deseni

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım durumları ve içeriklerine ilişkin düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada karma araştırma yöntemine başvurulmuştur. Karma araştırma yöntemi; araştırmacının bir araştırma içerisinde nitel ve nicel yöntemleri bir arada kullanarak veri topladığı, verileri analiz ettiği, bulguları birleştirdiği ve yordamalarda bulunduğu yöntemdir (Tashakkori ve Creswell, 2007; *akt.* Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntemde temel amaç; nitel ve nicel araştırma desenlerini bir arada kullanarak problem sorusunu derinlemesine incelemektir (Creswell, 2019). Bu araştırma yöntemi farklı yaklaşımları kullanarak bir yöntemin zayıf yönlerini diğer yöntemin güçlü yönleriyle destekleyerek daha anlamlı ve detaylı sonuçlara varılması için kullanılmaktadır (Rossman ve Wilson 1994). Genel olarak değerlendirildiğinde, karma araştırma ile tek bir veri türünden (nicel ya da nitel) elde edilecek sınırlı veriler yerine birden fazla veri elde etme yöntemine başvurulduğu için daha kapsamlı veriler elde edilebilmektedir. Karma araştırma yönteminin diğer yöntemlerle karşılaştırıldığında bazı güçlü yanları bulunmaktadır. Bu güçlü yanların başında da bir yöntemin kullanımıyla ortaya çıkan sınırlılıkları ortadan kaldırmaktır. Böylece iki yöntem bir arada kullanılarak iki yöntemin güçlü yönleriyle araştırma güçlendirilir (Byrne ve Humble, 2007).

Bir çalışmada karma araştırma yönteminin çalışma sürecine birçok katkısı bulunmaktadır. Bu doğrultuda katkıları şu şekilde sıralanabilir (Creswell, 2019):

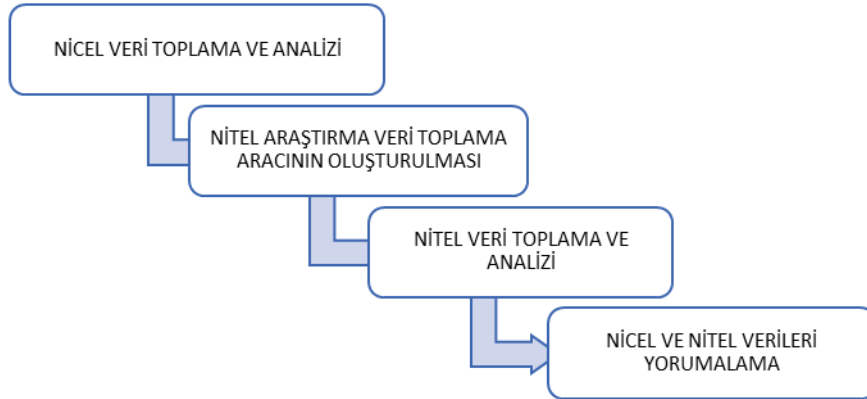
- Çalışmaya ait soruları yanıtlamak için nitel ve nicel verileri bir arada toplaması ve analiz etmesi.
- Nitel ve nicel yöntemlere ait güçlü yanların bir arada kullanılması.
- Bazı durumlarda desenleri bir felsefe ya da kuram içerisinde ele alması.

Karma yöntemlerin en önemli avantajlarından biri, tek bir yöntemle elde edilemeyecek düzeyde zengin veri üretmesidir. Örneğin, eşzamanlı (concurrent), sıralı açıklayıcı (sequential explanatory) ve sıralı keşfedici (sequential exploratory) tasarımlar ile araştırmacılar, nicel verilerden yola çıkarak nitel sonuçlarla bu verilerin anlamını derinleştirebilir veya tersi bir yol izleyerek nitel bulguları nicel yöntemlerle test edebilir.

Özellikle sosyal bilimler, eğitim ve sağlık alanlarında karma yöntemler, farklı perspektiflerden elde edilen bulguların karşılaştırılması ve bütünleştirilmesi yoluyla daha güvenilir ve genellenebilir sonuçlar sağlamaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011).

Bu araştırmada desen olarak Creswell ve Plano Clark (2011) tarafından geliştirilen karma araştırma desenlerinden “sıralı açıklayıcı desen” kullanılmıştır. Sıralı açıklayıcı desen; araştırmacının öncelikle nicel verileri topladığı, analiz ettiği daha sonra ise elde edilen bulgulara dayalı olarak nicel verileri açıklamak için nitel boyutun kullanıldığı desendir. Bu desende, nicel boyuta öncelik verilmektedir (Mazlum ve Mazlum, 2017). Bu desenin amacı; araştırmanın nicel boyutunda elde edilen veri ve bulguların nitel yöntemlerle toplanan verilerle desteklenmesi ve açıklanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada öncelikle sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım durumları ile içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri anket aracılığıyla nicel veriler ile toplanmış daha sonra çıkan sonuçlara göre, nitel olarak yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım durumlarında ve içeriklere ilişkin görüşleri ile birlikte yaşanan sorunlar belirlenerek bunların nedenleri ve EBA içeriklerinin geliştirilmesine yönelik öneriler belirlenmiştir.

Şekil 2. *Açıklayıcı Sıralı Desen Araştırma Süreci*

Bu araştırmada anket ile nicel veriler toplanmıştır. Anket; bireylerin yaşamlarını, inançlarını, tutum ve davranışlarını belirlemek için çeşitli sorulardan meydana gelen bir araştırma materyalidir (Thomas, 1998). Anketlerin araştırmalar için en önemli avantajları maliyetlerinin düşük olması ve hızlı bir şekilde büyük gruplara uygulanabilir olmasıdır (Büyüköztürk vd., 2019).

Çalışmanın nitel verileri ise, öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Görüşme, bu araştırma yönteminde en fazla başvurulan veri toplama aracıdır. Araştırmacı görüşmeler aracılığıyla öğretmenlere ait tecrübe, tutum, düşünce, niyet, yorum ve tepki gibi gözle görülemeyen verileri elde etmeye çalışır. Görüşme, karşılıklı etkileşime dayanan soru sorma ve cevaplama eylemleridir (Mack vd., 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yarı yapılandırılmış görüşme; soruların ve soru formatının önceden belirlendiği ancak görüşme esnasında gerektiğinde yeni soruların eklenebildiği ve çıkarılabildiği, bireyin kendisini rahat ifade edebildiği görüşme türüdür (Büyüköztürk vd., 2019; Karataş, 2017). Bu teknik, katılımcıların bilgi ve deneyimlerinin zengin veri sunması ve katılımcıların bakış açılarını, inançlarını ve demografik özelliklerini ortaya çıkarmada etkili bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.2 Çalışma Grubu

Bu çalışmada karma araştırma desenine göre çalışma grubu nicel ve nitel boyutunda farklı katılımcılarla yürütülmüştür. Bu çalışmanın nicel boyutunda, çalışmanın evrenini Erzincan il ve ilçelerinde görev yapmakta olan bütün sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evren, bir araştırma için sorulara yanıt verecek canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur. (Büyüköztürk vd.,2019; Strauss ve Corbin, 2014). Bu çalışmanın örnekleme ise örneklem türlerinden olan tam örneklemedir. Tam örnekleme; kitle birimlerinin tamamına ulaşılarak gerekli bilgilerin elde edilmesi işlemidir (Karasar, 2010). Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini de Erzincan il ve ilçelerinde görev yapmakta olan bütün sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

- Nicel verilere ulaşmak adına öğretmenlere uygulanacak anket için tam örnekleme yöntemi doğrultusunda evren ve örneklem olarak kabul edilen Erzincan il ve ilçelerinde görev yapmakta olan 121 sosyal bilgiler öğretmeni araştırmaya katılmıştır.
- Çalışmanın nicel boyutu uygulama aşaması; Anadolu üniversitesi sosyal ve beşerî bilimler bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulundan alınan gerekli izinler doğrultusunda Erzincan Millî Eğitim müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra belirlenen sosyal bilgiler öğretmenlerine anketler yüz yüze uygulanmıştır.

Çalışmanın nicel bölümüne veri sağlayan, evren ve örnekleme oluşturan öğretmenlere ait kişisel verilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Nicel Çalışmaya Katılım Sağlayan Öğretmenlere Ait Demografik Özellikler

		N	%
Cinsiyet	Erkek	68	60,2
	Kadın	45	39,8
Yaş	21-30 yıl	13	11,5
	31-40 yıl	60	53,1
	41-50 yıl	30	26,5
	51-60 yıl	4	3,5
	61 yıl ve üstü	6	5,3
Kıdem	0-5 yıl	15	13,3
	6-10 yıl	34	30,1
	11-15 yıl	30	26,5
	16-20 yıl	20	17,7
	21-25 yıl	7	6,2
	26 yıl ve üstü	7	6,2
Mezuniyet Durumu	Lisans	86	76,1
	Lisansüstü	27	23,9
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	86	76,1
	Tarih Öğretmenliği	4	3,5
	Coğrafya Öğretmenliği	3	2,7
	Tarih	11	9,7
	Coğrafya	2	1,8
	Diğer	7	6,2
Okul Türü	Devlet Okulu	110	97,3
	Özel Okul	3	2,7
Yerleşim Yeri	İl	55	48,7
	İlçe	33	29,2
	Kasaba	12	10,6
	Köy	13	11,5
Teknolojik Yeterlik	Zayıf	5	4,4
	Orta	53	46,9
	İyi	55	48,7
Akıllı Tahta	Evet	102	90,3%
Bulunma Durumları	Hayır	11	9,7%

Araştırmanın ilk aşaması olan nicel bölümüne katılım gösteren öğretmenlerin kişisel bilgileri değerlendirildiğinde, öğretmenlerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin %60,2'si (N=68) erkek iken, %39,8'i (N=45) kadın olduğu tespit edilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlasının erkek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yaş dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin %11,5'i (N=13) 21-30 yaş, %53,1'i (N=60) 31-40 yaş, %26,5'i (N=30) 41-50 yaş, %3,5'i (N=4) 51-60 yaş, %5,3'ü (N=6) 61 yıl ve üstü yaş aralıklarında olduğu belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısının 31-40 yaşa aralığında olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kıdem durumlarına bakıldığında, öğretmenlerin %13,3'ü (N=15) 0-5 yıl, %30,1'i (N=34) 6-10 yıl, %26,5'i (N=30) 11-15 yıl, %17,7'si (N=20) 16-20 yıl, %6,2'si (N=7) 21-25 yıl, %6,2'si (N=7) 26 yıl ve üstü kıdemleri bulunduğu görülmektedir. Buna

göre çalışmaya katılan öğretmenlerin üçte birinin 6-10 yıl kıdem aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin mezuniyet durumları incelendiğinde, öğretmenlerin %76,1'i (N=86) lisans mezunu, %23,9'u (27) lisansüstü mezunudur. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası lisans mezunudur.

Öğretmenlerin mezuniyet alanları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin %76,1'i (N=86) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, %3,5'i (N=4) Tarih Öğretmenliği, %2,7'si (N=3) Coğrafya Öğretmenliği, %9,7'si (11) Tarih, %1,8'i (N=2) Coğrafya, %6,2'si (N=7) ise diğer bölümlerden mezun olduklarını belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası sosyal bilgiler alanından mezun olmuştur.

Öğretmenlerin okul türleri değerlendirildiğinde, öğretmenlerin %97,3'ü (N=110) devlet okullarında, %2,7'si (N=3) özel okullarda görev yaptıkları tespit edilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını devlet okullarında görev yapmaktadırlar.

Öğretmenlerin yerleşim yerleri irdelendiğinde, öğretmenlerin %48,7'si (N=55) il merkezinde, %29,2'si (N=33) ilçe merkezinde, %10,6'sı (N=12) kasabada ve %11,5'i (N=13) ise köylerde görev yaptıkları belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısı il merkezinde görev yapmaktadır.

Öğretmenler teknolojik yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde ise sırasıyla öğretmenlerin %48,7'si (N = 55) kendilerini teknoloji yeterliği konusunda "iyi" olarak değerlendirirken, %46,9'u (N=53) kendilerini orta düzeyde yeterli görmektedir. Buna karşın öğretmenlerin çok az bir kısmı %4,4, (N=5) kendilerini teknoloji yeterliği hususunda zayıf olarak değerlendirmiştir. Buna göre teknolojik yeterlik düzeyleri konusunda çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısı kendisini iyi, diğer yarısı ise orta düzey olarak belirtmiştir.

Katılımcıların sınıflarında akıllı tahta bulunma durumları değerlendirildiğinde %90,3'ü (N=102) sınıflarında akıllı tahta bulunduğunu, %9,7'si (N=11) ise akıllı tahta bulunmadığını ifade etmiştir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü sınıflarında akıllı tahta bulunduğunu belirtmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda, örneklem türü olarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, yoğun bilginin olduğu ya da olması düşünülen

olay ve durumların ayrıntılı olarak incelenmesine olanak verilen örneklem yöntemidir. Bu örnekleme yöntemi olay ve olguların keşfedilmesine ve açıklanmasına yardımcı olur. Amaçlı örneklem kendi içerisinde birçok alt yöntemi barındırmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme; çok fazla sayıda farklı grup, nesne ya da araştırma problemi ile ilgili çeşitlilik içeren durumları örnekleyerek, araştırmacıya zengin bir bilgi kaynağı sunmaktır. Bu örnekleme amaç; genelleme yapmak için çeşitlilik sağlamak değil, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak veya paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmaktır (Koçak, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda nitel boyutun katılımcıları belirlenirken, görüşme yapılacak öğretmenlere ulaşabilmek için Erzincan ilinde bulunan okul müdürleri ve okulların web sitelerinden yararlanarak EBA'yı etkin olarak kullanan sosyal bilgiler öğretmenleri belirlenmiştir. Daha sonra, maksimum çeşitlilik örnekleme türünden yararlanılarak cinsiyet ve kıdemleri farklı olan öğretmenler arasından çeşitlilik sağlanarak gönüllü 15 sosyal bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmaya gönüllü katılan bu öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler kayıt cihazı aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katkı sunan katılımcılara ait kişisel bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Sıra	Kod isim	Hizmet süresi	Mezuniyet durumu	Mezuniyet alanı	Yerleşim birimi
1	Erkan	7	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İlçe
2	Özgül	13	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İlçe
3	Ceren	8	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İlçe
4	Eyüp	12	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Belde
5	Yasemin	17	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi
6	Arzu	19	Lisans	Tarih	İlçe
7	Ayşe	28	Lisans	Tarih	İl Merkezi
8	İlhami	19	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi
9	Nazlı	7	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Köy
10	Zühal	9	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Köy
11	Bilgehan	15	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi
12	Özkan	8	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi
13	Ümmühan	6	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Köy
14	Muzaffer	15	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi
15	Samet	7	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	İl Merkezi

Araştırmada görüşmeye 7 erkek, 8 kadın öğretmen katılmıştır. Buna göre öğretmenlerin cinsiyet dağılımı dengeli dağılmıştır. Bu öğretmenlerin kıdemlerine bakıldığında 7 öğretmenin 1-9 yıl aralığında, 7 öğretmenin 10-19 yıl aralığında olduğu 1 öğretmenin

ise 20-29 yıl aralığında kıdeminin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını 1-9 yıl, yarıya yakını ise 10-19 yıl aralığında kıdeme sahiptir.

Öğretmenlerin tamamının lisans mezunudur. Öğretmenlerin mezuniyet alanlarına bakıldığında 13 öğretmenin sosyal bilgiler Öğretmenliği mezunu olduğu, 2 öğretmenin ise Tarih bölümü mezunu oldukları saptanmıştır. Buna göre öğretmenlerin büyük bölümü sosyal bilgiler alanında mezun olmuştur.

Katılımcılardan 3 öğretmen köyde, 1 öğretmen beldede, 4 öğretmen ilçelerde, 7 öğretmen ise il merkezinde görev yapmaktadır. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını il merkezinde, üçte bir ise ilçede görev yaptıkları belirlenmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bu bölümünde önce nicel daha sonra ise nitel veri toplama araçlarına ve verilerin toplanma süreçlerine yer verilmiştir.

3.3.1 Nicel veri toplama aracı

Araştırmanın nicel boyutunda veri toplama aracı olarak sosyal bilgiler öğretmenlerine “Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımına İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri” adlı anket uygulanmıştır. Uygulanan ankete (Ek-4)’te yer verilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda anket geliştirme sürecine ilişkin Büyüköztürk (2005), ve Kline (2005) gibi araştırmacıların anket geliştirmeye basamaklarına ilişkin önerileri izlenmiştir. Bu doğrultuda, öncelikle geliştirilmesine karar verilen yapının veya kavramın kapsamlı bir biçimde öğrenilmesine ilişkin ayrıntılı literatür taramasının yapılması gerekmektedir (Kline, 2005). Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunu kullanım durumunun (kullanım sıklığı ve amaçları) belirlenmesinin yanı sıra EBA bölümlerine ve içeriklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Daha sonra amaç doğrultusunda oluşturulacak anket için alt başlıklar oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise belirlenen amaç ve alt başlıklar yanı sıra EBA platformunda yer alan 4,5,6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler içerikleri ayrıntılı bir şekilde incelenerek literatür doğrultusunda da araştırmacı tarafından madde yazımına geçilmiş ve anket için madde havuzu oluşturulmuştur. Ayrıca kuramsal temele dayanan ölçme araçlarının geliştirilmesi sürecinde odak-grup görüşmelerinin yapılması önemlidir (Erkuş, 2012). Oluşturulan taslak anketin uygunluğunu denetlemek amacıyla 3 akademisyenden uzman görüşü daha sonra ise 5 öğretmen ile pilot uygulama yapılarak anketin uygunluğu denetlenmiştir. Böylece 88 ifadeden oluşan madde havuzu

oluşturulmuştur. Madde geliştirme sürecinde, konuya ilişkin bileşenlerin/boyutların teoriden yararlanılarak tespit edilmesi ölçeğin geçerliliğine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte anketin ölçme biçiminin yapının ölçülmesinde önemli rol oynamaktadır. Likert tipi derecelendirmeler ölçülmek istenen davranışlarını ölçülmesinde değerli bilgiler sunmaktadır (DeVellis, 2003; Erkuş, 2007). Mevcut çalışmada EBA ağının arayüzü dikkatli bir şekilde incelenmiş ve anketin boyutları ortaya konulmuş ve daha kullanışlı olması nedeniyle Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

Ölçülmek istenen yapının kapsam geçerliğinin sağlanmasında alan uzmanları ölçme ve değerlendirme uzmanları ve dil uzmanlarının görüşleri önem arz etmektedir (Büyüköztürk, 2005; DeVellis, 2003). Bu çerçevede sosyal bilgiler eğitiminde alanında uzman 3 bilim insanına taslak anket e-posta yoluyla gönderilerek taslak EBA anketi maddelerini incelemeleri istenmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda anket havuzundaki maddeler gözden geçirilmiş ve son taslak anketi 1 ölçme ve değerlendirme uzmanına gönderilerek anket maddelerinin ölçme açısından değerlendirilmesi istenmiştir. Ölçme ve değerlendirme uzmanının dönütlerinden sonra 1 Türkçe dil uzmanına anket gönderilerek dil ve anlatım açısından taslak anket maddelerinin değerlendirmesi talep edilmiştir. Söz konusu kapsam geçerliğinin yapılmasında maddelerin anketi temsil etme gücü ve ifadelerin katılımcılar tarafından doğru anlaşılması gerekçeleriyle gerçekleştirilmiştir (DeVellis, 2003, Erkuş, 2007). Nihai olarak, uzman değerlendirmeleri sonrasında 9 madde anket havuzundan çıkarılmış ve 79 madde ile ölçeğin nihai taslak formu oluşturulmuştur. Çalışmadaki kapsam geçerliliği anket hazırlanırken uzmanlardan alınan görüşlerle ve pilot uygulamasıyla sağlanmıştır.

Araştırmanın nicel bölümünde kullanılan anketin ilk bölümünde öğretmenlere ait demografik ve kişisel bilgilere, ikinci bölümünde öğretmenlerin EBA kullanım durumuna (süre, sıklık ve amaçlar) üçüncü bölümünde öğretmenlerin EBA bölümlerine ve bu bölümlerin kullanımına ve amaçlarına ve son bölümde ise öğretmenlerin EBA içeriklerinin kullanım durumlarına, amaçlarına ve özelliklerine ilişkin sorularına yer verilmiştir. Anket verileri, anketin ikinci ve üçüncü bölümleri “Hiçbir Zaman”, “Ara Sıra”, “Sık Sık” ve “Her Zaman” ifadeleri içeren ve dördüncü bölümü ise “Kesinlikle

Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” ifadelerini içeren dörtdü likert ölçeği şeklinde oluşturulmuştur.

Anketlerde temel amaç genellenebilirlik olduğu için yapı geçerliği, dış geçerlik, istatistiksel sonuç geçerliği ve anket sorularına verilen cevapların oranı ana faktörlerdir (Büyüköztürk vd., 2019). Dış geçerlikte önemli olan örneklemin doğru ve uygun bir şekilde oluşturulmasıdır. Yapı geçerliğinde ise önemli olan uygulanan anket sonucunda elde edilen veri sonuçlarının ortaya çıkardığı teoriyi genelleştirebilmektir. Anketi yanıtlayan öğretmenlerin samimi yanıtları ve ankete katılım oranının yüksek olması ise ankete cevap oranıdır. Uygun katılım oranı ise %15-20 ve %60-80 olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda ankete geri dönüşlerin %93,3 olması anketin geçerlilik oranını arttırmıştır. Anket verilerinin toplanması ve anket sorularının amaca yönelik ölçümler yapması ise istatistiksel sonuç geçerliğini ifade etmektedir (Büyüköztürk vd., 2019).

3.3.2 Nitel veri toplama araçları

Araştırmanın bu bölümünde çalışmaya nitel veri sağlayan yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizine yer verilmiştir.

3.3.2.1 Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Bu çalışmada öğretmenlerle görüşme sürecinde kullanılmak üzere araştırmacı tarafından Öğretmen Görüşme Formu geliştirilmiştir (EK-3). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kamu okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine sunulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcı öğretmenlerinden, EBA deneyimlerine ilişkin bilgi edinmeye dönük sorular verilmiştir. Literatüre dayalı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara yanıt alabilmek için görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, standartlaştırma ve esneklik dengesi nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmekte, bu da form yazmaya ve doldurmaya dayalı testlerin ve anketlerin sınırlamalarının üstesinden gelmeye yardımcı olmaktadır. Ayrıca, belirli konuların derinlemesine araştırılmasını kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tam yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler arasında konumlandırılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ne birincisi kadar katı ne de ikincisi kadar esnektir. Bu metodolojik yöntem, araştırmacılara incelikli bir araştırma için gereken uyarlanabilirliği sunmakta ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini bu çalışma için özellikle uygun hale getirmektedir.

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerin verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken daha önce yapılan literatür araştırmaları da göz önünde tutulmanın yanı sıra özellikle anket verilerinin açıklanmaya ihtiyaç duyulan bölümlerine ilişkin sorular hazırlanmış ve uygulanmıştır. Öğretmen Görüşme formunda EBA kullanımı, bölümleri ve içeriklerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı sorulara yer verilmiştir. Öğretmen görüşme formu hazırlanırken literatür incelenerek literatürce belirlenmiş ilkeler esas alınmıştır. Görüşme sorularının anlaşılır ve açık uçlu sorular yöneltme, öğretmenleri yönlendirmekten kaçınma, alternatif sorular sorma gibi ilkeler dikkate alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öncelikle hazırlanan soruların araştırmanın amacına hizmet edilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca soruların açık ve anlaşılabilirliği sağlanarak farklı yorumlara neden olması engellenmiştir. Bunların yanı sıra soruların öğretmenleri yönlendirme konusuna da dikkat edilerek yönlendirmeye neden olacak ifadeler sorulardan çıkarılmıştır. Patton (2014) iyi hazırlanmış görüşme sorularının katılımcı fikirlerinden daha etkili sonuçlar elde edileceğini belirtmektedir. Ayrıca daha sonra nicel verilerin elde edilmesinde kullanılan anket sonuçları incelererek verilerde açıklanması gereken durumlar tespit edilmiştir.

Son olarak, EBA platformu kapsamlı bir incelemeden geçirilmiş ve taslak sorular bu doğrultuda geliştirilmiştir. Çalışmanın iç geçerliliğini sağlamak amacıyla, araştırma için tasarlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu üç alan uzmanı tarafından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu uzmanlar soruların anlaşılabilirliğini ve çalışmanın odak alanlarıyla ilgisini değerlendirmiştir. Geri bildirimlerine dayanarak sorular gözden geçirilmiş ve son halini almıştır. Daha sonra, görüşme formunu daha da iyileştirmek için ana katılımcı grubuna dahil edilmeyen beş sosyal bilgiler öğretmeni ile bir pilot çalışma yürütülmüştür. Nisan 2024'te, katılımcı öğretmenlerle çevrimiçi bir ZOOM toplantısı aracılığıyla bir odak grup tartışması gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, öğretmenler çalışmanın amaçları ve prosedürleri hakkında bilgilendirilmiş ve katılım için bilgilendirilmiş onayları tekrar teyit edilmiştir. Araştırmacı tarafından yürütülen görüşme oturumu videoya kaydedilmiş ve yaklaşık bir saat sürmüştür. Bu süreçte elde edilen bilgiler, görüşme formunun son halini almasına yol açacak şekilde daha fazla revizyon yapılmasını sağlamıştır. Son şekli verilen görüşme formu hem demografik bilgileri hem de öğretmenlerin EBA platformunu kullanımına ilişkin ayrıntılı perspektifleri ortaya çıkarmak için tasarlanmış açık uçlu sorular içermektedir. Sorular

özellikle EBA'nın kullanım sıklığını ve amaçlarını, çeşitli bölümlerinin kullanımını ve değerlendirilmesini, içeriğinin özelliklerini ve öğretmenlerin platforma ilişkin genel algılarını araştırmıştır.

3.3.2.2 Doküman Analizi

Nitel verilerin elde edilmesinde belgeleri analiz etmek için doküman analizi yapılmaktadır. Çalışmaların nitel bölümüne veri kazandırmak amacıyla geliştirilen önemli veri toplama araçlarından biri olan doküman analizi, araştırmalarda tek başına veri toplama aracı olarak kullanılsa da genellikle diğer veri toplama araçlarıyla birlikte kullanılmaktadır (Merriam, 2015). Doküman analizi, veri kaynağı olarak sunulan bilgi, belge ve kayıtların derinlemesine ve sistemli olarak incelenip değerlendirilmesidir (Karasar, 2010). Diğer bir ifadeyle doküman analizi, basılı ve bilgisayar tabanlı internet araç-gereçlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecine dayanan bir nitel araştırma yöntemidir. Çalışmalarda reklamlar, ajandalar, toplantı tutanakları, notlar ve broşürler, dergiler TV programları, internet kaynakları, gazeteler ve raporlar doküman analizi için önemli veri kaynaklarıdır. Ayrıca doküman analiz kaynakları, doğrudan gözlem ve görüşmelerin mümkün olmadığı durumlarda araştırmalarda geçerliği arttırmak için kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada EBA platformunda yer alan sosyal bilgilerle ilgili içeriklerin incelenmesi için doküman analizi yapılmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmanın bu bölümünde nitel ve nicel verilerin toplanmasında izlenen aşamalara yer verilmiştir.

3.4.1 Nicel verilerin toplanması

Araştırmada öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım süresi, amaçları ve EBA bölümlerinin kullanım durumlarının yanı sıra EBA içeriklerine ilişkin değerlendirmelerini belirlemek için anket uygulanmıştır. Nicel veriler araştırmanın deseni doğrultusunda 2022-2023 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden toplanmıştır. Anketler öğretmenlere yüz yüze uygulanmıştır. 121 sosyal bilgiler öğretmenin 113'ü anketi gönüllü olarak doldurmuş olup sadece 8 öğretmen çalışmaya katılma konusunda ikna edilememiştir.

Çalışmada kullanılan bütün ölçme araçları ile ilgili bütün çalışmalar yapıp ankete son şekli verildikten sonra Erzincan'da yer alan bütün ortaokul türlerinde uygulanabilmesi için Erzincan İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden 31.03.2023 tarih ve E-45468433-605.01-

73501600 sayılı araştırma izni alınmıştır (EK-2). İzin belgesi il müdürlüğü tarafından ilçe müdürlüklerine gönderilmiş olup, ilçe müdürlükleri aracılığıyla da okullara tebliğ edilmiştir. Okul yönetimi de ilgili belgeyi öğretmenlerle paylaşmaktadır. Ayrıca anketlerin yüz yüze uygulanma aşamasında da uygulayıcı tarafından öğretmenlere de izin belgesi tebliğ edilerek veri toplama süreci sürdürülerek tamamlanmıştır.

3.4.2 Nitel verilerin toplanması

Araştırmada öğretmenlerin EBA içeriklerini ilişkin kullanım süresi ve amaçları ve EBA bölümlerinin kullanım durumlarının yanı sıra EBA içeriklerine ilişkin görüşlerini öğrenmek için nitel araştırma yöntemi olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca EBA içeriklerini ayrıntılı bir şekilde değerlendirmek amacıyla EBA içerikleri detaylı bir şekilde doküman analizine tabi tutulmuştur.

Görüşmeler 2022-2023 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden toplanmıştır. Veri toplama sürecinde ölçüt örneklem ve maksimum örnekleme yöntemleri doğrultusunda Erzincan'daki ortaokul müdürleri ve okullara ait sitelerden yararlanılarak farklı cinsiyet, kıdem ve özelliklere sahip 15 sosyal bilgiler öğretmeni belirlenerek yüz yüze bir şekilde ortalama süreleri 30-40 dakika süren yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenlerin izni alınarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından yapılmıştır. Görüşmelere ait bilgilere EK-7'de yer verilmiştir.

Doküman analizinde ise 2022-2023 ve 2023-2024 eğitim öğretim yıllarında sosyal bilgiler EBA içerikleri ayrıntılı bir şekilde incelenerek tema ve kodlamalar oluşturulmuştur. Daha sonra ise veriler sayısallaştırılarak tablolastırılmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümünde nitel ve nicel verilerin analizinde izlenen aşamalara yer verilmiştir.

3.5.1 Nicel verilerin analizi

Araştırmacı tarafından oluşturulan ve yüz yüze uygulanan anket, öğretmenlerin büyük bir kısmı tarafından doldurulmuştur. Bu anket, yüz yüze uygulama yöntemiyle gerçekleştirildiği için, katılımcılarla doğrudan etkileşim sağlanarak verilerin doğru ve eksiksiz bir şekilde toplanması sağlanmıştır. Yüz yüze yapılan bu uygulama hem araştırmanın güvenilirliğini hem de geçerliliğini artırmıştır; çünkü bu yöntem, anketin anlaşılması ve cevaplanması sürecinde katılımcılarla anında iletişim kurma ve gerekli

açıklamaları yapabilme imkânı sunar. Ayrıca, yüz yüze anket uygulaması, cevapların doğru ve dürüst bir şekilde verilmesini teşvik eder, bu da sonuçların güvenilirliğini ve geçerliliğini olumlu yönde etkiler (Büyüköztürk vd., 2019).

Araştırmanın nicel boyutunda elde edilen verilerin analizi SPSS 27 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle geliştirilen anketin güvenirlik analizi yapılmıştır. Güvenirlik analizi sonrasında, verilerin analizi için, EBA anketi boyutlarının yüzde (%) ve frekans değerleri (f) tabloya dökülmüş ve bulgular yorumlanmıştır. Yüzde, belirli bir kategorideki yanıtların toplam yanıtlar içindeki oranını ifade ederken; frekans, her bir yanıt seçeneğinin kaç kez seçildiğini gösterir. Bu yöntemler, verilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırarak, elde edilen bulguların genel eğilimlerini ve dağılımlarını net bir şekilde ortaya koyar (Büyüköztürk vd., 2019).

3.5.2 Nitel verilerin analizi

Araştırmanın veri toplama aşamasında öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları ve araştırmacının aldığı yazılı notlar sistematik bir şekilde yazıya geçirilmiştir. Daha sonra bu veri seti içerik analizi yöntemine tabi tutularak analiz edilmiştir. Verilerin çözümlemesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayanan kodlamalar aracılığıyla bir metindeki bazı kelimelerin daha küçük içerik kategorilerine özetlendiği sistematik ve yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinde yaygın olarak kullanılan ve verilerin kod ve temalara göre sınıflandırılarak okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlanmasını sağlayan içerik analizi tekniği tercih edilmiştir (Patton, 2014). Araştırmacı, verileri kodlar ve temalar kullanarak düzenlemiş ve okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2016) içerik analizi yöntemine dayanarak, veriler önce genel bir bakış elde etmek amacıyla birden çok kez okunmuştur. İlk aşamada veriler, belirli kodlara ayrılmış ve ardından bu kodlar daha geniş temalar halinde gruplandırılmıştır. Yin (2017), bu yöntemin veri analizi sürecinde her katılımcıdan toplanan verilerden kodlar oluşturulmasını, ardından bu kodların sınıflandırılarak alt temalar haline getirilmesini içerdiğini belirtmiştir. Araştırmacının belirlediği temalar ile alan uzmanlarının yaptığı kodlamalar karşılaştırılarak, uyum ve tutarlılık sağlanmış ve nihai temalar ile alt temalar oluşturulmuştur. Ayrıca, araştırma bulgularını desteklemek

amacıyla katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Böylece veriler, önceden belirlenmiş kodlara ve temalara göre yapılandırılarak betimlenmiş ve nihai temalar açıklanarak bulgular raporlanmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca etik kaygılar göz önünde bulundurularak, bu alıntılarda kişisel tanımlayıcılar yerine katılımcı kodları kullanılmıştır.

Araştırmaların bilimsel nitelik taşıması ve kabul edilebilir bir nitelikte olması çalışmanın nesnel, güvenilir olma ve geçerlilik ölçütlerini kapsamına bağlıdır (Büyüköztürk vd., 2019). Nitel çalışmalarda güvenilirlik ve geçerlilik kavramları yerine nitel çalışmaların doğasına uygulanabilecek farklı kavramlar kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmaların ölçütlerini kapsayan kavram olarak genellikle “inandırıcılık” kavramı kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda inandırıcılık araştırma süreci ve sonuçlarının açık, tutarlı ve teyit edilebilir olmasına bağlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Merriam, (2015) inandırıcılıkta araştırmacının deneklerle uzun süreli iletişim kurması, verilerde çeşitlilik sağlaması, uzmanların değerlendirmeleri ve araştırmaya katılanların teyidi gibi stratejiler yer almaktadır. Ayrıca nitel çalışmalarda içerik analizlerinde güvenilirliği belirleyen ana ölçütlerden biri de doğru, açık ve anlaşılır bir şekilde yapılacak kodlamalardır (Tanberkan, 2015).

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için uzun süreli katılım ve katılımcı doğrulama teknikleri kullanılmıştır (Merriam, 2015). Bu bağlamda, araştırmanın inandırıcılığını daha da sağlamak ve güçlendirmek için araştırmacı yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiş ve bu görüşmeler öğretmenlerin onayıyla kaydedilerek raporlanmıştır. Raporlar, ses kayıtlarının iki kez dinlenmesiyle oluşturulmuş ve böylece güvenilirliğin artırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için kullanılan bir diğer yöntem ise Miles ve Huberman (2021) tarafından geliştirilen kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplamasıdır. Bu yöntem, araştırmacılar tarafından üzerinde mutabık kalınan kod sayısının, mutabık kalınan ve kalınmayan toplam kod sayısına bölünerek güvenilirlik oranının hesaplanmasını içermektedir. Mevcut çalışmada, üç farklı kodlayıcı tarafından analiz edilen verilere dayanarak bu oran %90 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, araştırma güvenilirliğinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve yeterli görülmektedir. Aslında Miles ve Huberman (2021), veri setinin büyüklüğüne bağlı olarak bu oranın %80'e yakın olması gerektiğini, %90'ın üzerinin ise ideal olduğunu belirtmektedir. Buna ek olarak, çalışmadaki temaların ve kodlamaların mevcut

literatürle uyumlu olması ve açık ve anlaşılır bir şekilde yapılması, çalışmanın güvenilirliğini daha da artırmıştır. Araştırmacı ayrıca görüşmeler sırasında herhangi bir kişisel yorum veya görüş sunmaktan kaçınarak tarafsızlığını korumuştur.

Aktarılabirlik, nitel araştırmada temel bir kavramdır ve bir çalışmadan elde edilen bulguların amaçlanan anlam ve çıkarımlarını koruyarak diğer bağlamlara veya ortamlara ne ölçüde uygulanabileceğini ifade eder (Lincoln ve Guba, 1985). Araştırmanın bu yönü, akademisyenlerin bulgularının yakın çalışma ortamının ötesinde daha geniş uygulanabilirliğini anlamalarını ve ifade etmelerini sağladığı için özellikle önemlidir. Aktarılabirliğin sağlanması, araştırma alanındaki katılım süresi, araştırmanın yürütüldüğü bağlamsal koşullar, sosyal etkileşimlerin doğası ve bulguları etkileyebilecek kültürel özellikler de dahil olmak üzere çeşitli unsurların titizlikle tanımlanmasını gerektirir (Merriam, 2015). Shenton (2004), bulguları başka bağlamlara aktarmaya çalışmadan önce bazı kritik faktörlerin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunlar arasında araştırmaya dahil olan katılımcı sayısı, veri toplama için kullanılan yöntemler ve veri toplama oturumlarının sayısı ve süresi yer almaktadır. Bu unsurların her biri, araştırma bulgularının başka durumlara aktarılabirliği göz önünde bulundurulduğunda, bulguların güvenilirliğini ve uygunluğunu belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Nitel araştırmada tutarlılığı sağlamak için, bulguları elde etme sürecinin açık ve tekrarlanabilir olması önemlidir. Lincoln ve Guba (1985), nitel olarak tasarlanmış araştırmalarda tutarlılığın sağlanmasının, araştırma tasarımına titizlikle uyulmasını ve bir denetim izi tekniğinin uygulanmasını gerektirdiğini vurgulamaktadır. Miles ve Huberman'a (2021) göre nitel araştırmada tutarlılık, toplanan verilerin, yapılan analizlerin ve varılan sonuçların güvenilirliğiyle bağlantılıdır. Bu bağlamda, denetim izi stratejisi, araştırma tasarımı, katılımcı sayısı, katılımcıları seçmek için kullanılan örnekleme yöntemi, kullanılan veri toplama yöntemleri ve araçlarının yanı sıra veri toplama oturumlarının miktarı ve süresi gibi hususların ayrıntılı bir şekilde belgelenmesini içerir. Esasen, nitel araştırmada tutarlılığın sağlanması, araştırma süreci boyunca gerçekleştirilen her eylemin ayrıntılı bir kaydının tutulmasını gerektirir. Bu araştırmada araştırma süreçlerinin nasıl yürütüldüğü yöntem bölümünde ayrıntılı açıklanmıştır. Nitel araştırma için görüşme formunun oluşturulması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve analiz aşamaları ayrıntılı açıklanmıştır.

Nitel araştırmada teyit edilebilirlik, bulguların bütünlüğünü sağlayan, araştırmacının kişisel niteliklerinden veya önyargılarından gereksiz yere etkilenmek yerine katılımcıların otantik deneyimlerine ve bakış açılarına dayandıklarını doğrulayan çok önemli bir kriterdir. Miles ve Huberman (2021), araştırma sürecini ve sonuçlarını doğrulamaya yarayan teyit edilebilirliğe ulaşmak için bir araç olarak dış denetim tekniklerinin kullanılmasının önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Lincoln ve Guba (1985) araştırma tasarımının kapsamlı bir şekilde izlenmesinin gerekliliğinin altını çizmekte ve nitel çalışmalarda tutarlılığı ve şeffaflığı artırmak için araştırma sürecinin sistematik bir kaydını sağlayan bir denetim izi tekniğinin uygulanmasını önermektedir.

Araştırma bulgularının güvenilirliğini artırmak için, sosyal bilgiler eğitimi alanında nitel araştırma metodolojilerini iyi bilen üç alan uzmanının uzmanlığına başvurulmuştur. Bu uzmanlar, yarı yapılandırılmış görüşme kılavuzunun geliştirilmesi, gözlem protokollerinin oluşturulması, veri analizi sırasında ilgili temaların ve kodların belirlenmesi ve nitel verilerin genel olarak yorumlanması da dahil olmak üzere araştırma sürecinin birçok yönüne dahil olmuştur. Ayrıca, Guba ve Lincoln (1985), zengin ve ayrıntılı açıklamaların araştırmaya dahil edilmesinin yalnızca anlayış derinliğine katkıda bulunmakla kalmayıp aynı zamanda bulguların dış geçerliliğini de artırdığını ileri sürmektedir. Araştırma konusunun belirlenmesi, yarı yapılandırılmış görüşme çerçevesinin oluşturulması ve verilerden ortaya çıkan tema ve kodların belirlenmesi gibi kritik aşamalarda uzman görüşlerine başvurulmuştur. Böylece, yalnızca araştırma tasarımını zenginleştirmekle kalmamış, aynı zamanda araştırmanın titizlikle ve katılımcıların seslerine sadık kalınarak yürütölmesini sağlayarak bulguların teyit edilebilirliğini artırmada da önemli bir rol oynamıştır.

3.5.2.1. Doküman analizi

Bu araştırmada EBA içerikleri ayrıntılı incelenmiştir. Bu çalışmada Merriam (2015) doküman analizi aşamaları dikkate alınarak incelenmiştir. Bu doğrultuda; uygun dokümanları bulma, belgelerin özgünlüğünü kontrol etme, kodlama ve sınıflandırma için bir sistematik bir düzen oluşturma ve içerik analizi yapma aşamaları izlenmiştir. Mevcut çalışmanın ilk adımında araştırmanın hedefleri doğrultusunda EBA veri tabanına ulaşılmış ve veri tabanındaki sayfalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Merriam'ın (2015) da işaret ettiği gibi gereksinim duyulan doküman türlerine karar veren araştırmacı, daha sonra bu dokümanları hangi kaynaklardan elde edebileceğini

belirlemektir. Araştırmanın amacına hizmet etmeyen kaynakların kapsam dışına bırakılması ve uygun dokümanların analize dahil edilmesi bu aşamada önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bir sonraki aşamada ise doğrudan kamu uzantılı veri tabanı olduğu için, araştırma kapsamına dahil edilen 2023-2024 eğitim öğretim yılında EBA’da yer alan 4,5,6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler içerikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çünkü dosyaların özgünlüğü, çalışmada analiz edilen dokümanların asıl kaynaklarla eşleşmediği durumlarda araştırmanın güvenilirliği sorgulanmasına yol açmaktadır (Merriam, 2015). Araştırma amacına uygun kaynaklar elde edildikten ve dokümanların özgünlüğü süreçleri tamamlandıktan sonra, dokümanların nasıl analiz edileceği, anlamlandıracağı ve çözümleneceği aşaması doküman analizi için önemli bir adımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Son aşamada EBA içerikleri kodlama ve temalar aracılığıyla sayısal verilere dönüştürülerek tablolaştırılmıştır. Kodlama sırasında sistematik bir şekilde tanımlayıcı sınıflandırmalar oluşturmak, araştırmacının verileri analiz etme ve anlam çıkarma sürecine yardımcı olmaktadır (Merriam, 2015). Bu çalışmada EBA içeriklerinin incelenmesinde sınıf düzeyleri temel alınarak yapılmıştır. Böylece her sınıf düzeyinde EBA’da yer alan sosyal bilgiler ders içerikleri ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Sınıflar düzeyinde içerik analizinde ise, öğrenme alanları kapsamında EBA içerikleri analiz edilmiştir. Tabloların oluşturulmasında sınıf düzeyleri, öğrenme alanları ve EBA içerikleri dağılımları sayısallaştırılarak belirtilmiştir.

3.5.3 Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda, araştırmacının incelenen konudaki yetkinliği büyük önem taşır. Araştırmacının konu hakkında kapsamlı bir anlayışa sahip olması önem taşımaktadır. Bu çalışmada araştırmacı sosyal bilgiler öğretmeni olarak EBA’yı aktif bir biçimde kullanmaktadır. Bu nedenle EBA kullanımı konusunda deneyime sahiptir.

Araştırma sürecinde araştırmacının etkili dinleme becerileri sergilemesi ve araştırma süreci boyunca tutarlılığı koruması esastır. Araştırmacılar, kişisel algıların araştırmayı etkilememesini sağlamak ve böylece önyargı ve manipülasyon gibi potansiyel sorunları azaltmak için nesnelliği koruma gerekliliğinin bilincinde olmalıdır (Miles ve Huberman, 2021). Bu çalışmada, araştırmacı bu değişkenleri aktif olarak kontrol etmiş ve önyargı ve manipülasyonu en aza indirmeye yönelik bir kararlılık sergilemiştir. Ayrıca, Creswell (2019) araştırmacının yarı yapılandırılmış görüşme sürecinde aktif ve ilgili bir duruş

benimsemesinin ve aynı zamanda nezaket ve aktif dinleme niteliklerini somutlaştırmasının öneminin altını çizmektedir. Mevcut çalışmada araştırmacı, araştırma sürecinin en başından itibaren katılımcılara karşı samimi ve cana yakın bir tavır takınarak bu ilkelere bağlı kalmıştır. Özgünlüğe olan bu bağlılık, katılımcıların anlatılarının dikkatli ve özenli bir şekilde dinlenmesine de yansımış, seslerinin duyulmasını ve değer verilmesini sağlamıştır. Ayrıca, araştırma sürecinde ortaya çıkabilecek olası zorlukları veya sorunları öngörmek ve ele almak için çeşitli önlemler alınmıştır. Buna, araştırmacının konumunun düzenli olarak gözden geçirilmesi ve katılımcıların içgörülerini paylaşırken kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlanmıştır. Bu özen ve dikkat düzeyini koruyarak araştırmacı, nitel araştırmanın etik standartlarını korumayı ve çalışmanın bulgularının geçerliliğini artırmayı amaçlamıştır.

3.6 Araştırma Etiği

Bu araştırmanın etik kurallar çerçevesinde hazırlanması adına ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Bu doğrultuda öncelikle Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvuru yapılarak, 09.01.2023 tarih ve E-468683 sayılı etik kurul izin belgesi (Ek-1) alınmıştır. Daha sonra ise araştırma uygulamasının yapılacağı Erzincan ilindeki Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne araştırma izni için talepte bulunularak 31.03.2023 tarih ve E-45468433-605.01-73501600 sayılı izin belgesi (Ek-2) alınmıştır. Araştırma alınan izinler doğrultusunda ve etik ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada etik ilkeler doğrultusunda öğretmenler ile yapılacak anket uygulaması ve görüşmelerden önce öğretmen gönüllü katılım formu (Ek-5) ve Öğretmen izin formu (Ek-6) hazırlanmıştır. Hazırlanan bu formlar araştırma uygulamalarından önce katılımcı öğretmenlere imzalatılmış daha sonra uygulamaya geçilmiştir. Ayrıca araştırmada etik uygunluğu sağlamak adına aşağıdaki önlemler de alınmıştır;

- Katılımcı öğretmenlerin kimlik verilerini koruma adına kod isimler kullanılarak gizlilik sağlanmıştır.
- Katılımcı öğretmenlerin kurum isimleri kullanılmayarak konum bilgileri gizli tutulmuştur.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma bulguları, Sosyal Bilgiler Dersi EBA İçerikleri Doküman Analizi, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerini Kullanım Durumları ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri başlıklarına yer verilmiştir.

4.1 Sosyal Bilgiler Dersi EBA İçerikleri Doküman Analizi

Bu bölümde 4, 5, 6 ve 7. sınıflara ait sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerine yönelik bir doküman analizi yapılmıştır. Öğrenme alanları ve konulara ait içeriklerin karşılaştırmalı olarak dağılımları yer almaktadır. Hangi öğrenme alanı ve konuya ait kaç adet çalışma fasikülü, konu testi, konu anlatımı videosu, TRT EBA videosu, konu tarama testi, ünite testi, alıştırma, yazılı ve çalışma soruları, kazanım kavrama testi, beceri temelli testi ve özet içeriklerinin olduğuna yer verilmiştir. Bunların yanı sıra öğrenme alanları ve konulara ait konu anlatımı videoların toplam süresine ve bu içeriklerin hangi kazanımları içerdiğine dair karşılaştırmalar yapılmıştır. Son olarak yardımcı kaynakların (testler-alıştırmalar-özetler) kazanımları içerme durumları ile içerik sayılarının öğrenme alanlarına göre dağılımları da ele alınmıştır.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
Çalışma fasikülü	7	26	25	25
Konu testleri	30	33	35	31
Konu anlatımı videosu,	100	117	84	78
TRT EBA videosu	81	55	63	44
Konu tarama testleri	58	67	70	63
Ünite testleri,	7	8	9	7
Alıştırmalar,	58	37	69	63
Yazılı ve çalışma soruları	45	60	35	31
Kazanım kavrama testleri	0	60	64	52
Beceri temelli testler	0	7	6	7
Özet	29	32	34	31

Tablo 3 incelendiğinde, 5., 6. ve 7. sınıflarda çalışma fasiküllerinin dengeli bir dağılıma sahip olduğu, ancak 4. sınıf içeriklerinin daha az olduğu tespit edilmiştir. Konu testleri, ünite testleri ve özet içerikler sınıf seviyelerine göre dengeli bir şekilde dağılmıştır. Konu anlatım videoları ve TRT EBA video içerikleri incelendiğinde, öğrenci gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak 4. ve 5. sınıflarda daha fazla içerik sunulmuştur. Konu tarama testleri değerlendirildiğinde, sınıflar arasında dengeli dağılım olmadığı görülmektedir. Alıştırmaların dağılımında ise belirgin bir dengeli dağılım yoktur,

özellikle 5. sınıflarda az sayıda içerik yer aldığı belirlenmiştir. Yazılı ve çalışma soruları bölümünde de sınıflar arasında içerik sayılarında dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. Üst düzey becerileri ölçen kazanım kavrama testleri ve beceri temelli test içeriklerinin sınıflara göre dağılımı incelendiğinde 5., 6. ve 7. sınıflarda dengeli bir dağılım olduğu, ancak 4. sınıflarda bu tür içeriklerin yer almadığı gözlemlenmiştir.

4.1.1 Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri analizi

Bu bölümde 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarında EBA içeriklerinin dağılımı, video-kazanım karşılaştırma analizleri, yardımcı kaynaklara ve yardımcı kaynakların kazanımlarına yer verilmiştir.

4.1.1.1 Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri öğrenme alanları analizleri

Bu başlık altında, 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanlarında yer alan EBA içerikleri incelenmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 4 'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

ÜNİTELER KONULAR			Çalışma Fasikülleri	Konu Testleri	Video	TRT EBA	Konu Tarama Testleri	Ünite Tarama Testleri	Akırtmalar	Yazılı ve Çalışma Soruları	Kazanım Kavrama Testleri	Beceri Temelli Sorular	Özetler
Birey ve Toplum		Herkesin Bir Kimliği Var	1	1	2	1	2	1	2				1
		Herkesin Bir Öyküsü Var		1	3	3	2		2	7			1
		Nelerden Hoşlanıyorum?		1	1	3	2		2				1
		Neleri Yapabilirim											
		Onun Yerinde Olsaydım		1	6	4	2		2				1
Kültür ve Miras		Ailemin Tarihi	1	1	2	2	2	1	2				1
		Millî Kültür Öğelerimiz		1	5	2	2		2	5	-		1
		Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları		1	3	1	2		2		-		1
		Bir Kahramanlık Destanı:		1	8	6	2		2		-		1
		Millî Mücadele											
İnsanlar Yerler ve Çevreler		Yönlerimiz	1	1	3	2	2	2	2		-	-	1
		Yer Tarifi Yapalım		1	2	2	2		2		-		1
		Çevremizde Neler Var?		1	1	4	2		2	8	-		1
		Hava Durumu		1	2	3	2		2		-		1
		Yaşadığım Yer		1	4	2	2		2		-		1
		Doğal Afetlere Hazır Olalım		1	6	5	2		2		-		1

Tablo 4. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Bilim	Teknolojik Ürünler	1	1	3	3	2	1	2	-	-	1
Teknoloji ve Toplum	Geçmişten Bugüne Teknoloji		1	8	-	2		2	-		1
	Zaman İçinde Teknoloji		1	3	-	2		2	9	-	1
	Zarar Vermeden Kullanalım		2	3	2	2		2		-	1
Üretim	İsteklerimizi İhtiyaçlarımız	1	1	2	2	2	1	2	-	-	1
Tüketim ve Dağıtım	Ailemde ve Çevremde Ekonomik Faaliyetler		1	6	1	2		2	7	-	1
	Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım		1	2	5	2		2		-	1
	Tüketime Evet, İsrafa Hayır		1	3	5	2		2		-	1
Etkin Vatandaş	Ben Çocuğum, Haklarımla Varım	1	1	2	3	2	1	2	-	-	1
	Sorumluluk Üstleniyorum		1	1	4	2		2	5	-	1
	Eğitsel ve Sosyal Etkinliklere Katılıyorum		1	4	3	2		2		-	1
	Özgürlük ve Bağımsızlık		1	5	6	2		2		-	1
Küresel Bağlantılar	Ülkeleri Tanıyalım	1	1	6	2	2	1	2	-	-	1
	Komşularımız ve Türk Cumhuriyetleri		1	2	1	2		2	4	-	1
	Farklı Kültürler		1	2	4	2		2		-	1

Tablo 4 incelendiğinde, 4. sınıf sosyal bilgiler dersine ait EBA içeriklerinin analizini içermektedir. Sosyal bilgiler dersi için gerçekleştirilen doküman analizi, çalışma fasiküllerinin konular arasında dengeli bir dağılıma sahip olmadığını, ancak her öğrenme alanında birer fasikül bulunduğunu ortaya koymaktadır. Konu testleri incelendiğinde, öğrenme alanları ve konu dağılımlarına göre dengeli bir dağılım olduğu ve her öğrenme alanında 4 ila 6 test bulunduğu, her konu için ise birer test yer aldığı gözlemlenmektedir. Video içeriklerinde ise öğrenme alanları ve konular bakımından dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir.

Video içeriklerinin öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında, birey ve toplum alanında 12, kültür ve miras ile insanlar, yerler ve çevreler alanlarında 18'er, bilim, teknoloji ve toplum alanında 17, üretim, tüketim ve dağıtım alanında 13, etkin vatandaşlık alanında 20 ve küresel bağlantılar alanında 8 içerik bulunmaktadır.

TRT EBA içerikleri incelendiğinde, öğrenme alanları ve konular arasında dengeli bir dağılım olmadığı, her öğrenme alanında içeriklerin bulunduğu ancak her konuya ilişkin içeriklerin yer almadığı görülmektedir. Genel değerlendirme yapıldığında, birey ve toplum ile kültür ve miras alanlarında 11, insanlar, yerler ve çevreler alanında 18, bilim, teknoloji ve toplum alanında 17, üretim, tüketim ve dağıtım alanında 13, etkin vatandaşlık alanında 16 ve küresel bağlantılar alanında 7 TRT EBA içeriği bulunmaktadır.

Konu tarama testleri incelendiğinde, öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olmamakla birlikte, konulara göre dağılımın dengeli olduğu ve her konu için 2 adet konu tarama testi bulunduğu gözlemlenmektedir. Öğrenme alanlarına göre dağılımda ise 6-12 adet test aralığında içerik yer almaktadır. Küresel bağlantılar alanında 6, insanlar, yerler ve çevreler alanında ise 12 içerik bulunmaktadır.

Ünite tarama testlerinin dağılımı incelendiğinde, sınırlı sayıda içerik bulunduğu ve yalnızca öğrenme alanlarına ait birer testin yer aldığı görülmektedir. Alistırma içeriklerinde, öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olmadığı, ancak konu dağılımları açısından dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Her konu için 2'şer içerik bulunmakta, öğrenme alanlarına göre dağılım ise 6-12 içerik arasında değişmektedir. Küresel bağlantılar alanında 6, insanlar, yerler ve çevreler alanında ise 12 içerik olduğu tespit edilmiştir.

Yazılı ve çalışma soruları içerikleri incelendiğinde, konulara ilişkin testlerin yer almadığı, ancak öğrenme alanlarına ait içeriklerin bulunduğu gözlemlenmektedir. Dengeli bir dağılım olmayan bu içeriklerde, birey ve toplum ile üretim, dağıtım ve tüketim alanlarında 7, kültür ve miras ile etkin vatandaşlık alanlarında 5'er, insanlar, yerler ve çevreler alanında 8, bilim, teknoloji ve toplum alanında 9 ve küresel bağlantılar alanında 4 içerik bulunmaktadır.

Özet içeriklerine bakıldığında, her konuya ait birer özet dokümanı olduğu ve öğrenme alanlarına göre toplamda 3-6 içerik bulunduğu görülmektedir. Son olarak, 4. sınıf EBA içerikleri incelendiğinde, beceri temelli test ve kazanım kavrama testlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Genel olarak, 4. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri değerlendirildiğinde, tüm öğrenme alanları ve konulara ait içeriklerin mevcut olduğu ancak öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmayan kazanım kavrama ve beceri temelli testlere yer verilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, içeriklerin dağılımı incelendiğinde, dengeli bir dağılım olmadığı, örneğin çalışma fasiküllerinde 7, konu anlatımı videolarında ise 100 içerik bulunduğu gözlemlenmektedir. İçerikler incelendiğinde her konuya ait ayrı içeriklerin mevcut olduğu, fakat çalışma fasikülleri, ünite tarama testleri ve yazılı çalışma soruları bölümlerinde konu bazlı içeriklerin bulunmadığı, sadece öğrenme alanlarına ait birer testin yer aldığı belirlenmiştir.

4.1.1.2 Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde video analizleri

Bu başlık altında 4. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan videoların kazanımlara göre dağılımları analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Video Sayısı	Video (Dk.)	Süreleri	Yer Verilen Kazanımlar
	Birey ve Toplum	12	10		Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.
	Kültür ve Miras	18	21		Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.
4. SINIF	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	18	17		Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Afet öncesi, sırası ve sonrasına yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	17	23		Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır. İhtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlar.

Tablo 5. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

4. SINIF	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	13	22	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.
	Etkin Vatandaşlık	12	15	Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.
	Küresel Bağlantılar	10	9	Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. Farklı kültürlerle saygı gösterir.

Tablo 5'te 4. sınıf sosyal bilgiler EBA video içeriklerinin sayısı ve videoların toplam sürelerinin yanı sıra videoların hangi kazanımları içerdiğine dair analizler bulunmaktadır. Videolar incelendiğinde, her kazanıma ait farklı sayıda da olsa video içeriklerinin olduğu görülmektedir. Öğrenme alanlarına ait video içeriklerinin sayısı ve videoların süreleri karşılaştırıldığında dengeli bir dağılım olmadığı gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 12 video bulunmakta ve bu videoların toplam süresi 10 dakikadır. Kültür ve miras öğrenme alanında toplamda 21 dakikadan oluşan 18 video yer almaktadır. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 17 dakikadan oluşan 18 video bulunmaktadır. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında toplam süresi 23 dakika olan 17 videodan oluşmaktadır. Üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 13 video yer almakta ve bu içeriklere ait toplam süre 22 dakikadır. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında toplam süresi 15 dakika olan 12 video yer almaktadır. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ise toplam süreleri 9 dakikayı bulan 10 video içeriği bulunmaktadır.

Genel olarak, video-kazanım analizlerine bakıldığında, en çok videonun Birey ve toplum, kültür ve miras ile insanlar yerler ve çevreler öğrenme alanlarında iken en az küresel bağlantılar öğrenme alanında bulunmaktadır. Video ve kazanım analizi

açısından ise, dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Tablo incelendiğinde küresel bağlantılar öğrenme alanında var olan 4 kazanıma ait 10 içerik bulunurken, kültür ve miras öğrenme alanında var olan 4 kazanıma ait 18 içerik yer almaktadır.

4.1.1.3 Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yardımcı kaynaklar analizleri

Bu başlık altında 4. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan yardımcı kaynaklar (Testler-Özet-Çalışma Fasikülü) kazanımlara göre dağılımları analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Yardımcı Kaynaklar	Yer Verilen Kazanımlar
4. SINIF	Birey ve Toplum	41	Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.
	Kültür ve Miras	31	Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	47	Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Afet öncesi, sırası ve sonrasına yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	37	Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.

Tablo 6. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	32	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur.
4. SINIF	Etkin Vatandaşlık	31	Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.
	Küresel Bağlantılar	24	Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. Farklı kültürlerle saygı gösterir.

Tablo 6 incelendiğinde, 4. sınıf EBA içeriklerinden yardımcı kaynakların (testler, özetler, çalışma fasikülleri) toplam sayısını ve bu içeriklerin hangi kazanımları kapsadığına dair analizleri içermektedir. Yapılan genel değerlendirmede, tüm kazanımların yer aldığı ancak öğrenme alanlarına göre içerik sayısında farklılıklar olduğu ve bu içeriklerin dengeli bir dağılım olmadığı gözlemlenmektedir. İncelenen içerik sayıları; birey ve toplum öğrenme alanında 41, kültür ve miras öğrenme alanında 31, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 47, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 37, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 32, etkinlik ve vatandaşlık öğrenme alanında 31, küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 24 olarak belirlenmiştir.

Genel olarak, yardımcı kaynakların öğrenme alanları arasındaki dağılımların dengeli bir dağılım olmadığı ve kazanım içerik dağılımlarında da farklılıklar bulunduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, küresel bağlantılar öğrenme alanında 4 kazanıma karşılık 24 içerik bulunurken, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 6 kazanıma ait 47 içerik yer almaktadır.

4.1.2 Beşinci Sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri

Bu bölümde 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarında EBA içeriklerinin dağılımı, video- kazanım karşılaştırma analizleri, yardımcı kaynaklara ve yardımcı kaynakların kazanımları içerme durumlarına yer verilmiştir.

4.1.2.1 Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi

Bu başlık altında, 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanlarında yer alan EBA içerikleri incelenmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

ÜNİTELER	KONULAR	Çalışma Fasikülleri	Konu Testleri	Video	TRT EBA	Konu Tarama Testleri	Ünite Testleri	Alıştırmalar	Yazılı ve Çalışma Soruları	Kazanım Kavrama Testleri	Beceri Temelli Sorular	Özetler
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz	6	1	2	3	2	1	2	3	2	1	1
	Olaylar ve Sonuçlar		1	2	3	2		2	2	2		1
	Hak ve Sorumluluklarımız		1	4	4	2		2	2	2		1
	Çocuk Hakları		1	3	3	2		2	2	2		1
Kültür ve Miras	Uygarlıkları Öğreniyorum		1	9	2	2		2	2	2		1
	Çevremizdeki Güzellikler	3	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1
	Kültürel Zenginliğimiz		1	6	5	2		2	3	2		1
	Geçmişten Günümüze Kültürümüz		1	1	2	2		2	1	1		1
İnsanlar Yerler ve Çevreler	Yeryüzü Şekilleri		1	4	3	2		2	2	2		1
	İklimin İnsan faaliyetlerine Etkisi	3	1	5	2	2	1	2	2	2	1	1
	Nüfus ve Yerleşme		1	4	2	2		2	3	3		1
	Afetler ve Çevre Sorunları		1	1	1	3		3	2	2		1
	Doğal Afetlerin Yaşamımıza Etkisi		1	4	2	2		2	2	1		1
Bilim ve Toplum	Teknoloji ve Toplum		1	4	2	2		2	1	2		1
	Doğru ve Güvenilir Bilgi		1	1	2	2		2	2	2		1
	Sanal Ortamda Güvenlik	3	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1
	Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri		1	5	2	2		2	2	2		1
	Bilimsel Etik		2	3	2	4		2	2	2		1

Tablo 7. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Üretim Tüketim Dağıtım	ve	Çevremizdeki	Ekonomik	1	8	1	2		2	2	1		1	
		Faaliyetler												
		Ekonomik	Faaliyetler	3	1	3	1	2	1	2	2	3	1	1
		Meslekleri Etkiler												
		Ekonomi ve Sosyal Hayat			1	2	-	2		2	2	3		1
		Üretim Dağıtım ve Tüketim			1	2	1	2		2	2	2		1
		Ağı												
		Yeni Fikirler Geliştirelim			1	2	1	2		2	2	2		1
		Bilinçli Tüketici			1	2	-	2		2	2	2		1
Etkin Vatandaşlık		Halka Hizmet Veren Kurumlar			1	4	1	2		2	1	1		1
		Yaşadığım Yerin Yönetimi			1	9	1	2	1	2	1	2	1	1
		Temel Haklarımızı Öğrenelim	3		1	2	1	2		4	3	1		1
		Bayrağımız ve İstiklal Marşı			1	5	1	2		2	1	1		1
Küresel Bağlantılar		Yaşadığım Yerin Ülke			1	1	1	2		2	1	1		1
		Ekonomisine Katkısı	3						1				1	
		Ekonomik İlişkilerde Teknoloji			1	2	-	2		3	1	2		1
		Turizm ve Uluslararası İlişkiler			1	2	1	2		3	2	2		1
		Ortak Mirasımız			1	3	-	2		2	1	2		1

Tablo 7’de görüldüğü üzere, 5. sınıf sosyal bilgiler dersine ait bütün EBA içeriklerinin nicel verilerine dair analizler yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf EBA içeriklerine yönelik doküman analizi tablosu değerlendirildiğinde çalışma fasiküllerinde dengeli olmayan bir dağılımın olduğu birey ve toplum öğrenme alanında 6 diğer öğrenme alanlarının tamamında ise 3’er çalışma fasikülünün bulunduğu saptanmıştır. Konu testlerine bakıldığında az sayıda içerik bulunsa da öğrenme alanlarına göre ve konu dağılımlarına göre dengeli bir dağılımın olduğu ve her öğrenme alanında 4 ile 5 testin olduğu her konuya ait ise 1’er testin olduğu görülmektedir.

Video içeriklerine bakıldığında gerek öğrenme alanları gerekse de konulara göre dağılımda dengeli dağılmadığı görülmüştür. Genel olarak öğrenme alanlarına göre video içeriklerinin dağılımlarına bakıldığında birey ve toplum öğrenme alanında 11, kültür ve miras öğrenme alanında 18, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 29, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 14, üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 19, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 20 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 8 adet içerik bulunmaktadır.

TRT EBA içerikleri incelendiğinde hem öğrenme alanlarına göre hem de konulara göre dengeli bir dağılım olmadığı her öğrenme alanında içeriklerin olduğu ancak her konuya ait içeriklerin bulunmadığı gözlenmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde birey ve toplum öğrenme alanında 13, kültür ve miras öğrenme alanında 12, insanlar, yerler ve çevreler ve bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanlarında 10’ar, üretim, tüketim ve

dağıtım ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında 4'er ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise yalnızca 2 TRT EBA içeriği bulunmaktadır.

Konu tarama testlerinde öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olmasa da konulara göre dağılımda bir denge söz konusudur. Her konuya ait 2 adet konu tarama testi bulunmaktadır. Öğrenme alanlarına göre dağılıma bakıldığında ise 8-12 adet test aralığında içerikler bulunmaktadır. Birey ve toplum, kültür ve miras, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında 8'er, bilim, teknoloji ve toplum ve üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanlarında 12'şer, insanlar yerler ve çevreler öğrenme alanında ise 11 içeriğin olduğu belirlenmiştir.

Ünite testleri ve beceri temelli testlerin dağılımına bakıldığında sınırlı sayıda içeriğin bulunduğu görülmektedir. Konulara göre testlerin bulunmadığı, öğrenme alanlarına ait sadece 1 ya da 2'şer testin bulunduğu görülmektedir. Alıştırmalar içeriklerine bakıldığında gerek öğrenme alanı gerekse de konu dağılımları bakımından dengeli bir dağılım söz konusudur. Konulara göre dağılımlara bakıldığında her konuya ait 2'şer adet içeriğin olduğunu görmekteyiz. Öğrenme alanlarına göre dağılımları incelendiğinde ise içerik sayılarının 8-12 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Yazılı ve çalışma soruları ile kazanım kavrama testlerinin içerikleri irdelendiğinde ise gerek öğrenme alanları gerekse de konulara göre dağılımlara bakıldığında dengeli bir dağılımın olduğu her konuya ait 1-2 testin olduğu her öğrenme alanına ait ise toplamda 8-10 adet test içeriğinin olduğu gözlenmektedir. Beceri temelli test içeriklerine bakıldığında sınırlı sayıda içeriğin olduğu her öğrenme alanına ait sadece 1 testin olduğu ve konuya dayalı testlerin bulunmadığı saptanmıştır.

Özet içerikleri incelendiğinde ise her konuya ait özet dokümanın olduğu her öğrenme alanına ait toplamda 4-6 içeriğin olduğu görülmektedir. Örneğin birey ve toplum öğrenme alanında 4, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında ise 6 içerik bulunmaktadır.

Genel olarak 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri değerlendirildiğinde bütün öğrenme alanları ve konulara ait içeriklerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca içeriklerin dağılımları incelendiğinde ise dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. Örneğin beceri temelli testlerde 7, konu anlatımı videolarında ise 117 içerik bulunmaktadır. Son olarak içerikler incelendiğinde her konuya ait ayrı ayrı içeriklerin olduğu ancak çalışma

fasikülleri, ünite testleri ve beceri temelli testler bölümlerinde ise konu bazlı içeriklerin olmadığı, öğrenme alanlarına ait testlerin olduğu belirlenmiştir.

4.1.2.2 Beşinci Sınıf EBA video analizleri

Bu başlık altında 5. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan videoların kazanımlara göre dağılımı analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Video Sayısı	Video (Dk.)	Süreleri	Yer Verilen Kazanımlar
	Birey ve Toplum	8	13		Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar. Katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklara uygun davranır. Çocuk haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlallerine örnekler verir
	Kültür ve Miras	18	26		Somit kalıntılarından yola çıkarak kadim uygarlıkların insanlık tarihine katkılarını fark eder. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
5. SINIF	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	24	35		Haritalar üzerinde yaşadığı bölgenin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. Bölgesindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşim üzerindeki etkilerini ilişkilendirir. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.

Tablo 8. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

	Bilim, Teknoloji ve Toplum	10	17	Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular. Sanal ortamı güvenli kullanmaya önem gösterir. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	16	24	Yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerini belirler. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder. Kullandığı temel ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	16	24	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.
5. SINIF	Etkin Vatandaşlık	12	15	Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.
	Küresel Bağlantılar	10	9	Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. Farklı kültürlerle saygı gösterir.

Tablo 8’de 5. sınıf sosyal bilgiler EBA video içeriklerinin sayısı ve toplam sürelerinin yanı sıra videoların hangi kazanımları içerdiğine dair analizler yer almaktadır. Videolar incelendiğinde her kazanıma ait farklı sayıda da olsa video içeriklerinin olduğu görülmektedir. Öğrenme alanlarına ait video içeriklerinin sayısı ve videoların süreleri karşılaştırıldığında dengeli bir dağılım olmadığı gözlenmektedir. Birey ve toplum

öğrenme alanında 8 video bulunmakta ve bu videoların toplam süresinin 13 dakikadır. Kültür ve miras öğrenme alanında toplamda 26 dakikadan oluşan 18 video yer almaktadır. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 35 dakikadan oluşan 24 video bulunmaktadır. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında toplam süresi 17 dakika olan 10 videodan oluşmaktadır. Üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 16 video yer almakta ve bu içeriklere ait toplam süre 24 dakikadır. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında toplam süresi 29 dakika olan 17 video yer almaktadır. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ise toplam süreleri 14 dakikayı bulan 8 video içeriği yer almaktadır.

Genel olarak, video-kazanım analizlerine bakıldığında, en çok videonun insanlar yerler ve çevreler öğrenme alanında iken en az video ise birey ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında bulunmaktadır. Video ve kazanım analizi açısından ise, dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. Birey ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında var olan 4 kazanıma ait 8 içerik bulunurken, insanlar yerler ve çevreler öğrenme alanında var olan 5 kazanıma ait 24 içerik yer almaktadır.

4.1.2.3 Beşinci Sınıf EBA yardımcı kaynaklar analizleri

Bu başlık altında 5. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan yardımcı kaynaklar (Testler-Özet-Çalışma Fasikülü) kazanımlara göre dağılımları analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Yardımcı Kaynaklar	Yer Verilen Kazanımlar
	Birey ve Toplum	49	Sosyal bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar. Katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklara uygun davranır. Çocuk haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlallerine örnekler verir
	Kültür ve Miras	45	Somut kalıntılarından yola çıkarak kadim uygarlıkların insanlık tarihine katkılarını fark eder. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.

Tablo 9. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

5. SINIF	Bilim, Teknoloji Toplum	ve	55	Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular. Sanal ortamı güvenli kullanmaya önem gösterir. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.
	Üretim, Dağıtım Tüketim	ve	66	Yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerini belirler. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder. Kullandığı temel ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
	Üretim, Dağıtım Tüketim	ve	66	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.
	Etkin Vatandaşlık		31	Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.
	Küresel Bağlantılar		24	Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. Farklı kültürlerle saygı gösterir.

Tablo 9'da 5. sınıf EBA yardımcı kaynakların (testler-özet-çalışma fasikülü) toplam sayısının yanı sıra bu içeriklerin hangi kazanımları içerdiğine dair analizler yer almaktadır. İçerikler genel olarak değerlendirildiğinde bütün kazanımlara yer verildiği ancak öğrenme alanlarına göre içerik sayısında farklılıkların bulunduğu gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 49, kültür ve miras öğrenme alanında 45, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 58, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 55, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 66, etkinlik vatandaşlık öğrenme alanında 42 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 43 içeriğin bulunduğu görülmüştür.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yardımcı kaynakların öğrenme alanlarına göre dağılımlarının dengeli olmadığı, kazanım içerik dağılımlarında da farklılıkların olduğu

görülmektedir. Küresel bağlantılar öğrenme alanında var olan 4 kazanıma ait 24 içerik yer alırken, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında var olan 6 kazanıma ait 47 içerik yer almaktadır.

4.1.3 Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri

Bu bölümde 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarında EBA içeriklerinin dağılımı, video- kazanım karşılaştırma analizleri, yardımcı kaynaklara ve yardımcı kaynakların kazanımları içerme durumlarına yer verilmiştir.

4.1.3.1 Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi

Bu başlık altında, 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanlarında yer alan EBA içerikleri incelenmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

ÜNİTELER	KONULAR	Çalışma Fasikülleri	Konu Testleri	Video	TRT EBA	Konu Tarama Testleri	Ünite Testleri	Alıştırmalar	Yazılı ve Çalışma Soruları	Kazanım Kavrama Testleri	Beceri Temelli Sorular	Özetler
Birey ve Toplum	Değişen Rollerim	1	2	1	2			2	1	2		1
	Kültürümüzle Yaşıyor ve Gelişiyoruz	1	3	2	2			3	1	2		1
	Önyargıları Kırıyorum	1	3	2	2		2	2	1	2	-	1
	Birlikte Daha Güçlüyüz	1	2	2	2			2	1	2		1
	Sorunlarımın Çözümünü Biliyorum	1	3	1	2			2	2	2		1
		5					2					
Kültür ve Miras	Destan ve Yazıtlarda Türkler	1	7	7	2			2	1	3		1
	İslamiyet'in Doğuşu ve Değişim	1	3	5	2			2	1	2		1
	İslamiyet ve Türkler	3	1	4	4	2	2	2	1	2	1	1
	Yeni Yurt Anadolu	1	11	5	2			2	1	1		1
	Medeniyete Yön Veren Yollar	1	3	5	2			2	1	-		1
İnsanlar Yerler ve Çevreler	Dünyanın Neresindeyim	1	6	2	2			2	1	2		1
	Ülkemin Güzellikleri Haritada	3	1	2	3	2	1	2	1	2	1	1
	Ülkemin Zenginlikleri Haritada	1	4	3	2			2	1	2		1
	Çevremizde Kimler Yaşıyor	1	2	3	2			2	1	2		1

Tablo 10. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Bilim	Sosyal Bilimler ve Toplum		1	2	2	2		2	1	2	1	1
Teknoloji ve	Hayalimdeki Gelecek	4	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1
Toplum	Araştırma Yapıyorum		1	1	2	2		2	1	1		1
	Emek Bir Hazine'dir		1	2	2	2		2	1	2		1
Üretim	Kaynaklarımız	Kazanca	1	2	2	2		2	1	3		1
Tüketim ve	Dönüşüyor											
Dağıtım	Dünyamıza Sahip Çıkalım	4	1	3	-	2	1	2	1	3	1	1
	Bir Projem Var		1	1	-	2		2	1	3		1
	Vergilerimizle Aydınlık Yarınlar		1	1	1	2		2	1	2		1
	Nitelikli İnsan, Güçlü Türkiye		1	1	-	2		2	1	2		1
	Mesleğimi Seçiyorum		1	1	-	2		2	1	3		1
Etkin Vatandaş	Nasıl Bir Yönetim		1	3	1	2		2	1	2		1
	Üç Kuvvet		1	1	1	2		2	1	1		1
	Yöneticilerimiz ve Biz		1	1	1	2		2	1	1		1
	Hayatın İçinde Demokrasi	3	1	1	-	2	1	2	1	2	1	1
	Haklarımın Bilincindeyim		2	1	1	4		2	1	2		1
	Kadın ve Toplum		1	1	-	2		2	1	1		1
Küresel	Komşularımız ve Kardeşlerimiz		1	3	1	2		2	1	2		1
Bağlantılar	Ticari İlişkilerimiz	3	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1
	Lider Türkiye		1	1	-	2		2	1	2		1
	Kültürümüze Sahip Çıkalım		1	1	-	2		2	1	1		1

Tablo 10'da 6. sınıf sosyal bilgiler dersine ait bütün EBA içeriklerinin nicel verilerine dair analizler yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf EBA içeriklerine yönelik doküman analizi tablosu değerlendirildiğinde çalışma fasiküllerinde dengeli bir dağılım olmadığı birey ve toplum öğrenme alanında 5, bilim, teknoloji ve toplum ve üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanlarında 4, diğer öğrenme alanlarında ise 3'er çalışma fasikülünün olduğu görülmektedir. Konu testlerine bakıldığında öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olmadığı ve her öğrenme alanında 4 ile 7 arasında testin olduğu gözlenmektedir. Birey ve toplum ve kültür ve miras öğrenme alanlarında 5'er, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 4'er, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 6 ve etkin vatandaşlık öğrenme alanında 7 içerik bulunmaktadır. Konulara göre dağılıma bakıldığında ise her konuya ait ise 1'er testin olduğu görülmektedir.

Video içeriklerine bakıldığında gerek öğrenme alanları gerekse de konulara göre dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. Genel olarak öğrenme alanlarına göre video içeriklerinin dağılımlarına bakıldığında birey ve toplum öğrenme alanında 13, kültür ve miras öğrenme alanında 28, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanlarında 14, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 6, üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 9, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 8 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 6 adet içerik bulunmaktadır.

TRT EBA içerikleri incelendiğinde hem öğrenme alanlarına göre hem de konulara göre dengeli bir dağılım olmadığı her öğrenme alanında içeriklerin olduğu ancak Üretim, dağıtım ve tüketim, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında her konuya ait içerik bulunmadığı görülmektedir. Genel olarak birey ve toplum öğrenme alanında 8, kültür ve miras öğrenme alanında 26, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 11, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 8, üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 3, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 4 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 3 TRT EBA içeriği bulunmaktadır.

Konu tarama testleri içerikleri incelendiğinde gerek öğrenme alanları gerekse de konulara göre dengeli bir dağılımın olduğu her konuya ait 2’şer konu tarama testi içeriklerinin olduğu, öğrenme alanlarına göre ise test sayısının 8-14 arasında değiştiği görülmektedir. Birey ve toplum ve kültür ve miras öğrenme alanlarında 10’ar, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 8’er, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 12 ve etkin vatandaşlık öğrenme alanında 14 içerik bulunmaktadır.

Ünite testleri ve beceri temelli testlerin dağılımına bakıldığında sınırlı sayıda içeriğin bulunduğu görülmektedir. Konulara göre testlerin bulunmadığı, öğrenme alanlarına ait sadece 1’er testin bulunduğu gözlenmektedir. Alıştırmalar içeriklerine incelendiğinde gerek konulara gerekse de öğrenme alanlarına dengeli bir dağılım söz konusudur. Öğrenme alanlarına göre irdelendiğinde içerik sayılarının 8-12 arasında değiştiği görülmektedir. Birey ve toplum ve kültür ve miras öğrenme alanlarında 10’ar, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 8’er, üretim, dağıtım ve tüketim ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında 12’şer içerik bulunmaktadır. Konulara göre dağılım incelendiğinde her konuya ait ortalama 2 içerik bulunmaktadır.

Kazanım kavrama test içeriklerine bakıldığında gerek konulara göre gerekse de öğrenme alanlarına dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Konulara göre dağılım incelendiğinde her konuya ait ortalama 1-3 içerik bulunmaktadır. Öğrenme alanlarına göre irdelendiğinde ise içerik sayılarının 6-16 arasında değiştiği görülmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 10, kültür ve miras öğrenme alanında 8, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 8, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 7, küresel

bağlantılar öğrenme alanında 6, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 16 ve etkin vatandaşlık öğrenme alanında 9 içerik bulunmaktadır.

Yazılı ve çalışma soruları ile özet içerikleri hem konulara göre hem de öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım söz konusudur. Konulara göre dağılımlar incelendiğinde her iki içerikte de 1' er çalışmanın olduğunu görmekteyiz. Öğrenme alanları açısından dağılımlar incelendiğinde ise 4-6 içeriğin bulunduğunu görmekteyiz. Birey ve toplum ve kültür ve miras öğrenme alanlarında 5'er, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 4'er, üretim, dağıtım ve tüketim ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında 6 içerik bulunmaktadır.

Genel olarak 6. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri değerlendirildiğinde bütün öğrenme alanları ve konulara ait içeriklerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca içeriklerin dağılımları incelendiğinde ise dengeli olmayan bir dağılımın olduğu örneğin beceri temelli testlerde 6, konu anlatımı videolarında ise 84 içeriğin olduğu görülmektedir. Son olarak içerikler incelendiğinde her konuya ait ayrı ayrı içeriklerin olduğu ancak çalışma fasikülleri ve ünite testleri bölümlerinde ise konu bazlı içeriklerin olmadığı, öğrenme alanlarına ait birer testin olduğu belirlenmiştir. Birey ve toplum öğrenme alanında ise beceri temelli testlerin olmadığı görülmektedir.

4.1.3.2 Altıncı Sınıf EBA video analizleri

Bu başlık altında 6. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan videoların kazanımlara göre dağılımı analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Video Sayısı	Video Süreleri (Dk.)	Yer Verilen Kazanımlar
	Birey ve Toplum	13	19	Sosyal rollerin değişimini inceler. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların etkisini analiz eder. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyet, sosyo-ekonomik ve kültürel gruplara karşı ön yargıları sorgular. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.

Tablo 11. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

6. SINIF	Kültür ve Miras	28	45	Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini analiz eder. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	14	22	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	6	9	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	9	14	Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur. Türkiye ekonomisinin gelişmesi ile nitelikli insan gücü arasındaki ilişkiyi açıklar.

Tablo 11. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Etkin Vatandaşlık	8	20	Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları değerlendirir. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.
Küresel Bağlantılar	6	11	Türkiye'nin çeşitli özelliklerini bağlı olarak üstlendiği uluslararası rolleri analiz eder. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder. Türk Cumhuriyetleri ile komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi değerlendirir. Uluslararası popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkisini sorgular.

Tablo 11'de 6. sınıf sosyal bilgiler EBA video içeriklerinin sayısı ve toplam sürelerinin yanı sıra videoların hangi kazanımları içerdiğine dair analizler bulunmaktadır. Videolar incelendiğinde her kazanıma ait farklı sayıda da olsa video içeriklerinin bulunduğu görülmektedir. Öğrenme alanlarına ait video içeriklerinin sayısı ve videoların süreleri karşılaştırıldığında dengeli olmayan bir dağılım gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 13 video bulunmakta ve bu videoların toplam süresinin 19 dakikadır. Kültür ve miras öğrenme alanında toplamda 45 dakikadan oluşan 28 video yer almaktadır. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 22 dakikadan oluşan 14 video bulunmaktadır. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında toplam süresi 9 dakika olan 6 videodan oluşmaktadır. Üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 9 video yer almakta ve bu içeriklere ait toplam süre 14 dakikadır. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında toplam süresi 20 dakika olan 8 video yer almaktadır. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ise toplam süreleri 11 dakikayı bulan 6 video içeriği yer almaktadır.

Genel olarak, video-kazanım analizlerine bakıldığında, en çok videonun kültür ve miras öğrenme alanında iken en az küresel bağlantılar öğrenme alanında bulunmaktadır. Video ve kazanım analizi açısından ise, dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Bilim,

teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında var olan 4 kazanıma ait 6 içerik bulunurken, kültür ve miras öğrenme alanında var olan 5 kazanıma ait 28 içerik yer almaktadır.

4.1.3.3 Altıncı Sınıf EBA yardımcı kaynaklar analizleri

Bu başlık altında 6. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan yardımcı kaynaklar (Testler-Özet-Çalışma Fasikülü) kazanımlara göre dağılımları analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Yardımcı Kaynaklar	Yer Verilen Kazanımlar
6. SINIF	Birey ve Toplum	49	Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların etkisini analiz eder. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyet, sosyo-ekonomik ve kültürel gruplara karşı ön yargıları sorgular. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
	Kültür ve Miras	51	Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
	Kültür ve Miras	51	İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini analiz eder. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	42	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir. İnsan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Tablo 12. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

6. SINIF	Bilim, Teknoloji ve Toplum 39	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim 64	Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur. Türkiye ekonomisinin gelişmesi ile nitelikli insan gücü arasındaki ilişkiyi açıklar. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.
	Etkin Vatandaşlık 59	Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları değerlendirir. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.
6. SINIF	Küresel Bağlantılar 39	Türkiye'nin çeşitli özelliklerini bağlı olarak üstlendiği uluslararası rolleri analiz eder. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder. Türk Cumhuriyetleri ile komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi değerlendirir. Uluslararası popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkisini sorgular.

Tablo 12'de 6. sınıf EBA yardımcı kaynakların (testler-özet-çalışma fasikülü) toplam sayısının yanı sıra bu içeriklerin hangi kazanımları içerdiğine dair analizler yer almaktadır. İçerikler genel olarak değerlendirildiğinde bütün kazanımlara ait içeriklerin olduğu ancak öğrenme alanlarına göre içerik sayısında farklılıkların bulunduğu dengeli olmayan bir dağılım gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 49, kültür ve

miras öğrenme alanında 51, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 42, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 39, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 64, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 59 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 39 içeriğin bulunduğu görülmüştür.

Genel olarak tablo değerlendirildiğinde yardımcı kaynakların öğrenme alanlarına göre dağılımlarının dengeli olmadığı, kazanım içerik dağılımlarında da farklılıkların olduğu görülmektedir. Bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında var olan 4 kazanıma ait 39 içerik yer alırken, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında var olan 6 kazanıma ait 64 içerik yer almaktadır.

4.1.4 Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri

Bu bölümde 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarında EBA içeriklerinin dağılımı, video- kazanım karşılaştırma analizleri, yardımcı kaynaklara ve yardımcı kaynakların kazanımları içerme durumlarına yer verilmiştir.

4.1.4.1 Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları EBA içeriklerine yönelik doküman analizi

Bu başlık altında, 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanlarında yer alan EBA içerikleri incelenmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

ÜNİTELER	KONULAR	Çalışma Fasikülleri	Konu Testleri	Video	TRT EBA	Konu Tarama Testleri	Ünite Testleri	Alıştırmalar	Yazılı ve Çalışma Soruları	Kazanım Kavrama Testleri	Beceri Temelli Sorular	Özetler
Birey ve Toplum	İnsandan İnsana Giden Yol	1	2	1	2			2	1	2		1
	İletişimin Gücü	4	1	2	1	3	1	3	2	2	1	1
	Hızlı İletişim Güçlü Toplum		1	3	1	2		2	1	2		1
	İletişim Özgürlüğü		1	2	1	2		2	1	1		1

Tablo 13. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Kültür ve Miras	Beylikten Cihan Devletine	1	10	2	2	2	1	2	1
	İnsanı Yaşat Ki Devlet	1	6	2	2	2	1	3	1
	Yaşasın	3				1			1
	Avrupa'da Uyanış	1	11	2	2	2	1	2	1
	Değişen Dünyada Değişen	1	1	2	2	2	1	2	1
	Osmanlı Osmanlı'dan Kalan Mirasımız	1	3	2	2	2	1	1	1
İnsanlar Yerler ve Çevreler	Nereye Yerleşelim	4	1	4	3	2	1	2	1
	Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz	1	3	4	2	2	1	1	1
	Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi	1	1	4	2	2	1	2	1
	Yerleşme ve Seyahat	1	1	3	2	2	1	1	1
	Özgürlüğüm Var								
Bilim Teknoloji ve Toplum	Kil Tabletlerden Akıllı	1	3	2	2	2	1	2	1
	Tabletlere	4				1			1
	Bilimin Öncüleri	1	2	2	2	2	1	1	1
	Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır	1	3	2	2	2	1	1	1
	Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı	1	2	1	2	2	1	2	1
Üretim Tüketim ve Dağıtım	Topraktan Üretir Topraktan	1	4	1	2	2	1	2	1
	Yönetiriz								
	Üretim Teknolojisi	4	1	2	1	2	1	2	1
	Hayatımızı Etkiliyor								
	Vakıf Demek Medeniyet	1	1	1	2	2	-	2	1
	Demek								
	İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek	1	1	-	2	2	1	1	1
	Geleceğin Senin Ellerinde	1	1	1	2	2	1	2	1
Etkin Vatandaş	Dijital Teknoloji Çağındayız	1	1	1	2	2	1	1	1
	Demokrasi Serüveni	1	1	1	2	2	1	2	1
	Atatürk'ten Milletimize	3	1	1	-	2	1	1	1
	Armağan								
	Cumhuriyetimi Seviyorum	1	1	1	2	2	1	2	1
Küresel Bağlantılar	Hakimiyet Milletindir	1	1	-	2	2	1	1	1
	Türkiye'de ve Dünyada	1	1	2	2	2	1	2	1
	Barış	3				1			1
	Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar	1	1	-	2	2	1	2	1
	İnsanları Nasıl Tanıyoruz?	1	1	1	2	2	1	1	1
Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyorum.		1	2	-	2	2	1	2	1

Tablo 13'te 7. sınıf sosyal bilgiler dersine ait bütün EBA içeriklerinin nicel verilerine dair analizler yer almaktadır. EBA içeriklerine yönelik doküman analizi tablosu değerlendirildiğinde çalışma fasiküllerinde dengeli olmayan bir dağılım olduğu birey ve toplum, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanlarında 4'er, kültür ve miras, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında ise 3'er çalışma fasikülünün olduğu görülmektedir. Konu testlerine bakıldığında öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olsa da sınırlı sayıda testin olduğu her öğrenme alanında sadece 1'er testin olduğu gözlenmektedir.

Öğrenme alanlarına bakıldığında ise birey ve toplum, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında 4'er, üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 6 ve kültür ve miras öğrenme alanında ise 5 içerik yer almaktadır.

Video içeriklerine bakıldığında gerek öğrenme alanları gerekse de konulara göre dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Konu açısından değerlendirildiğinde demokrasi serüveni konusunda 1, Avrupa da uyanış konusunda ise 11 içerik bulunmaktadır. Öğrenme alanlarına göre değerlendirildiğinde ise video içeriklerinin dağılımlarına bakıldığında birey ve toplum ve insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanlarında 9'ar, kültür ve miras öğrenme alanında 31, bilim, teknoloji ve toplum ve üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanlarında 10'ar, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 4 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 5 adet içerik bulunmaktadır.

TRT EBA içerikleri incelendiğinde hem öğrenme alanlarına göre hem de konulara göre dengeli olmayan bir dağılım olduğu her öğrenme alanında içeriklerin olduğu ancak her konuya ait içerik bulunmamaktadır. Genel olarak birey ve toplum öğrenme alanında 4, kültür ve miras öğrenme alanında 10, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanlarında 14, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında 7, üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 5, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 2 ve küresel bağlantılar öğrenme alanında ise 3 TRT EBA içeriği bulunmaktadır.

Konu tarama testlerinde öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım olmasa da konulara göre dağılımda bir denge söz konusudur. Her konuya ait 2 adet konu tarama testi bulunmaktadır. Öğrenme alanlarına göre dağılıma bakıldığında ise 8-12 adet test aralığında içerik bulunmaktadır. Öğrenme alanlarına bakıldığında birey ve toplum, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, etkin vatandaşlar ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında 8'er, kültür ve miras öğrenme alanında 10 ve üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 6 içerik bulunmaktadır.

Ünite testleri ve beceri temelli testlerin dağılımına bakıldığında sınırlı sayıda içeriğin bulunduğu görülmektedir. Konulara göre testlerin bulunmadığı, öğrenme alanlarına ait sadece 1'er testin bulunduğu görülmektedir. Alistirmalar içeriklerine bakıldığında gerek öğrenme alanı gerekse de konu dağılımları bakımından dengeli bir dağılım söz konusudur. Konulara göre dağılımlara bakıldığında her konuya ait 2'ser adet içeriğin olduğunu görmekteyiz. Öğrenme alanlarına göre dağılımları incelendiğinde ise içerik

sayılarının 8-12 arasında değiştiği görmekteyiz. Birey ve toplum, insanlar, yerler ve  vreler, bilim, teknoloji ve toplum, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 8'er, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 12, kültür ve miras öğrenme alanında ise 10 içerik bulunmaktadır.

Yazılı ve çalışma soruları ile  zet içeriklerinde hem konulara göre hem de öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım söz konusudur. Konulara göre dağılımlar incelendiğinde her iki içerikte de 1'er çalışmanın olduğunu sadece yazılı ve çalışma soruları bölümünde vakıf demek medeniyet demek konusunda içerik olmadığını görmekteyiz.  ğrenme alanları açısından dağılımlar incelendiğinde ise 4-6 içeriğin bulunduğunu görmekteyiz. Birey ve toplum, insanlar, yerler ve  vreler, bilim, teknoloji ve toplum, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanında 4'er, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 5-6, kültür ve miras öğrenme alanında ise 5 içerik bulunmaktadır.

Kazanım kavrama testlerine bakıldığında gerek konu gerekse de öğrenme alanları açısından dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Benzer biçimde, konu açısından bakıldığında İnsanı yaşat ki devlet yaşasın konusunda 3, insanları nasıl tanıyoruz konusunda ise 1 içeriğin bulunmaktadır Aynı şekilde öğrenme alanlarında da dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Birey ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında 7'şer, kültür ve miras ve üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanlarında 10'ar, insanlar, yerler ve  vreler, bilim, teknoloji ve toplum ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında 6'şar içerik bulunmaktadır.

Genel olarak 7. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri değerlendirildiğinde bütün öğrenme alanları ve konulara ait içeriklerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca içeriklerin dağılımları incelendiğinde ise dengeli bir dağılım olmadığı, örneğin ünite testleri ve beceri temelli testlerinde 7, konu anlatımı videolarında ise 78 içeriğin olduğu görülmektedir. Son olarak içerikler incelendiğinde her konuya ait ayrı ayrı içeriklerin olduğu ancak çalışma fasikülleri, ünite testleri ve yazılı ve beceri temelli testleri bölümlerinde ise konu bazlı içeriklerin olmadığı, öğrenme alanlarına ait birer testin olduğu belirlenmiştir.

4.1.4.2 Yedinci sınıf EBA video-kazanım analizleri

Bu başlık altında 7. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan videoların kazanımlara göre dağılımı analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Video Sayısı	Video (Dk.)	Süreleri	Yer Verilen Kazanımlar
7. SINIF	Birey ve Toplum	8	14		İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.
	Kültür ve Miras	31	48		Tarihsel olay ve yorumlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar. Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	5	10		Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. Türkiye'de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.

Tablo 14. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Video İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

7. SINIF	Bilim, Teknoloji ve Toplum	10	17	Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler. Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır. 15-20. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder. Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	10	16	Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir. Vakıfların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine tarihten ve günümüzden örnekler verir. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.
	Etkin Vatandaşlık	4	7	Demokrasiyi ve demokrasinin gelişim evrelerini açıklar. Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir. Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder. Bir yaşam biçimi olarak demokratik tutumu benimser.
	Küresel Bağlantılar	4	8	Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir. Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır. Çeşitli kültürlere yönelik sahip olduğu kalıp yargıları sorgular. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.

Tablo 14’te 7. sınıf sosyal bilgiler EBA video içeriklerinin sayısı ve toplam sürelerinin yanı sıra videoların hangi kazanımları içerdiğine dair analizler bulunmaktadır. Videolar

incelendiğinde her kazanıma ait farklı sayıda da olsa video içeriklerinin bulunduğu görülmektedir. Öğrenme alanlarına ait video içeriklerinin sayısı ve videoların süreleri karşılaştırıldığında dengeli bir dağılım olmadığı gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 8 video bulunmakta ve bu videoların toplam süresinin 14 dakikadır. Kültür ve miras öğrenme alanında toplamda 48 dakikadan oluşan 31 video yer almaktadır. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında 10 dakikadan oluşan 5 video bulunmaktadır. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında toplam süresi 17 dakika olan 10 videodan oluşmaktadır. Üretim, tüketim ve dağıtım öğrenme alanında 10 video yer almakta ve bu içeriklere ait toplam süre 16 dakikadır. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında toplam süresi 7 dakika olan 4 video yer almaktadır. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ise toplam süreleri 8 dakikayı bulan 4 video içeriği yer almaktadır.

Genel olarak, video-kazanım analizlerine bakıldığında, en çok videonun kültür ve miras öğrenme alanında iken en az etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında bulunmaktadır. Video ve kazanım analizi açısından ise, dengeli olmayan bir dağılım söz konusudur. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında var olan 5 kazanıma ait 4 içerik bulunurken, kültür ve miras öğrenme alanında var olan 5 kazanıma ait 31 içerik yer almaktadır.

4.1.4.3 Yedinci sınıf EBA yardımcı kaynaklar (testler-özet-çalışma fasikülü)-kazanım analizleri

Bu başlık altında 7. sınıf sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde yer alan yardımcı kaynaklar (Testler-Özet-Çalışma Fasikülü) kazanımlara göre dağılımları analiz edilmiştir. Doküman analizi sonuçları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Sınıf	Öğrenme Alanı	Yardımcı Kaynaklar	Yer Verilen Kazanımlar
7. SINIF	Birey ve Toplum	44	İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.

Tablo 15. (Devam)Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Kültür ve Miras	50	Tarihsel olay ve yorumlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar. Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.
Kültür ve Miras	50	Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	40	Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. Türkiye'de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	40	Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler. Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır. 15-20. yüzyıllar arasında Avrupa'da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder. Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	57	Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir. Vakıfların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine tarihten ve günümüzden örnekler verir. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıtır. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.
Etkin Vatandaşlık	39	Demokrasiyi ve demokrasinin gelişim evrelerini açıklar. Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir. Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.

Tablo 15. (Devam)Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf EBA Yardımcı Kaynaklar İçeriklerine İlişkin Dağılımlar

Küresel Bağlantılar	40	Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır. Çeşitli kültürlerle yönelik sahip olduğu kalıp yargıları sorgular. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.
---------------------	----	---

Tablo 15'te 7. sınıf EBA yardımcı kaynakların (testler-özet-çalışma fasikülü) toplam sayısının yanı sıra bu içeriklerin hangi kazanımları içerdiğine dair analizler yer almaktadır. İçerikler genel olarak değerlendirildiğinde bütün kazanımlara ait içeriklerin olduğu ancak öğrenme alanlarına göre içerik sayısında farklılıkların bulunduğu dengeli olmayan bir dağılım gözlenmektedir. Birey ve toplum öğrenme alanında 44, kültür ve miras öğrenme alanında 50, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve küresel bağlantılar öğrenme alanlarında 40, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 57, etkin vatandaşlık öğrenme alanında 39 içeriğin bulunduğu görülmüştür.

Genel olarak tablo değerlendirildiğinde yardımcı kaynakların öğrenme alanlarına göre dağılımlarının dengeli olmadığı, kazanım içerik dağılımlarında da farklılıkların olduğu görülmektedir. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında var olan 5 kazanıma ait 39 içerik yer alırken, üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında var olan 6 kazanıma ait 57 içerik yer almaktadır.

4.2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerini Kullanım Durumları

Öğretmenlerin EBA kullanım durumları, kullanım süresi, zamanı ve kullanım amaçları olarak iki başlıkta incelenmiştir.

4.2.1 Öğretmenlerin EBA içeriklerinin kullanım süresi ve zamanı

Öğretmenlerin EBA içeriklerinin kullanma durumları kapsamında, EBA içeriklerinin kullanım süresi ve zamanı ile kullanım süresini etkileyen durumlara ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Ankette öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım sürelerine ilişkin durumları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Süreleri

Temalar	Kodlamalar	N	%
Kullanım Süreleri	1-2 saat	53	46,9%
	3-4 saat	31	27,4%
	5-6 saat	18	15,9%
	6 saatten fazla	11	9,7%

Tablo 16’da öğretmenlerin haftalık EBA içeriklerini kullanım süresine bakıldığında, %46,9’u (n=53) 1-2 saat, %27,4’ü (n=31) 3-4 saat, %15,9’u (n=18) 5-6 saat, %9,7’si (n=11) ise EBA içeriklerini 6 saatten fazla kullandıkları belirlenmiştir. Bu durumda öğretmenlerin yarısının EBA içeriklerini 1-2 saat olarak kullandığı görülmektedir.

Nitel bulgulara ilişkin yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA içeriklerini kullanım süresine ilişkin ne kadar süre kullandıkları yanı sıra ders içi ve ders dışı kullanım zamanlarına ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, EBA içeriklerini kullanım süresini neler etkilediği konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım süresine ve zamanına ilişkin görüşleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Süresi ve Zamanı Durumları

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Ders İçi	1 Saat	4
	2 Saat	3
	3 Saat	8
Ders Dışı	1-2 Saat	5
	3-4 Saat	3
	Kullanmayanlar	7
EBA İçeriklerini Kullanım Sürenizi Neler Etkilemektedir	Yetersiz İçerik	4
	Erişimin İmkânsızlığı	7
	Ders Süresinin Azlığı	6
	Konunun Yapısı	6

Tablo 17’de EBA içeriklerini kullanım süresi ile ilgili öğretmenlerin yarısından fazlası EBA içeriklerini ders içerisinde haftalık 3 saat kullandıklarını ifade etmişlerdir. Samet öğretmen, “Farklı amaçlarla her dersimde mutlaka açıyorum yeri geldiğinde soru yeri geldiğinde videoları açıyorum. Süre olarak belirtmem gerekirse 3 saat diyebilirim.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Geriye kalan öğretmenler ise haftalık kullanımlarının değiştiğini konuya göre 1 ya da 2 saat kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Eyüp öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Süre değişiyor hocam çünkü konu anlatacaksam çok fazla açamıyorum sunum yapıyorum daha çok. Ama yeri geldiğinde 1 saatimi ayırıyorum. Ama konu bittikten sonra soru çözümü, etkinlikler olunca o hafta 2 ders saatimi ayırıyorum daha fazla kullanmaya çalışıyorum. Bu konuda bana çok yardımcı oluyor bu içerikler.

Öğretmenlerin EBA içeriklerini ders dışında kullanma durumlarıyla ilgili öğretmenlerin bir bölümü 1-2 saat aralığında kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Ümmühan öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Haftalık 1-2 saat canlı ders yapmaya çalışıyorum LGS öğrencilerine soru çözümü yapıyorum. Bir de ödevler gönderiyorum özellikle soru gönderiyorum çözmeleri için bunların takibini de yapıyorum. Yetiyor bu kadarı öğrencilerin soru eksiklerini buradan giderebiliyorum.

Bazı öğretmenler ise ders dışında haftalık olarak 3-4 kullandıklarını söylemişlerdir. İlhami öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Açıkçası zamanım oldukça ders dışında da özellikle soru için EBA'yı kullanıyorum. Yeri geldiğinde ödevler gönderiyorum yeri geldiğinde soru çözümü yapıyorum. Hafta da 3-4 saat kullandığımı söyleyebilirim. Öğrencilerin katılımı da etkiliyor tabi onlar verdiğim ödevleri yaptıkça ben de onlara daha fazla ders yapıyorum. LGS öğrencileri için çok iyi oluyor. Zaten iki dersimiz var okulda ancak konuları yetiştiriyorum. Soruya çok zaman kalmıyor. Bende bu EBA'yla bu açığı kapatmaya çalışıyorum.

Öğretmenlerin yarıya yakını ise, ders dışında çeşitli nedenlerden dolayı kullanamadıkları, bu nedenlerin başında ise teknolojik araçların yetersizliği ve internete erişim konusunda yaşanan sıkıntılar olarak belirtmişlerdir. Örneğin, Yasemin öğretmen bu konuda kendisini etkileyen nedenleri şöyle açıklamıştır:

Kaç okulda görev yaptım ders dışında kullanmıyorum daha doğrusu kullanamıyorum. Maalesef öğrencilerin imkânları yok Gaziantep de durum böyleydi şimdi buradayım yine aynısı. Birçoğunun tableti ya da bilgisayarı yok olanların da interneti yok. Bence öğrenciler arasındaki fırsat eşitliğini sağlamak için devletimizin bütün öğrenciler böyle bir platform da varken bu ihtiyaçlarını karşılaması iyi olur bilmiyorum tabi ki maliyeti ne olur ama imkân varsa desteklesinler öğrencileri.

Toplam süre olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bölümünün ders dışında da EBA içeriklerini kullandıklarını ve toplam sürelerinin 4 ile 6 saat arasında değişiklik gösterdiği belirtilmiştir. Örneğin Özgül öğretmen, “Toplama bakarsak her dersimde zaten EBA'yı kullanıyorum ders dışında da sürekli olmasa da 1-2 saat soru çözümü yapmaya çalışıyorum.” diyerek görüşünü beyan etmektedir. Bazı öğretmenler ise ders dışında kullanmadıklarını okulda ise 1-2 ders saati ayırdıklarını ifade etmişlerdir. Özkan öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ders dışında kullanmıyorum sadece soru çözümü için 1 ya da 2 ders saatimi ayırmaya çalışıyorum. Öğrencilerimin büyük bölümünün bu platformu evde kullanmaları için gerekli olan internetleri yok olanların da sınırlı zaten. Ailelerin internetleri sınırlı. Velilerin bu konudaki düşüncelerini de aldık maalesef onlar da bu durumdan mustaripler ama yapacakları bir şey yok.

Öğretmenler EBA içeriklerini kullanım süresini etkileyen durumlar hakkında da bilgi vermişlerdir. Öğretmenlerin yarıya yakını EBA içeriklerine erişim konusunda öğrencilere ait tablet ve internetin bulunmaması nedeniyle yeterli süre kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Erkan öğretmen “Ben belde de görev yapıyorum burada öğrencilerimin çoğunun ne interneti ne de bilgisayarı var. Belde merkezindeki öğrencilerim imkânı olsa da okulumda taşınalı eğitimde var. Köydeki öğrencilerin internetleri yok. Durum böyleyken ne yapılabilir ki” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Bazı öğretmenler de ders süresinin az olduğunu bu yüzden bu platformdan fazla yararlanamadıklarını belirtmişlerdir. Nazlı öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmişti:

Ana branşlar içerisinde ders saatinin en az olduğu branşız. Konuyu mu anlatalım, ders kitaplarındaki etkinliklerimi tamamlayalım ya da EBA içeriklerini kullanalım inanın benim zamanım kalmıyor yoksa EBA gerçekten içerikleriyle kaliteli bir içerik sunuyor kim daha fazla kullanmak istemez ki?

Bazı öğretmenler ise konunun özelliğinin EBA içeriklerini kullanım süresini etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Bilgehan öğretmen, her konuda kullanamadığı şeklindeki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Her konuda da EBA kullanamayız bazen benim sunum yapmam gereken materyaller kullanmam gereken konular var. Yeri geldiğinde kullanıyorum zaten. Gerek konu sonlarında soru çözümü için gerekse de konuyu somutlaştırmak için animasyon niteliği taşıyan konu anlarımı videolar var açıyorum.

Sınırlı sayıda da olsa da bazı öğretmenler ise EBA içeriklerinin yetersiz olduğunu bu nedenle kendi sunumlarının öğrenciler için daha faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin bu soruya Özgül öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Konu anlatımında yetersiz videoları sizde biliyorsunuz konu anlatımı için yeterli mi bence değil ya da etkinlikler bence bu konuda da eksiklikler var. Soru kısmı için bir şey demiyorum bende kullandığımda zaten oradan faydalaniyorum. Geliştirilmesi gereken tarafları var hala.

Nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanımının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Nicel verilere dayanarak öğretmenlerin genel kullanım sürelerini ve eğilimlerini gösterirken, nitel veriler bu eğilimlerin ardındaki nedenleri ve öğretmenlerin kişisel deneyimlerini açığa çıkarmaktadır. Örneğin, nicel bulgular, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun EBA içeriklerini haftada 3 saatten az

kullandığını belirtirken, nitel bulgular, bu durumun arkasında yatan sorunları teknolojik yetersizlikler, sınırlı ders süresi vb. detaylandırmaktadır.

4.2.2 Öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım amaçları

Öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanma durumları kapsamında, EBA içeriklerini genel olarak hangi amaçlarla kullandıklarının yanı sıra ders içi ve ders dışında kullanım amaçları ve kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA içeriklerine ilişkin kullanım durumları tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Amaçları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Ders Öncesi Bilgilendirme	Hiçbir Zaman	8	7,1%
	Ara Sıra	64	56,6%
	Sık Sık	32	28,3%
	Her Zaman	9	8,0%
Konu Anlatımı	Hiçbir Zaman	11	9,7%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	36	31,9%
	Her Zaman	8	7,1%
Tekrar/Özetleme	Hiçbir Zaman	5	4,4%
	Ara Sıra	47	41,6%
	Sık Sık	41	36,3%
	Her Zaman	20	17,7%
Dikkati Konuya Çekme	Hiçbir Zaman	7	6,2%
	Ara Sıra	50	44,2%
	Sık Sık	42	37,2%
	Her Zaman	14	12,4%
Görsellik Kazandırma	Hiçbir Zaman	6	5,3%
	Ara Sıra	45	39,8%
	Sık Sık	44	38,9%
	Her Zaman	18	15,9%
Somutlaştırma	Hiçbir Zaman	5	4,4%
	Ara Sıra	42	37,2%
	Sık Sık	47	41,6%
	Her Zaman	19	16,8%
Derste Etkileşimi Arttırma	Hiçbir Zaman	6	5,3%
	Ara Sıra	49	43,4%
	Sık Sık	40	35,4%
	Her Zaman	18	15,9%

Tablo 18’de öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım amaçları incelendiğinde, ders öncesi bilgilendirme amacıyla katılımcıların %7,1’i (n=8) hiçbir zaman, %56,6’si (n=64) ara sıra, %28,3’ü (n=32) sık sık, %8’i (n=9) ise her zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısının EBA içeriklerini ders öncesi bilgilendirme amacıyla çoğunlukla ara sıra kullandıkları görülmektedir.

EBA içeriklerini konu anlatımı amacıyla kullanım dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %9,7'si (n=11) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %31,9'u (n=36) sık sık, %7,1'i (n=8) ise her zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından çoğu EBA içeriklerini konu anlatımı amacıyla ara sıra kullanmakta ve üçte biri ise sık sık kullanmaktadır.

EBA içeriklerini tekrar/özetleme amacıyla kullanan katılımcıların %4,4'ü (n=5) hiçbir zaman, %41,6'sı (n=47) ara sıra, %36,3'ü (n=41) sık sık, %17,7'si (n=20) ise her zaman şeklinde ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık EBA içeriklerini tekrar/özetleme amacıyla kullanmaktadır.

EBA içeriklerini öğrencilerin dikkatini konuya çekmek amacıyla kullanan katılımcıların %6,2'si (n=7) hiçbir zaman, %44,2'si (n=50) ara sıra, %37,2'si (n=42) sık sık, %12,4'ü (n=14) ise her zaman biçiminde ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık EBA içeriklerini öğrencilerin dikkatini konuya çekmek amacıyla kullanmaktadır.

EBA içeriklerini derse görsellik kazandırmak amacıyla kullanan katılımcıların %5,3'ü (n=6) hiçbir zaman, %39,8'i (n=45) ara sıra, %38,9'u (n=44) sık sık, %15,9'u (n=18) ise her zaman şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte birine yakını ise sık sık EBA içeriklerini derse görsellik kazandırmak amacıyla kullanmaktadır.

EBA içeriklerini konuları somutlaştırmak amacıyla kullanan katılımcıların %4,4'ü (n=5) hiçbir zaman, %37,2'si (n=42) ara sıra, %41,6'si (n=47) sık sık, %16,8'i (n=19) ise her zaman şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını sık sık, üçte biri ise ara sıra EBA içeriklerini konuları somutlaştırmak amacıyla kullanmaktadır.

EBA içeriklerini derste etkileşimi arttırmak amacıyla kullanan katılımcıların %5,3'ü (n=6) hiçbir zaman, %43,4'ü (n=49) ara sıra, %35,4'ü (n=40) sık sık, %15,9'u (n=18) ise her zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık EBA içeriklerini derste etkileşimi arttırmak amacıyla kullanmaktadır.

Nitel bulgulara ilişkin yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA içeriklerini ders içi ve ders dışı kullanım amaçlarına ilişkin bilgiler vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler EBA

içeriklerinin kullanmama nedenleri konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmelerde öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin EBA İçeriklerini Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Ders İçi	Somutlaştırma	6
	Konu Anlatımı	4
	Pekiştirme	10
	Kalıcı Öğrenme	5
Ders Dışı	Hazırbulunuşluk	7
	Tekrar	3
	Pekiştirme	4
	Ödev Takibi	6
Genel Amaçlar	Hazırbulunuşluk	3
	Somutlaştırma	11
	Pekiştirme	13
	Kalıcı Öğrenme	5
	Tekrar	10
	Özetleme	1
	Değerlendirme	5
	Ödev Takibi	2
	Dikkat Çekme	2
Kullanmayanlar	Erişimin İmkânsızlığı	5
	Teknoloji Bağımlılığı	2

Tablo 19’da derslerde EBA içeriklerini kullanımıyla ilgili amaçlara bakıldığında, öğretmenlerin büyük bölümü konuları pekiştirmek için kullandıklarını vurgulamışlardır. Arzu öğretmen, “Ders içerisinde genellikle konuları pekiştirmek için konunun tam öğrenilmesini sağlamak için kullanıyorum. Örnek vermem gerekirse ders sonlarında ya da konu sonlarında EBA’daki ilgili materyalleri açarak konunun daha iyi öğrenilmesine katkı sunuyorum.” diyerek düşüncesi ifade etmiştir.

Bazı öğretmenler derslerde EBA içeriklerini somutlaştırma amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Nazlı öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sürekli tekrar ediyorum ama hocam sözel konuları öğrenmeleri öğrencilerin ancak konuları somutlaştırmalarıyla mümkündür. EBA bu konuda biz öğretmenlere gerçekten yardımcı oluyor. Daha öncede belirttim özellikle videolar burada etkili oluyor. 5. Sınıf öğrencilerine genellikle dersin başında konuyu anlatmadan açıyorum videoları onların konu için şemalar oluşturmalarına yardımcı oluyorum. Konuyu anlatırken videoların içerikleriyle çocuklar bağ kuruyor.

Bazı öğretmenler ise derslerde konuyu kalıcı hale getirmek için kullandıklarını söylemişlerdir. Bu doğrultuda Özkan öğretmen, “Öğrenmelerin kalıcı olması için

etkinlikleri kullanıyorum. Sorular da konunun kalıcılığını arttırıyor.” algısına sahiptir. Sınırlı sayıda öğretmen ise konu anlatımı için EBA içeriklerinin yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Ceren öğretmen, “Sürekli olmasa da videolar kısa da olsa bazıları konu anlatımı için kullanıyorum. Öğrencilerin ilgisini de çekiyor. Açıkçası bazen konu anlatımlarında bana yardımcı oluyor. Bunun içinde kullanıyorum diyebilirim.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

EBA içeriklerini ders dışındaki kullanım amaçlarıyla ilgili öğretmenlerin yarıya yakını bir amaçlarının da öğrencileri derse hazırlayarak dersten önce hazırbulunuşluk sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Samet öğretmen, “Öğrencilerin derse hazır gelmesi çok önemli bir şey. EBA ’dan gönderilen içerikler ile öğrencileri derse hazırlayabiliyorum. Bazen özetleri paylaşıyorum bazen de videoları etkinliklere katılan öğrenciler derse hazır bir şekilde okula geliyor.” şeklinde fikrini beyan etmiştir.

Bazı öğretmenler ise verdiklerin ödevlerin takibini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Muzaffer öğretmen, “Ders dışında ödevler gönderiyorum ayrıca gönderdiğim ödevlerin takibini yaparak ödevleri kontrol ediyorum. Öğrencilerime dönütler vererek katılıma teşvik ediyorum.” şeklinde soruyu yanıtlamıştır.

Bazı öğretmenler ise konuları pekiştirmek için kullanmışlardır. Bu konuda Özgül öğretmen, “Daha öncede belirttim hocam EBA’daki içerikler sayesinde yani sorular olsun çalışma yaprakları olsun bunun gibi diğer içeriklerle konuları pekiştiriyorum ve kalıcı öğrenmeler sağlayabiliyorum.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Az sayıda öğretmen ise derste işlenen konuları tekrarlamak için kullandıklarını belirtmişlerdir. Ceren öğretmen bu konuda, “Ben fazla kullandığımı söylemem ama konu tekrarı için bence kullanışlı bende zaman buldukça faydalanmaya çalışıyorum konuları tekrar ettiriyorum. Özellikle sorular bana çok yardımcı oluyor bu konuda bol soru çözerek konuları tekrar etmiş oluyoruz” demiştir.

Öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanmadaki genel amaçları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin tamamına yakını derslerde işlenen konuları pekiştirmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda Ceren öğretmen, “Amaçlara bakarsak temelde işlediğimiz konunun oturması için etkinlikleri ve soruları çözerek konuyu pekiştirebiliyoruz ve böylelikle öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak istiyorum. Bazen bu konuda özellikle 5. Sınıflarda videolar da yardımcı oluyor bizlere” diyerek düşüncesini beyan etmiştir. Öğretmenlerin büyük bölümü ise konuyu somutlaştırmak ve

konuları tekrar etmek için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Zühal öğretmen bu konuda düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Bildiğiniz üzere branşımız soyut içerikleri çok barındırıyor kavramlar oldukça fazla bizlerde günlük hayattan vereceğimiz örneklerle konuyu somutlaştırmalıyız. EBA 'da yer alan görsellerde bu konuda bize yardımcı oluyor ve konuları bu sayede somutlaştırabiliyoruz. Örnek istiyorsunuz hocam mesela 7. Sınıflarda Osmanlı kültür medeniyetini işlerken EBA'daki videoları açıyorum gerek mimari olsun gerekse de diğer konularda öğrencilerin gözünde canlanıyor bu videolar aracılığıyla. Ayrıca konuları tekrar etmek için bu platformda yer alan soruları da kullanarak konuları tekrar edebiliyorum.

Bazı öğretmenler konuyu değerlendirmek, öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Muzaffer öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

En fazla içerik çalışma soruları ve testlerin olduğu bölümde. Bende en çok EBA 'yı soru çözmek için kullanıyorum hocam. Her sınıfta haftada bir dersimi soru çözümüne ayırıyorum. Buradan sınavlar yapıyorum bu sınavların sonuçlarını değerlendirerek neyi ne kadar öğrendiklerini belirliyorum. Hem benim hem de öğrenciler için çok iyi oluyor.

Az sayıda öğretmen öğrencilerin derse hazırlanarak gelmesi için EBA içeriklerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda İlhami öğretmen, “EBA özetleri ve kısa videoları dersten önce oluşturduğum guruplara düzenli bir şekilde gönderiyorum. Verdiğim ödevleri takip edip gönderdiğim videoları izleyebilen öğrenciler için derse hazırlık oluyor. Derslerde bu öğrencilerin konuları öğrenmeleri daha kolaylaşıyor.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

Sınırlı sayıda öğretmen ise EBA içeriklerini öğrencilere bu platform üzerinden gönderilen ödevlerin takibi için kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Eyüp öğretmen, “EBA 'dan gönderdiğim ödevleri kolay bir şekilde takibini yapabiliyorum. Kimlerin ödevleri yaptıkları ve soru çözümü yapan öğrencilerin doğru yanlış sayılarının istatistiklerini görebiliyorum. Bana sonraki dersler için yön verebiliyor bunlar” şeklinde fikrini belirtmiştir.

EBA içeriklerini ders dışında kullanmayan öğretmenlerin kullanmama nedenleri sorgulandığında öğretmenlerin büyük bölümü EBA 'ya erişimde problemlerin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda Bilgehan öğretmen, “Her öğrencinin evinde internet ya da bilgisayar, telefon yok EBA içinde bunlar olmazsa olmaz. Bende bu yüzden ders dışında kullanamıyorum.” demiştir.

Az sayıda öğretmen ise öğrencilerin sürekli teknolojiye maruz kaldıklarını kendilerinin de bu konuda dikkatli olmaları gerektiğini, öğrencilerin teknoloji bağımlılığına maruz kalmamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin Yasemin öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben teknolojiye karşı değilim ama çağımızda çocuklarımız büyük bölümü sürekli teknolojiyle iç içe bende daha fazla buna alet olmak istemiyorum derslerimde EBA'dan yeterince faydalaniyorum. Okulda bütün içerikleri zaten kullanıyorum. Ders dışında yani evde de EBA kullanımına bence gerek yok.

Sonuç olarak, öğretmenlerin EBA içeriklerini kullanım amaçlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında benzerlikler bulunmaktadır. Her iki veri türü de öğretmenlerin EBA içeriklerini derslerde konuları pekiştirmek amacıyla kullandıklarını göstermektedir. Nicel bulgular, öğretmenlerin büyük bir kısmının EBA içeriklerini sıkça bu amaçla kullandığını ortaya koyarken, nitel bulgularda da bazı öğretmenlerin derslerde konuları pekiştirmek için EBA içeriklerine başvurdıklarına dair ifadeler sunmaktadır. Ayrıca, nitel bulgularda öğretmenlerin öğrencilerin derse hazırlanmasını sağlamak için EBA içeriklerini kullandıklarını belirtmeleri, nicel verilerde de ders öncesi bilgilendirme amacıyla EBA içeriklerini kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte nitel bulgularda, öğretmenler EBA içeriklerini kullanmadaki motivasyonlarını ve karşılaştıkları zorlukları açığa çıkaran ödev takibi, öğrencilerin teknoloji bağımlılığından korunması gibi daha özgül amaçlar ifade etmişlerdir.

4.3 Öğretmenlerin EBA Platformu Bölümlerini Kullanma Durumları

Öğretmenlerin EBA platformunun yapısına ilişkin görüşleri sayfam, dersler, canlı dersler, kütüphane ve müze, mesleki gelişim, portfolyolar, guruplar bölüm başlıklarında incelenmiştir.

4.3.1 Öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanım durumları kapsamında, sayfa bölümünün kullanım amaçlarına, hangi içeriklerin kullanıldığı, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanım durumları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin EBA Sayfam Bölümünü Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Öğrenci Yorumlarını Takip Etme	Hiçbir Zaman	15	13,3%
	Ara Sıra	59	52,2%
	Sık Sık	30	26,5%
	Her Zaman	9	8,0%
Oylama Yapma	Hiçbir Zaman	26	23,0%
	Ara Sıra	61	54,0%
	Sık Sık	19	16,8%
	Her Zaman	7	6,2%
Ödev Takibi Yapma	Hiçbir Zaman	10	8,8%
	Ara Sıra	47	41,6%
	Sık Sık	36	31,9%
	Her Zaman	20	17,7%
Tartışma Konusu Açma	Hiçbir Zaman	25	22,1%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	22	19,5%
	Her Zaman	8	7,1%
Belge Paylaşımında Bulunma	Hiçbir Zaman	5	4,4%
	Ara Sıra	67	59,3%
	Sık Sık	34	30,1%
	Her Zaman	7	6,2%
Ödev Verme Durumları	Hiçbir Zaman	11	9,7%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	33	29,2%
	Her Zaman	11	9,7%
Değerlendirme Amaçlı Soru Ekleme	Hiçbir Zaman	17	15,0%
	Ara Sıra	51	45,1%
	Sık Sık	37	32,7%
	Her Zaman	8	7,1%
Duyuru Yapma Durumları	Hiçbir Zaman	20	17,7%
	Ara Sıra	55	48,7%
	Sık Sık	26	23,0%
	Her Zaman	12	10,6%
Derse Hazırlık Çalışmaları paylaşma	Hiçbir Zaman	10	8,8%
	Ara Sıra	62	54,9%
	Sık Sık	34	30,1%
	Her Zaman	7	6,2%

Tablo 20’de sayfam bölümündeki iletilerle ilgili öğrencilerin yorumlarını takip etme konusunda, katılımcıların %13,3’ü (n=15) hiçbir zaman, %52,2’si (n=59) ara sıra, %26,5’i (n=30) sık sık, %8’i (n=9) ise her zaman takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısının öğrenci yorumlarını ara sıra takip ettikleri görülmektedir.

Sayfam bölümündeki iletilerle ilgili oylama yapma konusunda, katılımcıların %23,0’ü (n=26) hiçbir zaman, %54,0’ü (n=61) ara sıra, %16,8’i (n=19) sık sık, %6,2’si (n=7) ise her zaman oylama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası iletilerle ilgili ara sıra oylama yaptıkları gözlenmektedir.

Katılımcıların sayfam bölümündeki ödev takibi durumları bakımından değerlendirildiğinde öğretmenlerin %8,8'i (n=10) hiçbir zaman, %41,6'sı (n=47) ara sıra, %31,9'u (n=36) sık sık, %17,7'si (n=20) ise her zaman yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık ödev takibi yaptıkları anlaşılmaktadır.

Sayfam bölümünde ders ile ilgili tartışma konuları açma konusunda katılımcıların %22,1'i (n=25) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %19,5'i (n=22) sık sık, %7,1'i (n=8) ise her zaman tartışma konuları açtıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra tartışma konuları açtıklarını belirtmişlerdir.

Sayfam bölümünde ders içerikleriyle ilgili belge paylaşımında bulunma konusunda, katılımcıların %4,4'ü (n=5) hiçbir zaman, %59,3'ü (n=67) ara sıra, %30,1'i (n=34) sık sık, %6,2'si (n=7) ise her zaman belge paylaşımında bulunduklarını şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası ara sıra, üçte birine yakını ise sık sık belge paylaşımında bulunduklarını belirtmişlerdir.

Sayfam bölümünde öğrencilere ödev verme konusunda, katılımcıların %9,7'si (n=11) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %29,2'si (n=33) sık sık, %9,7'si (n=11) ise her zaman öğrencilere ödev verdiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra, üçte birine yakını ise sık sık ödev paylaşımında bulunduklarını belirtmişlerdir.

Sayfam bölümünde değerlendirme amaçlı soru ekleme konusunda, katılımcıların %15,0'i (n=17) hiçbir zaman, %45,1'i (n=51) ara sıra, %32,7'si (n=37) sık sık, %7,1'i (n=8) ise her zaman soru eklediklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte birine yakını ise sık sık öğrencileri değerlendirmek amacıyla soru eklediklerini belirtmişlerdir.

Sayfam bölümünde ders ile ilgili duyurular yapma konusunda, katılımcıların %17,7'si (n=20) hiçbir zaman, %48,7'si (n=55) ara sıra, %23,0'ü (n=26) sık sık, %10,6'sı (n=12) ise her zaman duyurular yaptıklarını beyan etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra öğrencileri bilgilendirmek amacıyla duyurular yaptıklarını belirtmişlerdir.

Sayfam bölümünde derse hazırlık çalışmaları paylaşma konusunda, katılımcıların %8,8'i (n=10) hiçbir zaman, %54,9'u (n=62) ara sıra, %30,1'i (n=34) sık sık, %6,2'si (n=7) ise her zaman derse hazırlık çalışmaları paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Buna

göre öğretmenlerin yarıdan fazlası ara sıra, üçte birine yakını ise sık sık öğrencileri ile hazırlık çalışmaları paylaştıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulgular elde etmek amacıyla yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA sayfam bölümünü kullanım amaçlarına, kullanılan içeriklere, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca öğretmenler, sayfam bölümünü kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmelerde öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin EBA Sayfam Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	İletişim	5
	Tartışma	4
	Ödev	6
	Bilgilendirme	4
Hangi İçerikler	Tartışma	4
	İleti	10
	Oylama	2
Sorunlar	Erişimin İmkânsızlığı	3
	İlgi Çekici Olmaması	2
Öneriler	Güncellenmeli	3
	Erişim İmkânı Sağlanmalı	3
Kullanmayanlar	Erişimin İmkânsızlığı	5

Tablo 21’de EBA sayfam bölümünün kullanım amaçlarına ilişkin görüşmede öğretmenlerin yarıya yakını ödev verme ve bilgilendirme amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Erkan öğretmen düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir; “Bununla beraber yine sayfam bölümünde ödevler de gönderebiliyorum öğrencilere burada yine vermek istediğim kazanımların kalıcılığını sağlamakta ben böyle olduğunu düşünüyorum. Ayrıca buradan bazı önemli duyurularda yapıyorum gerek dersimizle alakalı gerekse de okulumuzla ilgili”.

Bazı öğretmenler ise buradan öğrencilerle iletişime geçtiklerini ifade etmişlerdir. Ümmühan öğretmen, “Öğrencilerin paylaşımlarına verdikleri yanıtları takip edebiliyorum, onlarla iletişime geçip gerekli dönütleri veriyorum öğrencilerde buran rahat bir şekilde bana ulaşabiliyorlar.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Az sayıda öğretmen ise bu bölüm aracılığıyla öğrenciler arasında tartışma ortamı oluşturarak

öğrencilerin fikirlerini belirtmelerine yardımcı olunduğunu belirtmişlerdir. Örneğin İlhami öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bazen de önemli konu ya da olaylarla ilgili tartışma konuları açıyorum öğrencilerin fikirlerini öğrenebiliyorum. Bu konu sadece dersle ilgili olmak zorunda değil güncel bir konu ile alakalı bir konuyu da tartışma konusu yapıyorum. Buradaki amacım öğrencilerin kendi aralarında konuşarak sosyalleşmelerini sağlamak. Bazen sınıfta birbiriyle iletişimi olmayan öğrencilerin buradan sohbet ettiklerine şahit oluyorum.

Sayfam bölümünde yer alan içeriklere ilişkin olarak, öğretmenlerin büyük bölümü ileti bölümünü kullandıkları buradan paylaşımlar yaptıkları belirlenmiştir. Bu doğrultuda Ceren öğretmen soruya, “Yani bu bölümde dersimle alakalı iletiler paylaşıyorum. İletilerden kastım hocam EBA içerikleri yanı sıra, etkinlik içerikleri gibi. Paylaştığım iletileri ve bu iletilere verilen yanıtları, öğrenci yorumlarını takip edebiliyorum.” şeklinde yanıt vermiştir. Bazı öğretmenler ise tartışma bölümünden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Muzaffer öğretmen, “Etkinlikler ve tartışmalar sekmesi aracılığıyla bazı tartışma konular açarak ders içi ya da güncel konularda öğrencilerin fikirlerini alıyorum. Öğrencilerin yorumlarını takip ediyorum.” demiştir. Az sayıda öğretmen ise sürekli olmasa da oylama bölümünden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Ümmühan öğretmen, “Bazen de hocam oylama yapıyorum. Bu oylamalar genellikle Sınıf kuralları ya da dersimde yapılacak etkinliklerle ilgili böylelikle öğrencilerin fikirlerini almış oluyorum.” diyerek soruya yanıt vermiştir.

Bu bölüme ilişkin sorunlar sorulduğunda bazı öğretmenler öğrencilerin internet ve teknolojik araç gereç ve internet gereksinimlerinin olduğu belirlenmiştir. Nazlı öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Tek sorun var öğrencilerin teknolojik alt yapıları yok. Sonuçta köy yeri hocam. Telefonda giriş yapılabilen bir uygulama olsa da öğrencilerin telefonları yok ama velilerinde bulunsa da internet yok ya da sınırlı olduğu için EBA ’dan pek faydalanamıyoruz. Böyle olunca sayfam bölümü de kullanılamıyor.

Az sayıda öğretmen ise öğrencilerin gelişim dönemleri dikkate alındığında öğrencilerin ilgisini çeken bir sayfa yapısının olmadığını belirtmişlerdir. Örneğin Özgül öğretmen şu şekilde soruyu yanıtlamıştır:

Aslında bu bölümün kullanımı oldukça kolay. Bu bölümü kullanırken yaşadığım herhangi bir problem yok diyebilirim. Ancak öğrenciler açısından değerlendirirsek bu ara yüzün öğrencilerin yaşları göz önünde bulundurularak daha dikkat çekici hale getirebiliriz, onlara

hitap edebilmeli. Örneğin benzer özel kurumlara ait platformlarda hareketli resimler ya da içeriklere yer verilerek dikkat çekici hale getirmiş. EBA'nın da sayfa yapısı çocukların dikkatlerini çekecek hale getirilmeli.

Sayfam bölümünün daha kullanılabilir olması için öğretmenlerin önerileri sorulduğunda öğretmenlerin bir bölümü sayfa yapısının güncellenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu soruya ilişkin Muzaffer öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öncelikle sayfa yapısı yetişkinler için değil öğrenciler için oluşturulmalı onların yaşlarına uygun görsellerle yapılandırılmalı. Öğrenciler için eğlenceli bir sayfa yapısı kazandırılmalı. Şu an nasıl bir örnek vermem gerekiyor bilmiyorum ama bence daha fazla görsele yer verilmeli şu an yetişkinler için çok iyi sade bir şekilde oluşturulmuş ama öğrenciler için geliştirilmeli. Hatta bence onların görüşleri alınarak yapılandırılmalı.

Bazı öğretmenler ise öğrencilere tablet ve internet imkânlarının sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin Zühal öğretmen bu konuda, “Bu bölümü kullanmam için öğrencilere öncelikle bilgisayar, tablet ve internet imkânı sağlanmalı. Bu imkânlar sağlanırsa o zaman kullanırım. Özellikle internet sağlanırsa diğerleri bir şekilde çözülür” demiştir.

Sayfam bölümünün kullanılmama nedenleri konusunda öğretmenlerin bir bölümü öğrencilerin erişim imkânları olmadığı için ders dışında bu bölümü kullanma gereği duymadıklarını belirtmişlerdir. Yasemin öğretmen, “Derslerde kullanılabilecek bir bölüm değil ders dışı için tasarlanmış. Ama her öğrencinin interneti yok. Bu yüzden ders dışında birkaç öğrenci için kullanımını doğru bulmuyorum. Bu nedenlerden dolayı kullanmıyorum hocam” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Sonuç olarak, nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA sayfam bölümünü kullanımlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Öğretmenler, her iki veri türünde de sayfam bölümünü öğrencileri ödevlendirme, bilgilendirme ve konu üzerinde tartışma yapma amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca her iki veri türünde de ortaya çıkan bulgular öğretmenlerin tartışma, ileti ve oylama içeriklerinden faydalandıkları görülmüştür. Bununla birlikte nitel verilerde, öğretmenlerin sayfam bölümünü kullanımlarındaki motivasyonlarını, karşılaştıkları zorlukları, kullanılmama nedenlerini açığa çıkaran erişim imkânsızlığı, ilgi çekici olma durumları, içeriklerin güncellenmesi gibi daha özgül bulgular ortaya konulmuştur.

4.3.2 Öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanma durumları kapsamında, dersler bölümünün kullanım amaçlarına, hangi içeriklerin kullanıldığı, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanım durumları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin EBA Dersler Bölümünü Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Ders Kitaplarını Dijital Edinme	Hiçbir Zaman	11	9,7%
	Ara Sıra	45	39,8%
	Sık Sık	26	23,0%
	Her Zaman	31	27,4%
Konu Anlatım Videolarından Yararlanma	Hiçbir Zaman	7	6,2%
	Ara Sıra	38	33,6%
	Sık Sık	45	39,8%
	Her Zaman	23	20,4%
Çalışma Fasiküllerinden Yararlanma	Hiçbir Zaman	4	3,5%
	Ara Sıra	39	34,5%
	Sık Sık	49	43,4%
	Her Zaman	21	18,6%
Çalışma Sorularından Yararlanma	Hiçbir Zaman	5	4,4%
	Ara Sıra	30	26,5%
	Sık Sık	56	49,6%
	Her Zaman	22	19,5%
Beceri Temelli Sorulardan Yararlanma	Hiçbir Zaman	4	3,5%
	Ara Sıra	27	23,9%
	Sık Sık	52	46,0%
	Her Zaman	30	26,5%
EBA TV’den Yararlanma Durumları	Hiçbir Zaman	35	31,0%
	Ara Sıra	62	54,9%
	Sık Sık	14	12,4%
	Her Zaman	2	1,8%
Uygulamalardan Yararlanma Durumları	Hiçbir Zaman	18	15,9%
	Ara Sıra	65	57,5%
	Sık Sık	22	19,5%
	Her Zaman	8	7,1%
Yazılı Sorularından Yararlanma Durumları	Hiçbir Zaman	15	13,3%
	Ara Sıra	41	36,3%
	Sık Sık	38	33,6%
	Her Zaman	19	16,8%
Ünite Testlerinden Yararlanma Durumları	Hiçbir Zaman	2	1,8%
	Ara Sıra	38	33,6%
	Sık Sık	42	37,2%
	Her Zaman	31	27,4%

Tablo 22’de dersler bölümünden ders kitaplarını dijital olarak edinme konusunda, katılımcıların %9,7’si (n=11) hiçbir zaman, %39,8’i (n=45) ara sıra, %23,0’ü (n=26) sık sık, %27,4’ü (n=31) ise her zaman kitapları dijital olarak edindiklerini ifade etmişlerdir.

Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra ders kitaplarını dijital olarak edindiklerini belirtmişlerdir.

Dersler bölümünden konu anlatımı videolarından faydalanma konusunda, katılımcıların %6,2'si (n=7) hiçbir zaman, %33,6'sı (n=38) ara sıra, %39,8'i (n=45) sık sık, %20,4'ü (n=23) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını sık sık, üçte biri ise ara sıra konu anlatımı videolarından faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki çalışma fasiküllerinden faydalanma konusunda, katılımcıların %3,5'i (n=4) hiçbir zaman, %34,5'i (n=39) ara sıra, %43,4'ü (n=49) sık sık, %18,6'sı (n=21) ise her zaman şeklinde yanıt vermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını sık sık, üçte biri ise ara sıra çalışma fasiküllerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki çalışma sorularından faydalanma konusunda katılımcıların %4,4'ü (n=5) hiçbir zaman, %26,5'i (n=30) ara sıra, %49,6'sı (n=56) sık sık, %19,5'i (n=22) ise her zaman şeklinde yanıt vermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı sık sık çalışma sorularından faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki beceri temelli sorularından faydalanma konusunda katılımcıların %3,5'i (n=4) hiçbir zaman, %23,9'u (n=27) ara sıra, %46,0'sı (n=52) sık sık, %26,5'i (n=30) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını sık sık beceri temelli sorularından faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki EBA TV yayınlarından faydalanma konusunda katılımcıların %31,0'i (n=35) hiçbir zaman, %54,9'u (n=62) ara sıra, %12,4'ü (n=14) sık sık, %1,8'i (n=2) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası ara sıra, üçte biri ise hiçbir zaman EBA TV yayınlarından faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki uygulamalardan (bilgi yarışması vb.) faydalanma konusunda katılımcıların %15,9'u (n=18) hiçbir zaman, %57,5'i (n=65) ara sıra, %19,5'i (n=22) sık sık, %7,1'i (n=8) ise her zaman şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası ara sıra EBA'daki uygulamalardan (bilgi yarışması vb.) faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki yazılı sorularından faydalanma konusunda katılımcıların %13,3'ü (n=15) hiçbir zaman, %36,3'ü (n=41) ara sıra, %33,6'sı (n=38) sık sık, %16,8'i (n=19)

ise her zaman faydalandıklarını söylemişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte biri ara sıra, diğer üçte biri ise sık sık EBA'daki yazılı sorularından faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Dersler bölümündeki ünite testlerinden faydalanma konusunda katılımcıların %1,8'i (n=2) hiçbir zaman, %33,6'sı (n=38) ara sıra, %37,2'si (n=42) sık sık, %27,4'ü (n=31) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte biri ara sıra, diğer üçte biri ise sık sık EBA'daki ünite testlerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulgulara ilişkin olarak yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA dersler bölümünü kullanım amaçlarına, kullanılan içeriklere, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin EBA Dersler Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Pekiştirme	13
	Dijital Kaynak	5
	Tekrar	10
	Konu Anlatımı	3
	Kalıcı Öğrenme	3
	Somutlaştırma	7
	Değerlendirme	7
Kullanılan İçerikler	Videolar	11
	Yazılı Soruları ve Testler	15
	Özetler	3
	Çalışma Kağıtları	5
Sorunlar	Güncel Olmaması	3
	Kaynak Yetersizliği	9
	Alt Yapı Sorunu	2
Öneriler	İçerikler Geliştirilmeli	7
	Sorular Arttırılmalı	6
	Güncellenmeli	4

Tablo 23'te EBA'da yer alan dersler bölümünün kullanım amaçları değerlendirildiğinde, görüşmede öğretmenlerin büyük bölümünün konuları pekiştirmek için kullandıkları görülmüştür. Arzu öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Birçok içerik olduğu için farklı amaçlarla kullanıyorum ama hocam özellikle konuyu pekiştirmekte işimi kolaylaştırıyor bu bölüm. Örneğin derslerin genellikle son bölümlerinde açıyorum soruları gençlerle birlikte soru çözüyoruz. Böylelikle konuları pekiştirmiş oluyoruz. Öğrencilerde eğlenerek öğreniyor.

Öğretmenlerin yarıdan fazlası ise ders sonlarında ya da konu sonlarında tekrar için kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Nasıl kullandığıma gelirse örnek vererek açıklayayım konuyu tekrar ettirmek için çalışma kağıtları bölümü var bu bölümü açarak oradaki etkinlikleri yaptırıyorum konu tekrarı için çok etkili oluyor. Özellikle de özetleri kullanıyorum konu sonlarında açıyorum öğrenciler okuyor ya da sayfamdan paylaşıyorum imkânı olan öğrenciler okuyor ve konuyu tekrar etmiş oluyor.

Öğretmenlerin yarıya yakını videolar aracılığıyla dersi somutlaştırdıklarını ifade etmişlerdir. Özgül öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Birçok içerik var ama videolar bana yardımcı oluyor özellikle 5. Sınıf içerikleri bazı videolarda çok güzel görseller barındırıyor. Bu görsellerle konuyu somutlaştırabiliyorum. Animasyonlar var video sekmesinde açıyorum görseller öğrencilerin dikkatini çekiyor öğrenciler için kavramlar somutlaşmış oluyor.

Bir bölüm öğretmen ise içerikler aracılığıyla öğrenmelerin ne kadar kalıcı olduğunu değerlendirme imkânı elde ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin İlhami öğretmen şu şekilde fikrini beyan etmiştir:

Dersler bölümü birbirinden farklı birçok eğitim içeriğini barındırıyor. Özellikle soru kısmı kaliteli ve sayı olarak yeterli olacak şekilde hazırlanmış. Sorular sayesinde hem öğrencilerimin öğrenmelerini sağlamlaştırmalarını sağlıyorum hem de yeri geldiğinde ölçme aracı olarak kullanıp onları değerlendirme imkânı kazanıyorum. EBA'nın en faydalı yeri bence. Örnek istiyorsun hocam konu bittikten sonra gerek sınıfta olsun gerekse de ödevler vererek sorular çözüyoruz. Öğrencilerin doğru yanlışlarını değerlendirme imkânı elde ediyorum özellikle ödev verdiğimde istatistikleri görmek daha kolay hocam. Böylelikle eksiklerini görebilme ve tamamlayabiliyorum.

Bazı öğretmenlerde derslerinde kitap yerine bu bölümde yer alan dijital kitabı indirerek faydalandıklarını söylemişlerdir. Bilgehan öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Teknoloji çağındayız artık kitap taşımamalıyız bence böyle bir imkânımız varsa ondan faydalanmalıyız. Artık derslerimde dijital kitabı kullanıyorum. Çoğu zaman görevlendirdiğim öğrenci ben sınıfa girmeden açmış hazırlamış oluyor. Bence faydalı olmuş kitaplar kitap getirmeyen öğrenciler de buradan dersi takip edebiliyor.

Az sayıda öğretmen ise bazı içeriklerden konuyu anlatırken faydalandığını belirtmiştir. Bilgehan öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Videolar yeterli olmasa da bana konu anlatımlarında yardımcı oluyor. Bütün videoları izletmeye çalışıyorum. Özellikle konuya başlamadan ya da konu bittikten sonra kullanıyorum. Öğrenciler için de tekrar için iyi bir içerik, kullanılmaya değer. Keşke biraz daha ayrıntılı olsalar daha iyi olurdu. Ama ben var olanları kullanıyorum.

Derslerim bölümünde kullanılan içerikler sorgulandığında, öğretmenlerin tamamı soru içeriklerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Yasemin öğretmen, “En fazla kaynak yardımcı kaynak olarak adlandırılan sorular, istemediğimiz kadar soru var EBA’da. Gerek yeni nesil gerekse de eski tip soru var LGS gurubu için derslerimde sürekli açıyorum. Buradaki bütün soruları çözdürüyorum” şeklinde soruya yanıt vermiştir. Ayrıca öğretmenlerin tamamına yakını da videoları kullandıklarını söylemişlerdir. Ayşe öğretmen bu konuda şu şekilde fikrini belirtmiştir:

Videoları da kullanıyorum tüm sınıflarda ve tüm konularda olmasa da özellikle 5. Sınıflarda videoları açıyorum. Böylelikle hem çocukların dikkatini hem de derse ilgisini derse çekiyorum. Videolar sayesinde yeri geldiğinde konuyu görselleştirebiliyorum özellikle 5 ve 6 sınıflarda bana yardımcı oluyor. Bir de hocam yeri geldiğinde çok başarılı olmasalar da konu anlatımı için kullanıyorum. Genellikle soyut konularda özellikle etkin vatandaşlık olsun birey ve toplum üniteleri olsun buralar da videoları izletiyorum çocuklara.

Az sayıda öğretmen ise bu bölümde yer alan çalışma kağıtlarını ve özetler içeriklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Eyüp öğretmen bu konuda, “Genellikle konuyu tekrarlamak için konuların sonunda özet kağıtlarını ve çalışma kağıtlarını kullanıyorum. Bazen akıllı tahta açıyorum bazen de çıktı alabiliyorsam alıp öğrencilerle paylaşıyorum” demiştir.

Dersler bölümüyle alakalı sorunlar irdelendiğinde öğrenmelerin büyük bir bölümü kaynakların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Samet öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sorular hariç bence diğer içeriklerin tamamında sıkıntı var. Videolar çok kısa ve detaylı bir anlatım yok, bu içerikler öğrencilerin ilgisini çeken içerikler video bence çok önemli ama maalesef yeterince özen gösterilmemiş çok kısalar ve konuyu tam olarak verebilme özelliği yok. Özetlere baktığımızda ise her üniteye ait içerik yok. Kısaca içerikler az ve detaydan yoksun. Bence adı özet olsa da biraz daha fazla detaya ihtiyaç var.

Bazı öğretmenler ise içeriklerin eski olduğu ve yenilenmediğini ifade etmişlerdir. Arzu öğretmen bu konuda, “Kaç yıldır kullanıyorum içeriklerin büyük bir bölümü aynı hiç değişmiyor. Aslında eskiler kalsa her yıl yeni içerikler eklense daha büyük bir kütüphaneye dönüşse daha iyi olacak. Kaç yıldır aynı videolar aynı içerikler devam

ediyor.” demiştir. Öğretmenlerin ikisi de bu bölümün bazı içeriklerinde sıkıntılar olduğunu özellikle videoları izlerken kesintilerin yaşandığından bahsetmişlerdir. Bu konuda Özkan öğretmen, “Videolar çok kesiliyor, donmalar oluyor bazen de açılmıyor okulun interneti mi yoksa videolar mı bozuk bilmiyorum.” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

Dersler bölümünün daha etkili kullanımı için yapılan önerilere bakıldığında ise öğretmenlerin yarısı içeriklerin hem konu olarak hem de sayı olarak geliştirmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bilgehan öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sorunlardan bahsederken söyledim belirttiğim sorunların çözülmesi gerekiyor. Mesela videolar daha fazla ayrıntıya yer vermeli çok kısalar 1 ya da 2 dakikalık videolar var buradan böyle konu anlatımı olmaz daha fazla detay olsa konu anlatımı için daha fazla kullanırsınız ya da sorular arttırılmalı her yıl yeni sorular eklenmeli ekleniyor ama daha fazla içeriğe ihtiyaç duyuyoruz.

Bazı öğretmenler ise içeriklerin güncellenmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Örneğin Özgül öğretmen, “7 yıllık öğretmenim 7 yıldır aynı içerikler sadece sorular değişiyor ona da ekleme yapılıyor eskiler aynı şekilde kalıyor. Bence yıllık olarak değiştirilmeli özellikle öğretmenler olarak artık ezberledik birçoğunu.” diyerek içeriklerin yenilenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Sonuç olarak, nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA dersler bölümünü kullanımlarıyla ilgili bazı benzerlikler gözlemlenmektedir. Benzer yönler incelendiğinde, öğretmenlerin her iki veri türünde de dijital kaynaklara erişim sağlamak ve konu anlatımı içeriklerinden yararlanmak amacıyla dersler bölümünü kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, her iki veri türünde de öğretmenlerin dersler bölümündeki videolar, yazılı sorular, testler, özetler ve çalışma kağıtları gibi içeriklerden de faydalandıkları görülmektedir. Öte yandan nitel bulgular, öğretmenlerin dersler bölümünü kullanırken örneğin, içeriklerin geliştirilmesi ve güncellenmesi, altyapı sorunları gibi karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne yönelik önerilerini ortaya koymuştur.

4.3.3 Öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü kullanım durumları kapsamında, canlı dersler bölümünün kullanım amaçları, hangi içeriklerin kullanıldığı, bölüme ilişkin

sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü durumları Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin EBA Canlı Dersler Bölümüne İlişkin Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Konuları Telefî Etme	Hiçbir Zaman	18	15,9%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	30	26,5%
	Her Zaman	7	6,2%
LGS Ek Ders Yapma	Hiçbir Zaman	23	20,4%
	Ara Sıra	46	40,7%
	Sık Sık	32	28,3%
	Her Zaman	12	10,6%
Okula Erişim Problemlî Öğrencilere Ek Ders	Hiçbir Zaman	33	29,2%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	16	14,2%
	Her Zaman	6	5,3%
Bireysel Öğretime Gereksinim Doyan Öğrencilere Ek Ders	Hiçbir Zaman	33	29,2%
	Ara Sıra	62	54,9%
	Sık Sık	16	14,2%
	Her Zaman	2	1,8%
Veli Görüşmesi	Hiçbir Zaman	27	23,9%
	Ara Sıra	55	48,7%
	Sık Sık	26	23,0%
	Her Zaman	5	4,4%
Öğrencilerle bireysel ve grup toplantıları yapma	Hiçbir Zaman	28	24,8%
	Ara Sıra	60	53,1%
	Sık Sık	19	16,8%
	Her Zaman	6	5,3%
Öğretmenlerle Toplantı Yapma	Hiçbir Zaman	29	25,7%
	Ara Sıra	62	54,9%
	Sık Sık	18	15,9%
	Her Zaman	4	3,5%

Tablo 24'te canlı dersler bölümü aracılığıyla yüz yüze eğitimde yetiştirilemeyen konuları telafi etme konusunda katılımcıların %15,9'u (n=18) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %26,5'i (n=30) sık sık, %6,2'si (n=7) ise her zaman konuları telafi ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra yüz yüze eğitimde yetiştirilemeyen konuları telafi etme imkânı elde ettiklerinin belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla sınav grubu öğrencilerine ek dersler yapma konusunda katılımcıların %20,4'ü (n=23) hiçbir zaman, %40,7'si (n=46) ara sıra, %28,3'ü (n=32) sık sık, %10,6'sı (n=12) ise her zaman ek dersler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra öğrencilere ek dersler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla okula erişim problemi yaşayan öğrencilere ders yapma konusunda katılımcıların %29,2'si (n=33) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %14,2'si (n=16) sık sık, %5,3'ü (n=6) ise her zaman öğrencilere ders yaptıkları şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra okula erişim problemi yaşayan öğrencilere ek dersler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla bireysel öğretime gereksinim duyan öğrencilere ders yapma konusunda katılımcıların %29,2'si (n=33) hiçbir zaman, %54,9'u (n=62) ara sıra, %14,2'si (n=16) sık sık, %1,8'i (n=2) ise her zaman öğrencilere ders yaptıkları şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası ara sıra bireysel öğretime gereksinim duyan öğrencilere ek dersler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla öğrencilerin dersleriyle ilgili olarak velilerle görüşme konusunda katılımcıların %23,9'u (n=27) hiçbir zaman, %48,7'si (n=55) ara sıra, %23,0'ü (n=26) sık sık, %4,4'ü (n=5) ise her zaman velilerle görüşmeler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra öğrencilerin dersleriyle ilgili olarak velilerle görüşmeler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla öğrencilerle dersleriyle ilgili olarak bireysel ve grup toplantıları yapma konusunda katılımcıların %24,8'i (n=28) hiçbir zaman, %53,1'i (n=60) ara sıra, %16,8'i (n=19) sık sık, %5,3'ü (n=6) ise her zaman şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra öğrencilerle dersleriyle ilgili olarak bireysel ve grup toplantıları yaptıklarını belirtmişlerdir.

Canlı dersler bölümü aracılığıyla öğrencilerin dersleriyle ilgili olarak zümre öğretmenleriyle toplantı yapma konusunda katılımcıların %25,7'si (n=29) hiçbir zaman, %54,9'u (n=62) ara sıra, %15,9'u (n=18) sık sık, %3,5'i (n=4) ise her zaman öğrencilerin dersleriyle ilgili olarak zümre öğretmenleriyle toplantı yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra öğrencilerin dersleriyle ilgili olarak zümre öğretmenleriyle toplantılar yaptıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulgulara ilişkin yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA canlı dersler bölümünü kullanım amaçlarına, kullanıcılara, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin EBA Canlı Dersler Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Zümre Toplantısı	8
	Ek Ders	7
	Veli Toplantısı	6
	Telafi	5
	Tekrar	4
EBA Kullanıcıları	Öğrenci	8
	Zümre Öğretmenleri	8
	Veli	6
Sorunlar	Sürenin Kısa Olması	9
Öneriler	Ders Süresi Arttırılmalı	6

Tablo 25’te EBA canlı dersler bölümünün kullanılma amaçlarına bakıldığında, görüşmede öğretmenlerin yarısından fazlası bu bölümü zümre toplantıları yapmak için kullandıklarını ifade etmişlerdir. İlhami öğretmen şu şekilde düşüncesini belirtmiştir; “Pandemiyle başladı okuldaki zümreleri yüz yüze yapıyoruz şu an ama gerek ilçe zümreleri olsun gerekse de il zümrelerini buradan yapıyoruz. Son zamanlarda başka platformları da kullanıyoruz ama bir dönem buradan faydalanıyorduk.” Öğretmenlerin yarısı buradan ek dersler yaparak sınav gurubu öğrencilerine özellikle soru çözümü yaptıklarını belirtmişlerdir. Eyüp öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

İki saat inkılap dersimiz var soru çözümüne pek zamanım kalmıyor özellikle sınava yaklaştığımız dönemde liseye geçecek öğrenciler için soru çözümü buradan dersler yapıyorum. Bazen de imkânlar çok elverişli olmasa da okula gidemediğim, ders yapamadığım dönemlerin telafisini yapıyorum, ders süremiz sınırlı olduğu için konular yetişmeyebiliyor.

Bazı öğretmenler ise bu bölüm aracılığıyla veli toplantıları yaptıklarını söylemişlerdir. Örneğin Ümmühan öğretmen bu konuda, “Covid dönemiyle birlikte bazen toplantılarımı buradan yapıyorum. Maalesef yüz yüze yapılan toplantılara birçok veli katılamıyor bende sorunu çözmek adına akşam saatlerinde buradan toplantılarımı yapıyorum.” diyerek fikrini belirtmiştir. Az sayıda öğretmen ise canlı dersler aracılığıyla konu tekrarı yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Erkan öğretmen, “Büyük nimet keşke her öğrencinin katılımını sağlayabilsek daha faydalı olurdu. Buradan konu tekrarları, soru çözümleri yaparak çocukları sınavlara hazırlamaya çalışıyorum.” demiştir.

EBA canlı ders bölümündeki kullanıcılara ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümü öğrencilerle dersler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Nazlı öğretmen bu konuda, “Daha öncede söyledim buradan öğrencilerime dersler yapıyorum.” demiştir. Bazı öğretmenler

ise bu bölüm aracılığıyla velileri ve zümreleriyle toplantılar yaptıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen; “Sene başı zümre toplantılarını buran yapıyoruz, il merkezinde yapılan zümrelere ulaşım zor böyle bir platformun olması hayatımızı kolaylaştırıyor. Bazı velilerin veli toplantılarına katılmaması nedeniyle buran gelemeyen velilerle toplantılarımı yapıyorum.” demiştir.

EBA canlı dersler bölümünün kullanımında karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümü süre konusunda problemler olduğunu aniden kesintilerin olduğunu belirtmişlerdir. Muzaffer öğretmen, “Dersler 40 dakika sürüyor bence yeterli değil burada öğrenciler uzun süre tutabiliyoruz yüz yüze de olduğu gibi çocuklar sıkılmıyor ayrıca yaptığımız toplantılarda ders süresi bitiyor ve aniden kesiliyor hoş olmuyor velilerin büyük bölümü tekrar giriş yapmıyor.” şeklinde soruya yanıt vermiştir.

Canlı dersler bölümünün daha fazla ve etkili kullanımıyla ilgili öneriler incelendiğinde katılımcıların yarısı toplantı ya da ders süresinin kendi tarafından belirlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Özgül öğretmen, “Bence ders süresini biz belirlemeliyiz ya da en az sürenin 1 saat olması burayı daha cazip hale getirecektir.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Sonuç olarak, nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA canlı dersler bölümünü kullanımlarıyla ilgili bazı benzerlikler gözlemlenmektedir. Benzerlikler incelendiğinde, öğretmenlerin her iki veri türünde de canlı dersler bölümünü telafi eğitimleri ve ek dersler düzenlemek, veli toplantıları ve zümre toplantıları gerçekleştirmek amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, her iki veri türünde de kullanıcı olarak öğretmenler, öğrenciler ve velilerin yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte nitel bulgular, öğretmenlerin canlı dersler bölümünü kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne yönelik önerileri (örneğin, ders süresinin artırılması gibi) ortaya koyan daha ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

4.3.4 Öğretmenlerin EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanma durumları kapsamında, kütüphane ve müze bölümünün kullanım amaçlarına, hangi içeriklerin kullanıldığı, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve kütüphane ve müze bölümünü kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA kütüphane ve müze bölümlerini kullanım durumları Tablo 26’de verilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin EBA Kütüphane ve Müze Bölümlerini Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Kişisel ve Kültürel Gelişime Katkı	Hiçbir Zaman	4	3,5%
	Ara Sıra	45	39,8%
	Sık Sık	46	40,7%
	Her Zaman	18	15,9%
Kütüphane Kaynaklarına Yönlendirme	Hiçbir Zaman	7	6,2%
	Ara Sıra	46	40,7%
	Sık Sık	45	39,8%
	Her Zaman	15	13,3%
Çizgi Filmleri Kullanma	Hiçbir Zaman	16	14,2%
	Ara Sıra	69	61,1%
	Sık Sık	23	20,4%
	Her Zaman	5	4,4%
Radyo Tiyatrosundan Yararlanma	Hiçbir Zaman	55	48,7%
	Ara Sıra	49	43,4%
	Sık Sık	8	7,1%
	Her Zaman	1	0,9%
Hikâye Kitaplarını Kullanma	Hiçbir Zaman	27	23,9%
	Ara Sıra	67	59,3%
	Sık Sık	15	13,3%
	Her Zaman	4	3,5%
Genel Kültür İçeriklerinden Faydalanma	Hiçbir Zaman	7	6,2%
	Ara Sıra	49	43,4%
	Sık Sık	48	42,5%
	Her Zaman	9	8,0%

Tablo 26’da kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla öğrencileri kişisel ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayacak kaynaklara yönlendirme konusunda katılımcıların %3,5’i (n=4) hiçbir zaman, %39,8’i (n=45) ara sıra, %40,7’si (n=46) sık sık, %15,9’u (n=18) ise her zaman kaynaklara yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra ve diğer yarıya yakını ise sık sık öğrencileri kişisel ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayacak kaynaklara yönlendirme konusunda yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla öğrencileri ders konuları ile ilgili kütüphane kaynaklarına yönlendirme konusunda katılımcıların %6,2’si (n=7) hiçbir zaman, %40,7’si (n=46) ara sıra, %39,8’i (n=45) sık sık, %13,3’ü (n=15) ise her zaman öğrencileri yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra ve diğer yarıya yakını ise sık sık öğrencileri ders konuları ile ilgili kütüphane kaynaklarına yönlendirme konusunda yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla derslerdeki konularla ilgili çizgi filmleri kullanma konusunda katılımcıların %14,2’si (n=16) hiçbir zaman, %61,1’i (n=69) ara sıra, %20,4’ü (n=23) sık sık, %4,4’ü (n=5) ise her zaman bu içerikleri kullandıklarına

dair katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıdan fazlası ara sıra öğrencileri derslerdeki konularla ilgili çizgi filmleri kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla derslerdeki konularla ilgili radyo tiyatrosundan faydalanma konusunda katılımcıların %48,7'si (n=55) hiçbir zaman, %43,4'ü (n=49) ara sıra, %7,1'i (n=8) sık sık, %0,9'u (n=1) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra ve diğer yarıya yakını ise sık sık derslerdeki konularla ilgili radyo tiyatrosundan faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla derslerdeki konularla ilgili hikâye kitaplarını kullanma konusunda katılımcıların %23,9'u (n=27) hiçbir zaman, %59,3'ü (n=67) ara sıra, %13,3'ü (n=15) sık sık, %3,5'i (n=4) ise her zaman hikâye kitaplarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıdan fazlası ara sıra derslerdeki konularla ilgili hikâye kitaplarını kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kütüphane ve müze bölümleri aracılığıyla genel kültür içeriklerinden faydalanma konusunda katılımcıların %6,2'si (n=7) hiçbir zaman, %43,4'ü (n=49) ara sıra, %42,5'i (n=48) sık sık, %8,0'i (n=9) ise her zaman genel kültür içeriklerinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra ve diğer yarıya yakını ise sık sık derslerde genel kültür içeriklerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Nitel verileri elde etmek amacıyla yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanım amaçlarına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmelerde öğretmenlerin EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Öğretmenlerin EBA Kütüphane ve Müze Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Kişisel Gelişim	6
	Genel Kültür	4
	Akademik Başarı	8
Sorunlar	Yetersiz İçerik	5
	Öğrenci Seviyesine	3
	Erişimin İmkânsızlığı	2
Öneriler	İçerikler Geliştirilmeli	10
	Erişim İmkânları Geliştirilmeli	2
Kullanmayanlar	Yetersiz İçerikler	2

Tablo 27’de EBA kütüphane ve müze bölümünün kullanım amaçlarına bakıldığında öğretmenlerin yarısı akademik başarıya katkı sunması için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Zühal öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ayrıca burada hocam dersimin içeriklerine katkı sunan içerikler de var ve ben bunları kullanıyorum. Örneğin bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanında yer alan teknoloji kullanımıyla ilgili konuda EBA ’da yer alan teknolojinin doğru kullanımı içeriğinden faydalaniyorum bu ve bunun gibi birçok konumuz var bize katkı sunacak.

Bazı öğretmenler ise kütüphane ve müze bölümünde yer alan içeriklerin kullanım amaçlarına ilişkin olarak kendilerinin kişisel gelişimlerine katkı sunmaları için kullandıklarını söylemişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen, “Burası sadece öğrenciler için değil bence anlara da tabi ki katkıları var ama bence biz öğretmenlerin faydalanması lazım bende içerikleri kullanırken birçok kazanım elde ediyorum. Sosyal hayatımda bana çok katkıları oluyor buradaki içeriklerle.” diyerek fikrini beyan etmiştir. Az sayıda öğretmen ise bu bölümün genel kültürlerine katkı sunması için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak İlhami öğretmen, “Ayrıca buradaki kütüphane genel kültürüme çok şey katıyor. Burada genel kültürle ilgili çok içerik var. Daha çok faydalanmam gerekiyor.” düşüncesini belirtmiştir.

EBA kütüphane ve müze bölümünün kullanımındaki sorunlar incelendiğinde bazı öğretmenler bu bölümdeki içerikleri yetersiz bulduklarını belirtmiştir. Örneğin Muzaffer öğretmen, “Bence içerikler yetersiz özellikle müze bölümüyle alakalı hem tanıtımı yapılan müze sayısı yetersiz hem de içerik olarak yetersiz. Videoları olsa üç boyutlu sunumlar olsa da bence nitelik olarak yetersiz ve daha fazla içeriğe yer verilmeli bu konuda” diyerek fikrini belirtmiştir. Bazı öğretmenler içeriklerin öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Örneğin Ceren öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bence bu içerikler öğretmenler için. İçeriklerin çoğunluğu hatta tamamı diyebilirim çocuklar için değil. Demek istediğim çocukların gelişimsel seviyelerine uygun değil yetişkinler için, ama bölümün amaçlarına baktığımız da böyle değil bu platformun birkaç bölümü hariç büyük bölümü çocuklarımız öğrencilerimiz için.

Az sayıda öğretmen ise erişimin yetersizliğinden kaynaklı sorunların olduğundan bahsetmişlerdir. Özkan öğretmen, “Kullanmıyorum çünkü hocam her öğrencinin teknolojik araç gereçleri yok bu bölüm de ders dışında daha çok evde öğrenci kullanımı için kullanılabilecek bir alan yani imkânları yok.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

EBA kütüphane ve müze bölümünün daha çok ve etkili kullanılması için öğretmenlerin büyük bölümünün bu bölümde yer alan içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin Yasemin öğretmen, “Sorunlardan bahsederken içeriklerin yetersizliği ile alakalı bahsetmiştim. Hocam tekrar olmasın ama bu içeriklerin geliştirilmesi hem sayı olarak hem de içerik olarak özellikle içeriklerin öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte hazırlanması gerekiyor.” diyerek fikrini belirtmiştir. Az sayıda öğretmen ise öğrencilerin erişim imkânlarının geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Özkan öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Niteliğin geliştirilmesinin yanı sıra öğrenciye imkân da verilmesi gerekiyor. Ben derslerim de bu bölümü fazla kullanamıyorum zamanım yetmiyor. İnanın konularıyla ilişkilendirebileceğim içerikler de var ama sürem yok bende daha çok evde öğrencilerin incelemesi gerekiyor. Ama öğrencilerimin büyük bölümünün internet imkânı yok. Bakanlığımız ya da il milli eğitim müdürlüklerimiz bu konuyu keşke değerlendirse ve öğrencilerin bu ihtiyaçlarını giderse. Pandemi de bütün öğrenciler olmasa da bu konuda çalışmalar yapıldı. Bu çalışmalar genele yayılsa hem biz öğretmenler olarak hem de öğrencilere çok katkısı olacak.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler ise EBA kütüphane ve müze bölümünü kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Kullanmayan öğretmenlerin kullanmama nedenleri incelendiğinde ise bazı öğretmenlerin içerikleri yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Samet öğretmen, bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sizlerde incelemişsinizdir kütüphane bölümündeki içerikler genel bilgilerle dolu ve yenilenmiyor. Müze bölümü gerçekten sıkıntılı 5-6 içerik var sadece bu müzelere ait bilgilerle sınırlı, bir videosu yok bence yetersiz. Bende bu yüzden kullanmıyorum öğrencilere faydalı olacağını düşünmüyorum.

Bazı öğretmenler ise bu bölüme dair bilgilerinin bulunmadığı ve bu içerikleri incelemediklerini belirtmişlerdir. Bilgehan öğretmen bu konuda “Kusura bakmayın bu

bölümleri incelemedim derslerimde de hiç faydalanmadım. İnanın dikkatimi hiç çekmedi şu an burayla alakalı ne desem yanlış olur. Benim eksikliğim ama mutlaka inceleyeceğim.” demiştir. Ayşe öğretmenimiz ise yüz yüze eğitimleri etkili buldukları için bu içerikleri kullanmadığını şu cümlelerle ifade etmiştir. “Daha önce de söyledim bence öğrencileri bilgisayar başında kaldırmalıyız. Müfredatta yer alan müzelere, kütüphanelere öğrencileri götürmeliyiz. Ancak böyle faydalı olur. Öğrenciler hayatları boyunca unutmazlar.”.

Sonuç olarak, nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA müze ve kütüphane bölümünü kullanımlarıyla ilgili bazı benzerlikler gözlemlenmektedir. Benzerlikler incelendiğinde, öğretmenlerin her iki veri türünde de müze ve kütüphane bölümünü kişisel ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, nitel bulgular, öğretmenlerin müze ve kütüphane bölümünü kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne yönelik önerileri (örneğin, yetersiz içeriklerin geliştirilmesi ve erişim imkânlarının artırılması gibi) açığa çıkaran daha ayrıntılı bilgiler içermektedir. Ayrıca, bu bölümü kullanmayan öğretmenlerin neden kullanmadıklarını (yetersiz içerikler, yüz yüze eğitimin daha faydalı görülmesi gibi) belirten veriler de sunulmuştur.

4.3.4 Öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanma durumları kapsamında, mesleki gelişim bölümünün kullanım amaçlarına, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve mesleki gelişim bölümünü kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümlerini kullanım durumları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümlerini Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Hizmet İçi Eğitimlerden Yararlanma	Hiçbir Zaman	4	3,5%
	Ara Sıra	37	32,7%
	Sık Sık	38	33,6%
	Her Zaman	34	30,1%
Mesleki Gelişimine Yönelik Paylaştıkları İçeriklerden Yararlanma	Hiçbir Zaman	3	2,7%
	Ara Sıra	40	35,4%
	Sık Sık	36	31,9%
	Her Zaman	34	30,1%

Tablo 28. (Devam) Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümlerini Kullanım Durumları

Kişisel	Gelişimime	Hiçbir Zaman	5	4,4%
Katkı	Sağlayacak	Ara Sıra	44	38,9%
Kaynakları Kullanma		Sık Sık	36	31,9%
		Her Zaman	28	24,8%

Tablo 28’de EBA mesleki gelişim bölümü aracılığıyla hizmet içi eğitimlerden faydalanma konusunda katılımcıların %3,5’i (n=4) hiçbir zaman, %32,7’si (n=37) ara sıra, %33,6’sı (n=38) sık sık, %30,1’i (n=34) ise her zaman faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte biri ara sıra üçte biri sık sık ve diğer üçte biri ise her zaman hizmet içi eğitimlerden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Mesleki gelişim bölümü aracılığıyla mesleki gelişimine yönelik içeriklerden faydalanma konusunda katılımcıların %2,7’si (n=3) hiçbir zaman, %35,4’ü (n=40) ara sıra, %31,9’u (n=36) sık sık, %30,1’i (n=34) ise her zaman faydalandıklarına katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte biri ara sıra üçte biri sık sık ve diğer üçte biri ise her zaman mesleki gelişime yönelik içeriklerden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Mesleki gelişim bölümü aracılığıyla kişisel (teknoloji, spor vb. alanlar) gelişimlerine katkı sağlayacak kaynakları kullanma konusunda katılımcıların %4,4’ü (n=5) hiçbir zaman, %38,9’u (n=44) ara sıra, %31,9’u (n=36) sık sık, %24,8’i (n=28) ise her zaman kaynakları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak kaynaklardan faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulgulara ulaşmak adına yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA mesleki gelişim bölümünü kullanım amaçlarına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Kişisel Gelişim	10
	Mesleki Gelişim	3
	Alan Bilgisi	3
	Zorunlu Eğitimler	5
	Kariyer Sınavı	1

Tablo 29. (Devam) Öğretmenlerin EBA Mesleki Gelişim Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler

Sorunlar	Yetersiz İçerik	6
	Alt Yapı Problemleri	4
	Niteliksiz İçerikler	4
	Yetersiz Sunucular	1
Öneriler	İçerikler Arttırılmalı	6
	Alan İçerikleri Olmalı	3
	Eğitimler İnteraktif Olmalı	6
	İçerikler Geliştirilmeli	4
	Kategorize Edilmeli	1
	Eğitimler Yüz Yüze Olmalı	1
	Uluslararası Eğitimler Eklenmeli	1
Kullanmayanlar	ÖBA Kullananlar	3

Tablo 29’da Öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanım değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük bölümünün kişisel gelişimlerine katkı sundukları için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin, Samet öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Birçok amacım var ama bence temel olarak bakanlığımızda bizlerin gelişimi için bu bölüm hazırlanmış. Bende kendi gelişimim için bu videolardan faydalaniyorum. Örneğin teknolojiye gelişmeler özellikle onları izliyorum bana katkı sağlıyor. Gerek eğitim alanında gerekse de genel anlamda yenilikleri kolaylıkla takip ediyorum.

Bazı katılımcıların ise hem alan bilgisine hem de mesleki gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla faydalandıklarını belirtmişlerdir. Ceren öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Aldığımız eğitimler bizlere mesleki olarak gelişmemize katkı sağlıyor. Ayrıca özellikle yeni yöntem ve teknik içeriklerinin olduğu eğitimlerde alan bilgisi konusunda bana çok şey katıyor. Son olarak bu konuda eğitimde yeni yaklaşımlar konulu bir video izlemiştim bana çok şey kattı diyebilirim.

Bazı öğretmenler ise eğitimlerin zorunlu olduğu için bu bölümü kullandıklarını söylemişlerdir. Nazlı öğretmen, “Ben sadece seminer dönemlerinde zorunlu olduğu için eğitimlere katılıyorum. Çok faydalı olduğunu da düşünmüyorum. İnanın videoları açık bırak başka işlerimle ilgileniyorum. Bana hiçbir şey katacağını düşünmüyorum. Gereksiz.” şeklinde fikrini beyan etmiştir. Bu bölümü kullanan bir öğretmenimiz ise kariyer sınavına hazırlanmak için bu bölümü kullandığını belirtmişlerdir. Eyüp öğretmen, “Meslekte 11. yılım geçen yıl uzman öğretmenlik uygulaması geldi ve buradan bizlere yanlış hatırlamıyorsam 180 saatlik eğitim verildi bu amaçla da kullandım.” diyerek görüşünü belirtmiştir.

EBA mesleki gelişim bölümünün kullanımında meydana gelen sorunlara ilişkin olarak öğretmenlerin yarıya yakını içerikleri nitelsiz ve yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen şu şekilde fikrini açıklamıştır:

Var olan eğitimler bence yetersiz hem sayı olarak hem de içerik olarak. Sizlerde mutlaka burayı ziyaret etmişsinizdir. Her bölümde 10-15 video var. Zaten bunları izlediğimizde de anlatılanlar bana çok fayda sağlıyor diyemem. Keşke içerik açısından daha doyurucu olsa videolar. Gerek kişisel olarak gerek mesleki olarak bu içeriklerin bizi geliştirmesi lazım. Bu konuda uluslararası içerikler incelenirse daha kayda değer videolar oluşturulur.

Bazı öğretmenler ise videoları izlerken videolarda donmalar ve kesintilerden kaynaklı alt yapı sorunlarının olduğundan bahsetmişlerdir. Örneğin Muzaffer öğretmen bu soruya, “Pek sorundan bahsedemem ama özellikle telefonda eğitimlere katılırken bazen kesintiler oluyor. Ayrıca videolar da donuyor sürekli olmasa da.” şeklinde yanıt vermiştir. Son olarak bir öğretmen ise eğitim veren sunucuların iletişim becerilerinin yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Bu konuda Erkan öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sunucular çok sıkıcı sunum yapıyor inanın çoğu zaman videoyu açıp bırakıyorum. Tek düze bir sunum var tamam yetişkiniz ama bizimde dikkatimizi çekecek şekilde sunumlar yapılmalı bence. Sadece slayt okuyarak eğitim olmaz. Böyle olacaksa sunular bize verilsin biz okuruz. Sunucular ekranda sadece slaytları okuyor. Bizde okuruz.

EBA mesleki gelişim bölümünün daha çok ve etkili kullanımı için öğretmenlerin önerilerine bakıldığında, bazı öğretmenler içeriklerin nicel olarak arttırılması ve geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Arzu öğretmen bu konuda, “Sorunlarda da bahsettim videoların hem sayısı arttırılmalı hem de niteliği geliştirmeli. Ancak böyle yapması durumunda videoların geliştirilmesi durumunda bizlere çekici gelecektir. Bizlerde daha fazla kullanırız.” demiştir. Bazı öğretmenler daha fazla alan içeriklerine yer verilmesi gerektiğini vurgu yapmıştır. Ceren öğretmen, “Alan eğitimine ait içerikler çok sınırlı hatta yok denecek kadar az, bence bu konuda daha fazla çalışma yapılmalı daha fazla içeriğe yer verilmeli.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını ise eğitimlerin online olsa dahi canlı olması gerektiğini kayıttan yapılan eğitimlerin verimsizliğinden bahsetmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen bu konuda, “Sunumlar kayıttan olduğu için sıkıcı ve anlaşılmayan yer olduğunda soru soramıyoruz. Sizde biliyorsunuz. Bazı sunumlar canlı olsa da keşke tüm eğitimler etkileşimli olsa. Canlı olarak yapılacak eğitimler bence bu bölümü daha etkili hale getirir.” demiştir.

Sınırlı sayıda öğretmenimiz içeriklerin kategorize edilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Arzu öğretmen, “Daha önce içeriklerin karmaşıklığından bahsetmiştim. Bu karmaşıklığın giderilmesi için bence branşlara göre sınıflandırılmalı her branşın kendine özgü içerikleri olmalı.” şeklinde düşüncesini beyan etmiştir. Araştırmaya katılan bir öğretmenimiz ise bu bölümün gereksiz olduğuna bu eğitimlerin yüz yüze yapılması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin Ayşe öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben daha önce de birçok soruda olduğu gibi aynı yanıtı vereceğim. Bence uzaktan eğitim zaman israfından başka bir şey değil, bana kalsa yüz yüze eğitime yer verilmeli pandemiyle geldi uzaktan eğitimler önceden yüz yüze yapıyorduk neresi eksikti gerek muhabbetiyle gerekse de yapılan eğitimlerle daha verimliydi. Yüz yüze yapsak çok faydalı oluyor bunu sadece eğitim olarak da düşünmeyelim bence öğretmenlerin kendi aralarındaki iletişimi etkiliyor. Birçok öğretmenle yüz yüze yapılan eğitimlerde tanışabilme imkânı elde ettik. Arkadaş olduk, sosyalleştik.

Erkan öğretmenimiz ise bu konularda var olan uluslararası eğitimlerin eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Düşüncesini ise şu şekilde ifade etmiştir. “Sadece bizim eğitim anlayışı bu platform için yeterli değil bence. Eğitim alanında kendilerini kanıtlayan birçok ülke var. Bu ülkelerden öğretmen eğitimi konusunda da destek almalıyız. Onlara ait içeriklere de EBA’da yer vermeliyiz”.

EBA mesleki gelişim bölümünün bazı öğretmenler tarafından kullanılmadığı, kullanılmama nedeninin ise artık bu bölümün işlevsel olmadığı yerine yeni bir platform olan ÖBA’nın kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bu konuda Muzaffer öğretmen, “Mesleki eğitim için artık öğretmen bilişim ağını kullanıyorum. Mesleki gelişim konusundaki içerikler artık burada.” demiştir.

Sonuç olarak, nitel ve nicel verilerin karşılaştırılması sonucunda, öğretmenlerin EBA mesleki gelişim bölümünü kullanımlarıyla ilgili bazı benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Benzerlikler açısından, öğretmenlerin her iki veri türünde de mesleki gelişim bölümünü kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Nitel bulgular ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişim bölümünü kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukları aşmak için önerilerini de içermekte; örneğin, içerik eksiklikleri, yüz yüze eğitimin daha değerli görülmesi, erişim imkânlarının iyileştirilmesi ve sunucu kaynaklı sorunlar gibi spesifik sorunlar ile

birlikte, bu bölümü kullanmayanların yeni bir platform olan ÖBA'nın tercih edilmesi gibi nedenleri ortaya koymaktadır.

4.3.5 Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünü kullanma durumları kapsamında, portfolyolar bölümünün kullanım amaçlarına, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve portfolyolar bölümünü kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünün kullanım durumları Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Öğretmenlerin EBA Portfolyolar Bölümünün Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Akademik Başarıları Takip Etme	Hiçbir Zaman	17	15,0%
	Ara Sıra	53	46,9%
	Sık Sık	29	25,7%
	Her Zaman	14	12,4%
Başarı Belgeleri ve Sertifikaları Takip Etme	Hiçbir Zaman	24	21,2%
	Ara Sıra	57	50,4%
	Sık Sık	21	18,6%
	Her Zaman	11	9,7%
Öğretmen Görüşlerini Takip Etme	Hiçbir Zaman	17	15,0%
	Ara Sıra	52	46,0%
	Sık Sık	33	29,2%
	Her Zaman	11	9,7%

Tablo 30'da EBA portfolyolar bölümünü kullanma durumları değerlendirildiğinde, akademik başarılarını takip etme konusunda katılımcıların %15,0'i (n=17) hiçbir zaman, %46,9'u (n=53) ara sıra, %25,7'si (n=29) sık sık, %12,4'ü (n=14) ise her zaman öğrencilerin başarılarını takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra EBA 'dan öğrencilerin sınıf seviyelerine ait akademik başarılarını takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Portfolyolar bölümünü aracılığıyla öğrencilere ait başarı belgeleri ve sertifikalarını takip etme konusunda ise, katılımcıların %21,2'si (n=24) hiçbir zaman, %50,4'ü (n=57) ara sıra, %18,6'sı (n=21) sık sık, %9,7'si (n=11) ise her zaman takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra EBA 'dan öğrencilere ait başarı belgeleri ve sertifikalarını takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Portfolyolar bölümünü aracılığıyla öğrenciler ile ilgili görüşleri takip etme konusunda ise katılımcıların %15,0'i (n=17) hiçbir zaman, %46,0'ı (n=52) ara sıra, %29,2'si (n=33) sık sık, %9,7'si (n=11) ise her zaman şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre

öğretmenlerin yarıya yakını ara sıra, üçte biri ise sık sık EBA ‘dan öğrenciler ile ilgili görüşleri takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Nitel veriler için yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA portfolyolar bölümünü kullanım amaçlarına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 31’te verilmiştir.

Tablo 31. Öğretmenlerin EBA Portfolyolar Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Öğretmenlerin Düşüncelerini	7
	Öğrenme	
	Öğrenci Bilgi Kaydı	9
Öneriler	Öğretmenler Kullanmalı	9
	Öğretmenler Teşvik Edilmeli	6
Kullanmıyorum	Başkalarının Kullanmaması	3
	Zorunlu Olmaması	2
	Sınırlı İçerik Bilgisi	2

Tablo 31’de EBA portfolyolar bölümünün hangi amaçlarla kullanıldığına ilişkin, öğretmenlerin büyük bölümünün öğrencilere ait bilgi kayıtlarını oluşturma ve bu kayıtları incelemek şeklinde yanıt vermişlerdir. Özgül öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Burada öğrencilere ait bilgiler var. Öğretmenler buraya öğrenci için düşüncelerini yazıyor. Ayrıca ders durumları da yer alıyor. Bende hem bunları incelemek hem de öğrenciler için olan düşüncelerimi kaydediyorum. Gelecek planlaması adına güzel bir bölüm hem öğrenciyi de tanıyoruz. Kısacası hocam öğrenciyi tanımak için portfolyoları kullanıyorum.

Öğretmenlerin yarıya yakını ise diğer meslektaşlarının öğrenci hakkında düşüncelerini takip etmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Özkan öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenciler için sadece benim değil diğer arkadaşların değerlendirmeleri de önemli ben meslektaşlarımdan öğrenciler hakkındaki düşüncelerini de merak ediyorum ve inceliyorum. Böylelikle farklı bakış açılarıyla öğrencileri tanıyorum. Fark edemediğim öğrenci özelliklerini öğrenebiliyorum. Öğrencileri ayrıntılı bir şekilde tanıyorum bu şekilde.

Bazı öğretmenler ise bu konuda öğrenci başarılarını takip ettiklerine vurgu yapmışlardır. Bu konuda Samet öğretmenimiz şu yanıtı vermiştir. “Burada ayrıca öğrencilerin aldığı belgeler, yaptıkları proje çalışmaları, aldıkları sertifikalar yer alıyor. Bunları da görme

inceleme imkânımız var. Kısaca akademik başarıların yanı sıra öğrenci başarılarını da buradan izleyebiliyoruz.”.

Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünün kullanımındaki sorunlarla ilgili olarak bazı öğretmenlerin bu bölümü yeteri olarak kullanmadıkları bu durumun diğer öğretmenleri etkiledikleri ve kullanmamalarına neden olduklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen bu konuda, “Ben kullansam ne olacak ki benim verilerim tek yeterli değil. Bütün öğretmenler burayı kullansa bende kullanırım. Şu an kullanmama nedenim bu gelecekte kullanım artarsa bende katılırim.” şeklinde fikrini beyan etmiştir.

Öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünün daha fazla ve etkili kullanılabilmesi için öğretmenlerin büyük bölümü bütün öğretmenlerce bu bölümün kullanılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Özgül öğretmen bu konuya ilişkin, “Başta herkes kullanması gerekiyor ancak o zaman kullanışlı hale gelecektir.” şeklinde yanıt vermiştir. Bazı öğretmenler ise öğretmenlerin bu bölümü kullanmaları için bakanlıkça teşvik edici uygulamalara yer verilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Örneğin Yasemin öğretmen, “Zorunluluk olmasın ama biz öğretmenleri teşvik edecek uygulamalar olsun. Örnek vermek gerekirse bu bölümü kullanan öğretmenlere giriş yaptıkları kadar puan verilse bu puanlara göre başarı belgeleri verilebilir öğretmenlere.” diyerek fikrini beyan etmiştir.

EBA portfolyolar bölümünü kullanmayan katılımcıların kullanmama nedenleri incelendiğinde ise bazı öğretmenler eğitimler zorunlu olmadığı için gerekli görmediklerini ifade etmişlerdir. Zühal öğretmen, “Gerekli görmüyorum öğrencilerimi tanıdığımı düşünüyorum zaten zorunlu değil, zorunlu olsa belki girerim oradaki içerikleri incelerdim.” şeklinde düşüncesini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise diğer meslektaşları bu bölümü kullanmadıkları için kendilerinin de kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen bu konuda, “Ben tek kullansam ne olacak ki bir anlamı olmuyor. Diğer arkadaşlar da kullansa bende belki kullanırım. Bence burada amaç bütün öğretmenlerin görüşlerini biriktirmek.” şeklinde yanıt vermiştir. Az sayıda öğretmen ise bu bölümün ne ifade ettiğini ne amaçla kullanılabileceğini bilmedikleri için kullanmadıklarını söylemişlerdir. Bu konuda Ayşe öğretmen, “Bu bölümün ne ifade ettiğini bilmiyorum. Hiç bu bölüme bakmadım ne amaçla oluşturulmuş onu da bilmiyorum. Bilgim yok bu bölümle alakalı.” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir.

Sonuç olarak nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümünü kullanımlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında bazı benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Benzerliklere bakıldığında öğretmenler, her iki veri türünde de portfolyolar bölümünden öğrenci başarılarını takip etme, öğrencilere ilişkin öğretmen görüşlerini öğrenme ve öğrencilerin belge ve sertifikalarını görebilmek amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca nitel bulgularda, öğretmenlerin portfolyolar bölümünü kullanımlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne dair önerileri açığa çıkaran daha özgül bulguların (yetersiz kullanım, kullanımı artırma adına öğretmenleri teşvik etmek gibi) yanı sıra bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenleri (zorunlu olmama durumu ve sınırlı içerik bilgisi gibi) ortaya konulmuştur.

4.3.6 Öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanımı

Öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanma durumları kapsamında, gruplar bölümünün kullanım amaçlarına, bölüme ilişkin sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve gruplar bölümünü kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanım durumları Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Öğretmenlerin EBA Gruplar Bölümünü Kullanım Durumları

Temalar	Kodlamalar	N	%
Öğrenci Başarı Seviyelerine Göre Gruplar Oluşturma	Hiçbir Zaman	38	33,6%
	Ara Sıra	54	47,8%
	Sık Sık	16	14,2%
	Her Zaman	5	4,4%
Zümre veya Öğretmen Grubu Oluşturma	Hiçbir Zaman	39	34,5%
	Ara Sıra	55	48,7%
	Sık Sık	15	13,3%
	Her Zaman	4	3,5%
Etüt, Proje veya Çalışma Grubu Oluşturma	Hiçbir Zaman	31	27,4%
	Ara Sıra	58	51,3%
	Sık Sık	16	14,2%
	Her Zaman	8	7,1%

Tablo 32’de EBA gruplar bölümünde öğrenci başarı seviyelerine göre gruplar oluşturma konusunda katılımcıların %33,6’sı (n=38) hiçbir zaman, %47,8’i (n=54) ara sıra, %14,2’si (n=16) sık sık, %4,4’ü (n=5) ise her zaman gruplar oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra, üçte biri ise hiçbir zaman EBA ‘da öğrenci başarı seviyelerine göre gruplar oluşturduklarını belirtmişlerdir.

EBA gruplar bölümünde zümre veya öğretmen gurubu oluşturma konusunda katılımcıların %34,5'i (n=39) hiçbir zaman, %48,7'si (n=55) ara sıra, %13,3'ü (n=15) sık sık, %3,5'i (n=4) ise her zaman grup oluşturdıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra, üçte biri ise hiçbir zaman EBA 'da zümre veya öğretmen gurupları oluşturdıklarını belirtmişlerdir.

EBA gruplar bölümünde etüt, proje veya çalışma grubu oluşturma konusunda katılımcıların %27,4'ü (n=31) hiçbir zaman, %51,3'ü (n=58) ara sıra, %14,2'si (n=16) sık sık, %7,1'i (n=8) ise her zaman şeklinde katılım göstermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarısı ara sıra EBA 'da etüt, proje veya çalışma gurupları oluşturdıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulguları elde etmek için yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA gruplar bölümünü kullanım amaçlarına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, bu bölümü kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanımlarına ilişkin görüşleri Tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33. Öğretmenlerin EBA Guruplar Bölümünü Kullanımlarına İlişkin Görüşler

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
Kullanım Amacı	Ödevlendirme	8
	Başarı Seviyelerine Göre Gruplandırma	4
	Zümre Gurubu Oluşturma	2
	Proje Gurubu Oluşturma	2
	Bilgilendirme	2
Sorunlar	Yetersiz Kullanıcı	2
	Erişimin İmkânsızlığı	1
Öneriler	Kullanıcı Sayısı Arttırılmalı	2
	Erişim İmkânları Arttırılmalı	1
Kullanmayanlar	Farklı Platformların Kullanımı	5
	Erişimin İmkânsızlığı	2
	Gereksiz Olarak Görülmesi	3

Tablo 33'te EBA gruplar bölümünün kullanım amaçlarına bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencileri buradan ödev göndermek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Özgül öğretmen bu konuda “Şu an pek kullanmasam da her yılın başında grupları oluşturuyorum ve arada ödevler atarak kullanıyorum ama COVID döneminde sınıf grupları oluşturarak sürekli buradan ödevlendirmeler yapıyordum. Şimdilerde ise arada soru çözümü için ödevleri atıyorum gruplara.” demiştir. Öğretmenlerin bir bölümü sınıf

grupları dışında öğrenci başarı durumlarına göre gruplar oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Ümmühan öğretmen fikrini şu şekilde belirtmiştir:

“Sınava hazırlanan başarılı öğrenciler için de ayrı gruplar oluşturdum. Buradan öğrencilere sürekli ödevler ders notları gönderiyorum. Hocam buradan ayrımcılık yaptığım düşünülmesin sadece başarılı öğrencilere takviye destekleri sağlamaya çalışıyorum. Diğer öğrencilere tabi ki de ödevler göndermeye devam ediyorum. Ama başarılı öğrenciler ek şeyler yapmam gerekiyor. Yaptığım ek çalışmalardan birisi de bu.”

Bazı öğretmenler ise zümre gurubu ve proje grupları oluşturmak ve buradan süreci yürütmek amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Ceren öğretmen, “Sürekli kullanılan bir bölüm değil pandemide zümre ve proje gruplarını zorunlu olarak bu grupların oluşturulması istendi o dönemde kullandık faydası da oldu. Şimdilerde fazla kullanmasam da proje grupları oluşturun. Öğrencilerim buradan süreci takip ediyor.” şeklinde fikrini beyan etmiştir. Az sayıda öğretmen ise gruplar aracılığıyla öğrencilere bilgilendirmeler yapmak için kullandıklarını belirtmişlerdir. Ümmühan öğretmen, “Oluşturduğum gruplar aracılığıyla bazen öğrencileri bilgilendirmeler için bu gruplardan notlar gönderiyorum.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

EBA gruplar bölümünün kullanımındaki sorunlara bakıldığında bir öğretmen kullanıcı yetersizliğinden ve teknolojik yetersizlikten dolayı bu bölümün işlevsel olarak kullanılmadığı ifade etmiştir. Örneğin Özkan öğretmen, “Maalesef bütün öğrenciler buradan faydalanamıyor. Giriş imkânları yok. Böyle olunca bende bütün öğrencilerin faydalanamadığı için fazla kullanamıyorum.” şeklinde fikrini belirtmiştir.

Öğretmenlerin EBA gruplar bölümünün daha fazla ve etkili kullanımı için bazı öğretmenler kullanıcı sayısının artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin bu konuda Erkan öğretmen, “Gruplar bölümün öğretmenler tarafından daha fazla kullanılması ancak öğrencilerin bunu daha fazla kullanımıyla mümkün. Öğrencilerin katılımlarının artırılması bu bölümü cazip hale getirecektir.” demiştir. Bir öğretmen ise öğrencilerin internet ve bilgisayar imkânlarının sağlanması kullanımı daha etkili kılacağını belirtmiştir. Örneğin Özkan öğretmen, “Daha öncede bu önerimden bahsetmiştim. Hocam çocuklara tablet, internet veremezsek nasıl girecekler bu imkânları sağlayarak onları daha fazla katılmalarını sağlayabiliriz.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanmama nedenlerine ilişkin olarak ise öğretmenlerin yarıya yakını bu bölümü kullanmak yerine daha kullanışlı olduklarını düşündükleri farklı platformları kullandıklarını belirlemişlerdir. Örneğin Yasemin öğretmen düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir.

“Teknoloji çok gelişti artık başka kullanımı kolay uygulamaları kullanıyoruz. Sadece biz değil bakanlığımızda okullar aracılığıyla bu uygulamaları kullanıyor yani kullanımında sorundan da bahsedemeyiz. Örnek vermek gerekirse WhatsApp ve bip gibi uygulamalar aracılığıyla guruplar kurduk ve öğrencileri de buradan gerek derslerle ilgili gerekse de okulla ilgili bilgilendirmelerde kullanıyorum. Derslerimle ilgili dosya paylaşımlarından da bulunuyorum. Kullanımı da kolay ve daha erişilebilir.”

Bazı öğretmenler erişim kaynaklı problemlerden dolayı platformun bu bölümünü kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. Nazlı öğretmen konuya ilişkin olarak, “Sürekli aynı yanıtları veriyorum kusura bakmayın. Dediğim gibi internetleri yok öğrencilerin büyük bölümünün nasıl kullanayım paylaşımlarıma bütün öğrenciler ulaşamıyorsa neden kullanayım ki bende bu yüzden kullanmıyorum.” demiştir. Az sayıda öğretmen ise platformun bu bölümünün gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin Bilgehan öğretmen, “Ne gerek var buna zaten kaç yıldır WhatsApp kullanıyorum amacıma da hizmet ediyor. Bence gereği yok böyle bir şeye zaten ihtiyaçlarımı karşılıyor WhatsApp.” şeklinde düşüncesini iletmiştir.

Sonuç olarak nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA gruplar bölümünü kullanımlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında bazı benzerlik bulunmaktadır. Benzerliklere bakıldığında öğretmenler, her iki veri türünde de gruplar bölümünden başarı seviyelerine göre grup oluşturma, zümre ve proje gurubu oluşturmak amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte nitel bulgularda, öğretmenlerin gruplar bölümünü kullanımlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne dair önerileri açığa çıkaran daha özgül bulguların (erişim imkânlarını geliştirme ve kullanıcı sayısını arttırma gibi) yanı sıra bu bölümü kullanmayanların erişim kaynaklı problemler, farklı platformları kullanmak gibi kullanmama nedenleri ortaya konulmuştur.

4.4 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA içeriklerine ilişkin görüşleri videolar, yazılı soruları ve testler, özetler ve çalışma kağıtları başlıklarında incelenmiştir.

4.4.1 Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA video içeriklerinin özellikleri ve kullanma durumları kapsamında, video içeriklerinin özellikleri, kullanım amaçlarına, kullanım sıklığına ve video içeriklerine ilişkin sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA video içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34. Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Temalar	Kodlamalar	N	%
Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	5	4,4%
	Katılıyorum	83	73,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	24	21,2%
İçeriklerinin Zengin Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,8%
	Katılmıyorum	29	25,7%
	Katılıyorum	69	61,1%
	Kesinlikle Katılıyorum	13	11,5%
Görüntü Kalitesi Yeterli Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	9	8,0%
	Katılıyorum	75	66,4%
	Kesinlikle Katılıyorum	28	24,8%
Ses Kalitesi Yeterli Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	8	7,1%
	Katılıyorum	80	70,8%
	Kesinlikle Katılıyorum	24	21,2%
Güncel Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	16	14,2%
	Katılıyorum	82	72,6%
	Kesinlikle Katılıyorum	14	12,4%
Kazanımlara Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	6	5,3%
	Katılıyorum	88	77,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	18	15,9%
Sunumlar Öğretim İlkelerine Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	7	6,2%
	Katılıyorum	86	76,1%
	Kesinlikle Katılıyorum	19	16,8%

Tablo 34'te, EBA video içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %4,4'ü (n=5) katılmıyorum, %73,5'i (n=83) katılıyorum, %21,2'si (N=24) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisi

katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerinin zengin olma durumları konusunda katılımcıların %1,8'i (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %25,7'si (n=29) katılmıyorum, %61,1'i (n=69) katılıyorum, %11,5'i (n=13) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde fikirlerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin yarıdan fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin zengin olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerinin görüntü kalitesinin yeterli olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %8,0 (n=9) katılmıyorum, %66,4'ü (n=75) katılıyorum, %24,8'i (n=28) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde algılarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisi katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin görüntü kalitesinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerinin ses kalitesinin yeterli olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %7,1'i (n=8) katılmıyorum, %70,8'i (n=80) katılıyorum, %21,2'si (n=24) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin ses kalitesinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerinin güncel olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %14,2'si (n=16) katılmıyorum, %72,6'sı (n=82) katılıyorum, %12,4'ü (n=14) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde fikirlerini beyan etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin güncel olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerinin kazanımlara uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %5,3'ü (n=6) katılmıyorum, %77,9'u (n=88) katılıyorum, %15,9'u (n=18) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde algılarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerinin kazanımlara uygun olduğunu belirtmişlerdir.

EBA video içeriklerindeki sunumların öğretim ilkelerine uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %6,2'si (n=7) katılmıyorum, %76,1'i (n=86) katılıyorum, %16,8'i (n=19) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası

katılıyorum yanıtı ile EBA video içeriklerindeki sunumların öğretim ilkelerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Nitel bulguları edinmek için yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA video içeriklerinin içerik özelliklerine, kullanım amaçlarına ve sıklığına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA video içeriklerine ilişkin görüşleri Tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35. Öğretmenlerin EBA Video İçeriklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
İçerik Özellikleri	Kaliteli Ses ve Görüntü	5
	Öğrenci Seviyelerine Uygunluğu	2
	Kazanımlara Uygunluğu	2
Kullanım Amacı	Özetleme	3
	Kalıcı Öğrenme	3
	Somutlaştırma	10
	Tekrar	5
	Pekiştirme	4
	Konu Anlatımı	4
	Dikkat Çekme	6
Kullanım Sıklığı	1-2 Saat	9
	3-4 Saat	6
Sorunlar	Yetersiz Videolar	10
	Kazanımların Yetersizliği	11
	Yetersiz Ses ve Görüntü	4
Öneriler	İçerikler Geliştirilmeli	13
	İnteraktif Olmalı	3
	Bütün Kazanımlara Yer Verilmeli	4

Tablo 35’de öğretmenler tarafından EBA’da yer alan video içeriklerine ilişkin görüşleri irdelendiğinde, öğretmenlerin yarıya yakını ses ve görüntü kalitelerini yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir. İlhami öğretmen bu konuda, “Bence gerçekten çok güzel hazırlanmış videolar var. Videoların özelliklerini soruyorsanız ses kalitesi de videoların görüntüsü de çok güzel hazırlanmış. Birçok eksikliği var içerik olarak yeterliliklerini sorgularım ama bence bu yönüyle kaliteli içerikler.” şeklinde yanıt vermiştir. Bazı öğretmenler ise video içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen, “İçeriklerde önemli olan öğrencilerin seviyesini göz önünde bulundurmadır. Şu ana kadar derslerimde kullandığım bütün videolar olsun incelediğim videolar olsun hepsi öğrencilerin yaşlarına, gelişimlerine uygun diyebilirim.” diye yanıt vermiştir. Az sayıda öğretmen ise video içeriklerinin ayrıntılarına bakıldığında hemen hemen bütün kazanımlara yer verildiğini vurgulamışlardır. Bu konuda Bilgehan öğretmen, “Ayrıca hocam başka özelliklerini

değerlendirirsek konu açısından videoların hemen hemen bütün kazanımlara uygun olarak hazırlandığını da söyleyebilirim. Demek istediğim bütün kazanımları sunan içerikler mevcut hocam.” demiştir.

EBA’da yer alan video içeriklerinin öğretmenler tarafından hangi amaçlarla kullanıldığına ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bir bölümünün konuyu somutlaştırmak için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Arzu öğretmen düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

Video dediğimiz şey öğrencilerin gözüne hitap eden bir içerik. Dersimizi sizde biliyorsunuz hocam genellikle soyut içeriklerden kavramlardan oluşuyor. Bunların öğrenciler tarafından anlaşılması ve kalıcı olabilmesi için öğrencilerin hafızalarında görselleştirmemiz gerekiyor. Bunun en güzel yolu da derslerimizde bol bol görsellere yer vermeliyiz. Videolar da bunun için bence en değerli şey öğrencilerin zihinlerinde şemalar oluşmasına yardımcı olarak öğrenmenin kolaylaşmasını sağlar.

Bazı öğretmenler video içerikleri aracılığıyla derslerini tekrar ettirdiklerini ve konuları pekiştirdiklerini belirtmişlerdir. Örneğin Eyüp öğretmen, “Videolar kısa benim için konuları tekrar etme imkânı veriyor. Ayrıca hocam konu anlatımından sonra videoları izleterek dersimi pekiştirebiliyorum da bana çok katkısı oluyor.” şeklinde yanıt vermiştir. Bazı öğretmenler ise dersin başında video içeriklerini açarak öğrencilerin derse karşı dikkatlerini çekerek derse karşı ilgiyi arttırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. İlhami öğretmen bu konuda, “Ayrıca videolar izleterek öğrencilerin konuya dikkatlerini toplamaya çalışıyorum. Zaten konu anlatımı için yeterli değiller bana bu konuda katkı sunuyor videolar.” demiştir. Öğretmenlerin bir bölümü video içeriklerini dersin konu anlatımı bölümünde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Ümmühan öğretmen, “Videolar kısa da olsa hocam yine de konu anlatımı için kullanılabilir ben özellikle 5. Sınıflarda kullanıyorum. Önce dersi ben anlatıyorum sonrada videolardan anlatım yapılıyor. Çocukların öğrenmeleri için önemli videolar, etkili ve doğru kullanılırsa.” diyerek fikrini beyan etmiştir. Bazı öğretmenler ise dersin son bölümünde bu içeriklere yer vererek öğrenmelerin kalıcılığına katkı sunması için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Ceren öğretmen, “Bildiğiniz üzere derslerdeki en önemli şey anlattıklarımızın kalıcı olması. Bunun için farklı materyallere derslerde yer veriyoruz videolarda bu içeriklerden birisi öğrencilerin ilgisini çekiyor bu sayede öğrencilerde öğrenmeler daha iyi ve kalıcı oluyor.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Az sayıda öğretmen ise video içeriklerini konuyu özetlemek için kullandıklarını belirtmişlerdir.

İlhami öğretmen bu soruya ilişkin, “Videolar öyle konu anlatımı için yeterli değil kısa kısalar. Ama hem dersin sonunda hem de ünite bittiğinde dersi özetlemek için işime çok yarıyor. Bunları her sınıfımda da kullanmaya çalışıyorum işime yaradığı kadar.” şeklinde yanıt vermiştir.

Öğretmenlerin EBA’da yer alan video içeriklerinin kullanım sıklıkları ile ilgili düşüncelerine bakıldığında öğretmenlerin büyük bölümü haftalık 1-2 saat aralığında kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Ceren öğretmen, “Her dersimde sürekli kullandığımı söyleyemem ama hafta da 1 ya da 2 dersimde açıyorum dersin son bölümlerinde tekrar için kullanıyorum.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bazı öğretmenler ise haftalık ders içi ve ders toplam 3-4 saat kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Özgül öğretmen, “Derslerimde de ders dışında da bu videoları izlemelerini tavsiye ediyorum imkânları olan öğrencilere ödevlendirmeler yapıyorum. Hocam tam süre veremem ama illa belirtmem gerekirse ders içi dışı birlikte 3-4 saatten bahsedebilirim.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

EBA’da yer alan video içerikleri ve içeriklerin kullanımlarıyla ilgili sorunlar irdelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümünün videoları yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Zühal öğretmen bu konuda düşüncesini şu şekilde belirtmiştir:

Genel olarak videoların yapısıyla alakalı belli bir sorundan bahsedemem ama içerik olarak sıkıntılı videolar. Öncelikle şunu söyleyeyim videolar çok kısa benim bir dersimde aktarmaya çalıştığım konuyu 2-3 dakikada vermeye çalışıyor. Bir kazanımı 2-3 dakikada veremezsin bu kadar basit bir olay değil. Diğer platformlara baktığımızda YouTube da mesela yarım saatte veriyor konuyu ama bizim videolar çok kısa bu konuda acil düzenlemeler yapılarak videolar yeniden çekilmeli.

Yine aynı şekilde öğretmenlerin büyük bölümü video içeriklerinin bütün kazanımlara yer vermediğini belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin olarak İlhami öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Video dediğimiz konu anlatımıdır. Var olan videolar kısa olmanın yanı sıra bir de hocam her konuya ait videolar da yok. Böyle olunca kullanımım sınırlanıyor. Bence bütün konulara yer verilmeli. Zaten kısalar bir de bütün kazanımlara yer verilememesi iyice bölümü değersizleştirir.

Bazı öğretmenler ise video içeriklerindeki ses ve görüntü kalitelerini yetersiz gördükleri belirtmişlerdir. Örneğin Samet öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Genel anlamda olmasa da bazı videolarda ses kaymaları oluyor. Bazı videolar ise görüntülerinde donmalar oluyor. Öğrencilerin dikkat dağıtan şeyler. Dikkati toplamak zaten zor bir süreç böyle şeyler olunca öğrencileri toplamak zor oluyor. Dikkatle hazırlanmalı ve eksiklikleri giderilmeli.

EBA’da yer alan video içeriklerinin daha fazla ve etkili kullanımı için öğretmenlerin büyük bölümünün içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak Yasemin öğretmen, “Sorunlara ilişkin düşüncelerimi söylerken demiştim. İçerikler sıkıntılı eksik, özet niteliğinde bence içerikler daha fazla ayrıntıya yer vermeli. Daha uzun videolara yer verilmeli. Başka platformlardaki videolar örnek alınarak hazırlanmalı.” şeklinde fikrini iletmıştır. Bazı öğretmenler ise bu içeriklerde bütün kazanımlara yer verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Örneğin Nazlı öğretmen, “Ayrıca hocam her konuya ait videolar yok. Önemli bir eksiklik bu konuda gerekli çalışmalar yapılmalı eksiklikler giderilmeli.” diyerek düşüncesini aktarmıştır. Az sayıda öğretmen ise yapılan eğitimlerin sürekli olmasa da bazı durumlarda canlı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Özgül öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bizler nasıl canlı dersler yapıyorsak bazı dönemlerde farklı öğretmenlerce canlı eğitimler yapılması bu bölümü öğrenciler için daha ilgi çekici hale getirecektir. Her konuyu videoları izleyerek anlayamayız bazen soru sorma gereği duyuyoruz. Bence canlı sunumlarda olmalı belli dönemlerde. Örneğin yazılı dönemlerinde olabilir.

Sonuç olarak, nitel ve nicel verilerin karşılaştırılması sonucunda, öğretmenlerin EBA video içeriklerini kullanmalarıyla ilgili bazı benzerlikler ve farklılıklar gözlemlenmektedir. Benzerlikler açısından, her iki veri türünde de öğretmenlerin içerik özellikleri olarak ses ve görüntü kalitelerinin yeterli olduğu, içeriklerin kazanımlarla uyumlu ve öğrenci gelişim özellikleriyle paralel olduğu belirlenmiştir. Öte yandan nitel bulgular, öğretmenlerin video içeriklerini kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne yönelik önerilerini içeren spesifik bulgular da sunmaktadır; bu bulgular arasında yetersiz içerikler, ses ve görüntü kalitesinin yetersizliği, videoların interaktif hale getirilmesi ve içeriklerin detaylandırılarak geliştirilmesi gibi konular yer almaktadır.

4.4.2 Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin özellikleri ve kullanma durumları kapsamında, yazılı soruları ve test içeriklerinin özellikleri, kullanım

amaçlarına, kullanım sıklığına ve yazılı soruları ve testlerin içeriklerine ilişkin sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA yazılı soruları ve test içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Temalar	Kodlamalar	N	%
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Anlaşılır Olma Durumları	Kesinlikle	1	0,9%
	Katılmıyorum		
	Katılmıyorum	7	6,2%
	Katılıyorum	90	79,6%
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Öğretim İlkelerine Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılıyorum	15	13,3%
	Kesinlikle	1	0,9%
	Katılmıyorum		
	Katılmıyorum	5	4,4%
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygun Olma Durumları	Katılıyorum	91	80,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	16	14,2%
	Kesinlikle	3	2,7%
	Katılmıyorum		
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Güncel Olma Durumları	Katılmıyorum	2	1,8%
	Katılmıyorum	90	79,6%
	Katılıyorum	18	15,9%
	Kesinlikle Katılıyorum		
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Kazanımlara Uygunluk Gösterme Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,7%
	Katılmıyorum	13	11,5%
	Katılıyorum	82	72,6%
	Kesinlikle Katılıyorum	15	13,3%
Yazılı Sorularının ve EBA Testleri Tüm Konuları İçerme Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,8%
	Katılmıyorum	4	3,5%
	Katılıyorum	88	77,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	19	16,8%
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Düşünmeyi Destekleyici Nitelikte Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	15	13,3%
	Katılıyorum	79	69,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	18	15,9%
Yazılı Soruları ve EBA Testleri Düşünmeyi Destekleyici Nitelikte Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,8%
	Katılmıyorum	6	5,3%
	Katılıyorum	89	78,8%
	Kesinlikle Katılıyorum	16	14,2%

Tablo 36’da EBA’daki yazılı soruları ve test içeriklerinin anlaşılır olma durumu hakkında katılımcıların görüşleri şu şekildedir: %0,9’u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %6,2’si (n=7) katılmıyorum, %79,6’sı (n=90) katılıyorum, %13,3’ü (n=15) ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin anlaşılır olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

EBA’daki yazılı soruları ve test içeriklerinin öğretim ilkelerine (somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb.) uygunluk durumu hakkında katılımcıların %0,9’u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %4,4’ü (n=5) katılmıyorum, %80,5’i (n=91) katılıyorum,

%14,2'si (n=16) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade etmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin öğretim ilkelerine uygun olduğu görüşünde olduğunu ortaya koymaktadır.

EBA'daki yazılı soruları ve test içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu hakkında katılımcıların %2,7'si (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %1,8'i (n=2) katılmıyorum, %79,6'sı (n=90) katılıyorum, %15,9'u (n=18) ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Dolayısıyla, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmektedir.

EBA'daki yazılı soruları ve test içeriklerinin güncel olma durumu ile ilgili katılımcıların %2,7'si (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %11,5'i (n=13) katılmıyorum, %72,6'sı (n=82) katılıyorum, %13,3'ü (n=15) ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Bu veriler, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin güncel olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

EBA'daki yazılı soruları ve test içeriklerinin kazanımlara uygunluğu konusunda katılımcıların %1,8'i (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %3,5'i (n=4) katılmıyorum, %77,9'u (n=88) katılıyorum, %16,8'i (n=19) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu durumda, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin kazanımlara uygun olduğunu ifade etmektedir.

EBA'daki yazılı soruları ve test içeriklerinin tüm konuları kapsama durumu hakkında katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %13,3'ü (n=15) katılmıyorum, %69,9'u (n=79) katılıyorum, %15,9'u (n=18) ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Böylece, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası EBA yazılı soruları ve testlerinin tüm konuları kapsadığını ifade etmektedir.

Son olarak, EBA'daki yazılı soruları ve test içeriklerinin düşünmeyi destekleyici nitelikte olma durumu hakkında katılımcıların %1,8'i (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %5,3'ü (n=6) katılmıyorum, %78,8'i (n=89) katılıyorum, %14,2'si (n=16) ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının EBA yazılı soruları ve testlerinin düşünmeyi destekleyici nitelikte olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

Nitel verileri elde etmek için yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin içerik özelliklerine, kullanım amaçlarına ve sıklığına, kullanımda

yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA yazılı soruları görüşleri Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37. Öğretmenlerin EBA Yazılı Soruları ve Test İçeriklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
İçerik Özellikleri	Öğrenci Seviyelerine Uygunluk	9
	Kazanımlara Uygunluk	15
	Kullanışlılık	4
	Güncel Olma	7
Kullanım Amacı	Pekiştirme	13
	Tekrar	13
	Değerlendirme	8
	Kalıcı Öğrenme	5
Kullanım Sıklığı	1-2 Saat	5
	3-4 Saat	9
	5 Ve Daha Fazla	1
Sorunlar	Yetersiz İçerikler	4
	Erişimin İmkânsızlığı	1
Öneriler	İçerikler Arttırılmalı	11
	İçerikler Güncellenmeli	5
	Sorular Video Çözümlü Olmalı	1

Tablo 37’de EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin özellikleri ile ilgili, öğretmenlerin tamamının içeriklerin kazanımlara uygun oldukları ve bütün kazanımlara yer verildiğini belirtmişlerdir. Örneğin bu konuda Samet öğretmen, “Öncelikle bu konuda şunu söyleyeyim bence içerik olarak en iyi hazırlanmış bölüm. Her konuya ait soru içeriği var. Bunu söyle de söyleyebilirim her kazanıma ait soru ve testler mevcut.” şeklinde yanıt vermiştir. Ayrıca öğretmenlerin büyük bölümü ise soru içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Yasemin öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ayrıca şunu da belirteyim bence sorularda öğrencinin yaşı da göz önünde tutulmuş bu da sorularda önemli öğrencilerin gelişimine göre hazırlanmış olması güzel hocam. Çünkü öğrenci özellikleri, yaşı göz önünde tutulmazsa bence sorular ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun bir faydası olmaz.

Öğretmenlerin yarıya yakını ise bu bölümde yer alan testlerin, soruların güncel olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda İlhami öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben LGS grubu derslerine giriyorum birkaç yıldır. En fazla sorunun kullanıldığı grup bunlar buradan hareketle her yıl soru sayısının arttığını yeni soruların eklendiğini görüyorum. Burası sürekli güncelleniyor eski soruların varlığını devam ettirmesi de büyük

bir soru havuzunun olmasını sağlıyor. İçerik konusunda bu platformun en nitelikli bölümü de diyebilirim. Büyük bir kütüphane oluşmakta her yıl yeni testlerin eklenmesiyle.

Bazı öğretmenler ise soru içeriklerinin kullanışlı olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Zühal öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bir de hocam hemen elimin altında EBA 'da istediğim an girip istediğim konuyla alakalı testi bulabiliyorum. Hemen işimi görebiliyorum, öğrencilerime soruları kolay bir şekilde ulaştırabiliyorum. Gerek üniteler olsun gerek de konulara göre hazırlanmış gayet kullanışlı bir alan.

EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin kullanım amaçlarına bakıldığında öğretmenlerin büyük bölümü konuları tekrar etmek ve pekiştirmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Ayşe öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

En çok dersin sonlarında konu sonlarında ve ünite sonlarında soru çözdürüyorum. Burada sorularla çocuklara konuyu tekrar ettirebiliyorum. İnkılap dersi için özellikle, konuları yoğunlukla soru çözümleriyle öğreniyor. Böylelikle sorularla konuyu tekrar etmiş oluyorum, tekrar bol olunca da konu da pekişmiş oluyor hocam.

Öğretmenlerin yarısı bu içerikleri değerlendirme amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Eyüp öğretmen, “Sürekli olmasa da buradan yazılıları alıp uyguluyorum böylelikle hem onların ne kadar öğrendiklerini belirleyebiliyorum hem de eksikliklerini belirliyorum.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler ise öğrencilerin öğrenmelerinin kalıcı olması için bu içerikleri kullandıklarını vurgulamışlardır. Bu konuda Muzaffer öğretmen, “Soru çözmemdeki amacım öğrencilerin konuyu tam öğrenmelerini sağlamaktır. Konuyu anlattıktan sonra mutlaka soru çözdürüyorum ya da onları ödevlendiriyorum böylelikle öğrenmeler uzun süreli kalıyor çocuklarda.” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümü ders içi ve ders dışı olmak üzere haftalık 3-4 saat kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Eyüp öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben sadece derslerimde değil ders dışında da ödevler veriyorum. İmkânı olan öğrencilerimde buradaki soruları çözüyor. Konuların bittiği dönemlere ders içi dışı fark etmeksizin 3-4 ders saati kullanmaya çalışıyorum. Öğrencilerimi takip de ediyorum bazı öğrencilerimin verdiği ödevleri yaptıklarını görebiliyorum. Aynı zamanda doğru yanlış sayılarını da görebiliyorum.

Bazı öğretmenler soru bölümünü haftalık 1-2 saat aralığında kullandıklarını vurgulamışlardır. Özkan öğretmen bu konuda, “Derslerimde haftalık 1 ya da 2 ders saatinde açıp soru çözdürüyorum. Ders dışında keşke öğrencilerin internetleri olsa da onlar da EBA ‘ya girebilse. O zaman daha fazla kullanım olabilirdi.” demiştir. Ayrıca bir öğretmen ise haftalık 5 saatten fazla kullandığını belirtmiştir. Bu konuda İlhami öğretmen, “Ders dışında da LGS öğrencileriyle canlı dersler aracılığıyla soru çözüyoruz. Süre olarak belirtmem gerekirse haftalık ders içi ve dışı toplam 5-6 ders saati olabiliyor bazen.” diyerek fikrini belirtmiştir.

EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin kullanımındaki sorunlarla ilgili bazı öğretmenler soru bölümündeki içerikleri yetersiz olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Örneğin Özgül öğretmen, “Soru sayısı genele baktığımızda çok soru var ama LGS gibi ulusal sınavlara baktığımızda yeni nesil olarak tabir edilen beceri temelli testlere baktığımda yeterli test yok. Sınava hazırlanan öğrenciler için burası büyük eksiklik.” diyerek cevap vermiştir. Bu konuda Özkan öğretmenimiz ise öğrencilerin teknolojik araç gereç bakımından eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu öğretmenimiz bu konuda, “Çok sorundan bahsedemem bence tek eksiklik çocukların tableti, bilgisayarı ya da interneti yok. Nasıl girebilirler ki, bu bölümü kullanabilirler ki” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

EBA yazılı soruları ve test içeriklerinin daha etkili ve daha fazla kullanımı için öğretmenlerin önerilerine bakıldığında öğretmenlerin büyük bölümü soru içeriklerinin artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin Zühal öğretmen bu konuda düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Soru sayısı bence az soru sayısının sürekli artırılması gerekiyor. Özellikle yeni nesil soru türünün tüm sınıf guruplarında artırılması gerekiyor. İnkılap tarihi dersimizde biraz daha fazla ihtiyaç var. Ama dediğim gibi bu tür sorular var yeterli olmasa da. Ama diğer gruplar da 5,6, 7’lerde çok az soru var özellikle beceri temelli testler az bunun artırılması daha fazla faydalanmamı sağlar. Öğrencilere de daha çok fayda sağlar.

Bazı öğretmenler ise soru içeriklerin sürekli güncellenmesi gerektiğini bu sayede daha fazla faydalı olacağını vurgulamışlardır. Örneğin Eyüp öğretmen bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ayrıca sorular sürekli güncellenmeli, öğrenciler kademe atlamış olsalar da bizlerde bu içerikleri sürekli kullandığımız için sıkıcı bir durum oluşuyor. Ya da sınavlar sürekli değişiyor yeni nesil eski nesil diye bu değişikliklere ayak uydurulmalı ve soru içerikleri sürekli güncellenmeli. Yenilik her zaman iyidir hocam.

Samet öğretmen ise öğrencilerin kullanımlarının daha fazla olması için özellikle sınav gurubu soruları için sorulara ait video çözümlerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda öğretmenimiz düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Keşke yeni nesil olarak adlandırılan beceri temelli soruların video çözümleri de olsa. Aslında şu an özel yayın evlerine ait kaynaklarda çözümler var ve öğrencileri için bence faydalı. Burada da olsa faydası olur öğrencilere. Bizler öğretmenler olarak tabi ki öğrencilerin çözemedikleri soruları çözüyoruz ama yine de böyle bir yeniliğe ihtiyaç var diye düşünüyorum.

Sonuç olarak, nitel ve nicel verilerin karşılaştırılması, öğretmenlerin EBA yazılı soruları ve test içeriklerini kullanmalarına ilişkin bazı benzerlikler ortaya koymaktadır. Benzerlikler açısından, her iki veri türünde de içeriklerin kullanışlı ve güncel olduğu, kazanımlarla uyumlu ve öğrenci gelişim özellikleriyle paralel olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte nitel bulgular, öğretmenlerin yazılı soruları ve test içeriklerini kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukları aşmak için önerilerini içeren daha spesifik bulgular da sunmaktadır; bu bulgular arasında yetersiz içeriklerin güncellenmesi, içerik sayısının artırılması ve soruların video çözümleriyle desteklenmesi gibi konular yer almaktadır.

4.4.3 Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA özet içeriklerinin özellikleri ve kullanma durumları kapsamında, özetlerin özellikleri, kullanım amaçlarına, kullanım sıklığına ve özetler içeriklerine ilişkin sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve bu içerikleri kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin EBA özet içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)	Temalar
Özetler Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	7	6,2%
	Katılıyorum	90	79,6%
	Kesinlikle Katılıyorum	15	13,3%
Özetler Anlaşılır Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	7	6,2%
	Katılıyorum	91	80,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	14	12,4%

Tablo 38. (Devam) Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Özetler	Kazanımlara	Kesinlikle	2	1,8%
Uygunluk	Gösterme	Katılmıyorum		
Durumları		Katılmıyorum	5	4,4%
		Katılıyorum	91	80,5%
		Kesinlikle Katılıyorum	15	13,3%

Tablo 38’de EBA’daki özet içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9’u (n =1) kesinlikle katılmıyorum, %6,2’si (n=7) katılmıyorum, %79,6’sı (n=90) katılıyorum, %13,3’ü (n=15) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA özet içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

EBA’daki özet içeriklerinin anlaşılır olma durumları konusunda katılımcıların %0,9’u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %6,2’si (n=7) katılmıyorum, %80,5’i (n=91) katılıyorum, %12,4’ü (n=14) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA’daki özet içeriklerinin anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir.

EBA’daki özet içeriklerinin kazanımlara uygun olma durumları konusunda %1,8’i (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %4,4’ü (n=5) katılmıyorum, %80,5’i (n=91) katılıyorum, %13,3’ü (n=15) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade ederek özetlerin kazanımlara uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA’daki özet içeriklerinin kazanımlara uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Nitel bulgulara ilişkin yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA özet içeriklerinin içerik özelliklerine, kullanım amaçlarına ve sıklığına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler, bu içerikleri kullanmayanların kullanmama nedenlerine konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA özet içeriklerine ilişkin görüşleri Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
İçerik Özellikleri	Öğrenci Seviyelerine Uygunluk	5
	Kazanımlara Uygunluk	6
	Kullanışlılık	3
	Sadelik	2

Tablo 39. (Devam) Öğretmenlerin EBA Özet İçeriklerine İlişkin Görüşleri

Kullanım Amacı	Pekiştirme	5
	Tekrar	12
	Özetleme	5
	Hazırbulunuşluk	3
Kullanım Sıklığı	1 Saat ve Daha Az	12
Sorunlar	Yetersiz Görsel	8
	Ünitelerin Yetersizliği	9
	Ayrıntının Azlığı	5
Öneriler	Bütün Ünitelere Ait İçerik Eklenmeli	9
	Görsel Eklenmeli	9
	İçerikler Geliştirilmeli	2
	İçerikleri Gereksiz Görme	3
Kullanmayanlar	Yetersiz İçerik	2

Tablo 39’da EBA özet içeriklerinin içerik özellikleri ile ilgili öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde, öğretmenlerin yarıya yakını içeriklerin kazanımlara uygun olduğunu vurgulamışlardır. Nazlı öğretmen, “Her üniteye ait özet içeriği olmasa da var olan üniteler de kısa da olsa hemen hemen her konuya yer verilmiş. Yani kapsamı oldukça geniş diyebilirim.” şeklinde yanıt vermiştir. Bazı öğretmenler ise özet içeriklerinin öğrenci seviyelerine ve gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen bu konuda, “Özetleri ünite sonlarında genellikle kullanıyorum. Bence kullanışlı öğrencilerin ilgisini çeken, hazırlanırken öğrencilerin gelişim dönemleri ve yaşları göz önünde bulundurulmuş bence. Kısacası öğretmen ve öğrenciler rahat bir şekilde kullanabiliyor” demiştir. Bazı öğretmenler ise özet içeriklerinin derslerde kullanımı için kullanışlı içerikler barındırdığını ifade etmişlerdir. Bu konuda Eyüp öğretmen, “EBA’da kullanımı kolay ve faydalı olan bir içerik özetler. Ünite sonlarında gerek öğrenciler için gerekse de benim işimi kolaylaştıran bir içerik.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Az sayıda öğretmen ise özet içeriklerinin içerik olarak sade ve basit bir nitelik taşıdığını belirtmişlerdir. Örneğin Özgül öğretmen, “Özetleri incelediğimde öğrencilerin kafasını karıştıracak bir yapısı yok. Oldukça basit ve sade her öğrencinin anlayıp kullanabilecekleri bir yapısı var.” şeklinde fikrini ifade etmiştir.

Özet içeriklerinin kullanım amaçlarına ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümü konu tekrarı yapmak amacıyla bu içerikleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Özgül öğretmen düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Özetlerin temel amacı bence ünite sonlarında konuları tekrar etmek. Ben genellikle üniteyi bitirdikten sonra özetleri açarak hocam konuyu tekrar ediyorum. Aynı zaman da bu içerikleri öğrencilerle de gerek EBA üzerinden gerekse de çıktı olarak paylaşıyorum onlar da bu içeriklerle konuyu tekrar ediyorlar, yazılılara hazırlanıyorlar. Hocam ayrıca çocuklara tekrar olması için bu içerikleri yazdırıyorum da.

Öğretmenlerin bir içerikleri konuyu pekiştirmek kullandıklarını ifade etmişlerdir. Zühal öğretmen bu konuda, “Ayrıca konu sonlarında konuyu daha da pekiştirmek için özetleri açıp genellikle öğrencilere okutuyorum. Varsa önemli yerlerin altını çizdiriyorum ya da notlar tutturuyorum.” diyerek yanıtlamıştır. Az sayıda öğretmen ise konu anlatımından önce bu içerikleri öğrencilerle paylaşarak öğrencilerin hazırbulunuşluk kazanmaları için kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen, “Sürekli yapmasam da bu içerikler sonuçta konunun özeti ve kısa notlar. Üniteye başlamadan bu notları öğrencilerle paylaşıyorum. Bunun aracılığıyla hem öğrencilerin konuya dikkatlerini çekiyorum hem de onları konu ya da üniteye hazırlıyorum.” şeklinde fikrini beyan etmiştir. Bir öğretmen ise derslerinde bu içerikleri zamanı doğru yönetmek için kullandığını ifade etmiştir. Özkan öğretmen düşüncesini şu şekilde belirtmiştir. “Ders kitaplarında ünite içeriğinin uzun olduğu durumlarda derslerde not tutturmanın zaman kaybı olduğu fark edince zaman kaybını önlemek amacıyla özetleri kullanırım. Bu da gerektiği zaman öğrencilerin özetler içeriği bölümünden çalışmalarını sağlar.”.

Özet içeriklerinin kullanım sıklığı ile ilgili olarak öğretmenlerin büyük bölümü 1 saat ya da daha az kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen, “Sürekli kullanılacak bir içerik değil ki genellikle ünite sonları ve başlarında kullanıyorum. Sabit bir süreden bahsedemem çok kullandığımı söyleyemem ama illa süre istiyorsanız 1 saat ya da daha az diyebilirim.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Özet içeriklerinin kullanımıyla ilgili sorunlara dair öğretmenlerin büyük bölümü bütün ünitelere ait özet içeriklerin olmadığını ifade ederek önemli bir eksiklikten bahsetmişlerdir. Bu konuda Bilgehan öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sürekli kullandığım bir yer değil hocam. Özetler ünite sonlarında buradan tekrarlarımı yapıyorum. Ama bazı ünitelere ait özet içeriği yok. Büyük eksiklik bence çocuklarda gözlemlediğim kadarıyla bu içerikleri kullanıyor ders dışında ama eksikler var. Şu an hatırlamıyorum hangi üniteye yok ama her sınıf düzeyinde de tam değil özetler eksik.

Öğretmenlerin yarısı her ne kadar özet içeriklerini ders notu olarak kullanılan bir içerik olarak görse de öğrencilerin de kullandığı bir içerik olması nedeniyle bu içeriklerde

görsellerin olmamasını önemli bir eksiklik olarak ifade etmişlerdir. Örneğin Erkan öğretmen bu konuda, “Sadece bunları ben okulda kullanmıyorum gerektiğinde öğrencilerimde evde faydalıyor özetlerden. Onların ilgisini çekecek bir nitelikte olmalı hocam. Bu da ancak içeriklerde resim fotoğraf grafik gibi görsellere yer verilmesiyle olur.” demiştir. Az sayıda öğretmen ise sorunlara ilişkin içeriklerin özet niteliği taşısa da bazı önemli detayların olması gerektiğini, bu yönüyle önemli eksikliklerin olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ümmühan öğretmen, “Özet deyince galiba başlıklar ve kavramlar geliyor akıllarına bütün içeriklerde bahsedemem ama içeriklerin çoğunluğun da detaya yer verilmemiş. Kayda değer bir eksiklik bence giderilmeli.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

EBA özet içeriklerinin daha fazla ve etkili kullanımıyla ilgili önerilere bakıldığında öğretmenlerin yarısından fazlası daha fazla görsele yer verilmesi gerektiğini ayrıca bütün ünitelere bu içeriklerin eklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu konuda Nazlı öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sorunlardan bahsederken her üniteye ait içeriğin olmadığını söylemiştim. Öncelikle bu eksiklik giderilmeli ve her üniteye ait bir içerik olmalı. Ayrıca şunu da göz ardı etmemeliyiz özet deyince birkaç sayfadan oluşan düz yazı aklımıza gelmemeli. Öğrencilerin yaşları da göz önünde tutulmalı ona göre oluşturulmalı içerikler. Eğer görsellere de yer verilse bence daha kullanışlı olur.

Az sayıda öğretmen ise bu içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin Samet öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. “Adı özet olunca bu kadar da sade olmasına gerek yok hocam bence daha fazla ayrıntıya yer verilmeli. Tamam konu anlatımı gibi olmasın ama bu kadar da yavanlık fazla olmuş. Özellikle bazı ünitelerde çok kısa bunların geliştirilmesi daha iyi ve kullanışlı yapacaktır bu içerikleri.”

Özet içeriklerini kullanmayan katılımcıların kullanmama nedenleri irdelendiğinde bazı öğretmenlerin içerikleri gereksiz görmeleri nedeniyle bu içerikleri kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ayşe öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Derslerde önemli yerleri not tutturuyorum ya da kitapta altına çizdiriyorum hocam bunlar özet niteliği taşıyor. Zannımca bütün öğretmen arkadaşlarımda bu şekilde derslerini işliyorlar. Yazdırdıklarımız zaten özet oluyor. Bence bizim yazdırdıklarımız daha faydalı oluyor. Öğrenciler kendileri yazdıkları için onlar için daha anlamlı. Hazır içeriklere bence gerek yok.

Az sayıda öğretmen ise bu içeriklerin yetersiz olduğunu bu yüzden kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Muzaffer öğretmen, “Ben sosyal medyada yer alan zeki hocanın ders notlarını kullanıyorum özet niteliğinde ve kullanışlı EBA ’da yer alan özetler yetersiz işimi görmüyor.” diyerek fikrini beyan etmiştir.”

Sonuç olarak nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin özetler içeriklerinin kullanımlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında bazı benzerlik bulunmaktadır. Benzerliklere bakıldığında öğretmenler, her iki veri türünde de içerik özelliklerinde içeriklerin kullanışlı ve sade olduğu, kazanımlarla uyumlu olduğu ve öğrenci gelişim özellikleriyle paralel olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte nitel bulgularda, öğretmenlerin özetler içeriklerinin kullanımlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne dair önerileri açığa çıkaran daha özgül bulgular (yetersiz olan içeriklerin geliştirilerek görsellerin arttırılması gerektiği, içeriklerin detaylandırılması ve bütün ünitelere yer verilmesi gerektiği gibi) ortaya koymaktadır.

4.4.4 Öğretmenlerin EBA çalışma kağıtları içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA çalışma kağıtları içeriklerinin özellikleri ve kullanma durumları kapsamında, çalışma kağıtları içeriklerinin özellikleri, kullanım amaçlarına, kullanım sıklığına ve çalışma kağıtlarının içeriklerine ilişkin sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ve bu içerikleri kullanmayanların kullanmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin çalışma kağıtları içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri Tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40. Öğretmenlerin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Temalar	Kodlamalar	N	%
Çalışma Kağıtları Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygun Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	5	4,4%
	Katılıyorum	93	82,3%
	Kesinlikle Katılıyorum	14	12,4%
Çalışma Kağıtları Anlaşılır Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	5	4,4%
	Katılıyorum	94	83,2%
	Kesinlikle Katılıyorum	13	11,5%
Çalışma Kağıtları Kazanımlara Uygunluk Gösterme Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,9%
	Katılmıyorum	3	2,7%
	Katılıyorum	93	82,3%
	Kesinlikle Katılıyorum	16	14,2%

Tablo 40. (Devam) Öğretmenlerin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Değerlendirmeleri

Çalışma Kağıtlarındaki Görseller Yeterli Olma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,7%
	Katılmıyorum	32	28,3%
	Katılıyorum	74	65,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	4	3,5%
Çalışma Kağıtlarında Etkinlikler İçin Yeterli Boşluklar Bulunma Durumları	Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,8%
	Katılmıyorum	12	10,6%
	Katılıyorum	91	80,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	8	7,1%

Tablo 40'ta EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %4,4'ü (n=5) katılmıyorum, %82,3'ü (n=93) katılıyorum, %12,4'ü (n=14) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin anlaşılır olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %4,4'ü (n=5) katılmıyorum, %83,2'si (n=94) katılıyorum, %11,5'i (n=13) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir.

EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin kazanımlara uygun olma durumları konusunda katılımcıların %0,9'u (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %2,7'si (n=3) katılmıyorum, %82,3'ü (n=93) katılıyorum, %14,2'si (n=16) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini beyan etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerinin kazanımlara uygun olduğunu belirtmişlerdir.

EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerindeki görsellerin yeterli olma durumları konusunda katılımcıların %2,7'si (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %28,3'ü (n=32) katılmıyorum, %65,5'i (n=74) katılıyorum, %3,5'i (n=4) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisi katılıyorum yanıtı ile EBA çalışma kağıtları içeriklerindeki görsellerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

EBA'daki çalışma kağıtları içeriklerindeki etkinlikler için yeterli boşlukların bulunma durumlarına bakıldığında katılımcıların %1,8'i (n=329) kesinlikle katılmıyorum,

%10,6'sı (n=12) katılmıyorum, %80,5'i (n=91) katılıyorum, %7,1'i (n=8) ise kesinlikle katılıyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası katılıyorum yanıtı ile EBA çalışma kağıtları içeriklerindeki etkinlikler için yeterli boşlukların bulunduğunu belirtmişlerdir.

Nitel verileri elde etmek amacıyla yapılan görüşmelerde öğretmenler EBA çalışma kağıtları içeriklerinin içerik özelliklerine, kullanım amaçlarına ve sıklığına, kullanımda yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ilişkin bilgi vermişlerdir. Ayrıca öğretmenler, bu içerikleri kullanmayanların kullanmama nedenleri konusunda da görüş belirtmişlerdir. Görüşmede öğretmenlerin EBA çalışma kağıtları içeriklerine ilişkin görüşleri Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41. Öğretmenlerin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlamalar	Frekans (f)
İçerik Özellikleri	Öğrenci Seviyelerine Uygunluk	5
	Kazanımlara Uygunluk	11
	Kullanışlılık	7
	Güncel Olma	4
Kullanım Amacı	Kalıcı Öğrenme	9
	Tekrar	10
	Pekiştirme	10
	İlgi Çekici Hale Getirme	2
Kullanım Sıklığı	1-2 Saat	15
Sorunlar	Yetersiz Boşluk	3
	Yetersiz Etkinlik	3
	Güncel Olmama	1
Öneriler	Etkinlikler Arttırılmalı	7
	İçerikler Güncellenmeli	4
	Boşluklar Arttırılmalı	3
Kullanmıyorum	Yetersiz İçerik Bilgisi	1

Tablo 41'de, çalışma kağıtları içeriklerinin özellikleri ile ilgili öğretmenlerin düşünceleri irdelendiğinde, öğretmenlerin büyük bölümü içeriklerin bütün kazanımlara yer verdiğini kazanımlara uygunluk gösterdiğini belirtmişlerdir. Ceren öğretmen bu konuda, “Genel olarak bakıldığında güzel hazırlanmış hemen hemen her konu başlığına ait iyi kötü bir etkinlik var. Her kazanımı pekiştirecek etkinlikler var.” demiştir. Öğretmenlerin yarısı çalışma kağıtlarının kullanışlı olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin Nazlı öğretmen, “Ayrıca hocam çalışma kağıtları çok kolay bir şekilde anlaşılabilir ve kullanımları da çok kolay. Öğrencilerin basit bir şekilde kullanabildiği bu içerikler oldukça kullanışlı.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler ise çalışma

kağıtları içeriklerinin öğrencilerin gelişim özellikleriyle uyumlu olduğunu vurgulamışlardır. Bu konuda Muzaffer öğretmen düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrencilerin seviyesi de yaşı da önemli bu konuda hocam. Çalışma kağıtlarındaki etkinliklere baktığımızda iyi hazırlanmış. Etkinlikler her yaştan öğrenciye her sınıf gurubuna hitap ediyor, öğrencilerin dikkatini de derse topluyor böyle olunca. Aslında her içerikte öğrenciye görelilik göz önünde tutulmalı sadece çalışma kağıtlarında değil bu yönüyle bence en iyi hazırlanmış içerik diğer arkadaşlar ne düşünüyor onu tabi ki bilemem.

Az sayıda öğretmen ise çalışma kağıtları içeriklerinin güncel olduğunu bunun da öğrencilerin kullanımı için değerli olduğunu belirtmişlerdir. Zühal öğretmen, “Göreve başladığım dönem itibariyle öğrencilerim için kullanıyorum çalışma kağıtlarını, tümü yenilenmese de çoğunlukla yeni çalışma kağıtları eklenerek etkinlikler yenileniyor. Örnekler de güncel olaylardan hareketle hazırlanıyor bu durumda öğrencilerin ilgisini çekiyor.” diyerek fikrini belirtmiştir.

Çalışma kağıtları içeriklerinin kullanım amaçlarına bakıldığında öğretmenlerin büyük bölümünün konu tekrarlarında ve konuyu pekiştirmede kullandıkları belirlenmiştir. Bu konuda Nazlı öğretmen, “Genellikle konu ya da ünite sonlarında bütün etkinlikleri yaptırıyorum. Böylelikle öğrenciler hem konuyu tekrar etmiş oluyor hem de konu pekişmiş oluyor.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası ise çalışma kağıtları içeriklerinin öğrenmelerin kalıcı olması için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin İlhami öğretmen, “Bu etkinlikler sayesinde öğrencilerim gerçekten konuyu öğreniyor ve uzun süre bilgiler kalıcı olmuş oluyor.” diyerek yanıt vermiştir. Az sayıda öğretmen ise çalışma kağıtları içeriklerini öğrencilerin ilgilerini derse çekmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Zühal öğretmen, “Bazen öğrenciler dersten sıkılıyor hocam tam burada bu etkinlikleri açıyorum hem öğrencilerin derse ilgisini çekiyorum hem de öğrencilerin konuyu pekişmesini sağlıyorum. Böylelikle öğrenciyi tekrar derse geri döndürüyorum.” demiştir.

EBA çalışma kağıtları içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak öğretmenlerin tamamı çalışma kağıtlarını 1-2 saat aralığında kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Arzu öğretmen görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Zaman buldukça her dersimde olmasa da en az bir dersimde ya da her konunun sonunda etkinleri öğrencilere yaptırıyorum. Ödev de veriyorum ama oranın takibi zor. Herkes giremiyor. Süre belirtmem gerekiyor galiba hocam hafta da 1 bazen de 2 dersimde etkinlikleri öğrencilerimle birlikte yapıyoruz.

Çalışma kağıtları içeriklerinin kullanımındaki sorunlara ilişkin olarak bazı öğretmenler etkinlikleri yaparken bazı etkinliklerde yeterli boşlukların olmadığını ifade etmişlerdir. Örneğin Ceren öğretmen, “İçeriklerle ilgili sorunlardan bahsedemem ama etkinlikleri yaparken boşluk gereken yerlerde yeteri boşluklar yok. Öğrenciler zorlanıyor. Etkinlikler birbirine karışıyor.” diyerek fikrini beyan etmiştir. Bazı öğretmenler ise etkinlik çeşitlerinin yetersiz olduğu, belirtmişlerdir. Bu konuda Özkan öğretmen, “Her sınıf düzeyinde aynı etkinlikler var. İçerikleri güncellense de etkinliklerin hepsi aynı türde boşluk doldurma, doğru yanlış gibi bence burada çeşitlilik eksik. Birbirinden farklı içerikler olsa daha mantıklı olur.” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bir öğretmen ise sorunlarla ilgili etkinliklerin güncelliği ile ilgili problemlerin olduğunu belirtmiştir. Bu konuda Muzaffer öğretmenimiz, “Sürekli güncellenmesi gereken bir bölüm ben yeterince güncellendiğini düşünmüyorum. Sonuçta öğrencilerin evde sürekli kullanabilecekleri bir alan bence sürekli güncellenerek daha etkili hale getirilebilir.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

EBA çalışma kağıtları içeriklerinin daha etkili ve daha fazla kullanılabilmesi için öğretmenlerin önerilerine bakıldığında öğretmenlerin yarısının bu bölümde daha fazla etkinliğe yer verilmesi gerektiği önerisinde bulundukları görülmektedir. Yasemin öğretmen, “Beğendiğim bölümlerden birisi faydalaniyorum da ama nitelik olarak demiyorum ama sayı olarak az. Daha fazla etkinliğe ihtiyaç duyuyorum. Bu etkinlikler sayesinde öğrenciler için öğrenmeler kalıcı hale geliyor sonuçta.” diyerek düşüncesini belirtmiştir. Bazı öğretmenler ise bu içeriklerin güncellenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin Muzaffer öğretmen, “Bu etkinlikleri yıl içerisinde sürekli kullanıyorum. Sürekli yeni etkinlikler eklenerek güncellenmeli. Böylelikle daha kullanışlı hale gelecektir.” demiştir. Bazı öğretmenler ise etkinliklerdeki boşluklar yeniden düzenlenerek daha fazla boşluğa yer verilmesi gerektiğini önermiştir. Bu konuda Bilgehan öğretmen, “Ayrıca hocam etkinliklerdeki boşluklara daha fazla yer verilmeli. Öğrenciler özellikle boşluk doldurma etkinliklerinde zorlanıyor. Tahtadaki yazılar birbirine karışıyor.” şeklinde fikrini beyan etmiştir.

Çalışma kağıtları içeriklerini kullanmayan öğretmenlerin kullanmama nedenleri irdelendiğinde ise bir öğretmen bu içeriklere ilişkin bilgilerinin bulunmadığı şeklinde yanıt vermişlerdir. Ayşe öğretmen bu konuda düşüncesini şu şekilde belirtmiştir. “Belki EBA’yı fazla kullanmadığım için daha önce bu içerikleri hiç fark etmedim ve

kullanmadım. Benden kaynaklı bir eksiklik içerikleri bilmediğim için yorum yapamam.”.

Sonuç olarak nitel ve nicel veriler karşılaştırıldığında, öğretmenlerin çalışma kağıtları içeriklerinin kullanımlarına ilişkin nicel ve nitel bulgular arasında bazı benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Benzerliklere bakıldığında öğretmenler, her iki veri türünde de içerik özelliklerinde içeriklerin kullanışlı ve güncel olduğu, kazanımlarla uyumlu olduğu ve öğrenci gelişim özellikleriyle paralel olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, nitel bulgularda, öğretmenlerin çalışma kağıtları içeriklerinin kullanımlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların çözümüne dair önerileri açığa çıkaran daha özgül bulgular (yetersiz olan etkinlik alanlarının arttırılması ve içeriklerin güncellenerek etkinlik sayısının arttırılması gerektiği gibi) ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma için elde edilen bulguların sonuçlarına, literatürde konuya ilişkin var olan çalışmalar ile çalışmamızın sonuçlarının karşılaştırılarak tartışılmasına ve çalışmanın sonuçlarından hareketle konu alanına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar

Sosyal bilgiler EBA içeriklerinin neler olduğu, sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunu kullanım durumunun belirlenmesinin yanı sıra içeriklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada karma araştırma yönteminin, açıklayıcı deseni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu başlıkta araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Araştırma sonuçları araştırma amaçları doğrultusunda üç başlıkta sunulmuştur.

5.1.1 Sosyal bilgiler dersi EBA içerikleri analizi

EBA içeriklerinin genel değerlendirmesi, sınıflar ve öğrenme alanları arasında dengeli bir dağılım sergilendiğini göstermektedir. Çeşitli içeriklerde konulara özel testlerin bulunduğu gözlemlense de çalışma fasikülleri, ünite testleri ve beceri temelli testlerin yalnızca öğrenme alanına yönelik testlere odaklandığı belirlenmiştir.

Dördüncü sınıf içerikleri dengeli bir dağılım sergilemesine rağmen, üst bilişsel becerileri ölçen kazanım kavrama testleri ve beceri temelli testlere yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu sınıf seviyesinde, öğrencilerin gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak, görsel içerik olan videolara daha fazla yer ayrıldığı tespit edilmiştir. Videolar ve yardımcı kaynakların kazanımları kapsama durumları değerlendirildiğinde, her kazanıma ait içeriklerin mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır; ancak öğrenme alanları açısından içeriklerin dengeli olmayan bir dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Beşinci sınıf içerikleri genel olarak dengeli bir dağılım sergilemektedir ve her konu için en az bir içerik sağlanmıştır. Bununla birlikte, çalışma fasikülleri, ünite testleri ve beceri temelli testlerde konuya özgü içeriklere yer verilmediği, yalnızca öğrenme alanına ait bir teste odaklandığı görülmüştür. Sınıf seviyeleri arasında içerikler karşılaştırıldığında, öğrenci gelişim özellikleri dikkate alınarak görsel materyal olan videolara daha fazla vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Videolar ve yardımcı kaynakların kazanımları kapsama durumları değerlendirildiğinde, her kazanıma ait içeriklerin bulunduğu sonucuna

ulaşılması olsa da öğrenme alanları açısından içeriklerin dengeli olmayan bir dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Altıncı sınıf EBA içerikleri de genel olarak dengeli bir dağılım sergilemektedir. Bu seviyede tüm konu başlıklarına yönelik içeriklere yer verilmiş olmasına rağmen, çalışma fasikülleri, ünite testleri ve beceri temelli testlerde yalnızca bir genel teste yer verilmiştir. Videolar ve yardımcı kaynakların kazanımları kapsama durumları değerlendirildiğinde, her kazanıma ait içeriklerin mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır; ancak öğrenme alanları açısından içeriklerin dengeli olmayan bir dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Yedinci sınıf içeriklerinin incelenmesi sonucunda, genel olarak içeriklerin konu ve öğrenme alanlarına göre dengeli bir dağılım gösterdiği saptanmıştır. Çalışma fasikülleri, ünite testleri ve beceri temelli testler hariç, diğer tüm içeriklerde konuya özel testlerin bulunduğu görülmüştür. Bu içeriklerde ise öğrenme alanına ait yalnızca bir teste yer verilmiştir. Bu sınıf düzeyinde, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak görsel içerik sayısının azaltıldığı belirlenmiştir. Videolar ve yardımcı kaynakların kazanımları kapsama durumları değerlendirildiğinde, her kazanıma ait içeriklerin bulunduğu sonucuna ulaşılmış olsa da öğrenme alanları açısından içeriklerin dengeli olmayan bir dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

5.1.2 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım durumları

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım süresi, kullanım amaçları ve EBA platformu bölümlerinden faydalanma durumlarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerinin kullanım süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının erişim olanakları ve içeriklerin yetersizliği nedeniyle EBA içeriklerini sınırlı bir şekilde, yalnızca ders sırasında kullandıkları ve haftalık kullanım sürelerinin 1-3 saat arasında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, az sayıda öğretmenin, öğrencilerin erişim imkânlarının yeterli olduğu durumlarda, ders dışında telafi, ek ders gibi çeşitli amaçlarla EBA içeriklerini kullandığı ve bu gruptaki öğretmenlerin haftalık EBA içeriklerinin kullanım sürelerinin 5 saat düzeyine ulaştığı belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında, öğretmenlerin kullanım sıklığının değişkenlik göstermesine rağmen, EBA içeriklerini aktif bir şekilde kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerini kullanım amaçları incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun derslerde işlenen konuları özetlemek, test içerikleri sunmak ve video materyaller aracılığıyla konuların kalıcılığını artırmak amacıyla EBA içeriklerini kullandıkları belirlenmiştir. Özellikle soyut kavramları somutlaştırmak için konu anlatım videoları ve TRT EBA videolarından yararlandıkları, konu ve ünite sonlarında özetler ve yardımcı kaynaklar ile tekrarlar yaparak konuları değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Video içeriklerini genellikle konu anlatımları yapmak için kullandıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlamak amacıyla ödevler aracılığıyla hazırbulunuşluk kazandırdıkları da tespit edilmiştir. Bazı öğretmenlerin ise, öğrencilerin derste dikkatlerini toplamalarına yardımcı olmak ve motivasyonlarını artırmak amacıyla EBA içeriklerini kullandıkları görülmüştür. Ancak, az sayıda öğretmenin öğretim materyali eksiklikleri, erişim sorunları ve öğrencilerin teknolojiye aşırı bağılılıklarının bağımlılığa dönüşmesi gibi nedenlerden dolayı EBA içeriklerini kullanmadıkları sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA "Sayfam" bölümüne ilişkin kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının bu alanı öğrencileri ödevlendirmek ve ödevleri takip etmek amacıyla etkin bir şekilde kullandıkları, ayrıca ileti butonu aracılığıyla öğrencilere duyurular yaparak hem öğrencileri hem de velileri bilgilendirdikleri tespit edilmiştir. Bu bölümde yer alan tartışma ve oylama butonları sayesinde öğretmenlerin, ders içi ve ders dışı konularda öğrencilerin düşüncelerini aldıkları ve bu düşünceleri takip ettikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin yarısı, öğrencilerle iletişim kurma faaliyetinde bulunduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencileri derse hazırlamak amacıyla bu bölümü kullanarak paylaşımlarda bulundukları da belirlenmiştir. Ancak, öğretmenler arasında bu bölüme dair yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri de dile getirilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin erişim imkânlarının artırılması gerektiğini ve "Sayfam" ara yüzünün güncellenerek daha ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, az sayıda öğretmenin öğrencilerin erişim imkânlarının yetersizliği nedeniyle "Sayfam" bölümünü kullanmadığı, yalnızca derslerde EBA içeriklerine yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA içeriklerinin yer aldığı “dersler” bölümüne ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümünün özet ve video içerikleri ve yardımcı kaynak içerikleri ile öğrencilerde konuların kalıcılığını arttırdığı, pekiştirdiği ve tekrarlama

imkânı sunduğu görülmüştür. Öğretmenlerin yarısı konu anlatımı ve TRT EBA gibi görsel içerikler sunan videolar aracılığıyla derslerinde konuları somutlaştırdıkları belirlenmiştir. Ayrıca yardımcı kaynak ve test içerikleri aracılığıyla öğrencileri değerlendirme imkânı buldukları anlaşılmıştır. Az sayıda öğretmen ise bu bölümden dijital kaynak edindiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin tamamı bu bölümün içeriklerinden yazılı soruları ve test içeriklerini kullandıkları, büyük bölümü ise video içeriklerini kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin bu bölüme ilişkin sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilere ise içeriklerin güncellenerek geliştirilmesi gerektiği, özellikle soru içeriklerinin hem nitelik hem de sayı olarak artırılması ve içeriklerin daha fazla kullanımı için alt yapı sorunlarının çözülmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “canlı dersler” bölümüne ilişkin kullanımları incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının ihtiyaç duyulması durumunda özellikle sınav grubu öğrencileri ile geçici olarak okula gelme sıkıntısı yaşayan öğrencilere telafi dersleri, ek dersler ve tekrar dersleri düzenledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, veli toplantılarına katılamayan velilere ulaşmak ve özellikle sınav grubu öğrencilerinin velileriyle iletişimde bulunmak amacıyla öğretmenlerin veli toplantıları gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yarısından fazlasının, kendi aralarında iletişim kurmak ve işbirliği sağlamak amacıyla bu bölüm üzerinden zümreleriyle toplantılar yaptıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin canlı dersler bölümüne ilişkin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözüm önerileri de gündeme getirilmiştir. Özellikle, ders sürelerinin kısa olması nedeniyle öğretmenlerin ders sürelerinin kendileri tarafından belirlenmesi veya bu sürelerin uzatılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “kütüphane ve müze” bölümü ile ilgili kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının hem kendi mesleki gelişimleri hem de öğrencilerin gelişimleri için bu bölümü aktif olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Kullanım amaçları açısından, öğretmenlerin yarısının bu bölümde mevcut olan video, radyo tiyatroları, çizgi filmler gibi içerikler aracılığıyla kişisel ve genel kültürlerini zenginleştirmeyi, ayrıca öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamayı hedefledikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu bölüme ilişkin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri de dikkate alınmıştır. Özellikle, öğrencilerin bu bölümde bulunan içeriklere erişim imkânlarının artırılması ve içeriklerin öğrenci gelişim

özellikleri göz önünde bulundurularak daha etkili bir şekilde geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretmenlerin kütüphane ve müze bölümünü kullanmadıkları ve bu durumu içeriklerin yeterli kalitede olmaması ile yüz yüze eğitimlerin daha nitelikli olmasına yönelik sebeplerle açıkladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “mesleki gelişim” bölümüne ilişkin kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu bölümde yer alan içeriklerin kişisel, mesleki ve alan bilgisi gelişimlerine önemli katkılar sağladığını belirttikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, bazı öğretmenlerin bu bölümü, Bakanlık tarafından zorunlu olarak katılım sağlanması gereken eğitimler için ve uzmanlık ile başöğretmenlik unvanları için sunulan eğitimleri takip etmek amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin yarısı, mesleki gelişim bölümüne dair yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durarak, öncelikle içeriklerin nitelik ve nicelik açısından artırılması gerektiğini, altyapı kaynaklı görüntü, ses kaymaları ve kesinti problemlerinin çözülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, içeriklerin branşlara göre kategorize edilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Az sayıda öğretmen ise eğitimlerin daha interaktif yapılması gerektiğini, bazı öğretmenler ise bu eğitimlerin yüz yüze gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı öğretmenlerin mesleki gelişim bölümünü kullanmadıkları ve bu durumu öğretmen bilişim ağı üzerinden erişim sağladıkları için bu içeriklere ihtiyaç duymadıklarını ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “portfolyolar” bölümü ile ilgili kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının bu bölüm aracılığıyla öğrencilere dair düşüncelerini edindikleri, öğrencilerin eğitim süreçleri boyunca elde ettikleri başarı belgelerini ve yıllar boyunca tutulan kayıtları takip ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, bu bölüme ilişkin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durarak, portfolyo bölümünün yeterince etkin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda, öğretmenlerin bu konuda daha fazla teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bazı öğretmenler ise portfolyolar bölümünü kullanmadıklarını ve bu durumu içeriklerin yetersiz olması, kullanımın zorunlu olmaması ve tüm öğretmenler tarafından kullanılmaması gibi nedenlerle

açıklamışlardır. Bu sonuçlar, öğretmenlerin EBA portfolyolar bölümüne yönelik kullanım alışkanlıklarının ve bu alandaki ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “gruplar” bölümüne ilişkin kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının başarı seviyelerine göre gruplar ve proje grupları oluşturarak öğrencileri belirli konularda bilgilendirdikleri ve ödevlendirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, az sayıda öğretmenin zümreleriyle iletişim kurmak ve bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla zümre grupları oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler bu bölüme dair yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durarak, öğrenci erişim imkânlarının artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Kullanıcı sayısının artırılması için, yetersiz olan kullanıcıların daha iyi erişim imkânlarıyla desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bazı öğretmenler ise gruplar bölümünü kullanmadıklarını ve bu durumu öğrencilerin erişim imkânlarının yetersizliğine ve daha kullanışlı olan alternatif platformların tercih edilmesine bağlamışlardır. Bu bulgular, öğretmenlerin EBA gruplar bölümüne yönelik kullanım alışkanlıkları ve karşılaştıkları zorluklar hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

5.1.3 Öğretmenlerin EBA platformu içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “video” içeriklerine ilişkin değerlendirmelerinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının bu içerikler aracılığıyla soyut konuları somutlaştırdıkları ve konu anlatımlarında etkin bir şekilde kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, bazı öğretmenlerin videoları kullanarak kalıcı öğrenmeler sağladıkları, konuları pekiştirdikleri, tekrarlar yaptıkları ve ders veya ünite sonlarında konuları özetlemek amacıyla bu içeriklere başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır.

Videoların içerik özelliklerine dair yapılan değerlendirmelerde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu video içeriklerinin öğrenci gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlandığını, tüm kazanımları kapsadığını, ses ve görüntü kalitelerinin iyi olduğunu, ayrıca sunum yapan kişilerin öğretim ilkelerine uygun davrandığını ifade etmişlerdir. Ancak az sayıda öğretmen, içerik olarak yetersiz buldukları videoların geliştirilmesi gerektiği, videolarda tüm kazanımlara yer verilse de daha fazla ayrıntıya ihtiyaç duyulduğu, belirli dönemlerde interaktif videoların da sunulması gerektiği gibi sorunlar ve çözüm önerileri dile getirmiştir. Ayrıca, ses ve görüntü kalitelerinin daha da iyileştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Video içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak ise öğretmenlerin

büyük bölümünün bu içerikleri haftalık olarak 1-2 saat kullandıkları belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin EBA video içeriklerine yönelik tutumlarını ve kullanım alışkanlıklarını yansıtmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “yazılı soruları ve testler” içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının bu içeriklerin kullanma amaçlarının dersleri tekrar ederek konuları pekiştirmek ve böylece kalıcı öğrenmeyi sağlamak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yarısı, sorular aracılığıyla öğrencilerin öğrenme seviyelerini belirleyerek onları değerlendirmeyi hedeflediklerini ifade etmişlerdir. İçerik özellikleri açısından, öğretmenlerin büyük çoğunluğu içeriklerin öğrenci gelişim özelliklerine ve öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlandığını, bütün konu ve kazanımlara yer verildiğini, ayrıca soruların kullanışlı ve güncel olduğunu belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin büyük bir kısmı bu bölümle ilgili sorun ve çözüm önerileri üzerinde durarak soru sayısının yetersiz olduğunu ve artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, bazı öğretmenler soru içeriklerinin sürekli güncellenmesi gerektiğini ve buradaki sorulara ait video çözümlerinin sağlanmasının faydalı olacağını önermişlerdir. Yazılı soruları ve test içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak, öğretmenlerin büyük bölümünün bu içerikleri haftalık olarak 3-4 saat kullandıkları belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin EBA yazılı soruları ve testler bölümüne nasıl yaklaştıklarını ve bu alandaki ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “özet” içeriklerine yönelik kullanımları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir bölümünün bu içerikleri konuları tekrar etmek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Bazı öğretmenler, özet içerikleri aracılığıyla konuları pekiştirerek kalıcı öğrenmeleri sağladıklarını, ünite başlangıçlarında öğrencilere hazırbulunuşluk sağlamak için kullandıklarını ve ünite sonlarında özetleme amacıyla başvurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, az sayıda öğretmen bu dokümanlar sayesinde derslerinde zaman yönetimini kolaylaştırdıklarını belirtmişlerdir.

Özetlerin içerik özelliklerine ilişkin olarak, öğretmenlerin büyük çoğunluğu özetlerin sade ve anlaşılır olduğunu, öğrenci gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlandığını ve bütün konu ve kazanımlara yer verildiğini tespit etmiştir. Ancak öğretmenlerin büyük bir kısmı bu bölüme dair sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durarak, içeriklerde

görsellerin yetersiz olduğunu, daha fazla içeriğe ve ayrıntıya yer verilmesi gerektiğini ve her öğrenme alanı için bu özetlerin sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Az sayıda öğretmen özet içeriklerini kullanmadıklarını, bu durumu her konuya ait içeriklerin bulunmaması, içeriklerin yetersiz görülmesi ve bu içeriklerin gereksiz bulunmasını gerekçe göstererek açıklamışlardır. Özet içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümünün bu içerikleri haftalık olarak 1 saat veya daha az süreyle kullandıkları belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin EBA özet içeriklerine yönelik tutumlarını ve kullanım alışkanlıklarını yansıtmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA “çalışma kağıtları” içeriklerine yönelik kullanımları incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu içerikleri konuları tekrar etmek ve pekiştirmek amacıyla kullanarak kalıcı öğrenmeyi sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, az sayıda öğretmenin bu içerikleri dersi ilgi çekici hale getirmek için kullandıkları belirlenmiştir. Çalışma kağıtlarının içerik özelliklerine ilişkin olarak, öğretmenlerin büyük bölümü çalışma kağıtları içeriklerinin güncellendiğini, anlaşılır ve kullanışlı olduğunu ifade etmişlerdir. İçeriklerin etkinliklerin yapılabilmesi için yeterli boşluklar içerdiği ve görsellerin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, içeriklerin hazırlanmasında öğrenci gelişim özelliklerinin dikkate alındığı ve bütün kazanımlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Bazı öğretmenler bu içeriklerde sorunlar yaşandığını ve çözüm önerileri olarak güncel olmayan içeriklerin güncellenmesi, etkinlik türü ve sayısının artırılması ile etkinlikler için ayrılan boşlukların artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise çalışma kağıtları içeriklerini kullanmadıklarını, bunun nedenini ise bu içeriklerine dair herhangi bir bilgiye sahip olmamalarına bağlamışlardır. Çalışma kağıtları içeriklerinin kullanım sıklığına ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümünün bu içerikleri haftalık olarak 1-2 saat kullandıkları belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin EBA çalışma kağıtları bölümüne yönelik tutumlarını ve kullanım alışkanlıklarını yansıtmaktadır.

5.2 Tartışma

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçların konuya ilişkin literatür ve araştırmanın amaçlarını ortaya koyan sorular kapsamında benzerlikler ve farklılıklar tartışılmıştır.

5.2.1 Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içerikleri analizine ilişkin tartışma

Sosyal bilgiler EBA ders içeriklerinin doküman analizi sonucunda, sınıf düzeyleri, konular ve öğrenme alanları açısından içeriklerin dağılımında denge olmadığı

belirlenmiştir. Örneğin, 4. ve 5. sınıflar için daha çok görsel materyaller hazırlanırken, 6. ve 7. sınıflarda ise üst düzey becerilere yönelik testlere öncelik verilmiştir. Bu durum, içeriklerin sınıf düzeylerine uygun olarak hazırlanmasına rağmen, genel anlamda tüm seviyelerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarının tam olarak karşılanamadığını söylenebilir. Öner'in (2017) araştırması da benzer bulgulara işaret etmekte ve içeriklerin hem isimlendirilmesinde hem de sayılarında zamanla değişikliklerin yaşandığını belirtmektedir. Örneğin, daha önce "canlandırma" adı verilen içerikler, günümüzde "video" olarak adlandırılmaktadır. Bu durumun, teknolojideki gelişmelerin eğitim üzerindeki etkisini yansıttığı söylenebilir. Her iki çalışmada da içerik sayısındaki artış dikkat çekerken, bu artışın nitelik ve öğrenci gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığı tartışma konusu olmuştur.

Genel olarak, var olan çalışmalar birbirini desteklemekte ve eğitimde içerik çeşitliliği ile dağılımının dengelenmesi gerektiğine işaret etmektedir. EBA 'da içeriklerin dengeli bir şekilde dağıtılması ve öğrenci gelişim özelliklerine daha uygun hale getirilmesi üzerinde durulması gereken önemli bir husus olarak öne çıkmaktadır.

5.2.2 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım durumlarına ilişkin tartışma

Araştırma sonuçları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun EBA içeriklerini nadiren kullandığını, kullananların ise genellikle haftada 1-3 saat ile sınırlı kaldığını göstermektedir. Öğretmenlerin EBA kullanımını genellikle okul saatleriyle sınırlaması, büyük ölçüde erişim sorunlarından kaynaklanmaktadır. Az sayıda öğretmen ise imkân bulduklarında, özellikle canlı ders süreçlerinde, EBA'yı okul dışında kullandıklarını belirtmiştir. Bu bulgular, literatürdeki mevcut çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir. Örneğin Nikou ve Maslov (2021), Covid-19 salgını sırasında öğretmenlerin yaşadığı çeşitli zorlukları (altyapı yetersizliği, iletişim engelleri, değerlendirme problemleri vb.) ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Tartuk ve Turan (2023), öğretmenlerin EBA içeriklerini genellikle sınıf içinde ve ara sıra kullandıklarını belirtmiştir. Bu bulguları destekleyen diğer araştırmalar arasında Tutar (2015) ile Fidan vd. (2016)'nin çalışmaları yer almaktadır; bu araştırmalar öğretmenlerin içerikleri çoğunlukla okul içinde kullandıklarını ve okul dışındaki kullanımlarının sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Tartuk (2022) ve Gökdemir (2020) de EBA'nın kullanım sıklığının haftalık 1-3 saat arasında değiştiğini teyit etmektedir. Genel olarak elde edilen bulgular, bu çalışma ile önceki çalışmalar arasında özellikle EBA içeriklerinin daha çok okulda ve sınırlı

kullanımına dair bir benzerlik olduğunu göstermektedir. Golubev ve Testov (2015), EBA benzeri eğitim teknolojilerinin öğrencilerin öğrenme deneyimlerini iyileştirme ve öğretmen-öğrenci işbirliğini artırma potansiyelini vurgulamıştır. Bu durum, EBA içeriklerinin sınıf dışı etkinliklerle bütünleştirilmesini sağlayacak ve böylece daha geniş çaplı kullanımı teşvik edecek stratejilere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenleri EBA içeriklerini farklı eğitim amaçları için kullanmaktadır. Öğretmenler, derslerin ana hatlarını özetlemek, konuları videolar ve sorular yardımıyla pekiştirmek, soyut kavramları video ve çalışma kağıtlarıyla somut hale getirmek gibi uygulamalara sıklıkla başvurmaktadır. Bunun yanında, testler ve özet içeriklerle dersleri veya üniteleri gözden geçirme, öğrenme çıktılarını değerlendirme ve öğrenci motivasyonunu artırma amacıyla da EBA içeriklerinden yararlanmaktadırlar. Öğretmenlerin ayrıca, soru tabanlı içerikler sayesinde daha etkili ve kapsamlı öğrenme çıktıları elde etmek üzere ödevler verdiği görülmektedir. Bu bulgular, dijital öğretim teknolojilerinin sağladığı faydaları vurgulayan diğer araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Szymkowiak vd. (2021), dijital öğrenme araçlarının öğrencilere kendi hızlarında öğrenme olanağı sunduğunu ve motivasyonu artırıcı öğrenme ortamları oluşturduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde, Golubev ve Testov (2015), ağ tabanlı teknolojilerin öğretmen ve öğrencilere yaratıcılıklarını geliştirme ve kendilerini gerçekleştirme açısından yeni imkânlar sağladığını belirtmektedir. Ayrıca, Berson ve Balyta (2004) teknolojinin sosyal bilgiler derslerine entegrasyonunun, öğrencilerin iş birliğini artırdığını ve onların yaratıcılık ve yeterliliklerini geliştiren zengin öğrenme ortamları oluşturduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla, elde edilen araştırma bulguları, literatürde ifade edilen dijital teknolojilerin eğitimde kullanımının faydalarını doğrular niteliktedir.

Araştırmanın bu sonuçları Türkiye’de gerçekleştirilen diğer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Örneğin, İnanoğlu ve Kabapınar (2023) ile Tartuk (2022), öğretmenlerin EBA’da yer alan video ve soru temelli içerikleri, öğrenme süreçlerini pekiştirme, değerlendirme, tekrar yapma ve öğrenci motivasyonunu artırma gibi amaçlarla kullandıklarını belirtmektedir. Benzer şekilde Kartal (2017) ile Kana ve Aydın (2017) tarafından yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin derslerin kalıcılığını sağlamak ve öğrencileri değerlendirmek amacıyla derslerin sonunda sıklıkla soru çözme etkinliklerine başvurdukları vurgulanmaktadır. Tutar (2015) ve Gökdemir (2020) ise

öğretmenlerin EBA içeriklerini hem öğretim süreçlerini desteklemek hem de soru tabanlı materyaller sağlamak amacıyla kullandığını ifade etmektedir. Ayrıca Keleş ve Turan (2015), öğretmenlerin ders anlatımı sırasında genellikle EBA'nın video içeriklerine başvurdıklarını ortaya koymuştur. Tüm bu araştırmalar, EBA içeriklerinin dersleri daha ilgi çekici hale getirme ve öğrencilerin motivasyonunu artırmadaki rolüne ilişkin Kartal (2017) ile İnanoğlu ve Kabapınar'ın (2023) bulgularını destekler niteliktedir. Bu bağlamda, bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, literatürdeki mevcut bulgularla büyük ölçüde örtüşmektedir. Öğretmenlerin EBA'yı ders içeriğini zenginleştirmek, öğrenci motivasyonunu desteklemek ve öğrenmeyi daha etkili kılmak için önemli bir araç olarak gördüklerini desteklemektedir.

Araştırma sonucunda, EBA bölümlerinin kullanım amaçları detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin, EBA platformu bölümlerini çeşitli amaçlar doğrultusunda etkili bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Sayfam bölümü, öğretmenlerin öğrencilerle iletişim kurmak, duyurular yapmak, ödevleri takip etmek ve tartışma konuları açarak öğrencilerin düşüncelerini almak için kullanılmaktadır. Bu bölüm, öğretmenlerin öğrencilerle doğrudan etkileşime geçerek onların gelişimini takip etmeleri açısından önemlidir. Derslerim bölümü ise konu anlatımı videoları, soru içerikleri, özet içerikleri ve çalışma kağıtları gibi kaynakların sunulması için kullanılmıştır. Öğretmenler, bu bölüm aracılığıyla derslerin daha somut ve anlaşılır hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca canlı dersler bölümü aracılığıyla ek ders ve telafi dersleri yapılmakta, böylece öğrencilerin eksik kaldığı konulara yönelik destek sağlanmaktadır. Diğer taraftan, kütüphane ve müze ile mesleki gelişim bölümleri hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu bölümler, bilgi kaynaklarına erişim sağlayarak eğitim sürecini desteklemektedir. Portfolyolar bölümü, öğrencilerin uzun vadede gelişimlerini takip etmek için kullanılmakta, böylece öğretmenler öğrencilerin akademik ilerlemelerini gözlemleyebilmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin EBA'nın gruplar bölümünü ise, sınıf ve zümre grupları oluşturarak bilgi alışverişini kolaylaştırmak ve öğrencileri ödevlendirmek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonuçları, alan yazındaki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Tartuk ve Turan (2023) ile Dünder ve Yeşilyurt (2020) çalışmalarında, öğretmenlerin EBA dersler bölümünde yer alan videolar aracılığıyla konu anlatımı yaptıkları ve konuları somutlaştırmak için videoları kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, soru içerikleri

aracılığıyla öğrencilerin öğrenme seviyelerini ölçmek ve onları değerlendirmek için de EBA içeriklerinin kullanıldığı vurgulanmıştır. Gökdemir (2020) çalışmasında ise az sayıda öğretmenin Sayfam bölümünü tartışma konuları açmak ve öğrencilerden dönüt almak için kullandıkları tespit edilmiştir. Cadd'ın (2012) ise, bilişsel odaklı ve belirli bir süre içinde düzey belirlemeye yönelik geleneksel değerlendirme yöntemleri yerine öğrenme süreçlerini ve pratik becerileri ön planda tutan web tabanlı değerlendirme yaklaşımlarının daha avantajlı olduğunu belirtmesi, bu bulguya destek sağlamaktadır. Araştırmaların ortaya koyduğu tüm sonuçlar, EBA bölümlerinin öğretmenler tarafından çeşitli eğitim amaçları doğrultusunda etkin bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bu kullanım şekilleri hem öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemekte hem de öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

5.2.3 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler EBA içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri

Öğretmenlerin EBA platformunda yer alan içerikleri çeşitli açılardan değerlendirmişlerdir. Öğretmenler, video içeriklerinin yüksek görüntü ve ses kalitesi sayesinde soyut kavramları daha somut ve anlaşılır hale getirebildiklerini ifade etmektedir. Video içerikleri aynı zamanda öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap ederek dikkat ve motivasyonu artırmakta, böylece öğrencilerin derse hazırlıklı gelme ve hazırbulunuşluk düzeylerini yükseltme imkânı sağlamaktadır. Bu bulgular, Akyol ve Garrison'ın (2011) çalışmalarındaki bulgularla da paralellik göstermektedir. Araştırmacılar, ders materyallerinin öğrenme çıktılarıyla uyumlu ve kaliteli olmamasının öğrenme verimini olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, EBA platformundaki video içeriklerinin teknik açıdan yüksek kalitede olması, öğrencilerin bilgiyle etkileşimini ve öğrenme başarılarını artırmak için kritik öneme sahiptir.

Öğretmenler ayrıca soru tabanlı içeriklerle konuları pekiştirdiklerini, öğrencilerin öğrenme düzeylerini ölçüp değerlendirdiklerini belirtmektedir. Özet içerikler ise konuların hızlıca tekrar edilmesi ve ders planlamasında zaman tasarrufu sağlama açısından öğretmenlere destek olmaktadır. Buna ek olarak, çalışma kağıtları öğrenilen bilgileri pekiştirme ve kalıcı hale getirmede sıklıkla tercih edilen araçlardan biridir. Mevcut bulgular, Dünder ve Yeşilyurt (2020), Gökdemir (2020), Goedhart vd. (2019) ile Tartuk ve Turan'ın (2023) araştırmalarıyla örtüşmektedir. Bu çalışmalarda da video, soru, test ve çalışma kâğıdı gibi içeriklerin öğrencilerin öğrenme seviyelerini belirleme, konuları görselleştirerek somutlaştırma, tekrar yapma ve pekiştirme amaçlarıyla etkili

bir şekilde kullanıldığı ortaya konmuştur. Özellikle Goedhart vd. (2019), ders öncesi kullanılan videoların öğrencilerin hazırlık düzeylerini yükselttiğini ve derse motivasyonlarını artırdığını vurgulamıştır. Sonuç olarak, elde edilen bulgular ve literatürdeki araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde, EBA içeriklerinin öğretmenler tarafından dersleri daha verimli hale getirmek, öğrencilerin dikkatini çekmek ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmak için çok yönlü ve etkili bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

EBA içeriklerinin öğretim sürecine katkıları, günümüz eğitim sisteminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Araştırmalar, öğretmenlerin EBA içeriklerini öğrencilerin gelişimsel özelliklerine ve eğitim kazanımlarına uygun olarak hazırladığını düşündüklerini ortaya koymaktadır. İçeriklerin tüm kazanımları kapsaması, öğretim ilkelerine uygunluğu, kullanışlılığı ve güncelliği gibi özellikler öğretmenler tarafından sıkça vurgulanmaktadır. Özellikle video içeriklerin yüksek görüntü ve ses kalitesine sahip olması, bu içeriklerin etkili bir öğrenme aracı olarak görülmesinde belirleyici bir faktördür. Zhang vd. (2006) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, yüksek kaliteli video içeriklerin uzaktan eğitim derslerindeki etkileşimi ve öğrencilerin algıladıkları faydayı önemli ölçüde artırdığını göstermiştir. Aynı araştırma, video ve ses kalitesinin yetersiz olması durumunda öğrencilerin hayal kırıklığı ve dikkat kaybı yaşadıklarını, bunun da eğitim sürecinin verimliliğini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Dündar ve Yeşilyurt (2020), Goedhart vd., (2019), Gökdemir (2020) ve Tartuk ve Turan (2023) gibi çalışmalarda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun EBA içeriklerini amaca uygun, kullanışlı ve güncel bulduğu vurgulanmaktadır. Bu araştırmalar, EBA içeriklerinin öğretmenler tarafından nasıl algılandığını ve bu içeriklerin eğitim sürecindeki önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, video içeriklerinin görüntü ve ses kalitesinin yeterli olduğuna dair yapılan değerlendirmeler, EBA içeriklerinin görsel ve işitsel öğrenmeyi destekleme potansiyelini de göstermektedir. Özellikle Tartuk ve Turan (2023) çalışmasında, video içeriklerinin etkileşim açısından daha güçlü olduğu ve bu nedenle öğretmenler tarafından en çok tercih edilen materyal olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, EBA içeriklerinin hem teknik hem de pedagojik açıdan öğretim süreçlerine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. EBA içerikleri, öğretmenlerin derslerinde daha etkileşimli ve katılımcı bir öğrenme ortamı oluşturmalarına olanak tanırken, aynı zamanda öğrencilerin öğrenme deneyimlerini de zenginleştirmektedir. Bu bağlamda,

EBA içeriklerinin eğitimdeki rolü, yalnızca bilgi aktarma değil, aynı zamanda öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşim ve katılımı artırma yönünde de önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu nedenle, EBA içeriklerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi, eğitim kalitesini artırmak açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, EBA içerikleri hakkında öğretmenlerin bazı eksiklikler dile getirdiği görülmüştür. Katılımcı öğretmenler, EBA içeriklerinin bazı yönlerinin yetersiz olduğuna ve bu nedenle geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedirler. Özellikle, birçok öğretmen, içeriklerin tüm kazanımları kapsamadığını, bu eksikliklerin giderilmesi ve her bir kazanıma uygun içeriklerin oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, bazı öğretmenler EBA içeriklerinin güncelliği konusuna da değinerek, her yıl içeriklerin güncellenmesi ve artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin diğer bir eleştirisi ise konu anlatımı videolarının görüntü ve ses kalitesiyle ilgilidir. Az sayıda öğretmen, bu videolardaki teknik sorunların yeterince iyi olmadığını belirterek, içeriklerin daha kaliteli hale getirilmesi gerektiğini önermiştir. Ayrıca, soru içeriklerinin bulunduğu bölümlerde, video çözümlerinin de yer alması gerektiği düşünülmektedir. Bu tür eksiklikler, öğretmenlerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların başında gelmektedir. Bu sonuçlar, mevcut literatürdeki birçok çalışmayla da desteklenmektedir. Dündar ve Yeşilyurt (2020), İnanoğlu ve Kabapınar (2023) ve Tartuk ve Turan (2023) çalışmalarında, öğretmenlerin video içerikleri, soru materyalleri, özetler ve çalışma kağıtlarının yetersiz olduğu ve bu alanlarda geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle, Aslan (2020) çalışmasında, öğretmenlerin içeriklerin kullanımında sorunlar yaşadıklarını, bazen videoların kesildiğini ve hata verdiğini ifade etmektedir. Bu tür sorunlar, EBA içeriklerinin öğretim sürecine katkısını olumsuz yönde etkileyebilir. Sonuç olarak, öğretmenlerin EBA içerikleri hakkındaki algıları, bu içeriklerin geliştirilmesi gereken yönlerine işaret etmektedir. Eğitimcilerin karşılaştığı sorunlar, EBA platformunun etkililiğini artırmak için atılması gereken adımları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, içeriklerin sürekli güncellenmesi, çeşitlendirilmesi ve teknik sorunların çözülmesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin EBA içeriklerini daha verimli bir şekilde kullanabilmesi için büyük bir önem taşımaktadır.

5.3 Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler, uygulamaya yönelik öneriler ve sonraki araştırmalara yönelik öneriler şeklinde iki gruba ayrılmıştır.

5.3.1 Uygulamaya yönelik öneriler

- EBA platformunun sosyal bilgiler dersi bağlamında özellikle okul dışında kullanılması için öğretim stratejileri geliştirilebilir.
- Eğitimde öğrenciler arası fırsat eşitliğinin sağlanması için özellikle kırsal bölgelerde öğrenim gören ve teknolojik gereksinimleri olan öğrencilerin bilgisayar, tablet gibi araç gereçlerin karşılanabilir.
- Sosyal bilgiler dersi bağlamında erişim problemlerinden (video kesintileri, görüntü donmaları, ses kaymaları) kaynaklanan aksaklıkların giderilerek problemli içeriklerin yeniden düzenlenebilir.
- EBA platformunun sosyal bilgiler dersi EBA içeriklerinde öğrencilerin dikkatini toplayacak ve uygulamalı eğitimlere imkân sunabilecek etkileşimli içeriklere yer verilebilir.
- EBA platformunda yer alan sosyal bilgiler içeriklerinin yenilenen öğretim programlarına uygun olarak her yıl yenilenerek güncellenebilir.
- EBA'daki görsel içerikler olan ve konu anlatımı için kullanılan sosyal bilgiler video içeriklerinin ayrıntılandırılarak yeniden düzenlenebilir.
- Sosyal bilgiler EBA içeriklerinin hazırlanma aşamalarında öğrenci gelişim özellikleri ve seviyelerinin göz önüne alınarak yeniden düzenlenebilir.
- Sosyal bilgiler EBA içeriklerinin bütün öğrenme alanları ve konulara göre dağılımlarındaki dengeli olmasına dikkat edilerek, içeriklerde bütün kazanımlara yer verilebilir.
- EBA platformu bölümleri ve sosyal bilgiler içeriklerinin tasarımları öğretmen ve öğrencilerin kolay bir şekilde erişebileceği şekilde tasarlanabilir.
- EBA bölümleri ve sosyal bilgiler içeriklerinin öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekecek şekilde düzenlenmesi ve oluşturulması önerilir.
- EBA mesleki gelişim bölümünde yer alan içeriklerin öğretmenlerin branşlarına göre sınıflandırılabilir.

- EBA platformunda kullanım sıklıkları az olan portfolyo ve guruplar bölümlerdeki aksaklıkların giderilerek bu bölümlerin daha fazla kullanılmalarına teşvik edilebilir.
- Öğretmen ve öğrencilerin EBA platformu bölümleri ve sosyal bilgiler içerikleri konusunda bilgilendirilerek bu platformun kullanımına teşvik edici uygulamalara yer verilmesi önerilir.

5.3.2 Gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler

- EBA platformunun gerek yapısı gerekse de sosyal bilgiler dersi içerikleriyle sürekli geliştirilmesi adına öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin alındığı çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler dersi bağlamında yüz yüze eğitim ile dijital eğitim platformu olan EBA'yı karşılaştıran çalışmalar yapılabilir
- Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA platformuna ilişkin genellikle öğretmenlere yönelik çalışmalar yer almakta, öğrencilere yönelik daha fazla çalışma yapılabilir.

Bu öneriler sosyal bilgiler EBA bölümleri ve içeriklerinin daha iyi tanınmasını sağlayarak platformun daha etkili kullanımını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akgün, E., Yılmaz, E. O., & Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 strateji belgesi ve fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Akademik Bilişim*, 2(4), 115-122.
- Akıncı, A., Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2012). Bir teknoloji politikası olarak Fatih Projesinin başarılı olması için yapılması gerekenler: Bir durum analizi çalışması. *Akademik Bilişim*, 3(1), 1-10.
- Akman, P., Demirogları, B., Tuncel, F., & Kutlu, M. O. (2020). Hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitime genel bir bakış. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, (11), 305-313. <https://doi.org/10.29228/cukar.46717>
- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Akyol, Z., & Garrison, D. R. (2011). Assessing metacognition in an online community of inquiry. *The Internet and Higher Education*, 14(3), 183-190. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2011.01.005>
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Alabay, A. (2015). *Orta öğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA (Eğitim Bilişim Ağı) kullanımına yönelik görüşleri üzerine bir araştırma*. (Yayın Numarası: 407060) [Yüksek lisans tezi, Aydın Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Albayrak, O. (2023). *Dijital çağda siyaset teknoloji ve yönetişimin yeni yüzü*. Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Alessi, S.M. & Trollip, S.R. (2001). *Multimedia for learning: Methods and development* (3rd ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Alghazo, I.M. (2006). Student Attitudes toward web-enhanced instruction in educational technology course. *College Student Journal*, 40(3), 620-630.
- Alkan, C. (1996, 12-15 Kasım). *Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi* [Sözlü Bildiri] Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Ankara, Türkiye.

- Alkan, C. (2005). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altın, H. M., & Kalelioğlu, F. (2015). Fatih projesi ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Başkent university journal of education*, 2(1), 89-105.
- Anderson, T. ve Dron, J. (2011). Uzaktan eğitim pedagojisinin üç nesli. *Açık ve Dağıtık Öğrenmede Uluslararası Araştırma İncelemesi* , 12 (3), 80–97. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i3.890>
- Ansal, H. (2004). Geçmiş ve gelecekte ekonomik gelişmede teknolojinin rolü. M. Kiper, *Teknoloji*, (ss.35-58). Ankara: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yayını.
- Arıkan, E. (2013). İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin matematiksel problem kurma becerilerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 305-325.
- Aslan, A. (2020). *Eğitim bilişim ağı (eba) destekli ters yüz edilmiş sınıf (tys) modelinin 9. sınıf coğrafya dersi beşerî sistemler ünitesinin öğretim sürecine etkileri*. (Yayın Numarası: 656659) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aslantaş, T. (2014). Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim teknolojileri ve Türkiye’de bir uygulama. Erişim: <http://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-Eğitim-UzaktanEğitim-Teknolojileri-ve-Türkiyede-bir-Uygulama.pdf>
- Ata, A. ve A. Atik (2016). Alternatif bir eğitim-öğretim ortamı olarak video paylaşım siteleri: Üniversitelerdeki youtube uygulamaları. *Social Sciences* 11 (4), 312-325.
- Atalay, M. (2019). *Ortaokullarda eğitim bilşim ağının (EBA) incelenmesi*. (Yayın Numarası: 563258). [Yüksek Lisan Tezi, Necmettin erbakan üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Atik, A., & Ata, A. (2018). Alternatif dijital eğitim platformu olarak kitlesel çevrimiçi açık ders (Mooc) uygulamaları. *Social Sciences*, 13(4), 144-154. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.4.3C0178>.

- Atik, A., & Ata, A. (2018). Alternatif dijital eğitim platformu olarak kitlesel çevrimiçi açık ders (mooc) uygulamaları. *Social Sciences*, 13(4), 144-154. <https://dx.doi.org/10.12739>
- Avcı, F. (2021). Çevrim içi bir öğrenme ortamı olarak etwinning platformuna ilişkin öğretmenlerin görüş ve değerlendirmeleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-22. <https://doi.org/10.30703/cije.663472>.
- Ayaydın, Y. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerinin kullanımına ilişkin hizmet-içi ve hizmet-öncesi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayın Numarası: 372274). [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aydan Demirçelik, D. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA hakkındaki görüşleri: Yozgat ili örneği*. (Yayın Numarası: 588023). [Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, B. (2003). Bilgi toplumu oluşumunda bireylerin yetiştirilmesi ve matematik öğretimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 183-190.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (22), 46-73.
- Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O., & Köse, S. (2003). yeni bir bakış: eğitimde teknoloji okuryazarlığı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 191-196.
- Bal, O. (2010). Teknolojinin sosyo-ekonomik yapıya etkileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 20, 1-23.
- Banoğlu, K., Madenoğlu, C., Uysal, Ş. & Dede, A. (2014). FATİH projesine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Eskişehir ili örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(1), 39-58.
- Başak, M.H. (2016). *Fen bilimleri öğretmenlerinin teknoloji entegrasyonunu geliştirmeye yönelik hizmet içi kurs programının hazırlanması ve etkililiğinin değerlendirilmesi: fatih projesi örneği*. (Yayın Numarası: 472022). [Doktora tezi, Karadeniz teknik üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Başbüyük, A., & Çıkılı, Y. (2013). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler coğrafya konularında çalışma yaprağı ve dilsiz harita kullanımının öğrenci motivasyon ve başarısı üzerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(16), 29-38.
- Bauchspies , W. K., Croissant, J., & Restivo, P. (2006). *Science, technology, and society: A sociological approach*. Australia: Blackwell Publishing.
- Bayram, A. (2019). *Eğitimle ilgili temel kavramlar*. S. Veysel. (Ed.). Eğitim Bilimlerine giriş (ss. 1-18). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Berson, M. J. & Balyta, P. (2004). Technological thinking and practice in the social studies: Transcending the tumultuous adolescence of reform. *Journal of Computing in Teacher Education*, 20(4), 141-150. <http://dx.doi.org/10.1080/10402454.2004.10784498>
- Beşli, Z. (2007). *Teknoloji ve toplum: Ortaöğretim öğrencilerinde teknoloji kullanımı ve etkileri*. (Yayın Numarası: 215056). [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bircan, T. Ş. (2018). Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin bakış açısından fatih projesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(21), 157-172. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13787>
- Bolick, C. (2002). Digital history TIP: Preservice social studies teachers' experiences in a technology-rich field initiative. *Journal of Computing in Teacher Education*, 19(2), 54-60.
- Boz Yüksekdağ, B. (2016). Açık ve uzaktan eğitimde öğrenme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 127-138. <https://hdl.handle.net/11421/24607>
- Bozkurt, A. (2014, 5-7 Şubat). *Ağ toplumu ve öğrenme: Bağlantıcılık* [Sözlü Bildiri]. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2014, 601-606, Mersin.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd*, 85-124. <https://hdl.handle.net/11421/24670>

- Büyük Türkçe Sözlük, (2023). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik: araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, J., & Humble, Á. M. (2007). An introduction to mixed method research. *Atlantic research centre for family-work issues*, 1, 1-4.
- Caballero, C. J. (2013). *Public school teachers' pedagogical use of educational technology*. [Unpublished Master's thesis], Bowie State University, United States.
- Cadd, M. (2012). The electronic portfolio as assessment tool and more: The Drake University model. *IALLT Journal of Language Learning Technologies*, 42(1), 96-126.
- Camnalbur, M., & Erdogan, Y. (2008). A Meta Analysis on the Effectiveness of Computer-Assisted Instruction: Turkey Sample. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 8(2), 497-505.
- Casey, D. M. (2008). A journey to legitimacy: The historical development of distance education through technology. *TechTrends*, 52(2), 45-51. <http://dx.doi.org/10.1007/s11528-008-0135-z>
- Ceylan, H. (2019). *Fen blgisi öğretmenlerinin eğitim öğretimde, eğitim bilişim ağından(EBA) yararlanmaya ilişkin görüşleri*. (Yayın Numarası: 558206). [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi,]. Ulusal Tez Merkezi.
- Conde-Zhingre, L. E., Quezada-Sarmiento, P. A., & Labanda, M. (2018, June). The new generation of mobile networks: 5G technology and its application in the e-education context. In *2018 13th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI)* (pp. 1-4). IEEE. <https://doi.org/10.23919/CISTI.2018.8399404>

- Coşkunserçe, O., & İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim bilişim ağı (EBA) platformu hakkında öğrencilerin farkındalığının artırılmasına yönelik bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 260-276. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.12m>
- Coursera.org., (2025). <https://www.coursera.org/courses> 21.02.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Creswell, J. Ve Plano Clark, V. L., (2007). *Designing and Conducting mixed methots research*. London: Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, Çev.; 3. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2014). *Karma yöntem araştırmalar: tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede ve S. B. Demir, çev. ed. 4. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J.W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev. Ed. M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.
- Cuya, B. (2024). *Görsel sanatlar öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik içerik bilgisi öz yeterlikleri ile teknolojiye yönelik tutum ve algıları arsındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayın Numarası: 492294). [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Çakan, M. (2020). Eğitim sistemimizde yaygın olarak kullanılan sınav türleri, S. Tekindal (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (ss. 88-124) Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, H. (2011). Mobil öğrenmeye ilişkin bir yazılım geliştirme ve değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(40), 1-9.
- Çakıroğlu, Ü., & Akkan, Y. (2009). Dünyadaki ve Türkiye'deki bazı önemli öğrenme nesnesi ambarları. *İlköğretim Online*, 8(1), 1-4.

- Çakmak, Z., & Taşkiran, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden eğitim bilişim ağı (EBA) platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 284-295.
- Çallı, İ., İşman, A., & Torkul, O. (2001). Sakarya Üniversitesi'nde uzaktan eğitimin dünü bugünü ve geleceği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 1-8.
- Çatak, M. (2015). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (62), 69-94.
- Çelik, İ. (2018). *Fatih projesi uygulamalarında gözlem ve örnek olay kütüphanesi kullanılmasının öğretmen adaylarının TPAB ve öğretmen öz-yeterliklerine etkisi*. (Yayın Numarası: 528205). [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Çelikan, Ş. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Aktif Öğrenme Yöntemleri İle İşlenmesinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi*. (Yayın Numarası: 279672). [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Çiftçi, B., Aydın, A. (2020). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu hakkında Fen Bilimleri öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Kimya Derneği Dergisi*, 5 (2), 111-130. <https://doi.org/10.37995/jotcsc.765647>
- Çoban, F. (2014). Arap Baharı sürecinde sosyal medyanın siyasal direnişteki rolü. S. Çoban (Ed.) *İçinde Direnişin @ hali*, (ss. 66-78). İstanbul: Inter Aktivist.
- Çoban, S. (2013, 9-11 Aralık). *Uzaktan ve teknoloji destekli eğitimin gelişimi*. [Sözlü Bildiri]. İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı 2013. 1-11. İstanbul
- Demir, D., Özdiç, F., & Erhan, Ü. N. A. L. (2018). Eğitim bilişim ağı (EBA) portalına katılımın incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 407-422. <https://doi.org/10.17556/erziefd.402125>
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 203-212.

- Demiray, U., İnceelli, A., & Candemir, Ö. (2008). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar kaynakçası 1982-2007. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Yayınları*.
- Demirel, Ö. Yağcı, E. (2017). Eğitim, Öğretim teknolojisi ve iletişim. Demirel, Ö. Altun, E. (Ed.) *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (ss. 8-25) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö., Altun, E. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demir-Kaymak, Z. ve Horzum, M. B. (2013). çevrimiçi öğrenme öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri, algıladıkları yapı ve etkileşim arasındaki ilişki. *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi; Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1783-1797. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/73217>
- Deveci, H., & Öztürk, C. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.). İçinde *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları* (s. 2-41). Ankara: Pegem Akademi.
- Deveci, T. (2021). *Yetişkin eğitimi teorileri*. Ankara: Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği Yayınları.
- DeVellis, R. F. (2003). *Scale development theory and applications (Second Edition)*. London: SAGE Publication Inc.
- Dinçer, S. (2006). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. *Akademik Bilişim*, 65-68.
- Dinçer, S. (2015). *Farklı eğitsel arayüzler kullanılarak hazırlanan bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının öğrencilerin akademik başarılarına, motivasyonlarına, derse ilgilerine, bilgisayar destekli öğretimi değerlendirmelerine ve bilişsel yüklerine etkisi*. (Yayın Numarası: 417586). [Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dinçer, S. (2015). Türkiye’de yapılan bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi ve diğer ülkelerle karşılaştırılması: Bir meta-analiz çalışması. *Journal of*

Turkish Science Education, 12(1), 99-118. <https://doi.org/10.12973/tused.10136a>

Doğan, N. (2020). geleneksel ölçme ve değerlendirme teknikleri 1: yanıtı seçmeyi gerektiren ölçme araçları, (ss. 114-139). N. Doğan (Ed.) *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: Pegem Akademi.

Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler öğretimi. Cemil Öztürk & Dursun Dilek (Ed.), (ss. 15-46). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi,

Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler anlayışı ışığında yeni Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (78).

Duman, B. (2004). *Öğrenme Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Dündar, R., & Yeşilyurt, S. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı özelinde uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), 79-95.

Dyned.com., (2024). <https://www.dyned.com/about-us/> adresinden 22 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.

EBA (Eğitim Bilişim Ağı) (2022). <http://www.eba.gov.tr/> 15.04.2022 tarihinde yararlanılmıştır.

Educ.ar., (2024). <https://www.educ.ar/> adresinden 22 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.

Educa.org., (2025). <https://educa.org.mx/en/programs/> 22.02.2025 tarihinde erişilmiştir.

Ekici, S., & Yilmaz, B. (2013). FATİH Projesi üzerine bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(2), 317-339.

El-Masri, M., & Tarhini, A. (2017). Factors affecting the adoption of e-learning systems in Qatar and USA: Extending the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology 2 (UTAUT2). *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 743-763. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9508-8>

- Elyazgı, M.G.B., Mahrın, M.N., Rahım, N.Z.A. Ve İmtiaz, M. A. (2014). Feasibility study of tablet pc acceptance among school children in Malaysia. *Jurnal Teknologi*, 69 (2), 39-44. <https://doi.org/10.11113/jt.v69.3103>
- Engin, A. O., Tösten, R., & Kaya, M. D. (2010). Bilgisayar destekli eğitim. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 69-80.
- Erensayın, E. (2018). *Çevrimiçi ders materyallerinin değerlendirilmesi: EBA ders örneği*. (Yayın Numarası: 505816). [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Erensayın, E. ve Güler, Ç. (2017). EBA platformundaki ders materyallerinin eğitsel yazılım değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 657-678.
- Ergüney, M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (massive open online course). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 15-22.
- Erkoca, M. C. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ilgisi–bir çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 148-163.
- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40) 17-26.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1: Temel kavramlar ve işlemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ersoy, F. (2017). Teknoloji kavramının tarihçesi ve eğitimde kullanımı. R. Sever ve E. Koçoğlu (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (ss. 19-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- Erümit, S., Gedik, N., Göktaş, Y. (2020). Türkiye’de öğretim teknolojilerinin gelişimi 1984-2015 dönemi. K. Çağıltaş ve Y. Göktaş (Ed.). *Öğretim teknolojilerinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler*. (ss. 57-79). Ankara: Pegem Akademi.

- Eryılmaz, S., & Salman, Ş. (2014). Fatih projesi kapsamında yer alan öğretmen ve öğrencilerin projeden beklentileri ve bilişim teknolojileri kullanımına karşı algıları. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 46-63.
- eTwinning., (2024). <https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning/about> adresinden 20 mart 2024 tarihinde erişildi.
- Evangelista, R., & Vezzani, A. (2010). The economic impact of technological and organizational innovations. A firm-level analysis. *Research Policy*, 39(10), 1253-1263. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2010.08.004>
- Evans, R. W. (2004). *The social studies wars: What should we teach the children?*. Newyork: Teachers College Press.
- Ezer, F. ve Aksüt, S. (2021). Covid-19 sürecinde sosyal bilgiler dersinde eğitim bilişim ağı platformunu kullanmaya yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 197-233. <https://doi.org/10.17679/inuefd.771367>
- Ezer,F., & Aksüt, S. (2021). Covid-19 sürecinde sosyal bilgiler dersinde Eğitim Bilişim Ağı platformunu kullanmaya yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 197-233. <https://doi.org/10.17679/inuefd.771367>
- FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi). (2022). <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/> 15.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Fatih Projesi, (2020). <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/index.html> adresinden 02/05/2020 tarihinde erişilmiştir.
- Freeman, C., & Soete, L. (2009). Developing science, technology and innovation indicators: What we can learn from the past. *Research policy*, 38(4), 583-589. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2009.01.018>
- Goedhart, N. S., Blignaut-van Westrhenen, N., Moser, C., & Zweekhorst, M. B. (2019). The flipped classroom: supporting a diverse group of students in their learning. *Learning Environments Research*, 22, 297-310. <http://dx.doi.org/10.1007/s10984-019-09281-2>

- Golubev, O., & Testov, V. (2015). Network information technologies as a basis of new educational paradigm. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 214, 128-134.
- Gök, A. (2014). *Fatih projesi kapsamındaki akıllı sınıf teknolojilerinin mevcut durumu, kullanımları, yönetimi ve entegrasyonu: bir çoklu durum çalışması*. (Yayın Numarası: 383343). [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Gökdemir, A. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA (Eğitim Bilişim Ağı)'ya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayın Numarası: 624220). [Yüksek Lisans tezi, Aksaray Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ. ve Horzum, M. B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.
- Gülbahar, Y. (2007). Technology planning: A roadmap to successful technology integration in schools. *Computers & education*, 49(4), 943-956. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2005.12.002>
- Gültekin, M. (2020). Program geliştirmeye ilişkin temel kavramlar. B, Oral ve T, Yazar. (Ed.). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme*. (2. Baskı, ss. 2-42) Ankara: Pegem Akademi.
- Gürçan, H. (2008). *Bahçeşehir fen ve teknoloji lisesi öğrencilerinin bt yeterliliklerinin ölçülmesi için bir model*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Güvendi, G.M. (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere sunmuş olduğu çevrimiçi eğitim ve paylaşım sitelerinin öğretmenlerce kullanım sıklığının belirlenmesi: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) örneği*. (Yayın Numarası: 363454). [Yüksek Lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Hacıoğlu, A. (2019). *10. Sınıf coğrafya dersi topoğrafya ve kayaçlar konusunun öğretiminde Eba (Eğitim Bilişim Ağı) destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. (Yayın Numarası: 546626). [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Hair, J., Black, W., Babin, B. & Anderson, R. (2010). *Multivariate data analysis*. NJ: Pearson Education.
- Hazar, K. (2014). *Lise öğrencilerinde internet ve bilgisayar oyun bağımlılığının spora katılım düzeyi ve bazı değişkenler ile ilişkisinin araştırılması* (Yayın Numarası: 378639). [Yüksek Lisans tezi, Niğde Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Holmberg, B. (1995). *Theory and practice of distance education* (Second Edition). London: Routledge.
- Horzum, M. B. (2007). *İnternet tabanlı eğitimde transaksyonel uzaklığın öğrenci başarısı, doyum ve özyeterlilik algısına etkisi*. (Yayın Numarası: 234257). [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi
- Inanoğlu, A. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı'nı (EBA) kullanmak: nasıl ve ne kapsamda?*. (Yayın Numarası: 562340). [Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi
- Işık, A.D. (2014). Öğretmenlik Mesleği. F. Güneş. (Ed.). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. (1. Baskı, ss. 266-293) Ankara: Pegem Akademi
- İnanoğlu, A., & Kabapınar, Y. (2023). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı'na (eba) yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1818-1837. <https://doi.org/10.24315/tred.1251888>
- İnci, M. A., Akpınar, Ü., & Kandır, A. (2017). Dijital kültür ve eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 493-522.
- Januszewski, A., & Molenda, M. (2008). A history of the AECT's of educational technology. A. Januszewski (Ed.). In *Educational technology: A definition with commentary* (pp. 259-281). London: Routledge.
- Jonassen, D. H. & Reeves, T. C. (1996). Learning with technology: Using computers as cognitive tools. In Jonassen, D. H. (Ed.) *Handbook of Research for Educational Communications and Technology* (pp. 693–720). New York: Macmillan Press.
- Joshua-Gojer, A. E., Allen, J. M., & Gavrilova-Aguilar, M. (2015). Technology integration in work settings. İçinde M. Wadhwa & A. Harper (Ed.), *Technology*,

innovation, and enterprise transformation(ss. 1-19). <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-6473-9>.

Kabakçı, I. ve Odabaşı, H. F. (2004). Teknolojiyi kullanmak ve teknogerçekçi olabilmek. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 19-28.

Kadaruddin, K. (2017). Use of computer-based learning multimedia at English departement of universitas semilabeled november kolaka. *İJELS: International Journal of Education & Literacy Studies*, 5(4), 49-55. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.5n.4p.49>

Kan, Ç. (2010). ABD ve Türkiye de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.

Kana, F., & Aydın, V. (2017). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin Eğitim Bilişim Ağı hakkında görüşleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(13), 1494-1504. <https://doi.org/10.26450/jshsr.230>

Kandemir, A.N. (2020). *Öğretmenlerin EBA, Morpa Kampüs, Okulistik benzeri eğitim ortamları kullanımının teknoloji kabul ve kullanım birleştirilmiş modeli 2 ile açıklanması*. (Yayın Numarası: 612972). [Yüksek Lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi

Karakaya, M. ve Aksoy H. H. (2005). *Uzaktan eğitim yüksek lisans tez çalışması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Karataş, F. (2021). *Morpa Kampüs eğitim yazılımının ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin cebir ve denklemler konusundaki akademik başarısına etkisi ve öğrenci görüşleri*. (Yayın Numarası: 676726). [Yüksek Lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Karataş, S. (2005). *Deneyim eşitliğine dayalı internet temelli ve yüz yüz öğrenme sistemlerinin öğrenen başarısı ve doyumunu açısından karşılaştırılması*. (Yayın Numarası: 160079). [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Karatekin, K., Elvan, Ö., ve Öztürk, D. (2015). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin fatih projesi hakkındaki düşünceleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (18), 81-114.
- Kartal, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı (EBA) hakkındaki görüşleri*. (Yayın Numarası: 481313). [Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kaya, B. (2008). Sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 189-205.
- Kayaduman, H., Sırakaya, M., & Seferoğlu, S. S. (2011, 2-4 Şubat). Eğitimde FATİH projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi. [Sözlü Bildiri]. *Akademik Bilişim '11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 11, 123-129.
- Kaymakçı, S. (2009), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Materyal Olarak Çalışma Yaprakları, R. Turan, A.M Sünbül, H. Akdağ (Ed.) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1, (2. Baskı, ss: 323-340) Ankara: Pegem Akademi.
- Kearney, C., & Gras-Velázquez, À. (2015). eTwinning ten years on: Impact on teachers' practice, skills, and professional development opportunities, as reported by eTwinners. *Brussels: Central Support Service of eTwinning European Schoolnet*. 7-10.
- Keleş, E., & Turan, E. (2015). Öğretmenlerin fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) hakkındaki görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(2), 17-28. <https://doi.org/10.19128/turje.90195>
- Keskinkılıç, F., Karataş, S. (2020). Dünyada ve Türkiye’de açık ve uzaktan öğrenmenin gelişimi. S. Karataş ve E. Çakmak (Ed.). *Açık ve uzaktan öğrenme*. (3. Baskı, ss: 30-57) Ankara: Pegem Akademi.
- Khanacademy.org., (2024). <https://tr.khanacademy.org/about/our-supporters> Erişim Tar. 28 Mart 2024.

- Kılıçoğlu, G., vd. (2015). Sosyal Bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. (Edit: M. Safran). *Sosyal bilgiler öğretimi*. (3. Baskı, ss: 3-16) Ankara: Pegem Akademi.
- Kılınç, M. (2015). *Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma* (İnönü Üniversitesi uzaktan eğitim merkezi ilahiyat lisans tamamlama programı örneği). (Yayın Numarası: 384746). [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kliziene, I., Taujanskiene, G., Augustiniene, A., Simonaitiene, B., & Cibulskas, G. (2021). The impact of the virtual learning platform EDUKA on the academic performance of primary school children. *Sustainability*, 13(4), 2268. <https://doi.org/10.3390/su13042268>
- Koçak, D. (2019). Araştırmalarda Temel Paradigmalar. (Edit: K.Yılmaz ve S.Arık). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (1. Baskı, ss: 28-57) Ankara: Pegem Akademi.
- Koçoğlu, E. Ve Egüz, Ş. (2019). Türkiye’de, sosyal bilgiler eğitimine ilişkin alan eğitimcilerinin sorunsal tespitleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1/1): 27-38. <https://doi.org/10.33206/mjss.482523>
- Koehler, M. ve Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70. <https://www.learntechlib.org/primary/p/29544/>.
- Kondratavičienė, R. (2018). Individualization and differentiation of the content of primary education by using virtual learning environment “EDUKA class”. *Pedagogika/Pedagogy*, 130(2), 131-147. <https://doi.org/10.15823/p.2018.27>
- Koşar, E. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Kuloğlu, E. K. (2018). *İngilizce öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı (Eba) kullanım durumlarının incelenmesi*. (Yayın Numarası: 511612). [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kurtdede-Fidan, N., Erbasan, O., & Kolsuz, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin eğitim bilişim ağından (EBA) yararlanmaya ilişkin görüşleri [Views of primary school teachers about the use of education information network]. *The Journal of*

- Küçükahmet, L. (2008). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçükyılmaz, A. (2011). Eğitimin temel kavramları. M. Gültekin (Ed.) *Eğitim bilimine giriş*. (1. Baskı, ss. 3-27)Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Lai, J. W., & Bower, M. (2019). How is the use of technology in education evaluated? A systematic review. *Computers & Education*, 133, 27-42.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.01.010>
- learnalberta.ca., (2024) <https://www.learnalberta.ca/> Erişim Tar. 20 Mart 2024.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Mack, N. (2005). *Qualitative research methods: A data collector's field guide*. Research Triangle Park, North Carolina: Family Health International.
- Mackenzie, D., ve Wajcman, J. (1999). *Introductory essay: the social shaping of technology*. Open University Press: Buckingham.
- Mardis, M. A. (2009). Viewing Michigan's digital future: Results of a survey of educators' use of digital video in the USA. *Learning, Media and Technology*, 34(3), 243-257. <https://doi.org/10.1080/17439880903141539>
- Mazlum, M. M., & Mazlum, A. A. (2017). Determination of research method in social sciences. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(4), 1-21.
- Means, B. (Ed.). (1994). *Technology and education reform: The reality behind the promise*. London: Jossey-Bass.
- MEB (2018). İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4,5,6 ve 7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü.

- MEB, (2018). *2018 Sosyal bilgiler öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Merlot.org., (2024). <https://merlot.org/merlot/> adresinden 25 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Meydan, A. (2010). Sosyal Bilgiler disiplininde coğrafyanın yeri ve önemi. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri*. (ss. 80-95) Ankara: Maya Akademi.
- Miles, M.B., ve Huberman, A.M. (2021). *Nitel veri analizi* (Çev. Ed. S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy). Ankara: Pegem.
- Miyazoe, T., & Anderson, T. (2010). Learning outcomes and students' perceptions of online writing: Simultaneous implementation of a forum, blog, and wiki in an EFL blended learning setting. *System*, 38(2), 185-199. <https://doi.org/10.1016/j.system.2010.03.006>
- Moore, M. G., & Kearsley, I. G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning* (3rd ed.). New York: Wadsworth Publishing.
- Morpakampus.com., (2024). <https://www.morpakampus.com/hakkinda> adresinden 25 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.
- National Council for Social Studies [NCSS] (1992). A vision of powerful teaching and learning in the social studies: building social understanding and civic efficacy. <http://www.socialstudies.org/positions/powerful> adresinden 12/04/2023 tarihinde erişilmiştir.
- National Council for Social Studies [NCSS] (1994). *Expectations of excellence: curriculum standards for the social studies*. Washington, DC.
- Naysal, N., Kabapınar, Y., & Öztürk, (2015). Eğitimde yeni yönelimler ve sosyal bilgiler eğitimi (Ed. C Öztürk). İçinde *Sosyal bilgiler öğretimi: demokratik vatandaşlık eğitimi* (s. 257-307). Ankara: Pegem Akademi.

- Nelson, R. M. (1998). *Children and social studies creative teaching in the elementary classroom*. U.S.A Orlando, Florida: Harcourt Brace College Publishers.
- Neuman, W., L. (2010). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası.
- Nicholson, S. (2002). Socialization in the “virtual hallway”: instant messaging in the asynchronous web-based distance education classroom. *The Internet and Higher Education*, 5(4), 363-372. [https://doi.org/10.1016/S1096-7516\(02\)00127-6](https://doi.org/10.1016/S1096-7516(02)00127-6)
- Nikou, S., & Maslov, I. (2021). An analysis of students' perspectives on e-learning participation—the case of COVID-19 pandemic. *The International Journal of Information and Learning Technology*, 38(3), 299- 315.
- Okulistik.com., (2024) <https://www.okulistik.com/anasayfa/index.html> adresinden 25 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Owusu, K. A., Monney, K. A., Appiah, J. Y., & Wilmot, E. M. (2010). Effects of computer-assisted instruction on performance of senior high school biology students in Ghana. *Computers & Education*, 55(2), 904-910. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.04.001>
- Öner, G. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih dersleri için alternatif bir kaynak: eba. gov. tr. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 227-257.
- Özdemir, M., Özdemir, O. (2019). Öğretim teknolojileri ve öğretim süreci. T. Yanpar Yelken (Ed.). *Öğretim teknolojileri*, (1. Baskı, ss.1-24)Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, Y.D.(2019). *Mobil Medya, Teknoloji ve Toplumsal Cinsiyet: Türkiye’de Akıllı Telefonların Toplumsal Cinsiyetlenmiş Kullanım Pratikleri*, (Yayın Numarası: 591449). [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Özel, E. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerine yönelik tutum ve davranışları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 129-144.

- Özcan, A. C. (2012). *Fen ve teknoloji öğretiminde akıllı tahta kullanımının ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi*. (Yayın Numarası: 311811). [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Öztop, M. (2015). *Öğrencilerin vitamin eğitim yazılımı ile ilgili görüşlerinin incelenmesi (Etiler ve Yeni Levet Liseleri Örneği)*. (Yayın Numarası: 410755). [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk C. (Ed.). (2007). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2011). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2016). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları* (s. 1- 41). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C., & Kafadar, T. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126. <https://doi.org/10.24315/tred.550508>
- Parlak, E. (2016). Web tabanlı eğitim platformlarının kullanılabilirliklerinin değerlendirilmesi: Khan Academy Örneği. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(1), 137-146.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Pegem.
- Phillip, L., Underhill, L., & Garino, H. (1990). Effects of treating lucerne with an inoculum of lactic acid bacteria or formic acid upon chemical changes during fermentation, and upon the nutritive value of the silage for lambs. *Grass and Forage Science*, 45(3), 337-344. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2494.1990.tb01958.x>
- Pietrzak, A. (2009). Significance and development of the eTwinning programme in Poland as compared to other European countries. E. Gajek ve P. Poszytek (Eds.), *Etwinning - A way to education of the future* (ss.11-30). Warsaw: Foundation for the Development of the Education System.

- Piketty, Thomas, (2014), *Capital in The Twenty- First Century*, The Belknap Press of Harward University Press.
- Prensky, M. (2011). Digital wisdom and homo sapiens digital. In *Deconstructing digital natives* (pp. 15-29). Routledge.
- Raja, R., & Nagasubramani, P. C. (2018). Impact of modern technology in education. *Journal of Applied and Advanced Research*, 3(1), 33-35. <https://dx.doi.org/10.21839/jaar.2018.v3S1.165>
- Rampersad, C. (2011). *Teachers' perceptions of the contribution of information and communication technology to the teaching of modern studies: Using an integrated system, in an urban secondary school*. [Master's Thesis]. Jamaica.: The West Indies University.
- Rossman, G. B., & Wilson, B. L. (1994). Numbers and words revisited: Being "shamelessly eclectic". *Quality and Quantity*, 28(3), 315-327.
- Saeed, N., Yang, Y., & Sinnappan, S. (2009). Emerging web technologies in higher education: A case of incorporating blogs, podcasts and social bookmarks in a web programming course based on students' learning styles and technology preferences. *Journal of Educational Technology & Society*, 12(4), 98-109.
- Sağdıç, M. (2019). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde disiplinlerarası öğretim yaklaşımının tarihsel gelişimi/historical development of interdisciplinary teaching approaches in social studies education in turkey. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 390-403. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i2.2121>
- Sands, M., Özçelik, D. A., Busbridge, J., & Dawson, D. (1997). *Okullarda uygulama çalışmaları*. YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.
- Sayır, M. F. (2014). *Students' and teachers' attitudes towards interactive whiteboards used in English courses via FATİH project and the effects of IWBSon speaking skill*. (Yayın Numarası: 350839). [Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

scientix.eba., (2024) <https://scientix.eba.gov.tr/> adresinden 26 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.

Senturk, H., & Kurşun, E. (2021). Öğretmenlerin eğitsel videolari tercih etme nedenleri ve derslerinde kullanım biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 164-184. <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.688397>

Sever, R. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sever, S., & Bical, A. (2018). Oyunlaştırmada Oyun Elemanlarının Kullanımı: Adidas Micoach, Khan Academy, Superbetter Ve Swarm Uygulamalarının Örnek Olay Yöntemi İle İncelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*. 3, (216-236) <https://doi.org/10.17680/erciyesakademia.349970>

Sevindik, T. (2016). Bilgisayar ortamında materyal tasarımı. K. Selvi (Ed.). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 151-200). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sezer, B. (2011). Bilişim teknolojilerinin eğitime kaynaştırılması: Önem, engeller ve ülkemizde gerçekleştirilen projeler. *XVI. Türkiye İnternet Konferansı*, Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, İzmir, 12-18.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>

Shodor.com., (2024). <http://shodor.com/about/> adresinden 20 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.

Sterne, J. (2003), *The Audible past cultural origins of sound reproduction*. USA: Duke University Press.

Strauss, A. & Corbin, J. (2014). *Basics of qualitative research techniques*. New York: Sage Publications.

Surjono, H. D. (2015). The effects of multimedia and learning style on student achievement in online electronics course. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14 (1), 116-122.

- Sürbahanlı, Y. T. (2018). *ortaokul 5. Sınıf fen bilimleri ders kitabında ve EBA derste yer alan etkinliklerin yeni öğretim programı kapsamında incelenerek alternatif etkinlik geliştirilmesi*. (Yayın Numarası: 497266). [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Szymkowiak, A., Melović, B., Dabić, M., Jeganathan, K., & Kundi, G. S. (2021). Information technology and Gen Z: The role of teachers, the internet, and technology in the education of young people. *Technology in Society*, 65, 1-14.
- Şahin, Ö. (2011). *Meb vitamin ilköğretim portalı hakkındaki öğretmen görüşlerinin ve öğrenci tutumlarının incelenmesi*. (Yayın Numarası: 302800). [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Şahin, S. Y. (2009). *İlköğretim fen ve teknoloji öğretimi programı 7. sınıf insan ve çevre ünitesinin uygulama süreçlerinde oluşan içeriğin bilimsel süreç becerilerinin gelişimine katkısı* (Yayın Numarası: 245484). [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Şimşek, N. (2015), *Sosyal bilgilerde ölçme ve değerlendirme*, M. Safran (Ed.). İçinde *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, S. (2020). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. N. Saylan (Ed.). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, Ü. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi*. (Yayın Numarası: 399664). [Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Tan, Ş., Erdoğan, A. (2004). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tanberkan, H. (2015). İçerik Analizinde Geçerlik ve Güvenirlik,[Çevrimiçi: <https://prezi.com/yrrhdpwinv3a/icerik-analizinde-gecerlik-ve-guvenirlik/>]. 27.09.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Tartuk, M. (2022), *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı kullanım düzeyleri ve sınıf içi uygulamalarının değerlendirilmesi*. (Yayın Numarası: 714791). [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Tartuk, M., & Turan, İ. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eba dijital eğitim platformu'nun öğretimde kullanımına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 933-958. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023..-1213850>
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 3-7.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (Eds.). (2010). *SAGE handbook of mixed methods in social & behavioral research* (2nd ed.). London: Sage Publications.
- Tenekeci, M. (2020). Türkçe öğretiminde web uygulamaları ve mobil uygulamalar ile bunların öğretmenlerce bilinirliği. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(227), 429-445.
- Thomas, R. M. (1998). *Conducting educational research: A comparative view*. West Port, Conn: Bergin & Garvey.
- Timur, B., Yılmaz, Ş., & İşseven, A. (2017). ortaokul öğrencilerinin eğitim bilişim ağı (eba) sistemini kullanmalarına yönelik görüşleri/secondary school students'opinion for using the system of education information network (EBA). *Asya Öğretim Dergisi*, 5(1), 44-54.
- Tinni, S. (2019). Teknolojik gelişmelerin siyasal sürece ve seçmen davranışlarına etkisi. *Journal of Turkish Studies*, 14(3), 1791-1804. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22220>
- Tongucakademi.com (2024) <https://www.tongucakademi.com/anasayfa> adresinden 2 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Tseng, T. H., Lin, S., Wang, Y. S., & Liu, H. X. (2022). Investigating teachers' adoption of MOOCs: the perspective of UTAUT2. *Interactive Learning Environments*, 30(4), 635-650.
- Tuğtekin, E. B. (2022). Açık ve uzaktan öğrenme kuramlarının öğrenenler, öğrenme ortamları ve etkileşim açısından incelenmesi. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 118-137. <https://doi.org/10.54637/ebad.1059890>
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Disiplinlerarası Yapısının İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2(2), 166-190.

- Tutar, M. (2015). *EBA sitesine yönelik olarak öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi..* (Yayın Numarası: 407703). [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Türker, A., ve Güven, C. (2016). Lise öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı (eba) projesinden yararlanma düzeyleri ve proje ile ilgili görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 244-254.
- Tüysüz, C., ve Çümen, V. (2016). Eba ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uşak University Journal of Social Sciences*, 9(27), 278–296.
- Tyler, R.W. (2014). *Eğitim programlarının ve öğretimin temel ilkeleri*. E. Rüzgar, B. Aslan (Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Uluyol, Ç., & Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Usta, E., & Korkmaz, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar yeterlikleri ve teknoloji kullanımına ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1335-1349.
- Uşun, S. (2006), *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Ültay, E. (2020). Temel kavramlar. E. Ültay ve N. Ültay (Ed.) *İçinde Okul öncesi eğiti için öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme (s. 1-24)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Vitaminegitim.com. (2024). <https://www.vitaminegitim.com/ortaokul/biz-kimiz.jsp> adresinden 22 mart 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Volti, R. (2009). *Society and technological change* (6th ed). Worth Publishers.
- Wajcman, J., Bittman, M. & Brown, J. (2009), Intimate connections: the impact of the mobile phone on work/life boundaries, L. Hjorth ve G. Goggin (ed.), *Mobile technologies from telecommunication to media*, (pp.9-22). New York, London: Routledge .

- Yalçınalp, S. (2015). Uzaktan eğitim. E. Cabi (Ed.). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (ss. 149-201). Ankara: Pegem Akademi.
- Yalın, H. İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (15th ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yanpar, T. (2005). Öğretim materyal teknolojileri, C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.). İçinde *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşar, Ş., Gültekin. M. (2006). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç kullanım, C. Öztürk (Ed.). *hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 40-63). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuz, S., & Coşkun, E. A. (2008). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 276-286.
- Yerli, M. S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı (eba) uygulamasının öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. (Yayın Numarası: 508960). [Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Yeşiltaş, E., & Sönmez, Ö.F. (2009). sosyal bilgiler öğretiminde bilgisayar kullanımı ve bilgisayar tabanlı materyal geliştirme (Ed. R.Turan vd.). İçinde *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* (ss. 387-413). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyurt, S. Y., ve Dünder, R. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı özelinde uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), 79-95.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2009). Türkiye ekonomisinde teknolojinin ekonomik büyümeye etkileri. *Journal of Academic Studies*, 11(40), 109-128.
- Yılmaz, F., & Altun Yılmaz, S. (2012). A multicultural project: Students' views on the eTwinning applications. *Dicle University Journal of Social Sciences*, 4(5), 120-132.

- Yılmaz, K., & Isman, M. B. (2005). Küreselleşme, bilgi teknolojileri ve üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 103-121.
- Yiğit, N., Alev, N., Altun, T., Özmen, H., ve Akyıldız, S. (2007). *Öğretim Teknolojileri ve materyal geliştirme*. Trabzon: Akademi Kitapevi.
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması uygulamaları* (Çev. Günbayı, G.). Ankara: Nobel.
- Young, A. T., & Pearson, G. (Eds.). (2002). *Technically speaking: Why all Americans need to know more about technology*. USA: National Academies Press.
- Yuan, L., & Powell, S. J. (2013). MOOCs and open education: Implications for higher education. A white paper. *JISC Cetis*, 1-21.
- Zhang, D., Zhou, L., Briggs, R. O., & Nunamaker, J. F. (2006). Instructional video in e-learning: Assessing the impact of interactive video on learning effectiveness. *Information & Management*, 43(1), 15-27.
<https://doi.org/10.1016/j.im.2005.01.004>

EKLER

EK-1 Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği İzni

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 09.01.2023-E.468683

Evrak Kayıt Tarihi: 13.12.2022

Protokol No: 455060

Tarih: 27.12.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Doktora Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımında Öğretmenlerin Görüşleri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Arife Figen ERSOY
TEZ YAZARI:	Ahmet POLATCAN
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2 Erzincan İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-45468433-605.01-73501600
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi

31.03.2023

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 1563890 (Genelge 2020/2) sayılı yazısı.
b) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğünün 23.03.2023 tarih ve E-63784619-605.01-507264 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Programı öğrencisi Ahmet POLATCAN, Prof. Dr. Arife Figen ERSOY'un danışmanlığında "Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımında Öğretmenlerin Görüşleri" konulu doktora tezine veri sağlamak amacıyla araştırma çalışması yapma talebine ilişkin, ilgi (b) yazı ve çalışması ilişikte sunulmuştur.

İlgi (a) Genelge esaslarına göre "İl Millî Eğitim Anket-Araştırma-Tez Çalışmalarını Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenen ilgililerin anket - ölçek çalışmasını ilimiz genelinde tüm resmi ortaokul müdürlüklerinde öğretmen katılımıyla uygulanması talebi Birimimizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Murat KARAKURT
Şube Müdürü

OLUR

Murat DEMİR
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek: Yazı ve Ekleri (46 Sayfa)

EK- 3 Öğretmen Görüşme Soruları

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 09.01.2023-E.468683

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhabalar,
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü'nde doktora öğrencisiyim. Doktora tez konusu olarak, *Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımında Öğretmenlerin Görüşlerini* çalışıyorum. Çalışmamın temel amacı, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içeriği ve yapısı neler barındırıyor, EBA kullanımına ve içeriklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin neleri barındırdığını belirlemektir.
Bu noktada sizinle yapacağımız görüşmeler EBA'ya ilişkin görüşlerinizi ortaya koymada çok yararlı olacaktır.
Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizi ZOOM programı aracılığıyla kaydetmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 60 dakika sürecektir. Başlamadan önce herhangi bir sorunuz varsa cevaplamaya hazırım. Vereceğiniz yanıtlar için şimdiden teşekkür ederim.

Ahmet POLATCAN

SORULAR

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım durumları nasıldır?
 - EBA'yı kullanım amaçları nedir?
 - EBA içeriklerini kullanım süresi nedir?
 - Sosyal Bilgiler EBA platformu bölümlerinden nasıl yararlanmaktadır?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler EBA içeriklerine ilişkin;
 - Video içeriklerini nasıl değerlendirmektedir?
 - Yardımcı kaynak içeriklerini nasıl değerlendirmektedir?
 - Ölçme ve değerlendirme (test) nasıl değerlendirmektedir?
- EBA kullanımında yaşadığınız temel sorunlar nelerdir?
- EBA platformunun daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

EK- 4 Öğretmen Anket Formu

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 09.01.2023-E.468683

EĞİTİM BİLİŞİM AĞINDA (EBA) SOSYAL BİLGİLER DERSİ İÇERİKLERİ VE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

Değerli meslektaşım,

Bu anket formu "Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler dersi içerikleri ve kullanımına ilişkin öğretmenlerin görüşleri" isimli doktora tez araştırmasına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anket yoluyla elde edilen bilgiler bilimsel amaçlı bir çalışmada kullanılacak olup herhangi bir üçüncü şahıs veya kurumla paylaşılmayacaktır.

Anket formu beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilere; ikinci bölümde öğretmenlerin EBA kullanım durumlarına ilişkin görüşlerine; üçüncü bölümde öğretmenlerin EBA'yı kullanım amaçlarına ilişkin görüşlerine; dördüncü bölümde öğretmenlerin EBA'yı kullanımına ilişkin görüşlerine; beşinci bölümde ise öğretmenlerin Sosyal Bilgiler EBA içeriklerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ankette toplam 80 madde bulunmaktadır. Anketi cevaplama süresinin yaklaşık 25-30 dakika süreceği tahmin edilmektedir. İlgili bölümleri eksik madde kalmayacak şekilde özenle doldurmanız araştırma açısından son derece önemlidir.

Gösterdiğiniz özen ve hassasiyet için çok teşekkür ederim.

Ahmet POLATCAN
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Doktora Programı Öğrencisi

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 09.01.2023-E.468683

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet : () Kadın () Erkek

Yaş : () 21-30 () 31-40 () 41-50

() 51-60 () 61 ve üstü

Kıdem : () 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl

() 16-20 yıl () 21-25 yıl () 26 yıl ve üstü

Eğitim durumu : () Lisans () Lisansüstü

Mezun Olunan Alan : () Sosyal Bilgiler Öğretmenliği () Tarih Öğretmenliği

() Coğrafya Öğretmenliği () Tarih () Coğrafya () Diğer

Okul türü : () Devlet okulu () Özel Okul

Görev Yaptığınız Yerleşim Birimi : () İl () İlçe () Kasaba () Köy

Teknoloji yeterliği düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz? : () Zayıf () Orta () İyi

Okulunuzdaki sınıflarda Akıllı Tahta bulunmakta mıdır? : () Evet () Hayır

2. BÖLÜM: ÖĞRETMENLERİN EBA KULLANIM DURUMU

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Kullanım Sıklığı		Haftada 1-2 saat	Haftada 3-4 saat	Haftada 5-6 saat	
1	EBA Sosyal Bilgiler içeriklerini kullanırım.				

3. BÖLÜM: ÖĞRETMENLERİNİN EBA KULLANIM AMAÇLARI

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Sosyal Bilgiler İçeriklerini (video, yazılı soruları ve EBA testleri, yardımcı kaynaklar) Kullanım Amaçları		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	
1	Öğrenciler ders öncesi bilgilendirmek için kullanırım.				
2	Konu anlatımı yapmak amacıyla kullanırım.				
3	Tekrar /özetleme yapmak amacıyla kullanırım.				
5	Öğrencilerin dikkatini konuya çekmek için kullanırım.				
6	Derse görsellik kazandırmak için kullanırım.				
7	Konuları somutlaştırmak için kullanırım.				
8	Derste etkileşimi arttırmak için kullanırım.				

4. BÖLÜM: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EBA KULLANIMI

A. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Sayfam Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	
1	İletilerimle ilgili öğrencilerin yorumlarını takip ederim.				
2	İletilerimle ilgili oylama yaparım.				
3	Ödev takibi yaparım.				
4	Ders ile ilgili tartışma konuları açarım.				
5	İçerikle ilgili belge paylaşımında bulunurum.				
6	Ödev veririm.				
7	Değerlendirme amaçlı sorular eklerim.				
8	Derse ilgili duyurular yaparım.				
9	Derse hazırlık çalışmaları paylaşıyorum.				
B. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Dersler Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	
1	Ders kitaplarını dijital olarak edinirim.				
2	Konu anlatım videolarından yararlanırım.				
2	Çalışma fasiküllerinden yararlanırım.				
3	Çalışma sorularından yararlanırım.				
4	Beceri temelli sorulardan yararlanırım.				
5	EBA TV'den yararlanırım.				
6	Uygulamalardan (bilgi yarışması vb.) yararlanırım.				

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

7	Yazılı sorulardan yararlanırım.				
8	Ünite testlerinden yararlanırım.				
C. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Canlı Dersler Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1	Yüz yüze eğitimde yetiştirilemeyen konuları telafi ederim.				
2	Sınav grubu öğrencilerine ek dersler yaparım.				
3	Okula erişim problemi yaşayan öğrencilere ders işlerim.				
4	Bireysel öğretime gereksinim duyan öğrencilere ders işlerim.				
5	Dersle ilgili olarak velilerimle görüşmeler yaparım.				
6	Dersle ilgili öğrencilerle bireysel ve grup toplantıları yaparım.				
7	Dersle ilgili olarak ilgili öğretmenlerle toplantı yaparım.				
D. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Kütüphane ve Müze Deneyimleri Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1	Öğrencileri kişisel ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayacak kaynaklara yönlendiririm.				
2	Öğrencileri ders konuları ile ilgili kütüphane kaynaklarına yönlendiririm.				
3	Derslerimde konularla ilgili çizgi filmleri kullanırım.				
4	Derslerimde radyo tiyatrosundan yararlanırım.				
5	İçerikle ilgili hikâye kitaplarını kullanırım.				
6	Genel kültür içeriklerinden faydalanırım.				
E. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Mesleki Gelişim Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1	Hizmet içi eğitimlerden yararlanırım.				
2	Öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik paylaştıkları içeriklerden yararlanırım.				
3	Kişisel (teknoloji, spor vb. alanlar) gelişimime katkı sağlayacak kaynakları kullanırım.				
F. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Platformu Portfolyalar Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1	Öğrencilerin sınıf seviyelerine ait akademik başarılarını takip ederim.				
2	Öğrencilere ait başarı belgeleri ve sertifikalarını takip ederim.				
3	Öğretmenlerin öğrenciler ile ilgili görüşlerini takip ederim.				
G. Sosyal Bilgiler (Sb) Öğretmenlerinin EBA Platformu Gruplar Bölümünü Kullanımı		Hiçbir Zaman	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1	Öğrenci başarı seviyelerine göre gruplar oluştururum.				
2	Zümre veya öğretmen grubu oluştururum.				
3	Etüt, proje veya çalışma grubu oluştururum.				

5. BÖLÜM: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EBA İÇERİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

A. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Video İçeriklerine İlişkin Görüşleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Videolar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.				
2	Videoların içeriği zengindir.				
3	Videoların görüntü kalitesi yeterlidir.				
4	Videoların ses kalitesi yeterlidir.				
5	Videolar günceldir.				
6	Videolar kazanımlara uygundur.				
7	Videolardaki sunumlar öğretim ilkelerine uygundur.				
B. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Yazılı Soruları ve EBA Testleri (Ünite, Tarama, Kazanım Ve Beceri Temelli Testler) İçeriklerine İlişkin Görüşleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Yazılı soruları ve EBA testleri anlaşılardır.				
2	Yazılı soruları ve EBA testleri öğretim ilkelerine (somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb.) uygundur.				
3	Yazılı soruları ve EBA testleri öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.				
4	Yazılı soruları ve EBA testleri günceldir.				
5	Yazılı soruları ve EBA testleri kazanımlara uygunluk göstermektedir.				
6	Yazılı sorularının ve EBA testleri tüm konuları içermektedir.				
7	Yazılı soruları ve EBA testleri düşünmeyi destekleyici niteliktedir.				
C. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Özetler İçeriklerine İlişkin Görüşleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Özetler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.				
2	Özetler anlaşılardır.				
3	Özetler kazanımlara uygunluk göstermektedir.				
D. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA Çalışma Kağıtları İçeriklerine İlişkin Görüşleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum
1	Çalışma kağıtları öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.				
2	Çalışma kağıtları anlaşılardır.				
3	Çalışma kağıtları kazanımlara uygunluk göstermektedir.				
4	Çalışma kağıtlarındaki görseller yeterlidir.				
5	Çalışma kağıtlarında etkinlikler için yeterli boşluklar bulunur.				

EK-5 Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 09.01.2023-E.468683

ÖĞRETMEN (UYGULAMA OKULU) ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, *Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımında Öğretmenlerin Görüşleri* başlıklı bir lisansüstü çalışması olup, "Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içeriği ve yapısı neler barındırıyor, EBA kullanımına ve içeriklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin neleri barındırdığını belirleme" amacını taşımaktadır. Çalışma, Prof. Dr. Arife Figen ERSOY danışmanlığında Ahmet POLATCAN tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile elde edilen bulgular ışığında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin görüşlerini belirleme konusunda gerçekçi verilerle bir değerlendirme imkanı ortaya konacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, online anket ve görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır. Araştırma verileri kayıt edilecektir.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmacının amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler öğrenme ürünlerinin dosyalanması yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümünden Ahmet POLATCAN'a (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Ahmet POLATCAN

Adres: X

Cep Tel:

e-mail:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

EK- 6 Öğretmen İzin Formu

EK- 6 Öğretmen İzin Formu

Değerli Öğretmenim, bu çalışma, *Eğitim Bilişim Ağında (EBA) Sosyal Bilgiler Dersi İçerikleri ve Kullanımında Öğretmenlerin Görüşleri* başlıklı bir lisansüstü çalışması olup, "Sosyal bilgiler dersi bağlamında EBA içeriği ve yapısı neler barındırıyor, EBA kullanımına ve içeriklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin neleri barındırdığını belirleme" amacını taşımaktadır.

Çalışma, Prof. Dr. Arife Figen ERSOY danışmanlığında Ahmet POLATCAN tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile elde edilen bulgular ışığında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin görüşlerini belirleme konusunda gerçekçi verilerle bir değerlendirme imkânı ortaya konacaktır.

- Bu çalışmaya katılım, gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, anket formu ve görüşme formu aracılığıyla veri toplanacaktır. Görüşmeler, analiz kolaylığı açısından ses kayıt cihazıyla kaydedilecektir.
- Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.

Öğretmen izin formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümünden doktora öğrencisi Ahmet POLATCAN'a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Ahmet POLATCAN

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek, verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Veli Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Ek-7 Nitel verileri toplama sürecine ait tablo

Sıra	Kod İsim	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Görev Yeri (Görüşme Yeri)
1	Erkan	19.10.2023	37 Dakika	İlçe (Okul)
2	Özgül	25.10.2023	34 Dakika	İlçe (Okul)
3	Ceren	27.10.2023	38 Dakika	İlçe (Okul)
4	Eyüp	07.11.2023	40 Dakika	Belde (Okul)
5	Yasemin	09.11.2023	32 Dakika	İl Merkezi (Okul)
6	Arzu	17.11.2023	35 Dakika	İlçe (İl Merkezi)
7	Ayşe	20.11.2023	40 Dakika	İl Merkezi (Okul)
8	İlhami	20.11.2023	41 Dakika	İl Merkezi (Dışarıda)
9	Nazlı	21.11.2023	34 Dakika	Köy (İl Merkezi)
10	Zühal	29.11.2023	35 Dakika	Köy (İl Merkezi)
11	Bilgehan	04.12.2023	40 Dakika	İl Merkezi (Okul)
12	Özkan	04.12.2023	37 Dakika	İl Merkezi (Dışarıda)
13	Ümmühan	08.12.2023	36 Dakika	Köy (İl Merkezi)
14	Muzaffer	23.12.2023	39 Dakika	İl Merkezi (Dışarıda)
15	Samet	23.12.2023	36 Dakika	İl Merkezi (Okul)

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ahmet POLATCAN

Yabancı Dil: İngilizce

ORCID:

Eğitim ve Mesleki Gelişimi:

2021, Okul Müdürü (MEB)

2019, Okul Müdür Yardımcısı (MEB)

2017, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Programı

2016, Sosyal Bilgiler Öğretmeni (MEB)

2013, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

2009, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı